

SERXWEBÛN

JI SERXWEBÛN Û AZADIYÊ BI RÛMETTIR TIŞTEK NÎNE

Sal: 43 / Hejmar 511 / Tîrmeh 2024

Kazanma ve zafer çizgisi 14 TEMMUZ

14 Temmuz Direnişi

Kürt'ün özgürce varoluş tarihini başlattı

Unutmayalım ki iki ay boyunca her gün lime lime eriyerek kendilerini mücadeleye katık eden bu devrimciler, hiçbir şeyi kişisel amaçları, çıkarları için yapmadılar. Kendilerini kurtarmak ya da mecbur oldukları için de yapmadılar. Sadece ve sadece doğru ve insanca yaşamın, 12 Eylül faşist-askeri rejimin dayatmalarını reddetmekten, ona karşı direnmekten geçtiğini, Kürt varlığı ve özgürlüğü için tüm fiziki varlıklarını ortaya koyarak mücadele etmekten geçtiğini gördükleri için yaptılar.

■ Duran Kalkan

Sayfa 6-10

14 Temmuz gerçeğini anlamak dönem görevlerini başarıyla uygulamaktan geç

■ SERXWEBÛN'dan

Sayfa 2-5

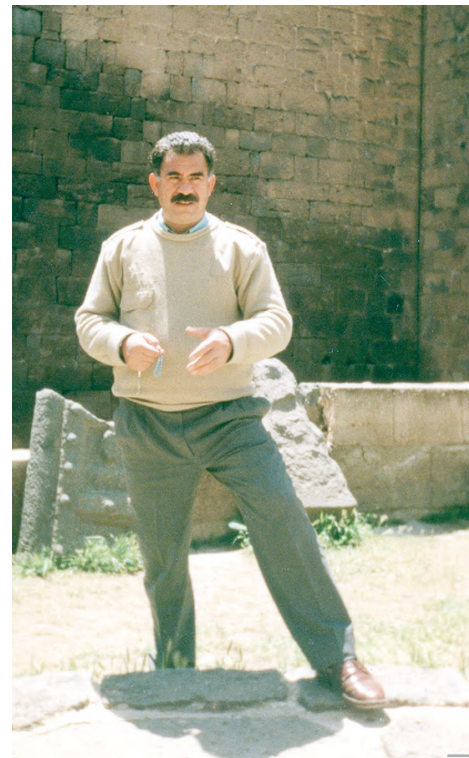
Kadın öz savunması olmadan TOPLUMSAL DEVRİM olmaz

Öz savunma, salt söylemde bir savunmaya ikna olma durumu değildir. Öz savunma, örgütlülüğüyle en geniş kadın kitleleri içinde çalışarak, kendini örgütleyerek, her türlü saldırıya karşı savunmayı planlayarak, ihtiyaç olduğunda en profesyonel şekilde kendini örgütleyip en amansız savaşa hazırlanarak gerçekleşebilir. Diğer türlü salt söylemde kalması yeterli olmaz. Söylem kuşkusuz önemli. İşin fikrini oluşturmak ve zikrini de yaratmak lazım. Ancak icra olmazsa, yani pratik olmazsa, fikri ve zikri sonuç almaya yetmez. İyi koşmak yetmez, bitiş çizgisini göğüslemek gerekir ki bu yaşam ve özgürlük savaşını kazanabilelim.

■ Dilzar Dilok

Sayfa 11-15

EVRENSEL TARİH ve ORTADOĞU

Tarihin sadece insan toplumu için değil, tüm evrensel oluşumlarda var kılıcı bir rol oynadığı tüm bilimlerin ittifak ettiği bir hakikattir. Zaman oluşturmaktadır. İlahlara atfedilen yaratıcı rolü biz-zat zamanın oynaması adeta bir sır niteliğindedir. Oluşumun hızına zaman diyoruz. Oluşum olmazsa zaman da 'yok' boyutundadır. Sır niteliği insan bilincine böyle yansımaktadır. Yaşlanmayı zamanın öldürücü etkisine bağlamak bu durumda doğru bir tanım oluşturmamaktadır. Zamanın öldürücü etkisi olmadığından bu tanımın değeri yoktur. Dolayısıyla ölüm yoktur. Ölüm sosyolojik olarak inşa edilen bir insan anıdır. Yapay bir duygudur. Ama yaşam için çok değerli bir anıdır...

■ Réber APO

Sayfa 16-19

Demokratik modernitenin parlayan yıldızı 19 Temmuz Devrimi'ni öz temelleri üzerinde kalıcılaştırılm

Devrim, bir zihniyet ve yaşam tarzıdır, bir ideolojik değişim ve gelişmeye tekabül eder. Devrimi, zihniyet devrimi, ideolojik devrim, yaşam tarzı devrimi olarak görmeli ve bu temelde bunu geliştirmeliyiz. Siyasi-askeri zeminden, zihni ve ideolojik boyuta da kendimizi taşıramız, devrimin ideolojik ve kültürel boyutunu geliştirebilmemiz gerekir. İdeolojik devrimi, kültür devrimini, dolayısıyla ahlak devrimini ne kadar geliştirirsek devrim o kadar toplumsallaşır, o kadar kökleşir, o kadar kalıcı olur, o kadar yenilmez hale gelir. Siyaset ve askerlikte kazanmakta vardır, kaybetmekte. Devrim sadece siyasi ve askeri başarılarla korunup geliştirilemez.

■ Duran Kalkan

Sayfa 25-29

Önderlik gerçeği en güçlü ve en yoğun toplumsallaşma hareketidir

A. HAYDAR KAYTAN ..... Sayfa 20-22

Önder Apo'ya Özgürlük Hamlesi'ni zafere taşıyalım

CEMAL AMED ..... Sayfa 30-31

İkinci yüzyılda sömürgeci-soykırımcı Türk devletinin kendini tekrarı

BOZAN TEKİN ..... Sayfa 23-24

14 TEMMUZ GERÇEĞİNİ ANLAMAK

dönem görevlerini başarıyla uygulamaktan geçer

■ SERXWEBÜN'DAN

42'nci yıldönümünde tarihi 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi'ni selamlıyoruz. Başta Önder Apo olmak üzere tüm yoldaşların, halkımızın ve dostlarımızın Ulusal Onur Günü'nü kutluyoruz. Bugünün yaratıcıları Mehmet Hayri Durmuş, Kemal Pir, Akif Yılmaz ve Ali Çiçek yoldaşları, onlar şahsında tüm kahraman şehitlerimizi saygı, sevgi ve minnetle anıyoruz.

Hareket ve halk olarak 42 yıldır zindanlarda, Kurdistan'ın dört bir yanında 14 Temmuz Direniş ve Zafer Çizgisi'nde özgürlük mücadelesi yürütüyoruz. Hareket olarak kırk yıldır da bu çizgide özgürlük savaşı veriyoruz. 14 Temmuz da açığa çıkan direniş ruhuna layık olmak ve yaşamsallaştırmak için giderek kapsamlılaşan, devrimci çizgide radikalleşen ve gerillanın büyük çıkışıyla biçim ve içerik kazanan mücadele sonucunda 14 Temmuz Direnişi'nin içinde yer almış, direnişe tanıklık etmiş yoldaşlar, zindanlardan çıkabilmiş, direnişe ilişkin bilgiler vermiştir. Zindanlarda neler yaşandığına dair bilgileri ilkin bu canlı tanıkların verdikleri bilgilerden öğrendik. Bu arkadaşlar, gün gün böyle bir tarihi direniş kararlılığının nasıl ortaya çıktığı, 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi'nin nasıl yürütülmüş olduğu, zindandaki etkisinin nasıl olduğu bilgisini bize somut bir şekilde vermişlerdir. Kuşkusuz Hareket ve halk olarak, hatta tüm devrimci-demokratik güçler olarak bizler de bu bilgilere sahibiz.

Bu bilgiler ışığında böyle bir direnişin zindanda nasıl geliştiğini, 1982 yılında Diyarbakır Zindanı'nda yeni bir tarih başlatan bu direnişin ortaya nasıl çıktığını, Mazlum Doğan'ın böyle bir direnişe nasıl bir bilinç ve kararlılıkla ulaştığını biliyoruz. Yine bu bilgiler ışığında Ferhat Kurtay ve arkadaşlarının, dörtlerin nasıl bir duyguyla, düşünceyle zindanın kararlılığını bedenleriyle yaktıkları ateşe aydınlatıldıklarını ve sonunda 14 Temmuz Ölüm Orucu'nun nasıl ilan edildiğini, kimlerin, nasıl bu direnişe katıldığını, ilan edilen ortamın durumunun ne olduğunu biliyoruz. Böyle bir ilanın ne tür bir etki yaptığını, böyle bir direniş sürecinin zindanı nasıl etkilediğini, 14 Temmuz Direnişi'nin, "Genç Komünistler" adıyla ortaya çıkartılmak istenen ihanet çabalarına karşı nasıl yok edici bir etki ortaya çıkardığını biliyoruz. Direnişin ilan ederken Hayri yoldaşın ruh halinin, psikolojisinin, çabasının, duygu ve düşüncelerinin nasıl olduğunu ve hangi sözlerle, tutumla böyle bir direniş içine girdiğini biliyoruz. Yine böyle bir direnişe girişin amaç ve nedenlerinin ne olduğunu ve bunun sonuçlarının nasıl olduğunu, düşmana nasıl bir yenilgi yaşattığını ve zindanda mücadelemizin ilk büyük başarısını nasıl ortaya çıkardığını biliyoruz. Büyük bir fedakârlık, çaba, azim ve kararlılıkla ilmek ilmek dokunan bu değerler artık sanata, edebiyata da konu olmuş, tüm insanlığa mal olmuş durumda.

Kuşkusuz 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi'ni en doğru, bütünlüklü, sistemli anlamlandıran,

çözümleyen, bu temelde kapsamlı değerlendirmelere tabi tutarak partiye ve halka mal eden Önder Apo oldu. Hemen her yıldönümünde, partileşmenin her aşamasında, partileşmede ve mücadelede her sorunla karşılaştığında bu tarihi direnişten dersler çıkartmaya çalıştı. Dolayısıyla bu direnişin anlamlarıdır. Önder Apo'nun devrimci faaliyetlerini, yine yurtdışı çalışmalarını başarıyla yürütmesine, sonuçlarını ülkeye taşımasına ve 15 Ağustos 1984 Gerilla Atılımı'yla PKK öncülüğünde Kurdistan Özgürlük Savaşı'nı geliştirmesine en büyük desteği 1982 Büyük Zindan Direnişi, 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi verdi. 42 yıldır Parti olarak da bu tarihi direnişin daha doğru, derinden anlamaya, değerlendirmeye, o temelde her yıldönümünde, mücadelenin ihtiyaç duyduğu her anda kendimizi değiştirip dönüştürerek yenilemeye çalıştık. 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi, her zaman özgürlük mücadelesi yürüten militanlara, yurtsever halka yol gösterdi, büyük güç verdi.

Bunlara dair günlerdir değişik alanlarda tartışmalar da oluyor. Bu 42'nci yıldönümü vesilesiyle de hemen hemen bütün örgütlerimiz, merkezi yönetimlerimiz açıklamalar yaptı. Bu temelde değerlendirme ve tartışmalar geliyor. İçinde bulunduğumuz yoğun mücadelenin sorunlarını çözmek, görevlerini başarmak üzere ihtiyaç duyduğumuz devrimci dersleri edinebilmek için 14 Temmuz Direnişi temelinde eleştirel-özeleştirel bir sorgulama yaşanıyor. Şehitleri anılıyor, anlaşılmasına çalışılıyor. 14 Temmuz Direniş Ruhunun canlı tutulması ve günümüz pratiğine en güçlü bir şekilde taşınması için eylemler yapılıyor.

PKK'ye ait her şey bu eylemde vardır

14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi, özgürlük için direnme kararının verilmesini ifade ediyor. Fedaiçe direnerek karar vermenin ve bunu hayata geçirmenin başlangıcı oluyor. O yüzden Önder Apo bu direniş için "Parti çizgisini her bakımdan temsil eden, bütünlüklü ve yeterli bir eylem" tanımlaması yaptı. Yani PKK'ye ait her şey bu eylemde vardır. Dolayısıyla aramasını bilen, aramak isteyen, parti gerçeğini tüm yönleriyle 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişinde bulur. Bunu direnişin ruh halinde, anlayışında, ideolojik-örgütsel durumunda bulur. Yine eylem çizgisinde, cesaret ve fedakârlığında bulur. Bu direniş hem en güçlü partileşme adımı olma gerçeğini ifade ediyor, hem de 12 Eylül Faşist-askeri rejimine karşı, özgürlük için fedaiçe direnmeye karar veriyor ve bu kararı hayata geçiriyor. Bu bakımdan 14 Temmuz, özgürlük için direniş kararını vermeyi ve uygulamayı ifade ediyor. Bu anlamda uygulamaya geçen karar, 14 Temmuz 1982'de zindanda verildi. Hareket ve halk olarak bu kararı 42 yıldır uygulamaya çalışıyoruz. Önder Apo, 14 Temmuz Direnişi için "Özgürlüğe yürüyüşte temeli sağlam atılmış bir köprüdür. O yüzden tüm halkımız

cesaretle bu köprüden yürüyüp özgürlük yürüyüşüne katılabilir ve köprüyü geçebilir" demiştir.

Gerçekten de parti, toplum bu bilinçle eğitildi, donatıldı. 42 yıldır bu temelde böyle bir bilinçle yüründü. İyi bakılırsa görülecektir ki, 42 yıldır Kurdistan'da özgürlük adına sağlanan tüm gelişmelerin temelinde 1982 Büyük Zindan Direnişi, 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi var. 14 Temmuz, 1982 Zindan Direnişi'ni zafere taşıyan, onu tamamlayan bölüm oluyor. Her şey bu temelde gelişti.

15 Ağustos Atılımı bu temelde oldu. Gerilla buna dayanarak, böyle bir kararı uygulama temelinde var oldu, gelişti, Ulusal Diriliş Devrimi, Kadın Özgürlük Devrimi, bir bütün kadın-gençlik hareketinin gelişimi, ideolojik, örgütsel ve eylemsel bütün adımlar bu temelde atıldı.

Paradigma değişimi de bu büyük mücadeleye dayanarak gerçekleşti. Dolayısıyla onun da temelinde kuşkusuz 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi var. Günümüzde Rojava Devrimi yaşanıyor. Kurdistan'ın dört bir yanında kadın özgürlük çizgisi temelinde yürütülen özgürlük ve demokrasi mücadelesi bütün insanlığa umut kaynağı oluyor, ışık tutuyor, heyecan veriyor, öncülük ediyor. Hem de Sovyetler Birliği'nin çözüldüğü, özgürlük ve demokrasi bilincine, sosyalizme dair umut ve moral kırılmasının en yüksek düzeyde olduğu bir dönemde bu oluyor. Yine dünyada kapitalist modernite sisteminin yok saydığı, yok etmek için yüz yıldır soykırım uyguladığı bir toplum, 14 Temmuz Fedai Direnişi ve onun zafer ruhuyla mücadele ederek insanlığın umudu haline geliyor. İnsanlık için moral, coşku ve heyecan kaynağı oluyor. Bu kuşkusuz başlı başına çok büyük önem taşıyor.

Sorulması gereken soru şu oluyor: Böyle bir direniş olmasaydı ne olurdu? Eğer 14 Temmuz Direnişi'ni doğru ve yeterli anlayacaksak, bu yıldönümü vesilesiyle kendimizi sorgulayacaksak böyle bir soru temelinde en yalın cevaplara ulaşabiliriz. Gerçekten 42 yıl öncesine bir dönüp bakalım, şayet böyle bir direniş olmasaydı ne olurdu? PKK ve Önderlik gerçeği nasıl var olabilirdi? Yine halkın durumu ve tarihin akışı nasıl olurdu? Bu sorular temelinde 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi'nin ortaya çıkardığı gelişmeleri bir bütün toplumun özgürce yeniden var oluşuna nasıl temel teşkil ettiğini rahatlıkla görebilir, anlayabiliriz.

Kuşkusuz zindana girildi diye böyle direnişler olacaktır biçiminde bir kayıt yoktur. Nitekim herkes zindana giriyor. Zindana sadece PKK'li kadrolar ve sempatizanlar düşmüyor. Rejimlere muhalif olan kesimler de zindanlara girebiliyorlar. O zaman da girdiler. 12 Eylül rejimi sürecinde de Türkiye ve Kurdistan'da bütün hareketler değişik düzeylerde de olsa tutuklandılar, zindanlara dolduruldular. 12 Eylül faşist-askeri rejimi tarafından yargılandılar ya da yargılanmaya çalışıldılar.

Fakat bu süreçten sonra mücadelenin derinleştirilerek sürdürülmesi sadece PKK sahasında oldu. Çünkü bütün o hareketler zindandan bitmiş

olarak çıktılar. Esameleri bile okunmadı. Yalnız başına bu bile 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi'nin anlamını bilince çıkartmak açısından yeterlidir. O yüzden 12 Eylül faşist-askeri rejimine karşı o dönem direnemeyen birçok hareket, özellikle Kurdistan'daki o küçük-burjuva hareketler eriyip dağıldılar ve sonunda düşmana teslim oldular. İçine düşükleri bu durumu da Önder Apo ve PKK'ye yükleyerek işin içinden sıyrılmaya çalıştılar. Kuşkusuz bu doğru değildi. Zindanlardaki duruşları, tutumları onları bu sonuca götürdü. O yüzden zindanda direnemeyen dışarıda hiçbir şey yapamadı. Buna karşılık PKK de 12 Eylül faşist-askeri rejimine karşı zindanda direnerek 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi'ni ortaya çıkarttığı için bu düzeyde bir mücadeleyi, fedailiği, kırk yıla yayılan bu kesintisiz özgürlük savaşını ortaya çıkardı.

Öyle ölüm orucu, açlık grevi deyip geçmemek lazım. Söylemesi kolay ama gerçekleştirilmesi o kadar kolay değildir. Açlık grevi eylemine başlamak kolaydır ama bitirmek zordur. Dıştan bakınca çok kolay, rahat gerçekleştirilebilir bir eylem olarak görülebilir. Ama gerçek hiç de öyle değil. Ölüm orucu, günün her anında, her saniyesinde eylem halinde olmayı ifade ediyor. Böyle bir sürekliliği, devamlılığı içeriyor. Önder Apo hep "Bir atımlık barut olmamak gerekir" diyordu. Bir atımlık barut değil, gücünü, enerjisini damla damla akıtma olmalı diyordu. Apocu tarzı budur. Dolayısıyla 14 Temmuz tarzı, Apocu mücadele tarzının bütün yönlerini içeriyor. Her koşulda özgürlük ve demokrasi mücadelesinin yürütülebileceğini ve kazanılabileceğini ortaya koyuyor, gösteriyor. Böyle bir mücadelenin maddi imkânlarla dayalı olmadığını, bilinç, inanç, irade işi olduğunu kanıtıyor. Dolayısıyla çok aydınlatıcıdır.

Eylemcilerin hem eylemi ilan ederken ki sözleri hem de direnişin kendisi her şeyi çok yalın bir biçimde ortaya koyuyor. Evet, anlamak için üzerinde yoğunlaşmak, o temelde tartışmalar yürütülebilir, yürütülmelidir de. Bu yarar getirebilir. Ama sanki Amerika'yı yeniden keşfediyormuş gibi 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi'ni anlamlandırmak üzere bir şeyler söylemeye çalışmanın da çok bir anlamı yok. Zaten bu direnişin kendisi söyleyecek her şeyi çok yalın bir biçimde kendi pratiğiyle ortaya koymuş. Herkes anlayabilir. Eğer istiyorsa her göz onu görebilir, her kulak onu duyabilir ve her duygu onu hissedebilir. Biraz özgürlük ruhu, bilinci, onuru varsa rahatlıkla onu edinebilir.

O bakımdan da çok söylemek değil de, doğru anlayıp başarıyla temsil etmek, hayata geçirici olabilmek lazım. Devrimci tutum budur. Dolayısıyla bu 42'nci 14 Temmuz Direnişi'nden bir anlam ve sonuç çıkartacaksak direniş gerçeğine ancak bu temelde yaklaşarak bunu yapabiliriz. Öyle ifade edilmemiş, anlaşılması çok zor gibi yaklaşımlarla bunu karşılayamayız. Eğer böyle demeye kalkarsak yanlış yapmış ve doğru yaklaşmamış oluruz. O bakımdan her an, her zaman,

her yerde, her çalışmada doğru parti ve mücadele çizgisini bulmak için bu direniş temel bir ölçüdür. Her zaman yol gösteren bir ölçü, her zaman doğruları bulmamıza yardımcı olan, güç veren, inanç, bilinç ve moral veren bir ölçüdür.

Bu bakımdan da parti ve direniş nedir, Parti'ye ve Önderlik çizgisine doğru katılım nedir ve nasıl oluyor? Bu olur mu, olmaz mı şeklindeki sorular ve bu temelde gelişen tartışmalar, böyle bir direniş gerçeği varken çok anlam ifade etmiyor. Direnişe doğru yaklaşmamayı içeriyor. Öyle olmamak lazım. Hâlbuki 14 Temmuz eyleminin kendisi bu kadar somut, açık gerçekleri ifade ediyor. Bunu yapanlar bilinçli, bilerek yapıyorlar. Ne yaptıklarının, nasıl bir adım attıklarının, sonucun ne olacağını derin bilincindedir. Dolayısıyla böyle bir tecrübenin elimizde olduğu bir ortamda bizim oradan doğru sonuçlar çıkaramayışımız ve temsili başarıyla bir şekilde yapamayışımız diye bir şey söz konusu olamaz. Gerçekçi ve dürüst olmalıyız. Eğer dürüstlük kavramının bir politik anlamı olacaksa en çok bu tür olaylarda, 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi'nin anlaşılmasında öyle olmak lazımdır. Dolayısıyla PKK'yi ve Önderlik gerçeğini böyle anlamak gerekli. İdeolojik-örgütsel-eylemsel çizginin esası ve PKK'yi, PKK yapan gerçeklik budur. Bir de bahsettiğimiz bu gerçeklik, etkisi her zaman süren, hep canlı olan, tazeliğini hiç kaybetmeyen bir gerçekliktir.

42 yıl geçmiş olmasına rağmen hiç eskimiyor, etkisi azalmıyor

Şimdi bu büyük direnişin 42'nci yıldönümündeyiz. Üzerinden 42 yıl geçmiş olmasına rağmen sanki yeni gerçekleşmiş gibi hepimizi, tüm toplumu, hatta tüm devrimci-demokratik güçleri, özgürlük ve demokrasi arayana, buradan haberdar olan herkesi etkiliyor. Dikkat edelim hiç eskimiyor, etkisi azalmıyor. Eylemin büyüklüğünün bir ölçüsü de budur. Bu 42'nci yıldönümünde de böyle. Anlam ve oradan sonuçlar çıkartmak isteyenler için her türlü sorunun doğru çözümüne götürecek, her türlü görevi başarıyla yerine getirmeyi sağlayacak sonuçlar bu direnişin derslerinde var. O dersleri çıkartabilenler kesinlikle her türlü zorluğu yenip engeli aşarlar. Her türlü görevi her yerde zafer çizgisinde başarıyla yerine getirirler. Devrimci görevlerin zorluğu, imkânların azlığı, görevlerin başarılamaması, yerine getirilememesi gibi bir anlama kesinlikle gelmez.

Dolayısıyla bu büyük kahramanlık duruşunu salt tanımlamakla kalmamalı, bu duruşun bizlere yüklediği sorumluluk ve görevler üzerine yoğunlaşmayı, bu temelde başarmayı, bu ruha layık olacak devrimci duruşu kendimize esas almalıyız. Bu anlamda esas olarak 43'üncü direniş yılında dünya ve Kurdistan'daki durum, bu temelde ne tür görev ve sorumlulukları başarmakla yükümlü olduğumuzu, dolayısıyla neleri, nasıl yapmamız gerektiği üzerinde durursak daha yararlı olabileceği kanaatindeyiz.

2024 yılı yönetimleri yenileme yılıysa o zaman 2025'te neler olacak?

Bu konuda sürekli bir anlama çabası, tartışma içindeyiz. Dolayısıyla ne olup bittiğini biraz anlamaya çalışıyoruz. Bu çerçevede dünya genelinde neredeyse bütün devletlerin seçimlere giderek yönetimlerini yenilediklerini görüyoruz. Dolayısıyla eğer 2024 yılı yönetimleri yenileme yılıysa o zaman 2025'te neler olacak? Yeni yönetimler kuşkusuz yeni politikalar, yeni arayışlar gündeme getirecek. O zaman dünyada, bölgede, Kurdistan'ı etkileyen ne tür gelişmeler olacak? Bir anlamda 2025 yılını çok yönlü hazırlanılması gereken bir yıl şeklinde algılayıp değerlendirmeliyiz. Böyle yaparsak yanlış olmaz. Yapmazsak hata yapmış oluruz.

Bazı devletler zaten önceden rutin olarak seçimlerini bu yıl yapacaklardı. Bazıları da farklı nedenlerle erken seçim yapıyor. Rutin seçim yapanlardan bir tanesi ABD'dir. Şimdi adaylar netleşiyor ve bir seçim ortamı oluşuyor. ABD için bu yıl seçim yılı. Herkes de kendisini bu süreçte göre planlıyor, bu süreci gözliyor. ABD deyip geçmemek lazım. Seçimden çıkacak yönetim sadece Amerika'yı yönetmiyor, herkesten daha fazla bütün dünya yönetimini etkiliyor. Dolayısıyla sadece Amerika ile sınırlı değil, bütün dünyayı ilgilendiren bir pozisyondan söz ediyoruz.

ABD seçimleri açısından çok yönlü tartışmaların olduğu bir süreçte, o tartışmalar daha da kızıştırmış alevlendiren bir olay yaşandı. Cumhuriyetçi partinin adayı Trump'a bir suikast girişiminde bulunuldu. Trump hafif yaralarla kurtulmuş olmasına rağmen saldırıdan dolayı bir kişi ölmüş, iki kişi de ağır yaralanmıştır. Kuşkusuz bu son derece ciddi, amaçlı ve planlı gelişen bir olay. Öyle siyaset dışı nedenlerle izah edilebilecek bir durum değil. Bu olaydan önce daha çok adayların nitelik ve yaşları tartışma konusuydu. Günümüz dünyasında ABD ancak biri seksen yaşını aşmış, diğeri de seksene merdiven dayamış iki kişiyi aday gösterebildi.

ABD, devlet geleneği olarak yenedir. Birkaç yüz yıllık bir tarih söz konusu. Öyle çok eski değil. Dünyada böyle etkin hale gelmesinde o yeniliğin bir payı vardı. Sanayideki son gelişmeleri hızlı bir şekilde hayata geçirerek daha etkili gelişebildi. Askeri yapısını, teknolojisini çok daha güçlü kılabilirdi.

Yaşlanan İngiliz sistemi, ABD gibi genç olan Alman devletine öncülüğü vermemek için her iki dünya savaşında da diretti, buna karşı durdu, savaştı ve sonunda dünya jandarmalığını ABD'ye gönüllü devretti. Şimdi sistemi birlikte yürütüyorlar. ABD'nin geçen süreçte Sovyetler Birliği ile girdiği bloklaşmada, 40 yıl boyunca Batı Bloğunun öncülüğünü elinde tutması bu temelde oldu. Dinamik, güçlü ve kuvvetliydi. Avrupa'nın kendi iç savaşından dolayı uygun koşullar da oluşunca fırlayıp öne geçti.

Şimdi bu seçimlere bakıldığında aslında artık eskimiş olduğu görülüyor. O yeni, dinamik ABD'yi bulmak zordur. Çok yıpranmış. Bir yandan kapitalist modernite, iktidar ve devlet sisteminin yıpranmışlığı, eskimişliği, teşhiri, alternatif mücadeleler karşısındaki zorlanmasını temsil ediyor. Bir taraftan da kendisinin de eskimiş bir güç olduğunu gösteriyor. İşte bu seçimler ve mevcut aday tartışmaları bu temelde geliyordu. Aslında yerinde bile duramayan, ya da nerede, ne zaman ne yapacağı belli olmayan

iki kişi arasında seçim yarışı yapmak, yönetici seçmek gibi bir duruma düştüler. Dünya bunu tartışıyor. Herkes de kendisi açısından anlamaya çalışıyor.

Belirttiğimiz gibi ABD'ye yönetim olmak bütün dünyayı en ileri düzeyde etkiliyor. Dolayısıyla herkes kendisine yönetim seçiyormuş gibi bu durumu değerlendiriyordu. Bunun yarattığı rahatsızlıklar vardı. Şimdi buna bir de kan bulaştı. Bundan dolayı Amerika'da iç savaş olacak diyenler bile var. Tabii durumlar o kadar gergin mi bilemiyoruz. "Aşırı solcular bunu yapıyor" diye faşist-milliyetçi-ırkçı bir bilinç geliştirilmeye çalışılıyor. Özellikle Trump buna öncülük ediyor. Kendine böyle bir eğilimde öncülük yeri bulmaya çalışıyor.

Demokratlarla Cumhuriyetçiler, ABD devlet sistemini yöneten partilerdir. Politikalarında kısmi farklılıklar olsa da esas olarak kendilerini devletin ilkelerini hayata geçirmekle görevli görüyorlar. Devletle ters düşen ya da devleti değiştiren nitelikte değil. Aralarındaki fark o düzeyde.

Şimdi bu saldırıyı kim yaptı, mevcut durumun sonuçları ne olacak? ABD seçimleri nasıl olacak? Biraz da bu yılın sonuçlanması ve 2025 yılı politikalarının nasıl olacağını daha somut, ayrıntılı değerlendirmesi ABD seçim sonuçlarına bakılarak yapılacak. Herkeste görülen yaklaşım bu temelde. Bu son olay neye yol açar bilinmez fakat birçok çevre zaten demokrat aday Biden'ın durumuna bakarak Trump'ın kazanacağı yönünde görüş belirtiyordu. Şimdi o eğilim daha çok güçlenmiş görünüyor. Böyle gerginleşmiş, çatışmalı bir ortamda iş başına yeniden bir Cumhuriyetçi yönetim gelecek. Bunun ABD ve dünyadaki uygulamaları neler olacak? Böyle bir durum nelere yol açacak? Tabii herkes bu sorular temelinde durumu değerlendirip politika belirlemeye çalışacak. Biz de Hareket olarak bu durumları değerlendiriyor, görmeye ve anlamaya çalışıyoruz.

Bu temelde şu söylenebilir: Trump "Önce Amerika" adı altında daha fazla içe kapalı, dar bir politika izliyor. Demokratlar daha çok küresel, dünyaya açılım ile kendilerini etkili kılmaya çalışıyorlar. Genelde de politik duruşları öyle. Bu geçen dört yıldaki Biden Yönetimi'yle de bunu yapmak istedikler. Özellikle Afganistan'dan çekilme, Ukrayna Savaşı, bu temelde Rusya ile çatışmaya girme, NATO'yu yeniden tanzim etme, diğer yandan Hindistan'dan Suudi Arabistan'a, İsrail'den Kıbrıs-Yunanistan'a kadar yeni bir enerji ve ticaret yolu oluşturma, bu temelde Gazze Savaşı etrafında Ortadoğu'da dokuz aydır yaşanan gelişmeler vardı. Bir de Pasifik'te Çin ve Tayvan'ı karşı karşıya getirme temelinde geliştirilen bir gerginlik söz konusuydu. Kuşkusuz bunu daha da ileriye götürüp derinleştirme eğilimleri var. İşte Trump bunlara karşı çıkıyor. Özellikle Ukrayna Savaşı ve Rusya ile içine girilen çatışmalı durumu doğru ve anlamlı bulmadığını ifade ediyor.

Ortadoğu'ya yaklaşımda öyle çok fazla ayrılıkları noktalar yok. Fakat içe kapanma politikası hâkim olunca dünyanın değişik yerlerinde var olan yapıları olduğu gibi kabul etme sonucu da ortaya çıkıyor. Biz bunu Ortadoğu'ya yaklaşımda görüyoruz. Yine eski dostlarına, müttefiklerine yaklaşımda bunlar görülebilir. Bu anlamda Trump politikaları daha dar ve tutucu, statükocu olma özelliği taşıyor.

Avrupa'da başlamış olan seçim süreci sürüyor. Esas seçim İngiltere'de oldu. İngiltere bir süredir yılda

en azından bir kere seçim yapıyor. Bu sefer İşçi Partisi'nin tek başına iktidar olduğu bir seçim oldu. Herhalde en azından bir dönem, bu hükümet İngiltere'nin başında olacak. Avrupa'da ise Avrupa Parlamentosu seçimleri birçok erken seçimi gündeme getirdi. Avrupa Parlamentosu seçiminde ırkçı-Neonazi partilerin çok oy almaları, birçok ülkede birinci parti haline gelmeleri hem yeni seçimleri, hem de iktidar değişikliklerini gündeme getirdi. Bu konuda en çok Fransa hareketli. Macron da bunun önünü almak için bir taktik girişim de bulundu. Hem ülkesinde yapılacak olimpiyatların güvenliği hem de ırkçı tehlikenin önünün alınması söylemiyle toplumu erken seçime götürdü. Bir yerde bu taktik tuttu da. Sonuçta ikinci turda Avrupa Parlamentosu seçimlerinde birinci parti olan ırkçı parti üçüncü sıraya geriledi. "Yeni Halk Cephesi" adıyla sol, sosyalist, komünist partilerin içinde yer aldığı ittifak birinci oldu. Macron'un partisi ikinci konumda. O ırkçı tırmanış biraz geriletildi ama şimdi hükümet nasıl kurulacak belli değil. Tartışmalıdır. Kimin hükümeti kuracağı noktasında tam anlaşamıyorlar. Macron hükümet kurmayı Halk Cephesi'ne vermek istemiyor.

Halk Cephesi direkt olarak kendisini yönetim gücü haline getirebilir. Ama ittifak temelinde kurulacak yönetimle Fransız toplumunu biraz daha fazla etkilemek istiyor. Sadece ırkçı partiyi geriletme, oy almayla sınırlı kalmak istemiyor. Dolayısıyla düşünce ve örgütlülüklerini geliştirme temelinde ırkçı-faşist eğilimi zayıflatılacak bir çalışma yürütülebilirler. Onun zemini oluşmuş. Elde ettikleri başarıyı bu temelde değerlendirirlerse daha ileri bir gelişmeyi ortaya çıkartabilirler. Çünkü bu noktada öyle basit hesaplar yapmanın sonuçları iyi olmayabilir. Sonra eldeki gücü de kaybedebilirler.

Göçmen politikasına dayandırılan ırkçı-faşist tırmanış

Genelde Avrupa'da bir ırkçı-faşist tırmanış var. Bu göçmen politikasına dayanıyor. "Göçmen" adı altında Avrupa'ya taşınan insanlara dönük takınılan tavır buna yol açıyor. Tabii bu göçmenlik Türkiye'deki gibiyse göçmen demek mümkün değil. Evet, teknik gelişti. Bunun biraz daha fazla reklamı oluyor. İnsanlar daha çok şey görüyor ve sonuçta Avrupa'nın cilasına aldanıyorlar. Fakat birçok yerde insan göçünün yaşanması için özel çabalar da var. Bu noktada aslında mevcut özel savaş politikalarını görmek lazım. Dolayısıyla Avrupa'da gelişen bu göçmen ve göçmen politikasındaki ırkçı-faşist eğilimi görüp onu taşıyan olmak değil de, buna yol açan nedenleri sorgulamak daha değerli. Öyle olursa insan daha doğru ve uygulanabilir sonuçlar ortaya çıkarabilir. Yoksa mevcut haliyle sadece sonucu görüp nedeni görmeyen, sonucu taşıyan bir yaklaşım var. Demokratlık ve solculuk adına bu yapıyor ama bu yeterli değil. O temelde ortaya çıkan politikalar yeterli olmadığı için toplumda ırkçı söylemler daha çok yer tutuyor, daha fazla etkili oluyor. Doğru yaklaşılması, ele alınması gerekli. Nedenleriyle birlikte sorgulanması lazım.

Diğer yandan İran'da seçim oldu. Bu konuyu öyle çok fazla tartışmadık. Fakat birçok çevre tartışıyor. İran seçimi de bir kaza sonucu birden gündeme geldi. Gündemde olmayan bir seçimdi. Helikopter kazasıyla öldüğü ifade edilen Cumhurbaşkanı Reisi'nin yerine hızlıca yeni bir Cumhurbaşkanı seçtiler. Bu

Cumhurbaşkanının reformist olduğu söyleniyor. Muhafazakâr adaylar vardı. Onların içinden tek aday olan reformist aday seçildi.

Kuşkusuz bu kişi mevcut sistemin reformist kanadıdır. Öyle ayrı bir eğilim değil. Fakat ABD ve diğer devletler de olduğu gibi İran'da da farklı politik eğilimler oluyor. Biraz var olan devlet ilkelerini kendi politik anlayışlarıyla hayata geçirmeye çalışıyorlar. Ona ters düşen, karşıt çıkan olmuyorlar ama kendi politikaları temelinde ona renk verip hayata geçirebiliyorlar. İran'ın yeni Cumhurbaşkanı Pezeşkiyan ile belli bazı değişikliklerin olacağı söyleniyor. İran bir restorasyon dönemi yaşayabilir diyenler de var. O düzeyde bazı değişiklikleri yapacak güçte görülüyor. Eğilim olarak da ona açık olduğu belirtiliyor. İran'ın da böyle bir noktaya geldiği değerlendiriliyor.

Öyle olursa hem toplum açısından hem de demokratik siyasetin gelişmesi açısından iyi olur. Bu kadar muhafazakâr söylem ve aday içinde bir reformistin seçilmesi gelişen toplumsal etkiden bağımsız değildir. Son yıllarda kadın öncülüğünde gelişen "Jin Jiyan Azadî" devriminin bunda rolü var. Kuşkusuz bu seçim sonuçları öyle tümenden bu hareketi temsil etmiyor, zaten öyle bir katılım da olmadı. Ama yine de eğer İran'da bir restorasyon olacaksa "Jin Jiyan Azadî" devrimi temelinde gelişen toplumsal hareket, kadın mücadelesinden bağımsız olamaz. Böyle bir restorasyonu zorunlu kılan işte tam bir yıl boyunca sokaklarda olan bu toplumsal hareketti. Bütün bu olup bitenleri gözden geçirecek diye bu yeni cumhurbaşkanı öne çıktı, oy aldı. Bir anlamda o mücadelenin bir sonucu gibi de görülebilir. Tabii bu çok yetersiz, sistem içi, reformist bir sonuç. Çünkü devrimci sonuçları alacak bir örgüt ve eylemi geliştirmek mümkün olmadı. Öyle bir çalışmaya yeterli bir düzeyde öncülük edilemedi. Kuşkusuz İran'da bu yönlü gelişmelerin olması halinde hem bölge hem de İran'ın diğer alanlarla olan ilişkileri bundan etkilenir. Dolayısıyla mevcut dünya savaşı da bundan doğrudan etkilenir.

Diğer yandan 10-11 Temmuz'da Amerika'da yapılan NATO toplantısı ve sonuçları temelinde gelişen tartışmalar var. NATO toplantısı ABD'deki seçim tartışmalarını da NATO toplantısını etkiledi. Bu da Amerika bağlamında ortamın daha çok gerginleşmesine neden oldu. Yoksa NATO'da öyle çok yeni bir durum yok. Biden tarafından Afganistan'dan çekildikten sonra yapılan NATO toplantılarında alınan kararların, bu son NATO toplantısında daha ileri düzeyde hayata geçirilmesi yönünde gelişen eğilimi gördük. Dolayısıyla yeni bir durum yok. Bu NATO toplantısında Biden Yönetimi, Trump Yönetimi tarafından dünyadan biraz uzaklaştırılan ABD'yi, dolayısıyla daraltılan ve kendi içine çekilen Amerika'yı yeniden bir küresel öncü güç, süper güç haline getirmek üzere yeni bir plan ortaya koydu.

ABD küresel düzeyde etkisi azalan noktaya doğru geriledi

Şöyle bir durum ortaya çıkmıştır: ABD'nin, Sovyetler Birliği çözüldükten sonra imparatorluk kuracağını, bir süper devlet olarak dünya hükümrani haline geleceği söylenmişti ama öyle olmadı. Bunun çok gerisine düştü. Hatta giderek küresel düzeyde etkisi azalan bir noktaya doğru geriledi. Önder Apo da Sovyetler çöktüğü zaman ABD'nin daha

da güçleneceği yönünde yapılan değerlendirmelere karşı çıkmış, bunun yanlış olduğunu söylemişti. O yüzden "Güçlenen ABD, güçlü bir şekilde var olan Sovyetler Birliği karşısında ortaya çıktı" demiş, çözülen Sovyetler Birliği'nin, gerileyen, zayıflayan ABD'yi ortaya çıkartacağını belirtmiştir. Zaten son 25 yıldır yaşananlar da bu temelde hayat buldu. ABD, öyle tümenden geri plana düşmediyse de, Çin'in hızla, etkili bir şekilde geliştiğini gördük. Diğer taraftan Rusya kendisini yeniden toparladı. Çin-Rusya ilişkileri, Şanghay İşbirliği Örgütü önemli bir yeni güç olarak doğdu. Rusya-Çin-Avrupa ticari-ekonomik ilişkileri çok gelişti. Avrupa, "NATO'nun beyin ölümü gerçekleşti, güvende değiliz." diye bir Avrupa Ordusu kuralıyız" diye tartışma yapar hale geldi. ABD'nin Avrupa üzerindeki etkisi gerçekten ciddi bir biçimde geriye düştü, zayıfladı. İşte Amerika'nın NATO çerçevesinde müdahale ettiği ortam budur. Ukrayna Savaşı bu süreçte dönük en somut müdahaledir.

O zaman gelişen bu savaşta binaen "Putin savaş çıkardı, Ukrayna-Rusya savaşı oluyor" dediler. Oysa Ukrayna-Rusya Savaşı değil de, Ukrayna üzerinden Rusya-NATO savaşı olarak tanımlanırsa daha doğru olur. Şimdi bu daha çok netleşti, açığa çıktı. NATO bu son toplantısıyla bu gerçeği daha açık ve somut kıldı. Bütün tartışmalar Ukrayna üzerinden oldu. Yeni kararlaşmaların odağında Ukrayna var. Bu son NATO toplantısında Ukrayna'ya 40 milyar Euro yardım yapılacağı kararı çıktı. ABD Başkanı açıktan Putin'e karşı savaş yürüttüğünü ve Putin'i mutlaka yeneceklerini ilan etti.

Bu NATO toplantısının bir sonucu olarak Çin'in "Rusya'ya destek veren" olarak tanımlanıp hedefe konulması tepki vermesine neden oldu. Çin mevcut durumu "Sanki soğuk savaşa yeniden dönülüyor. Yeni bir soğuk savaş yaratılmak isteniyor" sözleriyle eleştirdi. NATO'nun bu son toplantı sonuçlarını soğuk savaş dönemine benzetti. "Soğuk savaş dönemi" denilen dönem, ABD-Sovyetler Birliği'nin 1949-1989 arasındaki 40 yıllık siyasi-askeri çekişme dönemidir. Silahla savaşmadılar ama yerel düzeyde savaşlar yaratıldı. Daha çok ekonomik-siyasi-istihbari-teknik silahlanma yürüttüler.

Şimdi mevcut durumu ona benzetiyorlar. Birçok kişi dünya yeniden iki bloka ayrıldı diye tartışıyor. Bir taraftan NATO'nun olduğu blok, diğer taraftan ise Rusya-Çin-İran-Kuzey Kore'yi karşı blok olarak ele alma var. Özellikle AKP yanlısı tartışmalar karşılığı böyle ele alıyor.

Gerçekten soğuk savaş olabilir mi? Ukrayna Savaşı olduğunda da birçok çevre bu durumun soğuk savaş temelinde yeni bir ABD-Rusya bloklaşması olduğunu söyleyerek herkesi buna göre tutum almaya, politika belirlemeye çağırdı. Bunların ne kadar doğru olduğunu bilmiyoruz ama biz o zaman o görüşe karşı çıktık. Bunu bir bloklaşma değil de, ABD'nin dünyada gerileyen, oldukça zayıflayan etkisini yeniden geliştirme saldırısı, hamlesi olarak gördük. Gerçekten de öyle bazı hamleler ortaya çıktı. Bu çerçevede NATO'yu yeniden dirilttiler. Rusya ve Çin'in Ukrayna üzerinden Avrupa'ya açmak istedikleri enerji yolunu sabote ettiler. Yine Rusya ve Çin'in Avrupa ile olan enerji ticaretini kestiler. Özellikle Almanya ve Fransa'nın Rusya doğal gazına epey bağımlılığı oluşmuştu. Böylece ilişkileri geliyordu. Çin-Rusya-Avrupa ticari ilişkileri geliyor ve tekelleşme bu temelde oluşu-

yordu. Sermayenin küreselleşmesi denen süreç bu çerçevede çok daha hızlı geliyordu. Onu boşa çıkardılar. ABD, Avrupa'yı Rusya ve Çin'e karşı çıkartmaya çalıştı. İsveç ve Finlandiya'yı NATO'ya kattı. NATO'nun Avrupa üzerindeki tahakkümünü yeniden oluşturdu. Avrupa Ordusu temelinde gelişen arayış ve tartışmaları geri plana itti. Böylece ABD, Ukrayna Savaşı'na dayanarak Avrupa üzerindeki etkinliğini yeniden tesis etti. Avrupa, buna karşı bir varlık gösteremedi. Dolayısıyla ABD'nin bu politikalarına karşı çıkan, onu aşan, Rusya ve Çin ile geliştirdiği ilişkileri sürdüren bir etkinliğin sahibi olamadı.

Avrupa'nın irade olamama hali

Avrupa'nın şimdi içine girdiği bu irade olamama hali Önder Apo Avrupa'ya gittiğinde de açığa çıkmıştı. O zaman Önder Apo, Kürt sorununun çözümü için Avrupa'ya büyük bir siyasi imkân sunmuştu. Fakat Avrupa, ABD'nin korkusundan ötürü Önderliği "istenmeyen kişi" ilan edip Avrupa'dan kovdu. Onun ötesinde bir tutum gösteremedi. Bu şekilde, Avrupa demokrasinin sorunları demokratik siyasetle çözebilme gücü ve iradesinin kendi ekonomik-siyasi çıkarlarını korumaktan öte başka bir şeyi ifade etmediği görüldü.

Şimdi de Ukrayna Savaşı temelinde aynı şey yaşanıyor. Avrupa Sistemi güç olarak da çok fazla zayıflamış durumda. Yine demokrasisi tam bir enkaz gibidir. Bir cilası var ama içine girdiğinde, hele biraz muhalefet etmeye kalktığında çok farklı sonuçlarla karşılaşabiliyorsunuz. Tabii mevcut yapısına dokunmazsan, hele hele ona hizmet edersen, işçilik yaparsan çok iyi. Sana biraz yaşam imkânı veriyor. Önder Apo savunmalarda böylesi durumlar için "istismarçı işçi" kavramını kullanıyor. Avrupa'da istismarçı işçiler için bir demokrasi oluşmuş. Onun ötesinde bir şey yok. İşte şuan ki durum da böyledir.

Zaten İngiltere'yi Avrupa Birliği'nden Amerika ayırdı. Almanya ve Fransa öncülüğündeki Avrupa ise gerçekten etkisiz kalmış durumda. Daha önce ellerinde bir fırsat vardı ama onu iyi değerlendiremediler. Tersine daha çok ABD'ye bağlı hale geldiler. ABD'nin istediği gibi hareket ettiler. Zaten son NATO kararları da bu temeldedir. Mevcut duruma sadece Tayyip Erdoğan Yönetimi muhalefet ediyor. O yüzden Ukrayna'daki savaşa karşı çıkan, dolayısıyla Rus Yönetimi'yle ilişkiyi sürdüren, ittifak içinde olan tek yönetim Tayyip Erdoğan Yönetimi'dir. Öyle Tayyip Erdoğan Yönetimi deyip geçmeyelim. Kendi başına tutum alabilirdi. Fakat Avrupa'da hiç kimse tutum alamadı. "Biz Ukrayna'da Rusya ile niye savaşa giriyoruz" diyemediler.

Şimdi her şey daha da bir netlik kazandı. Peki, nedir o? Kesinlikle bu savaşın alt yapısını hazırlayanın ABD olduğu gerçektir. Evet, görünüşte savaşı Rusya çıkardı ama onu o noktaya getiren de Amerika'dır. Kuveyt'e saldırın Saddam Yönetimiydi ama sonrasında gördük ki ABD politikaları Saddam'ı Kuveyt'e saldırma noktasına getirmiş. Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı da bu biçimde, ABD etkisi ve yönlendirilmesiyle gelişti. O yüzden çok akıllı, politikaya çok hâkim olduğu söylenen Putin, kesinlikle Ukrayna'da hatta yaptı ve kaybetti. Şimdi Putin'in ABD'ye kafa tuttuğu, direndiği söyleniyor ama Avrupa ile iyi ilişkilerini geliştirerek ABD etkisini daha da azaltan bir pozisyondayken Ukrayna'da içine girdiği durum bir sürü

şeyi kaybetmesine, ABD etkisinin Avrupa'da yeniden bu düzeyde gelişmesine yol açtı. Ona zemin sundu, fırsat verdi.

Şimdi Ukrayna Savaşı daha çok Avrupa ve NATO'yu güçlü hale getiriyor. Ama onunla birlikte Ortadoğu ve bir de Pasifik alanı var. 2022 NATO toplantılarından sonra "ABD üç NATO örgütünü" diye değerlendirenler oldu. Yine bir devlet politikası olarak Biden'in Ortadoğu'ya dönük çabaları var. Körfez Savaşı'ndan bu yana mevcut süreç yönünde hazırlık yapmışlar. Bunu şimdi çok iyi görüyoruz. Bu temelde yeni enerji-ticaret yolu oluşturma noktasında önemli adımlar atabildiler. Arap-İsrail ittifakıyla Hindistan'dan Yunanistan'a yeni bir enerji-ticaret yolunu karara bağlayıp planladılar. Şimdi bu temelde de uygulamaya çalışıyorlar. ABD, yirmi yıldır sürdürülen enerji yolu mücadelesini, kendi öncülüğünde yeni bir alan üzerinden çok iyi görüyoruz. Bu temelde geliştirdikleri bir anlaşma düzeyleri de var. Gazze savaşıyla o hattaki yol temizliğini de yapmış gibi görünüyorlar. En azından Hindistan'dan Gazze'ye kadar Körfez'de bir sorun gözüküyor. Geriye İsrail'den Kıbrıs'a ve Yunanistan'a kadar olan o Doğu Akdeniz üzerindeki yol güvenliği kalıyor. Zaten bu temelde Lübnan üzerindeki çelişkili-çatışmalı durum giderek artıyor. Gerçekten Gazze gibi savaş mı olacak yoksa bir uzlaşma mı bulunacak? İşte bu sorunun cevabı tam net değil. Türkiye Devleti Gazze gibi çatışma olmasını istiyor. Sadece Hizbullah-İsrail savaşı değil, bir İran-İsrail savaşı olması için çalışıyor. Çünkü yol projesinin, Lübnan'da gelişecek bölgesel bir savaşla sabote olmasını istiyor. Bu yönlü epeyce girişimi, tahrik ve çabası var.

Yol projesinde esas çatışma Türkiye ile yaşanacak

Fakat Türkiye çok istemesine rağmen Gazze savaşında bir İsrail-İran Savaşı ortaya çıkartmadı. Peki, Lübnan'da bunu gerçekleştirebilir mi? Mevcut durumda İran'da oluşan yeni yönetimin böylesi bir savaş ihtimalini daha da zor bir hale getirdiğini söyleyebiliriz. Savaş yerine, uzlaşmayla çözüm arama, dolayısıyla da Lübnan'dan Kıbrıs'a geçiş ve Türkiye ile sorunların gündeme gelmesi daha güçlü bir olasılık. Öyle anlaşılıyor ki bu yol projesi temelinde İran uzlaşmaya girecek. Şimdiye kadar hep öyle oldu. Bu yol projesi esas çatışmasını Kıbrıs ve Akdeniz üzerinden Türkiye ile yaşayacak. Türkiye'nin tüm korkusu bu. Mevcut devletin, AKP-MHP hükümetinin en büyük korkusu böyle bir durumun ortaya çıkmasıdır. Zaten Önder Apo, 10-15 yıl öncesinden söyledi, defalarca uyardı. Eğer Kürt sorununun çözümü temelinde bir demokratik Türkiye, demokratik Ortadoğu Birliği yönünde adımlar atılmazsa gelişen sermayenin tahakkümü altında Türkiye ya üçüncü sınıf bir güç olarak tümüyle köleleşecek, teslim olacak ya da çatışmaya girmek isterse parçalanacaktır. İş oraya kadar gidebilir diye uyardı.

Şimdi bu ihtimal daha çok güçleniyor. Bundan dolayı mevcut Tayyip Erdoğan Yönetimi, NATO'nun bütün kararlarına muhalif olan bir yönetim oldu. Bu yüzden Gazze Savaşı'ndan tutalım, İsrail ile ilişkilere, yine Ukrayna'daki savaşa kadar NATO kararlarına karşı çıktı. NATO ülkelerini teröre karşı mücadeleye destek vermemekle, teröristlerle ilişki kurmakla suçladı. Daha çok da Kuzey Doğu

Suriye'deki pozisyonu nedeniyle ABD'yi suçladı. Esas olarak NATO'nun tartıştığı konular bunlardı. Türkiye hemen hemen bütün temel konularda NATO'nun kararlarına ters düştü. Neden? Çünkü AKP-MHP faşizmi Kürt soykırımının tamamen gerçekleşmesini istiyor. Kürtlerin hiçbir şeyden yararlanmasına fırsat vermek istemiyor. Yeni olan her şeyden Kürtler kazanır diye hepsini reddediyor.

TC, bu temelde Irak ve Suriye'ye dönük müdahalelerde bulundu. Aslında onu nereye götürecektir tam belli de değil. Bu durumu sürdürürse o zaman Rojhilat hariç Kurdistan'ın tümünü egemenliği altına almış olacak. O zaman TC, çok daha ağır bir Kürt sorunuyla karşı karşıya kalacak. Bir yandan ondan korkuyor, statükocu davranıyor. Diğer yandan Ortadoğu'daki mevcut çelişki ve çatışmaların ortaya çıkardığı gelişmelere göre kendisini ayarlamak istiyor. "Misak-ı Milli'yi uyguluyorum" diyerek hem Kuzey Suriye'yi hem Irak'ın kuzeyini işgal etti. Bunu hala da sürdürüyor.

Türkiye eski statükoyu parçaladı. TC'nin sınırlar korunsun biçimindeki ilke ve politikasını, sınır dışına asker göndererek ortadan kaldırdı. Şimdi ne geri çekilebiliyor ne de ileri gidebiliyor. Dolayısıyla Ortadoğu'da bazı değişiklikler yapmak isteyen güçlerle ittifak yapabilmek için Kürtleri yok etmek istiyor. Kürt sorunu olmazsa, Kürt direnişi tümüyle ezilirse o zaman mevcut adımları sanki başarılı olur, sonuca gider gibi görüyor. İşgal ettiği yerleri kendisine verirler, kendi elinde kalır hesabı yapıyor. Tabii onun için de Kürt direnişini gecikmeden, alelacele tümünden ezmek istiyor. Bunun için bütün iç ve dış imkânlarını buraya seferber ediyor.

Üzerinde durmamız gereken diğer bir konu ise Pasifik alanında Çin ve ABD arasında yaşanan gelişmeler, olaylardır. Şu anda Amerika bunu özellikle Tayvan, Endonezya üzerinden yaratıyor. Bu alanlardan NATO toplantısına birçok devlet yöneticisini misafir olarak götürdüler. Bu şekilde Çin'i tehdit etmeyi sürdürüyorlar.

ABD bir yanı sıra Rusya karşıtlığıyla o eski ABD-Sovyet bloklaşmasını arar gibi bir eğilim gösteriyor. Kendileri de ABD'nin gerilediğini fark ettiler. ABD ne zaman gelişme gösterdi? Sovyetlerle dünyayı bloklaştırdığı zaman. Sovyet tehdidi altında olan herkes ABD'ye biat etti. ABD'nin güvenlik şemsiyesi altına girdi. Gücünü oradan aldı. Şimdi ABD, aynı politikayı, cepheleşmeyi Çin üzerinden geliştirmek istiyor. Ama Çin buna girmede, girmiyor. Son yıllarda Çin ile İran, tam ABD'nin istediği gibi ABD'ye karşı düşmanlık yapmıyor. Özellikle Çin hiç yapmıyor. Mao Zedong'un "Çin hiçbir zaman bir süper devlet olmayacak" diye bir ilkesi vardı. Tabii Mao'nun düşünceleri uygulanmıyor. Mevcut sistem ideolojik-siyasi-ekonomik olarak Mao Zedong'un düşüncelerinin uygulanmasından çoktan vazgeçmiş durumda. Kapitalist sisteme çoktan entegre olundu ama kendilerine göre bir sistemleri, politikaları da var. Mesela Çin, sermayenin küreselleşmesi denen gelişmeye çok daha açık ve uygun. Herkes ile ekonomik ilişki kuruyor, Tayvan dışında hiç kimse ile askeri çatışmaya yaşamıyor. Orada bir hassasiyeti var. Onun dışında hiç kimseyle askeri-siyasi bir düşmanlığa girmiyor, çatışmıyor. Herkes ile ekonomik ilişkiler içerisine giriyor ve ekonomisi bu temelde büyüdü, gelişti, birinci plana yükseldi. Çin'deki bu gelişme hem Avrupa hem de ABD'yi ürkütü-

yor. Özellikle son ABD politikaları, Çin'i süper bir rakip olarak ele alma ve bu temelde Çin-ABD bloklaşmasının derinleşmesi üzerine kendisini bina ediyor. Dünyada bunu isteyen birçok çevre de var. Fakat Çin buna çok açık gözüküyor. Artık sonuç tam ne olur bilinmez. Elbette ki politik gelişmeler bunu belirleyecek ama şimdiye kadar ki politik duruş Çin'in onu istemediği, öyle bir şeye girmediğini ortaya koydu. Çin yöneticileri bunu birçok defa da açıkça ifade etti.

Putin Yönetimi ise Ukrayna üzerinden tuzağa düştü. Rusya üzerinde de bir baskı vardı ve bu konuda Rusya dikkatli davranıyordu. Ama Ukrayna gündeme gelince milliyetçi yaklaşımların da etkisiyle mevcut Putin Yönetimi ABD'nin tuzağına düştü.

Bu dünyada Soğuk Savaş dönemi gibi iki blok olsun ve birisine yaslanıp rahat yaşayalım diyen çok fazla uyduruk politikacı var. Bu politikacılık değil. Kendini bir tarafa bağlayıp onun şemsiyesi altında yaşamak, bağımlı hale gelmek. Özgürlükten uzaklaşmayı ifade ediyordu. Birçok güç için böyle siyaset yapmak, devlet olmak, devlet başkanı, başbakan olmak kolaydı. Ülkeyi satarak bir yere bağlıyordun ve onun gölgesinde yaşayıp gidiyordun. Sovyetlerin çözülüşü ardından böyle bir politikanın zemini kalmadı. Politik mücadele yürütmenin imkânları arttı, tıkanma aşıldı.

Bloklaşma daha fazla çürümeye götürüyor. Kuşkusuz kendi rahatları için bu çürümeyi görmek istemeyenler bir hayli çoktur. Bu bakımdan bloklaşmış dünya arayanlar çok. Bu konuda özellikle ABD-Sovyet döneminde kendisini eğitmiş olan o teorisyen-politikacı kuşak, fazlasıyla böyle. Bu temelde gelişen düşünce ve politik tercihleri bir türlü kırılmıyor. Her şeyi iki gücün çatışmasına göre değerlendiriyorlar. Dolayısıyla dünyayı hemen ikiye bölüp çatıştırmak istiyorlar. Bu olmaz. ABD-Sovyet bloklaşması Sovyetler Birliği'nin varlığı ile oldu. Şimdi ne Çin, Sovyetler Birliği'dir ne Rusya, Sovyetler Birliği'dir. Sovyetler Birliği ayrı bir sistemdi. Kendisini bu sistemden ayrı bir alternatif görüyordu. Tamam, alternatif olamadı ama şimdinin Rusya ve Çin'i gibi de sistemin bir parçası değildi. Alternatif olma iddiası güdüyordu. Ona göre politikalar yürütüyordu. Çelişki ve çatışmanın askeri boyuta tırmanmasını Sovyetler Birliği engelliyordu. Kendilerini Dünya Barışının Koruyucusu görüyorlardı. Nükleer silahları azaltmak için o kadar çaba yürüttüler. Gerçekten öyle bir etkileri vardı. O nedenle şimdi öyle bir durum ortaya çıkmaz. ABD ya da NATO-Rusya bloklaşması için, işte Rusya, Sovyetlerin temsilcisidir, o halde eski soğuk savaş bloklaşması dönemi yeniden geldi demek, hiçbir ideolojik-siyasi bakışa sahibi olamamayı içerir. Çok düz bir yaklaşım oluyor.

Eğer bloklaşmaya gidilirse niye ABD-Sovyet bloklaşması olan soğuk savaş bloklaşmasını gündeme getirelim ki? Hitler-Mussolini bloklaşmasıyla ABD-Sovyetler Birliği-Fransa-İngiliz bloklaşması bugünün tarifine daha uygun düşebilir. Ya da Almanya-Osmanlı-Avusturya Macaristan bloklaşmasıyla İngiliz-Fransız-Rus bloklaşması ele alınabilir. Çünkü bu iki bloklaşma da bugüne kadar yakın duruyor. Eğer bugün mevcut sistemlerde bloklaşma düzeyinde ittifaklar ortaya çıkarsa, 1'inci Dünya Savaşı'na ortaya çıkartan bloklaşma, günümüze daha yakın olur. O bakımdan da soğuk savaş olmaz, öyle olursa sıcak

savaş olur. Bırakın nükleer savaşı, hiçbir tehdit böylesi bir sürece giren bir gücü durduramaz. O tehlikelidir. Gerçekten onu tartışmamak da lazım. Böylesi bir durumu, bütün dünya, herkes reddetmeli. Karşı çıkılmalı. Soğuk savaş olur, büyük çatışma olmaz denilmemeli. Yine iki blok olur, bir bloka yaslanım arayışı çok tehlikeli bir arayış. Bu, yok olmuş olan Sovyetler Birliği'ni varmış gibi değerlendirmeye götürüyor ki o da tehlikeli. Oysa mevcut bloklaşma böyle bir bloklaşma değil. ABD'nin demokratlar eliyle etkinliğini geliştirme hamlesidir.

ABD seçim sonuçları 2025'te yeni çatışma ve çelişkilerin nasıl olacağını belirleyecek

Mevcut Ukrayna'daki savaş biraz da kişiselleşmiş, Biden-Putin çatışması haline gelmiştir. Onu da görmek lazım. Trump, Başkan olması halinde "Ben savaşla değil, Rusya ile görüşerek sorunları çözeceğim" dedi. Dolayısıyla durum değişecektir. ABD o bölgede yürüttüğü politikalarını değiştirecektir. O yüzden alınan NATO kararlarına ve bu çerçevede yürütülen tartışmalara rağmen kimse somut bir şey söyleyemiyor. Çünkü hala somutlaşmayan bir durum var. Peki, bu nedir? Kuşkusuz ABD politikasıdır. Herkes ABD politikasını bekliyor. Onun için de ABD seçim sonuçları 2025'te gelişecek olan yeni politik-askeri-ekonomik ilişkilerin, çatışma ve çelişkilerin nasıl olacağını belirleyecek. Çünkü mevcut adaylar farklı politikalar öngörüyor. Ortadoğu'da çok fazla farklılık öngörmeyebilirler ama Avrupa'da örneğin Ukrayna Savaşı'na yaklaşımları farklıdır. Pasifik'e yaklaşımları tamamen aynı değil. Onun için de mevcut NATO toplantısının sonuçlarını değerlendirmek gerekli ama özellikle ABD seçim sonuçlarıyla birlikte yeni ABD Yönetimi'nin izleyeceği politikalara bakarak bu kararların nasıl uygulanacağını tahmin etmek daha doğru.

Kendi durumumuz açısından da birkaç şey söylemek yerinde olacaktır. 3 Temmuz'dan bu yana AKP-MHP faşizminin, Irak Yönetimi'nin onayı, katılımı, KDP'nin aktif yer almasıyla geliştirdiği yeni bir işgal saldırısı var. Bunu 16 Nisan'da Metîna üzerinde parça parça alan tutarak işgali alana yayma ve parçalı alanları birleştirme hedefiyle başlattılar. 3 Temmuz'dan sonra bunu bütün Batı Zap ve Metîna'daki alanları tutarak bir sonuca götürmek istiyorlar. Tayyip Erdoğan Yönetimi "kilidi kapatıyoruz" diyor. Artık Avaşin-Hêzil arasındaki alan işgalini, Batufa'dan Şeladizê'ye kadar yol üzerinde yeni bir sınır oluşturarak ele geçirmek, denetim altına almak, alanı tümüyle insan-sızlaştırarak "tampon bölge" adıyla kendi denetimi altına almak, ilhak etmek istiyor. Metîna'da bu noktada boşluklar vardı. Yine Metîna içinde köyler vardı. Zap'ta Bahar tepesi gerillanın denetimindeydi. Boşluk yaratıyordu. İşte "kilidi kapatıyoruz" demeleri bu boşlukları kapatmayı ifade ediyor. Böyle bir saldırı yürütüyorlar. Bunu geçen kış boyu Irak ve KDP Yönetimi'yle yaptıkları tartışmalarla, ulaştıkları anlaşmalarla hazırlamışlar.

Amaçları daha fazlaydı, hazırlıkları daha genişti. Zaxo'dan Süleymaniye'ye kadar bir hat oluşturarak zırhlı birlikler yerleştirecek, Irak-KDP-YNK-Türkmen ve TC güçlerinden oluşturacakları müsterek bir gücü o hat üzerinde konumlandırarak Kuzey'de kalan tüm PKK varlığına karşı birlikte, ortak mücadele etmek istiyorlardı. Besbelli ki buna YNK katılmadı.

Irak Yönetimi böyle bir şeye katılmayacağını ifade etti. Bunda İran'ın da etkisi var. Geriye sadece KDP ve AKP-MHP kaldı. Onlar da bu yıl için, kendi güçleriyle belirttiğimiz hattı tamamlamayı planladılar. Besbelli ki Heftanîn-Metîna-Zap-Avaşîn-Xakurkê-Xinêrê hattını tümünden almak istiyorlar. Balayakati'den Hacı Ümran'a, Çoman-Qesrê-Diyana hatından bütün o Bradost mintikasını, Rêkani, Nirvey, Berwari mintikasını, yine Heftanîn'den Zaxo'ya kadar olan Sindiler, Gulêlerin mintikalarını almak istiyorlar. Buraları TC'nin egemenliğine vermişler. Geriye Barzan ve Gerdi mintikası kalıyor. O alanları da zaten kendilerine ait görüyorlar. Bunun dışında kalan diğer yerleri tümünden TC'ye sunmuşlar. Bunu Irak kabul etmiş, KDP de hayata geçiriyor. Yani satmışlar.

KDP Kurdistan'ı satıyor

Biz "satma" kavramını kullandık ama o kavram çok ilgi görmedi. İşgal kavramı daha ön planda kullanılıyor. TC "işgal" ediyor diyorlar. Doğru işgal ediyor, bu kavramı kullanalım ama KDP de satıyor. Kurdistan'da olan bir toprağı satma var. Bence o da işgal kadar önemli. Az değildir. Dolayısıyla buraların KDP tarafından Türkiye'ye satıldığını bilmemiz ve ifade etmemiz lazım. KDP ihanetini bu temelde teşhir etmek gerekli. "Bir yerlerden çekiliyor, göz yumuyor, destek veriyor" diyoruz ama bu şekilde mevcut gerçekliği öyle anlaşılır, açık bir biçimde teşhir edemiyoruz. İfadelerimiz, mevcut gerçekliği anlatmaya yetmiyor.

Şimdi Metîna'nın her tarafı cayır cayır yanıyor. Orada bulunan köylüleri bu şekilde kaçırıyorlar. 168 köyün tümünden boşaltıldığı söyleniyor. Belirttiğimiz alanda kalan tüm köyleri bu şekilde boşaltacaklar. KDP bunu yapıyor ve yaptırıyor. Bu biçimde olmasını kabul ediyor. Aynı şeyi Xakurkê-Xinêrê hatından Helgurt'a kadar uygulamak istiyorlar. Bütün o zozanları kaç gündür havadan bombalıyorlar. Yine Zap-Metîna hattını da bombalıyorlar. Garê tarafını da oralardan müdahale olmasın, gerilla Zap ve Metîna'daki direnişe destek vermesin diye bombaladılar. Böylece "Tampon Bölge" adıyla 20-30 km arasındaki bir genişliği, 150 km uzunluğundaki bir alanı Türkiye ilhak ediyor. Buralar Türkiye'nin denetimine veriliyor. Irak ve KDP bütün gücünü oradan çekiyor. Orada bulunan halkı göçertmek istiyorlar. Türkiye-Irak-KDP görüşmeleriyle böyle bir anlaşma yapılmış. Beşi Irak'tan, beşi de TC'den on kişilik ortak bir koordinasyon yönetimi oluşturmuşlar. Onlar bütün bu hareketi yönetiyorlar. KDP zaten fiilen aktif olarak bu işin içinde. Şu an 3 Temmuz'dan itibaren bu sahaya saldırı bu biçimde geliyor. Fakat şimdilik bu bir ilk adım ve hedef tamamlama oluyor. Türkiye tümüyle askeri gücüyle buraları denetim altına almak istiyor. İşte bu yüzden DAİŞ'lileri, El-Nusracıları, Roj peşmergesi denilen çete gruplarını buraya getiriyorlar. Kendi zırhlı birlikleriyle Batufa ve Begova'dan Şeladzê'ye kadar olan alanı tutup oralarda bulunan köyleri boşaltarak askeri denetim kurmak, ilhak etmek istiyorlar.

Hedef 'PKK'ye karşı anlaşma yapma' üzerine kurulu

Diğer yandan Rojava'ya dönük faaliyetleri var. Kuzey Doğu Suriye'ye dönük saldırıları sürüyor. Esad Yönetimi'yle görüşüp anlaşmaya çalışıyorlar. Böyle bir görüşmenin önünü açması için Hakan Fidan'ı tam yetkili

olarak görevlendirmişler. Eski istihbaratçı olduğu için bu işleri iyi biliyor olsa gerek. Tayyip Erdoğan, Beşşar Esad ile görüşebilmek için Şanghay İşbirliği Örgütü zirvesine katıldı. Putin'le bu temelde görüştü. Eğer Beşşar Esad'ı ikna edebilirlerse Putin, Beşşar Esad ve Tayyip Erdoğan Ankara ya da İstanbul'da buluşup anlaşma yapacaklar. Sürekli bunun basın yoluyla işlendiğini görüyoruz. Her halde Putin, Tayyip Erdoğan'a "Eğer Beşşar'ı ikna eder getirirsen ben de gelirim" demiş. Şimdi Türkiye öyle bir görüşmenin peşinde. Yıl sonuna kalmadan bir görüşme ve yeni bir anlaşmaya ulaşmak istiyorlar. Bu konuda çelişkiler çok. Suriye'nin birçok alanını askeri olarak işgal etmiş durumdadır. Esad Yönetimi "bu işgal ortadan kalkmaz, geri çekilmezlerse görüşmeyiz" dedi. Öyle kolay çözülecek bir durum yok ortada. Fakat TC, bu konuda da hedefi iyice daraltmış durumda. Hakan Fidan ile yürütülen diplomaside hedef "PKK'ye karşı anlaşma yapma" üzerine kurulu. "Diğerleri kalsın" diyorlar. PKK'ye karşı ortak mücadele anlaşması yapmak istiyorlar. "Adana Anlaşması'nı yenileyelim, tek anlaşmamız Kuzey Doğu Suriye'ye karşı ortak mücadele olsun" diyorlar. Belki o biçimde ikna ederiz, kabul ettirebiliriz yaklaşımıyla hareket ediyorlar. Tabii buna karşılık birçok taviz de veriyorlar.

TC, neden alelacele böyle bir görüşmeyi yapmak istiyor? Çünkü bu yıl seçimler oluyor. 2025 yeni politikaların sahada olacağı bir yıl olacak. Artık Gazze Savaşı'ı bitti. Şimdi ABD, seçimden sonra Lübnan-Kıbrıs-Doğu Akdeniz üzerinde yoğunlaşacak. Dolayısıyla Amerika-İsrail ve diğer güçler Lübnan-Suriye üzerinde yeni politikalar geliştirecek. Birçok güç için içine girecek. O yüzden Suriye üzerinde yeni politikalar gündemleşmeden TC, Esad Yönetimi'yle PKK'ye karşı bir anlaşmaya varmak istiyor. Böyle bir anlaşmadan sonra çeşitli şeyler gelişse de "biz iki devlet birlikteyiz, anlaşmışız" demek suretiyle ya yeni politikaları engelleyecekler ya da Kürtlerin bu politikalarından yararlanmaması için bir set oluşturacaklar. Bu şekilde Kürtlerin lehine olacak yeni politikaların önünü kapatmak istiyorlar. Kuşkusuz böyle bir gelişmeden vebadan korkar gibi korkuyorlar. Öyle anlaşılıyor ki önümüzdeki yılda yeni politikalar gelişmeler olacak. Şuan Tayyip Erdoğan Yönetimi, Türkiye tüm gücünü 24 saat demeden, boşluk bırakmadan böyle bir ilişki kurma ve anlaşma yapmaya yöneliyor, seferber ediyor. Gecikmeden, yıl tamamlanmadan böyle bir sonuca ulaşmak istiyor.

Bu da gösteriyor ki önümüzdeki yıl Lübnan, hatta Kıbrıs'a da içine alan yeni gelişmeler olacak. Yeni Suriye politikaları gündeme gelecek. Suriye'yi parçalayacaklar mı, yoksa yeniden birleştirecekler mi belli değil? Önce üçe bölmek, Esad Yönetimi'ni yıkmak istediler. Sonra bu müdahaleci dış güçler Esad bir süre kalabilir dedi. Özellikle Amerika-TC bunu Müslüman Kardeşler üzerinden yapmak istedi. Bu doğrultuda El-Kaide, DAİŞ gibi güçleri kullandılar. Şimdi yeni gelişmeler olacak. Tamam, Lübnan-Hizbullah sorunu var ama Suriye'de de yönetim sorunu çözülmeyecek. Dolayısıyla artık nasıl bir Suriye oluşturulacaksa ona göre birçok devlet yeni politika üretecek. BM üzerinden yeni Suriye'nin yapılandırılması yönünde yeni gelişmeler olacak. Türkiye alelacele böyle bir şey gelişmeden Esad Yönetimi'yle ikili görüşme yapıp ona tavizler vererek anti Kürt bir an-

laşma yapmak istiyor.

Şimdi 14 Temmuz Direnişi'nin 43'üncü yılına girerken politik durum biraz böyle. Bu Lübnan-Suriye hatındaki gelişmeleri daha doğru anlamak, görmek, AKP'nin politik girişimlerini boşa çıkartacak tutumlar geliştirmek gerekli. Yine Suriye'de gelişmeleri halkların demokratik birlikteliğine hizmet eder pozisyona denk tutmak önemlidir.

8 yıldır gerillanın büyük bir direnişi var

Biz Medya Savunma Alanları'na dönük gelişen işgale karşı direndik. Bu işgal 26 Ağustos 2016'da başladı. Yeni değildir. '92'de aynı ittifak bu alanlara saldırdı. Heftanîn, Avaşîn ve Xakurkê'de savaş yoğunlaştı. Fakat o dönem gelişen savaş bir iki ayda bitti. Şimdi 2016'nın Ağustosundan bu yana süren bir işgalci saldırı ve ona karşı gelişen bir gerilla direnişi var. Bu direniş 8 yılı buldu, 9'uncu yılına girecek. Bu süreç çeşitli dönemlerden geçti. 2018 başında Heftanîn'e ve Xakurkê'ye dönük saldırı başladı. 2021'de Garê'ye bir nokta saldırısı oldu. 17 Nisan 2021'den bu yana ise bütün bu alanları işgal etmek üzere sistemli bir işgal saldırısı sürüyor. Bütün bunlara karşı 8 yıldır gerillanın büyük bir direnişi var. Biz hareket olarak direndik. Zaten 2001'de Medya Savunma Alanları'nı ilan ederken buralara yönelecek her türlü saldırıya karşı direneceğimizi, bu alanları savunacağımızı ve savaşaçağımızı açıkça belirtmiştik. TC'nin KDP ile birlikte geliştirdiği işgal saldırılarına karşı da bu temelde direndik.

Şimdi 3 Temmuz'dan bu yana gelişen saldırılara karşı da aynı direniş daha da gelişerek sürüyor. Tepe Bahar'da, Zap'ın diğer alanları olan Tepe Cûdî, Tepe Amediye'de, Metîna hattında 3 Temmuz'dan bu yana 28 düşman askerinin öldürüldüğünü HPG kamuoyu ile paylaştı. Bir helikopter ve keşif uçağı düşürüldü. Zırhlı birliklerden imha edilen çok sayıda zırhlı araç var. Dolayısıyla gerillanın işgale karşı yürüttüğü kahramanca direniş sürüyor. Bu direnişin sonuna kadar süreceği ilan edildi. Anlaşıldığı kadarıyla Bahar Tepesi'nin her tarafına indirme yapamamışlar. İki yamaca biraz güç indirildikleri belirtiliyordu. Sergele'ye çıkardıkları güç yoğunca vuruldu. Xakurkê'de Şekif'e biraz indirme yapılmış. Diğer havadan saldırılar oluyor. Kimyasal ve taktik nükleer bomba saldırıları sürüyor. Bunlara karşı gerillanın kahramanca direnişi var ve bu sürececek. Şimdiye kadar direndik ve bundan sonra da direneceğiz. Ama tabii direniş sadece buralara sınırlı değil, düşman buraya saldırıyor diye orayla sınırlı tutmamak lazım. Devrimci savaş her yerde, düşmanın topyekûn faşist özel savaş saldırıları da her yerde. Savaşı Bakur'a, Türkiye'nin her tarafına yayabilmek gerekli. O yönlü girişimler de oldu. Bu geçen ayda Haziran'da Bakur'un birçok alanında çatışmalar oldu. Zagros hattında çatışmalar oldu. Şimdi yine Gever hattında, Geliye Dostki'de düşmana dönük gerilla eylemleri olmuş. Basın veriyor. Daha da geliştirmek gerekiyor.

Kuşkusuz sonucu gerillanın direnişi temelinde Başûr halkının, tüm Kürt halkının direnişi ve kamuoyunun tutumu belirleyecek. Gerçekten de mevcut durumda bazı tutumlar geliyor. İşgale karşı çeşitli çıkışlar var. Başûr ve Irak'taki bazı parti ve siyasi güçler mevcut işgal saldırılarına karşı tepkilerini gösterdiler. İran yanlısı bazı küçük örgütlerin açıktan buna karşı çıktığı görüldü. Zaten

Irak Meclisi ve Güvenlik Konseyi'ni toplantıya çağırdılar, tartışmalar oldu. Durumu yerinde incelemek için bir heyet oluşturdular. Genel aydınlarda, kamuoyunda bir tepki var. Tabii dışarıda KNK bir toplantı düzenledi. Her tarafa Kürt örgütleriyle birlikte ilgili siyasi çevrelere mektup gönderildi. Halk eylemliliği var.

Zaten mücadeleyi 10 Ekim 2023'ten bu yana Önder Apo'nun fiziki özgürlüğünü ve Kürt sorununun çözümünü hedefleyen Küresel Özgürlük Hamlesi temelinde yürütüyoruz. Şimdi söz konusu işgal ve ilhak saldırılarına karşı mücadelede bu hamleyle birleşik olarak sürüyor. Bu hamle kitle eylemleri bakımından Türkiye'nin de değişik alanlarına yayılıyor. Demokratik siyaset, özellikle kayyum ve benzeri saldırılara karşı gelişen direnişle birleşerek siyasi eylemliliği güçlendiriyor. Bir dayanıklılık, işbirlikçi ihaneti mahkûm etme, işgal ve ilhaka karşı eylemler ortaya çıktı. Yine yurtdışında da kitleler ayakta, bir hareketlilik var.

14 Temmuz Direnişi'nin 43'üncü yılına girerken durum budur. Öyle anlaşılıyor ki 43'üncü yıl büyük bir direnme ve savaş yılı olacak. AKP-MHP faşizmi 2025'e kalmadan bu hattı sağlama almak, Esad Yönetimi'yle görüşerek PKK karşıtı yeni bir anlaşma yapmak istiyor. Yalnız Türk halkının değil tüm Suriye halklarının kaderini belirleyecek bu politikaların boşa çıkartılması halkların özgürlüğünü geliştirme noktasında daha fazla imkân ve fırsata sahip olmayı gerektirecektir. Bunun için siyasi imkânları, ilişkileri ve ittifakları doğru kullanmamız gerekiyor. Direnişi de doğru ve başarılı yürütebilmek lazım. Zap ve Metîna'nın bu biçimde ilhak edilmesine fırsat vermeyecek, saldırıları kırarak bir gerilla direnişini mutlaka geliştirebilmeli, başarabilmeliyiz.

Bir 14 Temmuz yıldönümünde bunu niye söylüyoruz? Çünkü neredeyse herkesin "olmaz" dediği, "burada bir şey yapılamaz, imkân-fırsat adına hiçbir şey yok" dediği yerde gelişti 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi. Orada zafer kazandı. Oradan baktığımız zaman görüyoruz ki Zap direniş alanında, Medya Savunma Alanları'nın her yerinde, yine tünellerde, dışarıda, Kurdistan'ın dört bir yanındaki imkân ve fırsatlar, Diyarbakır zindanındankinden katbekat fazladır. Dolayısıyla 14 Temmuz Çizgisi doğru anlaşılırsa, doğru pratiğe geçirilirse her yerde, her zaman büyük mücadeleler yürütme, eylemler geliştirme, düşmana darbe vurma ve başarı kazanma mümkün olur. Olmaz dememek lazım. İmkân-fırsat yok diyerek kendimizi baştan sınırlandırmamalı ve engellemeliyiz. Her şeyden önce 14 Temmuz Direnişi böyle yapmamız gerektiğini bize öğretiyor. "Öyle bir durum yok diyor. Her yerde, her zaman, her koşulda direnilebilir, mücadele edilebilir, kazanılabilir. Yeter ki doğru anlayın, doğru yoğunlaşın, doğru araştırın, yaratıcı, dirençli, cesur ve fedakâr olun. O zaman nerede, neyi ve nasıl yapmanız gerektiğini bulursunuz, bilirsiniz ve başarıyla yaparsınız. Elinizde hiç imkân yoksa kendinizi savaş gücü yaparak düşmanı yenilgiye uğratacak bir savaşı yine de ortaya çıkartabilirsiniz" diyor. 14 Temmuz Çizgisi bize bunu öğretti. Gerilla da bu çizgide geliştirdi.

Dikkat edelim 2 yıl sonra, 14 Temmuz Direniş kararlılığını, 15 Ağustos 1984 Atılımı'yla en etkili, yaygın hayata geçiren gerilla oldu. Bütün bu gelişmeleri yaratan mücadeleyi, gerilla ve halk direnişini ortaya çıkardı. Şimdi de gerilla gelişen bu topyekûn

faşist-soykırımcı düşman saldırılarına karşı direnişe öncülük ediyor. 40 yıldır aralıksız süren bir savaştan bahsediyoruz. Bir ay sonra 15 Ağustos Gerilla Atılımı'nın 40'üncü yıldönümüne girilecek. Mevcut savaş 40 yılını geride bırakacak. 40 yıldır gerilla savaşıyor. Yenilmeyen, ayakta kalan, küresel düzeyde uluslararası rağmen bütün bunları boşa çıkararak Kürt Özgürlük Mücadelesi'ni yürüten gerilla direnişi, 40'üncü yılını dolduruyor.

Tarihsel olarak 19'uncu, 20'nci yüzyıl direnişlerinden söz ediyoruz. Bazıları bırakın 40 yıl, 40 gün bile ayakta kalamıyor. 40 haftayı bulanı yok. Ama Önder Apo'nun örgütleyip geliştirdiği, PKK'nin yürüttüğü direniş, 40 yıldır kesintisiz bir biçimde, devrimci savaş ve direniş temelinde sürüyor. 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi'nin fedai ruhu, çizgisi 15 Ağustos gerillasında somutlaştı, örgüte ve eyleme dönüştü, kadın ve halk direnişi haline geldi. Ulusal Diriliş Devrimi'ni gerçekleştirdi, özgürlük devrimlerini başlattı, yürütüyor. Giderek Kurdistan sınırlarını aşiyor, bütün bölgeye ve dünyaya etkileyen bir düzeye ulaşıyor. Böyle büyük bir güç, kendisini büyük bir enternasyonalist, küresel hareket haline de getirdi.

Şimdi bu bakımdan içinde bulunduğumuz günler, çok anlamlı, büyük dersler çıkartacağımız günler. Demek ki 14 Temmuz'dan 15 Ağustos'a giden süreç tümüyle bu gerçekliği doğru anlamamızı gerektiriyor. Bunları doğru anladığımız zaman düşman kimdir, ne yapmak istiyor anlamlıdır. Hain-işbirlikçi kimdir, ne yapmak istiyor görürüz. Haine karşı nasıl mücadele edileceğini, işgalciye karşı nasıl mücadele edileceğini, soykırımcıya karşı, reformist ve teslimiyetçiye karşı nasıl mücadele edileceğini bilir ve bu soruların cevabını buluruz. Bu da bizi doğru mücadele etmeye ve başarıya götürür. Bunun için de işçimiz, en temel güç kaynağımız her zaman 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi'dir.

Kuşkusuz bu temelde gelişen birçok direniş var. Ama hepsinin temelinde 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi var. Bir an bile olsa bu gerçeği unutmamamız gerek. Her koşulda doğruyu bulma, özgürlük için mücadele etme ve kazanma yolunu 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi gösteriyor. O halde 14 Temmuz'un dersini iyi ve doğru anlamalıyız. Yeterli, doğru özümsemeliyiz ve bu çizgide mücadele ettiğimiz sürece her zaman kazanacağımıza dair inancımızı çok güçlü bir şekilde korumalıyız. Çünkü 14 Temmuz Çizgisi, kazanma ve zafer çizgisidir. Zorluklar, yokluklar altında, her türlü engel ve baskı ortamında mücadele etme çizgisi olduğu kadar, aynı zamanda mücadelede zaferi elde etme, başarı kazanma çizgisidir.

43'üncü direniş yılında da hareket ve halk olarak tüm devrimci-demokratik dostlar olarak bu çizgiyi esas alacağız, özümseyeceğiz. 14 Temmuz Fedai Direniş ruhuyla, yönemiyle mücadele edeceğiz ve mutlaka kazanacağız. Bunlar temelinde bir kere daha 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi'nin 43'üncü yıldönümünü selamlıyor, şehitlerini saygı ve minnetle anıyoruz. Yine 43'üncü direniş yılında İmralı ve gerilla direnişi öncülüğünde yürüttüğümüz özgürlük ve demokrasi mücadelesinde tüm yoldaşlara, halkımıza, dostlarımıza üstün başarılar diliyoruz.

- Yaşasın 14 Temmuz Fedai Direniş Ruhu
- Biji Rêber APO!

14 Temmuz Direnişi

Kürt'ün özgürce varoluş tarihini başlattı

14 Temmuz Ölüm Orucu Direnişi'ne ilişkin PKK Yürütme Konseyi Üyesi Duran Kalkan yoldaş ile yapılan röportaj.

Önder Apo "14 Temmuz Direnişi PKK'nin Ruhudur" belirlemesini yapmıştır. 14 Temmuz kahramanlığının etkisi günümüze kadar mücadeleye ilham kaynağı olmuştur. 42 yıldır ardından 14 Temmuz kahramanlığı ve ruhuna dair neler belirtilebilir?

Tarihi 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi'nin 42'nci yılını geride bırakıp 43'üncü yılına giriyoruz. 42'nci yıldönümünde 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi'ni bir kez daha selamlıyor, bu direnişi zafere götüren ulusal kahramanlarımız Mehmet Hayri Durmuş, Kemal Pir, Akif Yılmaz ve Ali Çiçek yoldaşları saygı, sevgi ve minnetle anıyorum.

1982 Büyük Zindan Direnişi'ni başlatan Mazlum Doğan yoldaşı ve bu direnişi aleve dönüştüren Ferhat Kurtay, Mahmut Zengin, Necmi Öner ve Eşref Anyık yoldaşları, yine bu süreçte kadın direnişine öncülük eden Sara yoldaşı saygı, sevgi ve minnetle anıyorum. Büyük direnişin 43'ncü yılında 14 Temmuz Ölüm Orucu Direniş Gerçeği'ni daha doğru ve derinden anlayacağımızı ve 14 Temmuz Direniş Çizgisi'nde daha güçlü ve başarılı mücadele edeceğimizi belirtiyorum.

42 yıl içerisinde 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi'ne dair çok şey söylendi ve yazıldı. Sayısız değerlendirme yapıldı. Kuşkusuz en anlamlı, derin ve sonuç çıkartan değerlendirmeleri Önder Apo yaptı. '14 Temmuz Direnişi PKK'nin ruhudur' belirlemesini yaparak bu direnişin her bakımdan parti gerçeğini temsil eden ve başarıya götüren bir eylem olduğuna işaret etti. Yine 14 Temmuz'un Apocu fedai çizgiyi yarattığını ve bu temelde özgürlük ve demokrasi için mücadeleyi dönülmez hale getirdiğini söyledi. Partiyi ve halkı 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi ruhuyla kahramanlık çizgisinde eğitti, örgütledi ve eyleme sevk etti. Dolayısıyla geçen 42 yıl boyunca Kurdistan'da özgürlük mücadelesi adına yapılan her şeyin altında, yine özgürlük anlamında kazanılan tüm değerlerin yaratılmasında 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direniş gerçeğinin rolü büyük oldu. 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi'yle şekillenen Apocu fedai çizgi, tüm

bu gelişmelerin yaratıcısı oldu.

Bilindiği üzere tutsaklar zindanlarda bilinçleriyle, inançlarıyla, bedenleriyle özgürlük mücadelesi yürüttüler. Bunun dışında ellerinde başka bir direniş imkânı yoktu. Karşı tarafta ise Türkiye'nin tüm iç ve dış imkânlarını elinde toplamış 12 Eylül faşist-askeri rejimi vardı. Bu güç ve imkânlarla zindanlara topladığı devrimcilere saldırdı. Ruh, duygu, düşünce ve yaşam olarak amaçlarından koparmak, posa haline getirip ortadan kaldırmak istedi. Bu temelde sistemli saldırılar yürüttü. İşte böyle bir güç dengesizliğinin bulunduğu ortamda amansız bir mücadele ve direniş verildi.

1982'nin büyük zindan direnişçileri, 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu'nun başlatıcısı ve zafere taşıyıcıları Mazlumlar, Kemaller ve Hayriler bu somut durumu net ve gerçekçi bir biçimde değerlendirdiler. Düşman gerçeğini ve onun amaçlarını derinden hissettiler, anlayıp çözümlendiler. Ona karşı Kurdistan'da özgürce var olmanın, yaşamanın, dahası onurlu insan olarak tarihe geçmenin tek yolunun 12 Eylül faşist-askeri rejiminde somutlaşan Kürt'ü inkâr edip imha etmeyi öngören bu faşist-soykırımcı-sömürgeci zihniyet ve sisteme karşı direnmekten geçtiğini anladılar. Bu zihniyet ve sisteme karşı başarılı olmanın da fiziki varlıklarını feda etmekten geçtiğini yürütülen mücadele süreci içerisinde görüp anladılar. Bu temelde oluşturdukları kararlılıkla da zafer kazanan bu büyük direniş ortaya çıkardılar.

Bu bakımdan, Kurdistan Özgürlük Hareketi, Önder Apo, Kürt halkı, 14 Temmuz'u, "Ulusal Onur Günü" olarak ilan etti. Kürt halkının ulusal onurunun 1982 Zindan Direnişi ile, 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi ile korunduğunu, geliştirdiğini, şekillendirildiğini belirttiler. Her türlü onursuzlaştırmaya karşı, Apocu çizgide insan olmakta kalma kararlılığıyla yürütülen bu mücadelenin tüm düşman saldırılarını kırdığını, 12 Eylül faşist-askeri rejimini ideolojik yenilgiye uğrattığını kanıtladılar. Bu anlamda her koşulda 12 Eylül faşist-askeri rejimine ve onun temsil ettiği sömürgeci-soykırımcı zihniyet ve sisteme karşı mücadele edilebileceğini, böyle bir mücadeleyle zafer kazanılabileceğini herkese gösterdiler. 14 Temmuz Ölüm Orucu'nun zaferiyle bu sonucu netleştirip kanıtladılar. Böylece sadece PKK'nin ruhu değil, aynı zamanda Kürt halkının ulusal onuru, ruhu, iradesi, özgür yaşam ka-

rarlılığı, tutkusu haline geldiler. Büyük bir kahramanlık ortaya çıkardılar. 14 Temmuz ruhu ve kahramanlığı işte böyle bir direnme ve kazanma ruhudur. 14 Temmuz kahramanlığı, işte böyle olumsuz koşullarda hiçbir imkânı sahip olmadan, her türlü imkânı elinde bulunduran düşmana karşı mücadele etme ve onu yenme kahramanlığıdır. Tabii böyle bir mücadele ve kahramanlık büyük bir bilinçle, inançla, iradeyle, cesaretle ve fedakârlıkla, iddiayla, öngörüyle gerçekleşti. Dolayısıyla 14 Temmuz direnişçiliği ve kahramanlığı büyük bir bilinç, iddia ve irade olayıdır.

14 Temmuz yol göstermeye devam ediyor

Öte yandan, 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi, Kurdistan'ı bölüp parçalayan, Kürt toplumu üzerinde faşist-sömürgeci-soykırımcı bir egemenlik kuran küresel kapitalist modernite sistemine, onun Kurdistan üzerindeki şekillenmesi olan TC sömürgeciliğine ve soykırımcılığına karşı direnmenin ve kazanmanın yolunu, tarzını, üslubunu, temposunu ortaya çıkardı. 14 Temmuz Direnişi, PKK'nin sömürgeci-soykırımcı sisteme karşı savaşıma, mücadele etme çizgisini yarattı.

Peki, bu çizgi neyi ifade ediyor? Bu çizgi, her koşulda, en zor ortamda, büyük imkânsızlıklar içinde kendini her türlü maddi güç ve imkânla donatmış bir düşman karşısında mücadele edilebileceğinin ve kazanılabileceğinin ifadesi oluyor. Böyle bir mücadele tarzını temsil ediyor. Bu temelde Kurdistan'da mücadelenin kolay olmayacağını, mücadelenin zorluklar ortamında gerçekleşeceğini, her türlü eşitsizlik ortamında bilinçle, inançla, iradeyle mücadele edileceğini ortaya çıkardı, kanıtlayıp gösterdi. Ama aynı zamanda şunu da kanıtladı: Bu tarzla yürütülecek mücadelenin sonunda mutlaka zafer kazanacağını gösterdi. Böylece faşist-sömürgeci-soykırımcı zihniyet ve sisteme karşı Kurdistan'da özgürlük ve demokrasi yürütmenin çizgisine hayat verdi, tarzını geliştirdi, üslubunu ortaya çıkardı, temposunu yarattı. PKK'nin fedai direnme çizgisini ortaya çıkardı. Bunun için 14 Temmuz Direniş Gerçeği her şeye temel oldu. Bu nedenle etkisi hiç azalmadı, tersine sürekli daha çok arttı. Hiçbir zaman eskimedi, sürekli tazeliğini, yeniliğini korudu. İçinde bulunulan koşullarda özgürlük ve demokrasi için

mücadele etmenin yol-yöntem ve tarzını verdi. Bu bakımdan hiçbir zaman eskimeyen, canlılığını hep koruyan, her zaman güç alınan, ders çıkartılan bir eylem oldu.

Şimdi 42'nci yıldönümünde aynı canlılığı, tazeliği, yeniliği koruyor. 14 Temmuz Direnişi tüm heybetiyle yol göstermeye devam ediyor. Nerede, hangi yöntemlerle neleri yapmak gerektiği konusunda eğitici, öğretici oluyor. Lenin, "Bir eylemin büyüklüğü düşmanın da o eylemi kabul etme düzeyiyle ölçülür" diyor. İşte 14 Temmuz Direnişi, böyle bir gerçekliğe sahip. Kendisini düşmanına bile kabul ettirmiş bir eylem olma özelliği taşıyor. 12 Eylül cuntacıları, 14 Temmuz Direnişi karşısında yenilgiye uğradılar. Faşist cunta şefi Kenan Evren Dağ Kapı Meydanı'nda 14 Temmuz Direnişi'nin zaferinden hemen sonra yaptığı konuşmasında eliyle eylemin gerçekleştiği zindanı göstererek meydana toplanan halka açıkça şunu söyledi: "Orada öyleleri var ki kafalarını kesseniz inançlarından ve amaçlarından vazgeçemezsiniz." Bu ifade ile Diyarbakır Zindan Direnişi ve Direnişçileri karşısında yenildiğini, çaresiz kaldığını açıkça itiraf ve ilan etmiş oldu. Diyarbakır zindanındaki direnişin büyüklüğünü bu biçimde kabul etmiş oldu. İşte 14 Temmuz böyle büyük, etkisi sürekli olan bir eylemdi.

Bu eylem, partiye ve halka şunu gösterdi: Eğer Kurdistan'da insanlığı korumak, onurlu ve özgür olmak istiyorsan bunun yolu faşist-sömürgeci-soykırımcı zihniyet ve sisteme karşı fedai çizgisinde mücadele etmekten geçer. Bu temelde mücadele edersen kazanırsın, özgür ve onurlu olursun, insan olursun. Bunun dışında Kurdistan'da insanca ve onurlu yaşamanın başka bir yolu yoktur.

Bu direnişi iyi anlamak gerekir; bütün bunları yaratan ruh nasıl bir ruhtur? Bu kadar eşitsizliğe ve imkânsızlığa rağmen kendisini bu kadar etkili kılan, zafer kazanır duruma getiren ruh, nasıl bir ruhtur? Böyle bir eşitsizlik ve saldırının olduğu ortamda, kazanma temelinde böyle bir bilinci, iradeyi, kararlılığı, cesareti, fedakârlığı temsil eden ruh, nasıl bir ruhtur? İyi görmemiz, doğru anlamamız lazım. Unutmayalım ki iki ay boyunca her gün lime lime eriyerek kendilerini mücadeleye katık eden bu devrimciler, hiçbir şeyi kişisel amaçları, çıkarları için yapmadılar. Kendilerini kurtarmak ya da mecbur oldukları için de yapmadılar. Sadece ve sadece doğru ve insanca yaşamın, 12 Eylül faşist-

askeri rejimin dayatmalarını reddetmekten, ona karşı direnmekten geçtiğini, Kürt varlığı ve özgürlüğü için tüm fiziki varlıklarını ortaya koyarak mücadele etmekten geçtiğini gördükleri için yaptılar. Özgür Kurdistan'ın yaratılacağına, Kurdistan'da insanca özgür yaşamın olacağına, bunun mutlaka başarılacağına derinden inandıkları için yaptılar. Önder Apo'nun geliştirdiği özgürlük ve demokrasi çizgisinin en doğru yaşam çizgisi olduğunu, bu çizginin mutlaka başarının tarzını, üslubunu, temposunu yaratacağını, bu çizginin mutlaka başarı kazanacağını gördükleri, buna derinden inandıkları için yaptılar. O yüzden Kemal Pir, Apocu hareketi kastederek "Ben bu harekette zaferi görüyorum" dedi.

Demek ki daha o zamandan Önder Apo'nun geliştirdiği, PKK'de somutlaşan, özgürlük ve demokrasi çizgisinin her koşulda mücadele edip mutlaka zafer kazanacağını gördü, ona inandı. Bu bilinç ve inancın yarattığı büyük kararlılıkla da insanlık tarihinde görülmemiş bir eylemi gerçekleştirdi.

Kuşkusuz gelişen direniş için 'ölüm orucu eylemi' deyip geçmemek, yüzeysel yaklaşmamak lazım. Ölüm orucuları gerçekten de başlanması kolay ama sonuçlandırılması zor olan eylemlerdir. Böyle bir eylemi zafere taşımak zordur ama ondan vazgeçmek çok daha zordur. Dolayısıyla böyle bir eylemi geliştirmeleri, yaptıkları için büyük ciddiyetinde olduklarını gösterir. Zaten bu temelde de eylemi zafere götürdüler. Her gün lime lime eridiler ama asla amaçlarından, inançlarından vazgeçmediler. 12 Eylül faşist-askeri rejimi, TC Devleti tüm gücüyle vazgeçirmeye, engellemeye çalıştı ama başaramadı. Kemal Pir bu çaba içinde olanlara "Sizin gücünüz benim iradem, inancımı kırmaya yetmez" dedi. Yani TC devletinin bütün maddi gücüne karşı bilinciyle, inancıyla, iradesiyle direndi ve kazandı. Maddi gücün, maneviyatı yenilgiye uğratamayacağını net bir biçimde ortaya koydu. 14 Temmuz Direnişi, böyle bir gerçekliği ifade ediyor.

Faşist şef Erdoğan zindan direnişi zaferi önünde eğildi

Dikkat edilirse her şey 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi temelinde yaratıldı. 14 Temmuz Direnişi dışında gelişen eylemler için faşist-askeri rejim ve onun yardakçıları birçok kulp taktılar. Farklı farklı yorumlar getirdiler.

❖ 12 Eylül faşist-askeri rejimine karşı direnme ve kazanma kararı Diyarbakır Zindanı'nda verildi. Bu kararı Mazlumlar, Kemaller, Hayriler, Ferhatlar verdi. Yeni direnme ve kazanma sürecini onlar başlattılar. Dolayısıyla yeni bir dönemi açtılar. 12 Eylül faşist-askeri rejimine karşı topyekün direnme ve kazanma dönemini açtılar. Bu temelde Büyük Zindan Direnişi ve Büyük Ölüm Orucu tarihi bir adım oldu.

Toplumu kandırabilmek için her türlü dejenerasyonu yaptılar. Ama hiçbirisi 14 Temmuz Direnişi için olumsuz bir şey söyleyemedi. Günümüzün faşist şefi Tayyip Erdoğan bile 14 Temmuz Direnişi'nin gerçekleştirildiği zindanın kapısına gitti, ne büyük direnişler olmuş diye timsah gözyaşları döktü. 14 Temmuz Direnişi'nin, 1982 Büyük Zindan Direnişi'nin zaferi önünde eğilmek zorunda kaldı. İşte 14 Temmuz direnişçiliği böyle bir direnişçiliktir. Düşmanını bile bu düzeyde etkileyen gerçeklik, nasıl olur da Kürt toplumunu, kadınlarını, gençlerini, Türkiye'nin işçi ve emekçilerini etkilemez. Kuşkusuz büyük bir etki düzeyi ortaya çıkardı. Nitekim Türkiye'nin de birçok devrimcisi, işçisi, genci, kadını 1982 Büyük Zindan Direnişi önünde saygıyla eğiliyor. O çizgiyi anti-faşist devrimci mücadelenin çizgisi olarak görüyor, benimsiyor. Kürt toplumu ise kendisini zaten bu çizgide eğitti. Kürt gençleri, kadınları, Kürt işçisi, köylüsü, dört parça Kurdistan'da ve yurtdışında yaşayan tüm Kürtler, kendilerini 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi'nin ruhuyla, kahramanlık çizgisiyle eğittiler. Bilinçlerini, iradelerini bu ruhla donattılar. Kişiliklerini böyle bir kahramanlık çizgisinde şekillendirdiler. Kürt kahramanlığı, Kürt yiğitliği, Kurdistan özgürlük gerillasında somutlaşan Apocu fedai kahramanlık böyle ortaya çıktı. İşte 14 Temmuz Direniş gerçekliği bunları yarattı, bu hakikati ifade ediyor. Bu nedenledir ki etkisi hep tazedir, canlıdır, sürekli. Hiçbir zaman azalmaz, eskimez, tam tersine her zaman canlı kalır. Nitekim 42'nci yıldönümünde de bu böyledir, 43'ncü yılda da kesinlikle böyle olacaktır. Etkisi her zamankinden daha fazla olacak, Önder Apo'nun fiziki özgürlüğü temelinde yürüttüğümüz Küresel Özgürlük Hamlesi'nin ru-

hunu, çizgisini, cesaret ve fedakârlığını oluşturacak, onun pratiğinde ve zaferinde yaşayacaktır. Bu pratiğin yol göstericisi ve zaferinin yaratıcısı olacaktır.

14 Temmuz, Kurdistan Özgürlük Mücadelesi açısından tarihi bir adım olarak değerlendiriliyor. Bu tarihi adım ne anlama geliyor? Kurdistan Özgürlük Mücadelesi açısından neyi ifade ediyor?

Bu soru da oldukça büyük önem taşıyor. Doğru anlaşılmalı ve doğru değerlendirilmeyi kesinlikle hak ediyor. Çünkü 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi, gerçekten Kurdistan Özgürlük Mücadelesi'nde yeni bir dönem başlattı. Bu bakımdan da tarihi bir adım oldu. Gerçekleştiği dönemi kısaca hatırlayalım; 12 Eylül 1980'de Kenan Evren Cuntası faşist-askeri darbe yaparak Türkiye'de tüm iktidara el koydu. Tüm devlet kurumlarını feshetti. Devleti yeniden şekillendirmeyi, kendi deyimleriyle "İkinci Cumhuriyeti" kurmayı hedefledi. İkinci Cumhuriyeti kurabilmek için de Birinci Cumhuriyet'in pratiğinden gerekli dersler çıkartarak onun önündeki sorunları şiddetle çözmek, engelleri aşmak istedi.

Peki, en çok aşılmalı istenen engel, çözülmeli istenen sorun neydi? Kuşkusuz Kürt sorunu. Çünkü Türkiye Cumhuriyeti kendini tek millet, tek dil, tek devlet biçiminde şekillendirmeyi öngören bir devlettir. Bu temelde birçok soykırım saldırısı yürütmüş ve hala da yürütmektedir. Ermeni soykırımıyla belli sonuçlar aldı. Asuri-Süryani, Rum soykırımlarıyla da belli sonuçlar aldı. Fakat bütün katliamlarına, soykırımlarına rağmen Kürt soykırımında istenen başarılı sonucu elde edemedi. Şêx Said isyanını kanla bastırdı. Ağrı direnişini kanla bas-

tırdı. 1937-1938'de Dersim'de açık bir soykırım uygulamasında bulundu. Kurdistan'da Kürtleri katletti, başka alanlara sürdü, tehcir etti. Yine başka alanlardan Kurdistan'a topluluklar getirip yerleştirdi. Ondan sonra büyük bir çabayla, örgütlü, planlı bir yaklaşımla kültürel soykırım başlattı. Her bakımdan asimilasyonu öngören planlı bir saldırı içerisine girdi. Yani fiziki katliamı bu sefer de beyaz katliamla, yani kültürel soykırımla, asimilasyonla sürdürmek istedi. Bütün bunlara rağmen Kürt halkı direndi. Kuşkusuz Kürt halkı diğer Kurdistan parçalarında da sürekli ayakta oldu ve saldırılara karşı direndi.

Kurdistan'da yeni Önderliksel çıkış soykırımı engellemiştir

Fakat Önder Apo, 1970 başından itibaren Türkiye'de gelişen Devrimci Gençlik Hareketi içerisinde yeni bir direniş geliştirme temelinde çıkış yaptı. Önder Apo, 12 Mart 1971 faşist-askeri darbesine karşı Deniz Gezmiş, Mahir Çayan, İbrahim Kaypakkaya öncülüğünde gelişen silahlı direnişin tecrübe birikimine dayanarak bu temelde 1973'ten itibaren yeni bir önderliksel çıkış yaptı. Apocu gruplaşmayı geliştirdi. Türkiye'deki demokratik devrimin temel bir parçası olarak Kurdistan özgürlük devrimini başlattı. Bu mücadele, 1978'in 27 Kasım'ında kendisini PKK biçiminde örgütlü hale getirdi. 1978 Hilvan ve 1979 Siverek direnişleri ile birlikte sömürgeci-soykırımcı zihniyet ve sisteme karşı yeni bir ideolojik, teorik-pratik direniş olarak kendisini şekillendirdi, toplumu etkiledi, öncü partileşmeden gerillalaşmaya doğru adım attı. Böyle bir gelişmeden dolayı Kürt soykırımı başarılamamış, sonuca götürülemedi. Her ne kadar Kurdistan ezilmiş, ağır kat-

liamlar olmuş, derin bir asimilasyon geliştirilmişse de, yine işbirlikçilik, ihanet, teslimiyetçilik Kurdistan'da bir düzeyde zemin bulmuşsa da, Kürt varlığını, özgürlüğünü koruyan Kürt yurtseverliği, Kürt iradesi kırılmamıştır. Canlı olarak vardır ve Önder Apo öncülüğünde gelişen mücadeleyle yeni ulusal çapta bir modern özgürlük direnişi haline gelmeyi başarmıştır.

12 Eylül 1980 askeri-faşist darbesi, kendisinden önceki cumhuriyetin yapamadığını yapmak istedi ve saldırılarını da bu temelde yürüttü. Ne yapmak istedi? Doğmakta olan Kürt özgürlük bilincini, iradesini, örgütünü ve eylemini yok etmek, katliamlarla ortadan kaldırmak istedi. Zaten darbe ardından bütün saldırı bu temelde geliştirildi. Hatta 12 Eylül faşist-askeri darbesinden önce de Kurdistan'da özgürlük hareketini ezip tasfiye edebilmek için saldırıya geçmişti. O yüzden 12 Eylül darbesi, böyle bir imha ve tasfiyeyi gerçekleştirmek amacıyla yapıldı.

Tabii darbe yönetimi oluştuktan sonra da söz konusu saldırıyı çok daha yaygın ve etkili hale getirdiler. 12 Eylül rejimi Kurdistan'ı dağ dağ, köy köy, vadi vadi yeniden işgal etti. Hem devrimci öncülerini bulup ezilmek için hem de hiç kimsenin böyle bir direnişe tevessül etmemesini sağlayacak düzeyde bir ezilmeyi, kırılmayı, korkuyu ortaya çıkartabilmek için Kurdistan'daki herkesi sorguladı, işkenceden geçirdi. Kadın-erkek demedi zindanlara doldurdu. Çok ağır bir baskı uyguladı. Söz konusu amacı doğrultusunda başarı elde edebilmek için zindanlardaki devrimcileri ezmeyi, imha etmeyi, Önder Apo ve PKK öncülüğünde gelişen özgürlük ve direniş ruhunu 12 Eylül zindanlarında ezip yok etmeyi bir hedef olarak önüne koydu. Bu temelde de zindanlara yüklendi. Gelişmekte olan öz-

gürlük mücadelesini zindanlarda boğmak istedi.

Diyarbakır Zindanı, mücadeleye öncülük etti

1981-1982'de faşist-soykırımcı-sömürgeci zihniyet ve sistemle Kürt varlık ve özgürlük hareketi arasındaki direniş zindanlarda merkezileşti. Zindanlar içerisinde de Diyarbakır Zindanı, yürütülen mücadeleye öncülük etti, merkezi bir rol oynadı. Öyle oldu ki Diyarbakır Zindanı her şeyi belirleyecek alan haline geldi. Diyarbakır Zindanı mücadelesini kim kazanırsa geleceği onun yaratacağı net bir biçimde ortaya çıktı. Bu konuda Kenan Evren Cuntası son derece bilinçli ve planlıydı. Kürt özgürlük bilincini, Önder Apo öncülüğünde yeniden yeşeren ve gelişen bu bilinci, Diyarbakır Zindanı'nda yok edip ortadan kaldırarak Kürt soykırımını tamamlamak istedi. Bununla PKK'yi, Apocu çizgiyi yenilgiye uğratıp tarihten silmek istedi. Eğer zindanda bunu başarır, dışarıda PKK'ye karşı yürüteceği mücadelede de başarı kazanıp sonuç alacağını hesap etti. Gerçekten de durum biraz böyleydi.

PKK açısından da Diyarbakır Zindanı'nda direnme ve kazanma olmazsa olmaz haline geldi. Daha sonraki süreçte Kürt varlığının ve özgürlüğünün yaşam bulmasının zindanda direnmekten ve kazanmaktan geçtiği gerçeği net bir biçimde ortaya çıktı. Dikkat edilirse sadece PKK zindana düşmedi. Bütün örgütler zindana düştü. Baskı, işkence sadece PKK üzerinde uygulanmadı. 12 Eylül faşist-askeri rejimi zindanlara koyduğu tüm devrimciler, yurtseverler üzerinde tarihin tanık olmadığı düzeyde bir işkence uygulaması geliştirdi. Fakat sonuç ne oldu? Başta Diyarbakır Zindanı olmak

üzere 12 Eylül faşist-askeri rejiminin zindanlarda geliştirdiği işkencelere, teslim alma ve katletme saldırılarına karşı sadece PKK yöneticileri ve kadroları bilinçli ve örgütlü bir şekilde karşı çıkıp büyük bir direniş geliştirdi.

1982'de zindanda gelişen bu mücadelenin, 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi temelinde zafer kazanmasıyla ve daha sonraki süreçte PKK'nin gerillalaşmasıyla güçlü bir bağı var. Yine bu mücadelenin halk hareketi haline gelmesiyle, Kürt varlık ve özgürlüğünü temsil eden bir hareket konumuna ulaşmasıyla kopmaz bir bağı var. O yüzden zindanda direnen PKK, dağda da direndi. Gerilla oldu, halk serhildanı haline geldi. Özgürlük hareketine dönüştü. Ama zindanda direneme-yenler yok oldu. Eğer PKK 1982 Büyük Zindan Direnişi'ni geliştiremeseydi, o direnişte büyük zafer kazanmasaydı, daha sonraki süreçte Kürdistan ve Türkiye'deki diğer örgütlerin durumunu yaşayacaktı. Dolayısıyla zindanda direnen PKK, daha sonra Kürdistan'da özgürlük mücadelesini, özgürlük savaşını geliştiren, özgürlük hareketi haline gelen, Türkiye'de de demokrasiyi temsil eden bir öncü hareket konumuna geldi.

Zaten zindanda direneme-yenler dışarıda da bir direniş geliştiremediler. Yoksa onlar da yurtdışına çıkmışlardı. Avrupa'ya, Ortadoğu'ya gitmişlerdi. Onların da çok sayıda kadrosu vardı. Filistin kamplarında gerilla eğitimleri de yaptılar. Kuzey Kürdistan'dan Güney Kürdistan'a onlarca, yüzlerce kadro götüren, askeri eğitim yapan hareketler de oldu. Fakat hiçbirisi, o yurtdışı çalışmalarını tamamlayıp ülkeye sonuçlarını aktaramadı. Yurtdışı çalışmalarından başarıyla çıkamadı. Güney Kürdistan'da, Lübnan-Filistin sahasında yaptıkları gerilla eğitimini Kürdistan'a taşıyıp pratiğe dönüştüremediler, gerilla savaşına giremediler. Niye? Çünkü zindanda direnemediler de ondan. Bu gerçeği çok iyi görmemiz gerekiyor. Eğer PKK, 15 Ağustos 1984'te gerilla atılımını gerçekleştirdiyse, bütün saldırılara rağmen gerillayı Kürdistan dağlarına yayıp bir özgürlük ordusu haline getirdiyse bu gerçeklikle kopmaz bir bağı var. Yine 1990'lardan itibaren gerilla öncülüğünde Nisebîn ve Cizîr'den başlayıp büyük halk serhildanlarını, ulusal diriliş devrimini ortaya çıkardıysa bütün bunların temelinde 1982 Büyük Zindan Direnişi, onun temel zafer kazanan halkası olarak 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi bulundu. Bu direnişin zaferi bunu yarattı.

Kuşkusuz her şey sadece zindandaki direnişle olmadı. O ruh doğru anlaşılmasaydı, o direnişin bilincine doğru ve yeterince varılamasaydı, o temelde eğitim, örgütlenme, hazırlık ve onu devam ettiren bir siyasi-askeri mücadele geliştirilemeseydi, zindan direnişi kendi başına herhangi bir pratik gelişmeye yol açamazdı. Bu ba-

kımdan her şeyi sadece zindan direnişiyle ele almamak lazım. O zindan direnişini en doğru anlayan, çözümlen, o çizgiye uygun bir pratiği yurtdışındaki çalışmalarda geliştiren, gerillayı hazırlayan, ülkeye döndüren Önder Apo gerçeği, Önder Apo öncülüğündeki PKK olduğu için, yine bunlar birbirini tamamlayan çalışmalar olduğu için 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi daha sonraki bütün özgürlükçü gelişmelerin temelini oluşturdu.

Soykırımcı zihniyet ve sisteme karşı ideolojik zafer

Kuşkusuz Önder Apo'nun yurtdışı çalışmaları, onun başarısı olmasaydı, o çalışmaları ülkeye taşıyıp 15 Ağustos 1984 Gerilla Atılımı'na cesaret etmeseydi, bu temelde halk serhildanları gelişmeseydi, zindan direnişi, 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi kendi başına pratik bir gelişme yaratamazdı. Dolayısıyla zindan direnişini anlamlandıran, 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi'ni örgüte ve eyleme dönüştüren Önder Apo gerçeği oldu. Bunu önce yurtdışında, daha sonra da Kürdistan'da yürütülen gerilla savaşıyla yaptı.

Kuşkusuz Önder Apo, PKK ve gerillanın çabası ve çalışmasıyla 14 Temmuz direniş ruhu, çizgisi ete kemiğe büründü, örgüt ve eyleme kavuştu. Bu bir gerçek. Ama şu da bir gerçek: Eğer zindanda PKK kadroları ve yöneticileri, Mazlumlar, Kemaller, Hayriler, Ferhatlar, Saralar böyle kahramanca direnmeselerdi, 12 Eylül faşist-askeri rejimini, Kürtlere soykırım uygulayan zihniyet ve sistemi ideolojik düzeyde Diyarbakır Zindanında yenilgiye uğratmasalardı bu düzeyde sonuç alınmazdı. Yine 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu gibi, tarihin en anlamlı kahramanlık eylemiyle bu sömürgeci-soykırımcı zihniyet ve sisteme karşı ideolojik zafer kazanılsaydı yurtdışı çalışmaları bu kadar başarılı olamayabilirdi. Onu ülkeye aktarma, 15 Ağustos Atılımı'nı geliştirme bu biçimde gerçekleşmeyebilirdi. Hem yurtdışı çalışmalarının başarısı hem 15 Ağustos 1984 Gerilla Atılımı'nın başarıyla gerçekleşmesi temel olarak zindan direnişine, 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi'ne dayanarak, ondan aldığı ruhla, cesaretle,

bilinçle, iradeyle ortaya çıktı.

15 Ağustos Atılımı tamamen 1982 Zindan Direnişi'nin, 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Eylemi'nin dağa taşırılması, örgüte ve eyleme dönüştürülmesi oldu. Eğer mücadelede yeni dönem, 15 Ağustos 1984 Gerilla Atılımı, ardından halk direnişi ve serhildanlar ile başladıysa, bunları başlatan, bunlara karar veren, bunların başlangıç adımını oluşturan 1982 Büyük Zindan Direnişi oldu. Yani 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Eylemi oldu.

12 Eylül faşist-askeri rejimine karşı direnme ve kazanma kararı Diyarbakır Zindanı'nda verildi. Bu kararı Mazlumlar, Kemaller, Hayriler, Ferhatlar verdi. Yeni direnme ve kazanma sürecini onlar başlattılar. Dolayısıyla yeni bir dönemi açtılar. 12 Eylül faşist-askeri rejimine karşı topyekün direnme ve kazanma dönemini açtılar. Bu temelde Büyük Zindan Direnişi ve Büyük Ölüm Orucu tarihi bir adım oldu. Çünkü yeni bir tarihi süreç başlattı. Faşist-sömürgeci-soykırımcı zihniyet ve sisteme karşı her türlü işbirlikçiliği, teslimiyetçiliği kırarak direnme ve özgürlüğü kazanma tarihini başlattı. Sömürgeci-soykırımcı saldırılar altında Kürt toplumunu ulusal yok oluştan

Bunu 1982 Büyük Zindan Direnişi, 14 Temmuz Eylemi ideolojik zaferiyle sağladı. 15 Ağustos Eruh ve Şemdinli eylemleriyle de gerilla bunu siyasi ve askeri alana taşıdı, ete kemiğe büründürdü, topluma götürdü, örgüt ve eylem haline getirdi. Bunların bütünleşmesi Kürt miladını yarattı. Kürt'e dayatılan sömürgecilik, soykırımcılık tarihini sona erdirerek direnme temelinde Kürt'ün özgürce var olma tarihini başlattı. Bu anlamda özgürlük tarihimiz 42'nci yılındadır. 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Kararı, Ferhat Kurtay öncülüğündeki Dörtlerin Eylemi ve tüm bunlara kaynaklık eden Mazlum Doğan gerçeğininin 1982 Newroz'u'nda Kürt'ün tarihi kahramanlık gününde Çağdaş Kawa olarak yeni bir tarihi başlatma kararı her şeyin başlangıcı oldu. Bu gerçekliği bu biçimde görüp anlamalı ve mücadelemiz açısından Büyük Zindan Direnişi'nin tarihi önemini, anlamını, neyi ifade ettiğini daha doğru kavramalıyız.

Bilindiği kadarıyla Diyarbakır Zindanı'nda yaşanan vahşet örneği tarihte yaşanmamıştır. Böyle bir vahşet ve imkânsızlık içerisinde olan tutsaklar nasıl bir inanca sahiptiler ki düşmanı

kendi mevsisinde ideolojik yenilgiye uğrattılar? Zindanlardaki tutsaklara dayatılan teslimiyet neyi hedefliyordu? Bunun karşısında gelişen 14 Temmuz direnişi hangi sonuçlara ulaştı?

Belirtildiği gibi 1981-1982 yıllarında Diyarbakır Zindanı'nda uygulanan baskının, zulmün, vahşetin bir benzerini daha insanlık tarihinde bulmak mümkün değildir. Kuşkusuz her halkın mücadele tarihinde böyle olaylar vardır. Örneğin Vietnam Direnişi çok bilinen önemli bir direniştir. Vietnam, uzun bir savaşla ulusal bağımsızlığını elde etti. Ama böyle bir savaş içerisinde Saygon zindanlarındaki direniş belirgin bir yere sahipti. Saygon zindanlarında sömürgecilerin geliştirdiği işkence ile ona karşı Vietnamlı devrimcilerin gösterdiği direniş benzeri olmayan bir direniştir. Vietnam halkının tarihinde olduğu gibi kuşkusuz bütün halkların tarihinde böyle direnme örnekleri vardır. Kürdistan'da 1981-'82 yıllarında Diyarbakır Zindanı'nda yaşanan gerçeklik de bunların bir benzeri oluyor. Fakat hem amaç hem de uygulanış yön-

temleri bakımından diğer benzerlerini kat kat aşıyor. Diyarbakır'da Türk özel savaş sisteminin, kontrgerillasının uyguladığı yöntemleri, vahşeti, zulmü başka hiçbir yerde bulmak mümkün değil. Diyarbakır'da uygulanan çok yönlü bir işkenceydi.

Bir yandan insanı insanlıktan çıkararak onursuzlaştırmayı, kişisizleştirmeyi, ideolojik-siyasi amaçlarından, özgürlük davasından koparmayı hedefliyordu. Diğer yandan ise Kürtlüğünden, ulusal bilincinden, ulusal varlığından uzaklaştırmayı, Kürt olmaktan çıkararak asimile edip Türkleştirmeyi hedefliyordu. İtirafçılık adı altında Diyarbakır Zindanı'nda devrimci tutsaklar üzerinde uygulanan işkencenin amacı ve yöntemlerini başka bir yerde bulmak mümkün değildir. Çünkü Kürdistan'da uygulanan Türk sömürgeciliğinin, soykırımcılığının bir benzeri yoktur. Bu sömürgecilik-soykırımcılık sadece Kürtleri bastırmak, ezmek, köleleştirmek, kendilerine hizmet ettirmeyi amaçlamıyor, Kürtleri Kürt olmaktan çıkartarak Türkleştirmek istiyor. Kültürel soykırımla asimile etmeyi hedefliyor. Yani duygu, ruh, düşünce, kültür, tarih, bilinç, her bakımdan insanın maneviyatını, varlığını hedefleyip içini boşaltarak yerine Türklüğü koymayı hedefliyor. Böyle bir sömürgeci-soykırımcı uygulama dünyanın başka bir yerinde yoktur. Dolayısıyla uyguladığı yöntem, geliştirdiği vahşet ve zulüm bakımından Diyarbakır Zindanı'nda uygulanan işkencenin de başka bir benzeri yoktur. Yaşayanlar anlatıyorlar, birçok kitap yazıldı, programlar yapıldı. Bu vahşeti yaşayan yoldaşlar, yurtseverlerimiz çeşitli biçimlerde 12 Eylül faşist-askeri rejiminin Diyarbakır Zindanı'nda Esat Oktay Yıldırım zaliminin, barbarının yönetiminde yapılan işkence uygulamalarını teşhir ettiler. Bunları kamuoyu, herkes biliyor ama daha fazla üzerinde durmak, tazelemek lazım. O bilinci taze tutmak gerekli. Bunlar unutulmalı, kaybolmamalı, sürekli yayınlanmalı. 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu'nun her yıldönümünde bunları yayınlamak gerekli. Bu film haline de getirildi. Bu filmi sürekli göstermek lazım. Her ne kadar insan beyni diğer canlılara göre çok gelişkin olsa da unutmaya yatkındır. Kesinlikle unutmayı önlemek lazım. Onun için de yaşayanların bunu sürekli anlatması lazım. Yeni gençleri, insanları, toplumu bu temelde eğitmeliyiz.

İnsanın insana yapamayacağı vahşeti TC Kürtlere yaptı

Şimdi Kürt varlığı ve özgürlüğünün nimetinden yararlananlar, onun tadını alanlar bilmeliler ki bu özgürlük kolay elde edilmedi. Bu gelişmeler, kazanımlar kolay ortaya çıkartılmadı. Bunun altında nasıl bir mücadele, cesaret ve fedakârlık oldu? Ne tür zulüm uy-

gulamalarından geçildi? Hangi direnişler gösterilerek o zulüm duvarları parçalandı, özgür yaşamın önü açıldı, hangi özgür yaşam için bu kazanımlar ortaya çıkarıldı? Herkes bunları bilmeli. Özellikle yeni gençliği, çocukları bu bilinçle eğitmeliyiz. Bunu bilmeyenler özgürlüğün anlamına varamazlar. Özgür yaşamı idrak edemezler. Özgür yaşamı savunamazlar. Hem doğru yaşayamazlar hem de koruyup geliştiremezler. Saldırıları karşısında savunamazlar. Ancak bunları bildikçe savunabilirler.

Bu bakımdan Diyarbakır Zindan vahşetini yaşayanların anlatımları önemlidir. Biz de anlatılanları okuyor, inceliyoruz. İnsanın insana yapamayacağı, hiçbir canlının başka bir canlıya reva göremeyeceği şeyler Diyarbakır Zindan'ında Türkiye Cumhuriyeti devletinin görevlileri, 12 Eylül faşist-askeri rejimi tarafından PKK militanlarına, Kürtlere yapılmıştır.

'Kürtler niye direniyor, niye savaşıyor? Kürtler bize karşı çıkıyor, Kürtler ihanet ediyor' diyenler iyi bilmeli ki Kürtler, Türklere karşı çıkmadılar. Türklere Kürtleri ezme için her şeyi yaptı; onurlarını kırdılar, hakaret ettiler, zulmettiler, soykırıma uğrattılar, katliam yaptılar, asimile ettiler, kimliklerini, dillerini tanımadılar, kişiliklerini alaya aldılar. Zalim olan, Kürtlere ihanet edenler Türklere, yoksa Kürtler, Türklere bir şey yapmadılar. Bu kadar zulüm, hakaret, ihanetten sonra Kürtler varlık ve özgürlük için direnmişlerse, bundan daha doğru, güzel ve anlamlı bir şey olamaz. Buna kimse hiçbir şey diyemez. Niye böyle yapıyorsunuz diye kimse Kürtleri yargılayamaz. Kürtler başka ne yapacaktı ki? İnsan olarak yaşamaları, var olmaları, insan olarak kalmaları, özgür yaşama ulaşmaları başka nasıl mümkün olacaktı? Peki, direnmeyip de posa haline gelmeyi mi kabul etselerdi? Bütün ruhlarını, duygularını, düşüncelerini, insanlık değerlerinin hepsini kusup atsalar mıydı? Peki, öyle yapsalardı kendilerinden ne kalırdı? Öyle yapandan kime ne fayda gelirdi? Farz edelim ki öyle yapıldı. Öyle yapan bir Kürt insanından Türklüğe ne fayda gelirdi?

Bin yıllık tarihten bahsediliyor; Türklerin Anadolu'ya geliş süreci var. En son Mustafa Kemal öncülüğündeki savaştan, verilen kurtuluş mücadelesinden söz ediliyor. Bütün bunlara özgür Kürtlük katkısı sağladı. Yoksa posası çıkmış Kürtlük ne yapabiliirdi ki? Özgür Kürt, yiğit Kürt Fransız ve İngiliz işgaline karşı da savaştı, her türlü Bizans ve Haçlı Seferi saldırısı karşısında da durdu. Bütün bu yurt tutmayı, Türklüğün bu hale gelmesine en büyük hizmeti, özgür, yiğit Kürt varlığı yaptı. Sen şimdi Kürt'ün, Kürtlüğün içini boşaltıyor, posa haline getiriyorsun. Ama öyle bir Kürt'ün sana ne faydası olacak ki? Kimseye bir faydası olmaz. Hiç olmazsa Mustafa Kemal'in şu sözü unutulmasın: "Kendi milletine

faydası olmayanın bize de faydası olmaz." O halde teslim olan, asimile olan, posası çıkan Kürtlüğün, dolayısıyla Kürt varlığına ve özgürlüğüne faydası olmayan bir Kürt'ün kimseye faydası olmaz. Şimdi AKP-MHP faşist diktatörlüğü böyle bir Kürt yaratmak istiyor. Ondand medet umuyor. Aslında bu kendi gerçekliğinden ne kadar uzak olduğunu da gösteriyor.

Peki, buna karşı direniş nasıl oldu? Nasıl zafer kazanıldı, bütün bu direnme ve zafer gerçeği neye dayandı? Kuşkusuz çok büyük bir inanç ve irade ile oldu. Kahramanlık düzeyinde gelişen cesaret ve fedakârlık bu direnişi geliştirdi ve zafere taşıdı. Fakat bütün bunların altında çok derin bir özgürlük bilinci vardı. Bilincin bu inançta, iradede, cesarete ve fedakârlıktaki belirleyici payını asla göz ardı etmemeliyiz. Mazlumlar, Ferhatlar, Kemaller, Hayriler böyle bir bilinç gücüyüdüler. O bilinçle inandılar, irade kazandılar. 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu gibi bir eylemi tereddütsüz sonuca götürdüler, zafer kazandılar. Kendilerini lime lime ettiler ama asla direnişlerinden vazgeçmediler. Amaçlarını başarıya götürecek o büyük insan iradesini ortaya çıkardılar. Bu iradeyi ve inancı kesinlikle bilinç ortaya çıkardı. Evet, o bakımdan inancı ve iradeyi önemseyelim ama onları yaratan bilinci de önemseyelim.

Mazlum Doğan demek bilinç demektir

Önder Apo Mazlum arkadaş için "PKK'nin bilinç hamuruydu" dedi. Günde beş yüz sayfa kitap etüt ediyordu. Önderlik çizgisini anlayabilmek, özümseyebilmek için 24 saat okuyor, inceliyor, tartışıyor, araştırıyordu. Kendisini bu temelde eğitiyordu. O yüzden 1982 Büyük Zindan Direnişi'nin Mazlum Doğan tarafından başlatılışı bir tesadüf değildi. Gerçekliği herkesten önce gören, büyük cesarete ve fedakârlıkla eylem kararını verenin Mazlum Doğan olması tamamen bilincin zaferidir. Söz konusu inanç ve iradede belirleyici olanın bilinç olduğunun açık göstergesidir. Mazlum Doğan demek bilinç demektir. Bütün cesaretini, inancını, fedakârlığını bilinçten aldı. Kürt varlığına, özgürlüğüne Önder Apo'nun öncülüğünde Kürt Özgürlük Mücadelesi'nin zafer kazanacağına, PKK'nin bir zafer hareketi olduğuna, PKK ile zaferin ufukta görüldüğüne herkesten daha çok inandı. Bu bilinci herkesten fazla edindi. Böyle bir öngörüye sahip oldu. O zaman böyle bir eyleme kalkışırken 42 yıl sonra herkesin Mazlumlaşacağını, her alanda Mazlum Doğan çizgisinde eylemlerin gelişeceğini, Kürt halkının özgürlük için ayağa kalkacağını görmüş ve bilmişti. Yoksa eğer onu göremeseydi öyle bir karar veremez ve eyleme geçemezdi. Eğer o bilinçte olmasaydı Kemaller, Hayriler, Akifler, Aliler 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu

Direnişi'ni sonuca götüremez, zafere ulaştıramazlardı. Bu bilinçle ancak böyle bir irade, cesarete ve fedakârlığı ortaya çıkarıp sonuç aldılar. O bakımdan bilinci önemsememiz, bu temelde kendimizi eğitmemiz gerekir. Kendini eğitmek demek bilgi edinmek, bilgiyi yorumlamak, anlam gücü kazanmak demektir. Bu da eleştiri ve özleştirme ile oluyor. Apocu çizgiyi özümsemek ve o çizgide özleştirmeyle kendi kişilik devrimini geliştirmeyi gerektiriyor. Bu temeldeki eğitim çok önemlidir. Her şeyin başında kesinlikle bu eğitim geliyor. Özellikle Kürt kadınları, gençleri, Kürt toplumu, bütün emekçiler bu gerçeği anlamalıdır. Özellikle de gençlik anlamalı. Genç yoldaşlara çağırımız, yoldaşça tavsiyemiz bu temeldedir.

Önderlik çizgisi temelinde kendimizi daha çok eğitmeliyiz, anlam gücümüzü geliştirmeliyiz. Çünkü geleceği onunla görürüz. Doğru kararı böyle bir bilinçle veririz. Eylem yapma cesareti ve fedakârlığını o bilinç bize kazandırır. Yoksa kendimizi eğitip böyle bir bilinç edinmezsek hiçbir şey yapamayız. Ne doğru karar verebiliriz, ne eylem yapma cesareti ve fedakârlığı gelişir. O bakımdan da 14 Temmuz Direnişçileri büyük bir bilinç ve inanç gücüyüdüler. Önder Apo "Mazlumlar, Kemaller, Hayriler bana bilinç ve inançla katıldılar. Hem benim doğruluğuma ve başarıma iman edencesine inandılar hem de beni anladılar. Sadece fanatikçe inanmadılar. Anladılar, anlam gücü kazandılar. Doğruluğumu gördüler, başarı kazanacağımı gördüler. Kendilerini ruhsal birlik temelinde bana katıldılar, benimle bütünleştiler" dedi. Onun için Önder Apo, "Haki Karer benim gizli ruhum gibiydi" dedi. Kemal Pir de "Önder Apo'nun ruhu hepimizin ruhudur" belirlemesinde bulundu.

O halde Önderlikle ruhsal bütünleşme, Önderliğe ruhsal katılım, bilinçli, inançlı katılım demektir. Bilinçli ve inançlı olarak Önderliğe katılan, Önderliği bu temelde anlayan her zaman doğru yolu bulur. Nerede olursa olsun, ne yapması gerektiğine doğru karar verir. Özgürlük için gerekli olan her şeyi yapma cesareti ve fedakârlığını gösterir. Dolayısıyla her zaman başarılı olur. Eğer doğru karar veremiyorsak, doğru yol-yöntem bulamıyorsak, yaptıklarımızda başarılı olamıyorsak, o halde katılımımızı, inancımızı, bilincimizi sorgulamalıyız. Oradaki yetersizlikleri, terslikleri, eksiklikleri görüp düzeltmeyi oradan sağlamalıyız.

1982 Zindan Direnişçileri, 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişçileri, Önder Apo'ya ruhsal birlik temelinde katılmışlardı. Böyle katılımı gerçekleştirecek bir bilinci ve inancı kendilerinde yaratmışlardı. Bu temelde düşman gerçeğini iyi tanıdılar, iyi kavradılar. Düşmanın ne yapmak istediğini, amaçlarının ne olduğunu, uygulanan baskının, zulmün, vahşetin hangi amaçla yapıldığını, dolay-

ısıyla böyle bir düşman karşısında nasıl durmak gerektiğini yeterli düzeyde bilince çıkardılar, değerlendirdiler, anladılar ve söz konusu düşman saldırısı karşısında nasıl büyük bir cesarete ve fedakârlıkla mücadele etmek gerektiğini görüp onun uygulamasına girdiler. Herkesten önce en derin bilince sahip olduğu için, düşman gerçeğini en iyi tanıdı, Kürt özgürlük davasının bilincine en derinden vardığı için bu kararlılığı herkesten önce Mazlum Doğan yarattı. Kemaller, Hayriler, Ali ve Akifler böyle bir bilinç ve inançta oldukları için iki ay boyunca fiziki varlıklarını feda edecek kadar büyük bir direnişi ortaya çıkardılar. TC devleti bütün çabalarına rağmen onları direnişten uzaklaştıramadı, geriye çekemedi, amaçlarından vazgeçemedi, eylemlerini kıramadı. Sonuçta zaferi ortaya çıkardılar.

AKP-MHP faşizmi Kürdü yok ederek Türkleştirmek istiyor

Bu bakımdan zindanlardaki tutuklulara dayatılan teslimiyetin çok ağır sonuçları vardı. Bunu çok iyi anlamak lazım. Hala AKP-MHP faşizmi aynı amacı ve hedefi güdüyor. Kürt halkına, kadınına ve gencine zindanda, dışarıda, dört parça Kurdistan'da, yurtdışında saldırırken amacı aynıdır. Kürt varlığını ve özgürlüğünü yok etmek istiyor. Sadece Kürtleri darbelemek, iradelerini kırmak, baskı altına almak, köleleştirmek, kendilerine hizmet ettirmek ya da Kurdistan'a sahip olmak, Kurdistan'ın zenginlik kaynaklarını sömürmek için yapıyor. Aynı zamanda Kürtleri ulusal yok oluşa, kültürel soykırıma uğratmak istiyor. Kürtlüğü yok ederek Kürt insanını Türkleştirmek, asimile etmek istiyor. Kendi gerçekliğinden uzaklaştırıp bir başka gerçekliğe dönüştürmek, yani insanlığından uzaklaştırmak istiyor.

Hala AKP-MHP faşist diktatörlüğünün bütün saldırılarıyla dayattığı gerçeklik budur. 1982'de devrimciler buna karşı zindanlarda direndiler. Mazlumlar, Kemaller, Hayriler, Saralar buna karşı direniş bayrağını yükselttiler, hiçbir şekilde kabul etmediler. O temeldeki bir varoluşu kesinlikle reddettiler. "Ola-caksak bir yaşam, ya özgürce olacak ya da hiç olmayacak" diyen Önder Apo'nun düşünce gücünü orada temsil ettiler. Bu amaç doğrultusunda gelişen tüm saldırılara karşı direndiler, hiçbir şekilde boyun eğmediler. Sonuçta eylemleriyle bu saldırıları kırıp faşist-sömürgeci-soykırımcı zihniyet ve sistemi yenilgiye uğrattılar. Onun karşısında Kürt varlık ve özgürlüğünü zafere taşıdılar. 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi kesinlikle bunu ortaya çıkardı.

Yeni bir Cumhuriyet'in şekillendiği 1982 gibi kritik bir süreçte, TC devletini, onun Kürt yokluğu temelinde oluşturulmak istenen faşist-soykırımcı-sömürgeci zihniyet ve sistemini kabul etmeyip ona karşı direndiler ve 12 Eylül

rejimini yenilgiye uğrattılar. Kürt'ü yok sayan, yok etmek isteyen anlayışı, ideolojiyi, Kürt'ü Türkleştirmek isteyen her türlü faşist-sömürgeci-soykırımcı zulüm, baskı ve sömürüyü geliştirerek yenilgiye uğrattılar. Özgür yaşamı yaratmanın direnme yolunu buldular, direndiler ve kazandılar.

Yaşayanlar direnenlerdir

Şimdi bir kere daha görüyoruz ki yaşayanlar direnenlerdir. 14 Temmuz Direnişçileri; Mazlumlar, Kemaller ve Hayrilerdir. 42 yıl geçmesine rağmen Kürt halkının, Kurdistan'ın en canlı gerçekleri Kemaller, Hayriler, Akifler ve Alilerdir. Kürt halkının, kadınlarının, gençlerinin, elli milyon Kürt'ün, milyonlarca Kürt dostunun bildiği, her gün birlikte yaşadığı, dilden dile dolaştırdığı gerçekler Mazlumların, Kemallerin, Hayrilerin gerçekleridir.

Hainlerin, teslimiyetçilerin, işbirlikçilerin sonlarının ne olduğunu da biliyoruz. İşkencecilerin sonunun da ne olduğunu biliyoruz. Esat Oktaylar nereye gitti? Şahin Dönmezlerin başına neler geldi? Onları hiç anan var mı? Burada yaşayan canlı gerçekler Mazlumlar, Kemaller ve Hayrilerdir. 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişçiliği'dir. Yeni özgür Kürt tarihi, özgür Kürt insanı ve toplumu böyle büyük bir direnişin sonucu olarak ortaya çıktı ve şimdi yaşayan canlı gerçekler bunlardır.

14 Temmuz'un yıldönümü ve-silesiyle güncel olarak bu direnişten hangi sonuçlar çıkartılabilir? 14 Temmuz direniş ruhu temelinde önümüzdeki süreç açısından görev ve sorumluluklara dair neler belirtilebilir?

14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi'nin 42'nci yıldönümünü yaşıyor, bu büyük direnişin 43'ncü yılına giriyoruz. 14 Temmuz Direniş çizgisi taze ve canlı olarak yaşıyor. İçinde bulunduğumuz süreçte de bu direniş, Kürt varlığı ve özgürlüğü, Türkiye demokratikleşmesi için yürüttüğümüz mücadeleye ışık tutuyor. Bu büyük mücadelenin önünü aydınlatıyor. Anlayışını, yöntemini, tarzını gösteriyor. Böyle bir mücadeleyi yürütenin cesarete ve fedakârlığını temsil ediyor. Önder Apo'nun fiziki özgürlüğü ve Kürt sorununun çözümü temelinde yürüttüğümüz Küresel Özgürlük Hamlemizin zafer yolunu gösteriyor. 14 Temmuz Direniş Ruhu, Önder Apo'nun fiziki özgürlüğü temelinde yürüttüğümüz Küresel Özgürlük Hamlesi'nde yaşıyor.

14 Temmuz Direniş çizgisinde yeniden kararlaşmak

Diğer yandan her yıldönümünde olduğu gibi bu 42'nci yıldönümünde de de 14 Temmuz Direniş gerçeğini, ruhunu, kahramanlığını doğru anlamalı ve doğru bilince çıkartmalıyız. 14 Temmuz Direniş çizgisi

temelinde kendimizi eğitmeliyiz. 14 Temmuz çizgisinde kendimizi eleştirel-özeleştirel sorgulamaya tabi tutmalıyız. Bu çizgiyle çelişen, ters düşen yanlarımız varsa bunları gidermeliyiz. 14 Temmuz Direniş gerçeğini daha iyi anlamalı, daha derinden kavramalıyız. Daha güçlü katılmamız. Bilincimizi ve inancımızı 14 Temmuz Direniş gerçeğiyle daha güçlü donatmalıyız. Bu çizginin, 14 Temmuz Apocu fedai direniş çizgisinin doğru anlayışı ve başarıyla uygulayışı haline kendimizi getirmeliyiz. Dolayısıyla sadece övgüler dizerek, nostalji yaparak bir sonuca gidemeyiz.

Yapmamız gereken yeni bir 14 Temmuz Direniş yılına girerken, 14 Temmuz direnme ve zafer çizgisini doğru anlamak ve onu başarıyla hayata geçirecek bir bilinci, iradeyi, tarzı, üslubu, tempoyu, cesaret ve fedakârlığı kendimizde yaratmaktır. Kişiliğimizi bu temelde bir değişime, dönüşüme, yenilenmeye uğratmaktır. Kendimizi 14 Temmuz Direniş çizgisinde eğitmeli, yenilemeli, yeniden kararlaştırmalıyız.

Tabii buna bağlı olarak da içinde bulunduğumuz bu süreçte devrimci ve yurtsever görevlerimizi 14 Temmuz çizgisinde hayata geçirmeliyiz. 14 Temmuz'un aydınlaticılığı ve yol göstericiliğiyle hareket etmeliyiz. 14 Temmuz çizgisini her alanda esas almalı ve devrimci çalışmalarımızı zaferden zafere taşımamızdır.

Bunlar temelinde 43'ncü yıl mücadelesi açısından 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direniş gerçeğinden güncel olarak hangi sonuçları çıkartabiliriz? Öncelikle şunun altını bir kere daha çizmek gerekiyor; 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi her koşulda, faşist-sömürgeci-soykırımcı saldırganlığa karşı mücadele edilebileceğini ve zafer kazanılabileceğini kanıtlamıştır. Günümüzde İmralı direniş gerçeği bunu temsil ediyor. 14 Temmuz Direniş çizgisiyle İmralı direniş gerçeği bu biçimde etle tırnak gibi birbirine bağlı olan gerçeklerdir. O bakımdan Önder Apo'nun fiziki özgürlüğü için yürüttüğümüz Küresel Özgürlük Hareketi'nin gerektirdiği eylemsel etkinlikleri her alanda en güçlü bir biçimde yürütmeliyiz. Bu konuda 'anlamadık, olmadı, imkân yok, engel var' gibi hiçbir bahane mücadeleyi geliştirme önünde engel olamaz. 14 Temmuz Direniş çizgisi böyle bir gerekçelendirmeyi tümünden ortadan kaldırıyor. Çünkü 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi, en zor koşullarda, hiçbir imkânın bulunmadığı şartlarda mücadele etmenin ve zafer kazanmanın tarzını temsil ediyor.

O halde bu direniş çizgisini esas alanlar, her yerde, her zaman büyük mücadeleler yürütebilir ve başarıya uzanabilirler. Ama bunun için düşman gerçeğini iyi tanımaları lazım. Faşist-sömürgeci-soykırımcı zihniyet ve sistemi iyi anlamaları gerekli. Bunları lafta söyleyip bilincine yeterince varmayan,

hatta onların etkisinde kalan, onlarla uzlaşarak yaşayan bir toplumda olmamalıdır. Yani düşmanını ve kendini iyi tanıyacaksınız. Düşmana karşı mücadele etme bilincini, inancını, iradesini ve iddiasını kendinde oluşturacaksınız. Bunun kanıtlanmış gerçeği var. 14 Temmuz Direniş gerçeğinden bu bilinci ve inancı edineceksin. Bu mümkündür. Çıkarılacak çok önemli bir sonuç budur. Hiç kimse "biz mücadele edemiyoruz, etkili olamıyoruz, başarı kazanamıyoruz, imkânımız yok, engeller var" demesin.

Zindanlar direniyor. Direnişçiler açlık grevine girdiler. Ölüm orucuna da girmek istiyorlardı. Ama çeşitli biçimlerde bazı çevreler tarafından engellendiler. Öyle olunca farklı direnme yöntemleri buldular. Hala da topluma öncülük eden bir direnişi, Küresel Özgürlük Hareketi temelinde yürütüyorlar. Önder Apo'nun fiziksel özgürlüğünü öngören Küresel Özgürlük Hareketi bu biçimde katılıyorlar. Demek ki yol-yöntem bulunuyor. 14 Temmuz Direniş çizgisi her koşulda doğru yol ve yöntem bulur, insanı yaratıcı kılar, kazanımcı yapar. Yeter ki o çizgi doğru öğrenilsin. Bu dışarıda, dört parça Kurdistan'da, yine yurtdışında, Avrupa ve diğer alanlarda da yapılabilir. Dolayısıyla her alandaki Kürtler ve dostları için geçerli olan çizgi budur.

Reformist, teslimiyetçi milliyetçilik etrafımızda dolanıyor

İkinci olarak bu erken çözüm anlayışlarına, uzlaşmayla sömürgeci-soykırımcı güçlerle hemen yan yana gelinebileceğine bel bağlama, beklentili olma anlayışını kırmak lazım. 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişçiliği her şeyi hesapladı. Yerinde ve zamanında adım atmayı öngördü. Acele etmedi. Ama başkasından beklentili de olmadı. Ertelemeci de davranmadı. O halde bu direniş çizgisinin günümüzde doğru anlaşılıp uygulanması büyük önem taşıyor. Hem Türkiye içinde hem yurtdışında birçok çevre beklenti içindedir. Bu anlamda dış güçleri yeterince tanımama var. Onlardan beklenti içine girme var. Bu yaklaşım Mazlumların, Kemallerin, Hayrilerin yaklaşımı değildir. Bu yaklaşım reformist, teslimiyetçi, küçük burjuva milliyetçi çizginin yaklaşımıdır. Peki, böyle bir reformist, teslimiyetçi milliyetçilik var mı? Evet, var ve bunlar sürekli etrafımızda dolaşılıyor, etrafımızda toplanıyorlar.

Şimdi 14 Temmuz Direniş çizgisini reddetmiyorlar. En azından söylemde reddetmiyorlar. Kuşkusuz içten içe benimsemiyor, kabul etmiyorlar. Ama gördüler ki gelişmeyi, imkânı bu çizginin pratikleştirilmesi yarattı. Ondandır yararlanmak için ikiyüzlülük yapıyorlar. O yüzden her fırsatta bu çizgiyi saptırmaya çalışıyorlar. Eylem çizgisini pasifize, reformize ediyor, parçalıyor, beklentili bir durum ya-

ratıyorlar. ABD'den, Avrupa'dan ya da CHP'den bekliyorlar. Birçok güç üzerinden böyle beklentili bir durum yaratıyorlar. Bu beklentili durumu ortadan kaldırmak lazım. 14 Temmuz Direniş çizgisi hiç kimseden beklemedi, hiç kimseyi dinlemedi. Özgürlük ve demokrasi hedefi neyi, nerede, ne zaman yapmayı gerektiriyorsa bunu bulup, kararlaştırıp yapmayı öngördü. Mazlum Direnişçiliği de böyle gelişti. 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişçiliği de böyle ortaya çıktı. O halde daha gerçekçi ve somut olmak lazım.

Bu noktada Mehmet Hayri Durmuş'un 14 Temmuz 1982 Günü 12 Eylül mahkemesinde ölüm orucu eylemine başladığını ilan ettiği konuşmasına bakalım. Önder Apo'yu doğru anlama ve yeterli uygulamada zayıf kaldığı için özeleştiri veriyor. İçinde bulunulan durumu oraya bağlıyor. O yüzden "borçluyum, mezar taşıma borçlu yazılısın" dedi. "Ben şu kadar kazandım, şöyle mücadele ettim, şu hakkım, hukukum var" demedi. Şimdi birçok çevre kümelenmiş, bu mücadelenin ortaya çıkardığı imkânları çalıp çırpmayı hedefliyor. Bunları kabul edemeyiz. Bunları görüp bunlara karşı mücadele etmek lazım. Bunların olduğu yerde 14 Temmuz Direniş çizgisi hayat bulamaz. O halde 14 Temmuz çizgisinde bunlara karşı tutum ve mücadele geliştirmek gerekli. Herkes özeleştirel yaklaşacak, kendini borçlu hissedecek. 26 yıldır Önder Apo İmralı işkence, tecrit ve soykırımı altında. Hareket ve halk olarak mücadele ediyoruz ama bu sistemi tümünden kıramadık.

Önder Apo, küresel Önderlik haline geldi

Evet, komplonun başarısını önledik. İmralı sistemini Önder Apo kendi çabasıyla paramparça etti. Düşüncelerini her alana ulaştırdı. Bir küresel, evrensel Önderlik haline geldi. Başta kadınlar ve gençler olmak üzere bütün ezilenlere yol gösteriyor. Ama İmralı işkence, tecrit ve soykırım sistemi de paramparça edilip yok edilemedi. Önder Apo'nun fiziki özgürlüğü sağlanamadı. Bu temelde Kürt sorununun çözümünün önü açılıp pratikte gerçekleşmesi sağlanamadı. O halde hangi haktan, hukuktan söz edebiliriz. Kendimizi borçlu görmeliyiz. Hayri Durmuş çizgisini doğru anlamalıyız. Hayri Durmuş ölüm orucuna girerken borcunu ödemek için yaptı. Yine de borçlu olduğunu söyledi. Şimdi biz kendimizi nasıl göreceğiz. Dolayısıyla nasıl doğru anlayacağız, özeleştirel yaklaşacağız.

Unutmamalıyız ki Hayri Durmuş aynı konuşmada bir şeyin daha altını çizdi; "Kurdistan'ın bağımsızlığı ve özgürlüğü için mücadele etmek isteyenler mutlaka silahlı mücadele çizgisini esas almalıdır. Başka türlü bu özgürlük ve bağımsızlık mücadelesi gelişip zafere gitmez" dedi. Bu da 14 Temmuz Ölüm Orucu Direnişi'nin te-

mel bir çizgisidir.

Demek ki devrimci silahlı direniş olmadan özgürlük ve demokrasi mücadelesi gelişmez. 14 Temmuz Direnişi her türlü mücadele yöntemini öngördü ama kendisine silahlı direnişi esas aldı. O halde öz savunma temelindeki devrimci savaş, devrimci silahlı mücadele ve gerilla olmadan hiçbir şeyi kazanamayız. Dikkat edelim 14 Temmuz çizgisi, 15 Ağustos 1984 Gerilla Atılımı'nda varlık buldu. Gerilla öncülüğündeki halk mücadelesiyle gelişme sağladı.

Bugün de 14 Temmuz Direniş çizgisini doğru anlamamızın ve başarıyla uygulamanın temel yolu gerilla öncülüğündeki devrimci öz savunma savaşının esas alınmasıdır. Bu savaşa katılacağız. Eli silah tutan, gücü yeten herkes bu savaşa katılacak, bu savaşa destek verecek. Bu savaşın öncülüğünde mücadele edecek. Gerilla öncülüğündeki öz savunma savaşı olmadan, faşist-sömürgeci-soykırımcı saldırılar, uluslararası komplo saldırıları kırılmadan, herhangi bir yaşamdan, kalıcı bir kazanımdan bahsedemeyiz.

Devrimci Operasyonlar AKP-MHP faşizmini felç etti

Dile getirdiğimiz gerçeklik günümüz açısından günceldir ve geçerlidir. Çünkü AKP-MHP faşizmi her yerde saldırıyor. Her türlü zulmü, hakareti yapıyor. Doğru dürüst karşı duramıyoruz. Ajanslar, işbirlikçiler cirit atıyor ama biz vuramıyoruz. Yeterince intikam alamıyoruz.

Evet, Zap'ta, Avaşin'de, Metîna'da, Xakurkê'de, Kurdistan dağlarında gerilla savaşıyor. Ama bu savaş, sınırlı bir savaş, dar bir alanda yürütülüyor. Buna rağmen Kurdistan özgürlük gerillası, 14 Temmuz çizgisini 15 Ağustos'ta başlattığı savaş temelinde 40'nci mücadele yılında da sürdürerek düşmana ağır darbeler vuruyor. Hem de bunu Apocu fedai çizgisini en ileri düzeyde hayata geçirme temelinde yapıyor. Bu anlamda AKP-MHP faşizmine öldürücü darbeler vuruyor. İşte geçen kış boyunca Zap ve Metîna'da geliştirilen Devrimci Operasyonlar AKP-MHP faşizmini felç etti. Çöker, çözülür hale getirdi. Teknik ve istihbarat üstünlüğünü ortadan kaldırdı. Fakat bu yeterli değildir. Bunun öncülüğünde devrimci öz savunma savaşını her yere yaymamız lazım. Bunu şehirlerde, ovalarda geliştirmeliyiz. Gençler, eli silah tutanlar kendilerini eğitip örgütleyerek bunu yapmalı, böyle bir mücadeleye öncülük etmelidir.

Kuşkusuz serhildandan kitle eylemine, ekonomik-hukuki mücadeleden demokratik mücadeleye kadar tüm mücadeleleri öz savunma savaşı öncülüğünde geliştirmeliyiz. Hepsinin başarısı öz savunma savaşının yürütülmesine bağlıdır.

O halde savaş sıradan bir şey değildir. Bu bize Hayri Durmuş yoldaşın aynı zamanda 14 Tem-

muz Büyük Ölüm Orucu Direnişi'nin bir vasiyeti, bir talimatı, bir emridir. Artık hangi biçimde anlarsak ona göre uygulamalıyız. Ama bilmeliyiz ki özgürlük ve demokrasi, devrimci öz savunma savaşıyla kazanılır. Öz savunma savaşı etrafında geliştirilen topyekûn direnişle başarılabilir. Bütün mücadelelerin temelinde devrimci silahlı direniş olmalıdır. Silahlı direnişe karşı çıkanlar, bunu reddedenler yalan söylüyor, alçaklık yapıyorlar. Daha doğrusu bu temelde ortaya çıkan gelişmeleri ortadan kaldırmak istiyorlar. Bazıları alttan alta bunu yapıyor. KDP'liler, o küçük burjuva reformistleri kendi işbirlikçiliklerini, ihanetlerini topluma yaymak için alttan alta bunu geliştirmeye çalışıyorlar. Bunlar düşmandan daha fazla Kürt'ün verdiği özgürlük mücadelesinin düşmanlarıdır. Geçmişte de yaptılar. 14 Temmuz Direnişi gelişirken de bunlar söz konusu direnişe karşı çıkıyorlardı. Her türlü saldırıyı yapıyorlardı. Şimdi de aynı şeyi yapıyorlar. Bunu herkesin görmesi lazım. Gençlerin, kadınların, devrimcilerin, yurtseverlerin iyi görmesi gerekli. O yüzden bunlara karşı mücadele etmeliyiz, tutum almamızdır. Kendimizi hem doğru çizgiye çekmeli hem de yanlış çizgide olanları, bizi engellemeye, düşman karşısında zayıf bırakmaya çalışan anlayış, tutum ve tarzlara karşı etkili, ideolojik, siyasi mücadele yürütmeyi bilmeliyiz. İdeolojik mücadele yürütmeden siyasi-askeri mücadele gelişmez. İşbirlikçiliğe, teslimiyetçiliğe karşı mücadeleyle sömürgecilik ve soykırımcılığa karşı verilen mücadele ortaktır. Birbirinden ayrılmaz. O halde bu mücadeleleri hep birlikte ele alacağız. İşte 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direniş gerçeğinden de bu sonucu çıkartacağız.

Bunlar esas alınırsa 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direniş Çizgisi 43'ncü yılda çok daha güçlü, eğitici, ön açıcı olur. Çok daha etkili bir biçimde hayat bulur, uygulanır. 14 Temmuz Direnişi'nin temsil ettiği Apocu fedai ruh ve bilincini daha güçlü kuşanır, mücadeleye daha yaratıcı, bütünlüklü, etkili bir şekilde katılır. Bu temelde Önder Apo'nun fiziki özgürlüğünü hedefleyen Küresel Özgürlük Hareketi dört parça Kurdistan ve yurtdışında etkili bir biçimde geliştirir ve 43'ncü yılda mutlaka zafere taşırız. Amacımız, hedefimiz kesinlikle budur. 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direniş çizgisine doğru yaklaşma, onu esas alma ve ona doğru katılma da ancak böyle bir uygulamayla gerçekleşir. Bunlar temelinde bir kere daha 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direnişi'nin kahramanları olan Hayri, Kemal, Ali ve Akif yoldaşları, onlar şahsında tüm şehitlerimizi saygı, sevgi ve minnetle anıyorum.

Başta gençler ve kadınlar olmak üzere tüm yoldaşları ve halkımızı 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Direniş çizgisini 43'ncü yılda daha doğru anlamaya ve başarıyla uygulamaya çağırıyoruz!

Kadın öz savunması olmadan TOPLUMSAL DEVRİM olmaz

■ DILZAR DİLOK

Dünya insanlığı şehir, devlet ve sınıf üçlüsü oluşturulduğundan beri savaşa sahne oldu. Bugün içinde olduğumuz 3. Dünya Savaşı da, kadınlara ve toplumlara karşı yürütülen bir savaştır. Önderliğimizin önem ve özellikle belirttiği gibi, kadın sadece ve sadece kendisinin olmalıdır ve bunun için de kendini savunması gerekir. Öldürülmekten kurtulmak için kendini savunması gerekir. Anlamli yaşamaması ve bu yaşamı kadın değerleriyle inşa edebilmesi için kendini savunması gerekir. Bu anlamda KJK ve PAJK'ın Nisan ayında ortak bir deklarasyonla tüm kadınları, kadın örgütlerini, öz savunmayı örgütmeye, kadın devrimini büyümeye ve başarmaya çağırması, anlamli büyük olan bir eylemdir.

3. Dünya Savaşı süreci, kriz üretme, toplumlara bu inşa edilen krizlerin bedelini ödetme ve hegemonyayı yerelde kurumsallaştırma sistematiğidir. Kriz yaratıp çözme söyleminde bulunmadır. ABD'nin "demokrasi getirme" amacıyla Irak'a, Afganistan'a gidişi böyledir. Aslında güncel bir örnek vermek daha iyi olur. Soykırımcı Türk devleti kurumlarıyla birlikte, sistematiik faşist uygulamalarıyla Kürt halkına karşı soykırım uyguluyor. Kurdistan doğasından, kaynaklarından üretilen enerji Kürtlere verilmiyor, elektrik direklerinden kaynaklandığı rapor edilen yangını çıkaran kendisi, yangını söndürmeye gelmeyen kendisi, -ki bir hafta önce Çanakkale orman yangını için çok fazla güç-imkan devreye konulmuştu ki doğruydu- yangını söndürmeye gelenleri alana almayan, yolları kesen kendisi, insan-hayvan-canlı ölümlerini seyreden kendisi iken üstüne bir de gidip taziyede oturmak isteyen de kendisi. Kuşkusuz Kürtler kurtla yiyip çobanla ağlayan kılıf değiştirmiş kurtları artık tanıyor. Halkımız bir güzel valiyi, jandarmayı taziye yerinden kovdu. Kapıdan son kişi de çıkana kadar tüm öfkesini ortaya koydu. 3. Dünya Savaşı bu mantıkla çalışıyor, kriz çıkarıp istikrarsızlık yaratıp kendini istikrar yaratıcısı-mimar gibi gösteriyor. Sonra da çekildiğinde ortada enkaz kalıyor. Afganistan'dan ABD çekildikten sonra ortaya çıkan in-

❖ Öz savunma, salt söylemde bir savunmaya ikna olma durumu değildir. Öz savunma, örgütlülüğüyle en geniş kadın kitleleri içinde çalışarak, kendini örgütleyerek, her türlü saldırıya karşı savunmayı planlayarak, ihtiyaç olduğunda en profesyonel şekilde kendini örgütleyip en amansız savaşa hazırlanarak gerçekleşebilir. Diğer türlü salt söylemde kalması yeterli olmaz. Söylem kuşkusuz önemli. İşin fikrini oluşturmak ve zikrini de yaratmak lazım. Ancak icra olmazsa, yani pratik olmazsa, fikri ve zikri sonuç almaya yetmez.

san manzaraları dünya insanlık tarihinin, özgürlük hareketlerinin unutamayacağı bir tablo açığa çıkardı. Ki bedelini de en fazla kadınlar ödüyor.

Yaşamın her alanı bu krizlerin kendini var etme alanına dönüştürüldü. Doğa talanı ekolojik sorunları büyütüyor. Zenginlerin daha zengin edilmesi, sınıfsal uçurumları derinleştiriyor. Sanal medya ve iletişim dünyası "bilgiye ulaşma" sihirli sözü ardından tüm insanlığa verdiklerinden daha fazlasını alarak, insanlığı ahlaki bir çöküntüye götürdü. İnsan beyninin yapısını değiştirmeye başladı. Kuşkusuz özünü, kendini, gerçeğini kaybet-

meyen toplumlar, kadınlar böyle sistemlerle yaşamayı kabul edemezler. Bundan dolayıdır ki sistem karşıtı mücadeleler çeşitlenerek sürüyor.

3. Dünya Savaşı '90'larda başladıysa da 2023 yılıyla ivme kazandı. Suriye savaşı bitirilemedi, dünya devlerinin kozlarını paylaştıkları bir sahaya dönüştü. Kurdistan da bu ateşin tam ortasında yer alıyor. Rusya-Ukrayna savaşı tüm şiddetiyle ve aslında anlamsızlığıyla sürüyor. Yine Hamas'ın başlattığı ve İsrail'in de gökte ararken yerde bulduğu, taş devrini yaratma iddiasını dillendirdiği korkunç savaş sürüyor. Ermenistan-Azer-

baycan savaşı var. Afganistan'da kadın ve toplum düşmanı Taliban'ın iktidara getirilmesi, Afrika kıtasında sürekli yaşanan saldırılar-askeri darbeler, Abya Yala ülkeleri başta olmak üzere dünyanın birçok ülkesinde aşırı sağ çizgideki partilerin iktidarlara taşınması, yine Lübnan, Irak, Yemen, Sudan gibi ülkeler ise bitmeyen savaşlar ülkesidir. Savaşın olduğu yerde katliam vardır, savaşın olduğu yerde yok-sullaşma, ekolojik yıkım, doğa katliamı, emek katliamı vardır. Savaşın olduğu yerde tecavüz, fuhuş, sistem dışılık vardır. Ve tüm bunlar kadınların en fazla katledildiği, ezildiği, ikinci sınıftan

daha geri konuma sürüklendiği dönemler olmaktadır. Hepsinin odağında kadın vardır.

Erkek egemen sistemin sistematiik ve örgütlü saldırısı var

Kadına karşı sistemli ve örgütlü bir saldırı var. Saldıran kimdir? Erkek egemenlikli sistem, sınıflı-devletli iktidardır. Bu saldırının binlerce yıllık bir tarihi, geçmişi ve deneyimleri var. Bu saldırı, bu katliamlar, bu şiddet, bu vahşet yokmuş gibi davranamayız. Çünkü yokmuş gibi davranmak, ölü taklidi yapmaktır. Ama yaşıyoruz, varız. Yani öl-

❖ Kadına karşı sistemli ve örgütlü bir saldırı var. Saldıran kimdir? Erkek egemenlikli sistemdir. Sınıflı-devletli iktidardır. Bu saldırının binlerce yıllık bir tarihi, geçmişi ve deneyimleri var. Bu saldırı, bu katliamlar, bu şiddet, bu vahşet yokmuş gibi davranamayız. Çünkü yokmuş gibi davranmak, ölü taklidi yapmaktır. Ama yaşıyoruz, varız. Yani ölmedik. Ölmemişsek, yaşam için kendimizi en iyi, doğru ve yeterli düzeyde savunmayı öğrenmek durumundayız.

medik. Ölmemişsek, yaşam için kendimizi en iyi, doğru ve yeterli düzeyde savunmayı öğrenmek durumundayız.

Derler ki, "Bir insan kendi acısını hissederse canlıdır, başkasının acısını hissederse insandır" sanırım söz böyledi. Bu tespit kadınlar için değişiyor, daha da kapsamlı hale geliyor. Biz kadınlar salt başkalarının değil, başka mekanlardaki değil, başka zamanlardaki canlıların da acısını paylaşıyoruz, hissediyoruz.

Bu bizi müthiş bir yeni oluşta taşıyor. Daha biz oluyoruz, çoğalıyoruz, bir çokluk içinde biz ben oluyoruz. Bu bizi büyük duyumsamalarla dolu yaşama potansiyelinin, ve tabi ki beraberinde pratikleşme şansının imkanının sahibi kılıyor. Şöyle de diyebiliriz: Bir kadın sadece ve sürekli "ben" olgusuyla düşünmeye başladığı zaman, ben olabildiği duygu devinimiyle biz olamıyorsa, erkekleşiyor, erkek aklının esiri oluyor. Çünkü ben olgusuna çakılıp kalma aklın ve yüreğin donmasıdır. Bu da iktidar yapılarının, dolayısıyla erkek egemenlikli zihniyetin tezahürüdür.

Bugün doğan bir insan yavrusu ile 7 bin yıl önce doğan bir insanın yaşamları nasıl farklılaşıyor?

İnsan doğarken bir varlıktır. Bedensel ve ruhsaldır. Her ikisi de naiftir, muhtaçtır. En çok anneye muhtaçtır. İlk nefes alışı ardından, büyük bir can havliyle annenin memesine tutunup anne sütünü emer. Hem istemleri, arzusu gerçekleşir, hem varlığı süreklileşme olanağına kavuşur. İlk yudum sütü içtiğinde ilk yaşam dersini almıştır. Yaşam anneye garantidedir. Arzular, varoluş arzuları anneye gerçekleşebilir. Anne olgusu, yaşamın garantiye alınması ve arzuların gerçekleşmesi demek olur. Tabi bu algı ve algıya bağlı oluşan ruhsal yapılanmanın böyle sürmesi, varlığın doğal yaşam akışına katılması da mümkün. Ancak içine doğulan sistem, erkek egemenlikli sistem olduğundan doğal akış mümkün olmaz.

Yaşamın engellenişi, arzuların gerçekleşmemesi, ihtiyaçların karşılanmaması, ihtiyaçların ye-

rine başka şeylerin ikamesi, şiddet, baskı gelir. Yine arzu, yerine getirilince haz veren bir hakikat olmaktan çıkarak, acı veren bir hakikate dönüşür. İlk algı, bellekteki ilk anlam sekteye uğrar. Güven duygusu paramparça olur, uykular kaçır. Bu insan yavrusu erkek ise, büyüdükçe ve erkek oldukça kendisi bu edilgen-paramparça ruhsal varlığın sahibi olan insan olmaktan çıkan bir yeni varlık olur. Acı veren, acıyı, güvensizliği yaratan olur. Bu insan yavrusu kadın ise, büyüdükçe ve kadın oldukça daha bir edilgen, daha paramparça olur. Çünkü onu haz almaktan alıkoyan sistem, ona giderek daha fazla acı verir, daha güvensiz bir yaşamın içine iter, daha fazla zarar verir, tümünden kendini ana kucağından giderek uzaklaşan ve acı çeken bir varlığa dönüştürür. Kadın olmak, kendini bilmeye başlamakla acı çekmeye başlamanın özdeşleşmesi demektir bu çağda. Hangi coğrafyada olursanız olun, bu böyledir. Kimi farklar olsa da özü böyledir. Avrupa kıtasındaki şekli ile Arap yarımadasındaki şekli şüphesiz aynı değildir, ancak özünde yaşanan kendin olmaktan uzaklık benzerdir. Her iki kıtada da kadın olmak, sürekli bir saldırıya maruz kalma durumudur.

Saldırı, erkek egemenlikli sistemin varoluşsal arzulara, doğal yaşamsal gereksinimlerine ket vurmasıyla-duvar koymasıyla başlayan, bastırmasıyla süren ve giderek insan olma konumundan çok öteye sürüklemeyi hedefleyen bir iktidardan geliyor. Aile içi şekillendirme -bunun adı gelenek, töre, kültür, çevre faktörü vs. oluyor- içine girilen toplumsal çevrenin baskılaması ve nihayet devlet kurumlarının yarattığı görünmez kafes, kadın için adeta ölüm demek olur.

Tüm bunlar karşısında var olmanın şartı farkındalık, bilinçlenme, öz savunma ve örgütlenme geliştirmektir. Bu anlamda KJK ve PAJK'ın ortak yayınladığı öz savunma deklarasyonu, özgür kadının nasıl yaşamasına dair bir kadın manifestosunun ön ışıklarıdır. Böyle okumalıyız. Salt güncel değildir, bu dönemi de iyi ifade eden, ancak çağın karakterinin nasıl olması gerek-

tiğine ışık tutan tarzdadır.

Özgürlüğün varoluşsal olması hakikati karşısında, kapitalist modernitenin kendisi bir sürdürülemezliktir. Sömürülecek şey'ler bir süre sonra biter. Yeni sömürü alanları açmak için kriz yaratması, kapitalist modernitenin en karakteristik özelliğidir. Toplumu yoksullaştırmak, toplum içinde aileleri sisteme muhtaç hale getirmek, dahası sistemin dilencisi haline getirmek, aynı şekilde aile içinde de kadını daha fazla sistemin ve erkeğin dilencisi haline getirmek, egemen sistemin temel yöntemlerinden biridir. Bu yoksullaşma kendiliğinden değildir. Yeterli su, gıda ve sağlıklı yaşam koşullarına ulaşımın olmaması, mevcut sistemin politikalarının sonucudur.

Kadın yoksulluğunun, kadın örgütleri tarafından gündeme getirilmesi çok önemlidir. Çünkü kadının yoksullaştırılması fuhuşu yaygınlaştıran ve meşrulaştıran bir yöntemdir. Bir yandan dünya zenginleri diye sanal dünya yaratılanlar, zenginleşerek ne yapacağını şaşırıldığını gösterip, paraları çiğneyip yutanlar var, diğer yandan aç insanlar var. Bu dengesizlik-bu cinnet hali, sistemin sonucudur.

Hayat bir ırmak gibidir. Hayatın insanlara, hayvanlara tüm canlılara sunduğu imkanlar da ırmak gibidir. Herkes bu ırmağın kenarında ihtiyacı kadar su içebilir. Eğer içemiyorsa ve kimileri suyu kovalara doldurup başka taraflara döküyorsa, kirletiyorsa, kimileri de susuzluktan çatlıyorsa bu normal değildir. Yoksulluk normal değildir. Sınıfsal uçurumlar asla kabul edilmeyecek bir durumdur. Bugünün sınıf mücadelesi bu yoksulluğu yaratan sistemi ortadan kaldırmakla ilgilidir. Bu sınıf mücadelesinin kökeninde de kadın özgürlüğü vardır. Önderliğimiz, Kadın Kurtuluş İdeolojisi'ni, sosyalizmde açılım olarak öngörmüş ve geliştirmiştir. Çünkü sınıflaşmanın, 21.yüzyıl alt sınıfları yaratmanın, toplumu yoksullaştırmanın kökeninde de kadın düşmanlığı vardır.

Tüm bunlarla birlikte kimi zaman bu çok yoğun, çok başlıklı ve karmaşık akışın kenarında durup bakabilmek, kendini yeniden tanımlamak, ilk anlamları unutmadan tanımı hatırlamak gerekir.

Kadın olmak zor, kadın olmanın bilincinde olmak ve bu bilinçle yaşamak çok daha zor. Bir o kadar da çetrefilli, karmaşık, krizli, anlam yüklü, anlam arayışına olanak sağlayan bir hissiyat... Kadın olma bilinci kuşkusuz yaşamın anlamına varmakla ilgili. Kadın olma bilinci, analık bilincinin tarihsel anlamını kavramış, güncelleşmiş, yaş sınırlarının ve biyolojik sınırlara hapsolmayı reddetmiş bir an-

lamdır. Önderliği anlayan, hissedilen, onunla yaşama arzusu yüreğinin en derininde duyumsayan her kadın böyledir. Bugün bu anlama ulaşmak için kadınlık bilincine ulaşmak dediğimiz düzeyi yaratmak için, bu anı anına gelişen erkek egemenlikli saldırılar karşısında bilinçli olmak, örgütlenmek ve kendini savunmayı, yönetmeyi başarabilmek gerekir.

Öz savunma, salt söylemde bir savunmaya ikna olma durumu değildir. Öz savunma, örgütlülüğüyle en geniş kadın kitleleri içinde çalışarak, kendini örgütleyerek, her türlü saldırıya karşı savunmayı planlayarak, ihtiyaç olduğunda en profesyonel şekilde kendini örgütleyip en amansız savaşa hazırlanarak gerçekleşebilir. Diğer türlü salt söylemde kalması yeterli olmaz. Söylem kuşkusuz önemli. İşin fikrini oluşturmak ve zikrini de yaratmak lazım. Ancak icra olmazsa, yani pratik olmazsa, fikri ve zikri sonuç almaya yetmez. İyi koşmak yetmez, bitiş çizgisini göğüslemek gerekir ki bu yaşam ve özgürlük savaşını kazanabilelim.

Öz savunma olmadan devrim olmaz

Öz savunma olmazsa devrim olmaz. Devrim mücadelesinin her alanında örgütlenilir, eksiklikler olabilir, bazı işler ertelenebilir. Ancak öz savunma olmadan devrim olmaz. Öz savunma ertelenemez. Öz savunma en iyi düzeyde örgütlenmeden devrim olmaz. Kadın özgürlük mücadelesi olarak, örgütlü olduğumuz tüm alanlarımızda öz savunmanın da mutlaka örgütlenmesi gerekir. Bir grup kadın bilinçlenip özgür demokratik siyaset yapma zemini yaratıyorsa, orada öz savunmanın da zemini var demektir.

Bir diğer önemli başlık da öz savunmanın başkasına devredilmeyeceğidir. Öz savunma kimseye devredilmez. Kadının öz savunması kimseye devredilmez, hiç kimseye ve hiçbir sisteme teslim edilmez, hele erkeğe hiç bırakılmaz. Kadının kendini savunmayı salt erkeğe bırakması, sisteme teslim olmak anlamına gelir. Her canlı kendisine yönelen fiziki saldırıya karşılık vererek kendini korumak durumundadır. Bundan dolayı "Vur gerilla vur, Kurdistan'ı kur" demek de olmaz. Gerilla öncüdür, her zaman da öncülüğünü yapacaktır. Ancak tüm öz savunmayı gerillanın omzuna bırakmak olmaz. Kurdistan dediğimiz bir ülke bilincidir, ama ondan daha fazla, içinde özgür yaşayabileceğimiz bir yaşamdır, nasıl yaşamalı sorusuna vereceğimiz anlamlı bir cevaptır. Her insanın, kendini inşa ettikçe mümkün kıldığı bir hakikattir.

Ve bu inşa herkesin işidir. Herkesin amacı, hayali, özlemi ve görevidir. Gerilla bu işin, Kurdistan'ı kurma işinin öncüsüdür. Ama tek yapıcısı değildir. Bu yanılığdan kurtulmak gerekir. Kurtulmamak ve işi salt gerillaya-başka bir üst güce bırakmak-bir süre sonra devletten beklemek durumunu da yaratır. Özde halkın öz gücünün açığa çıkmasını engeller. Halkımızı ve halkımızın kazanımlarını korumak elbette ki bizim en asli görevimizdir. Ama devrim gerçekleştirmek halkların eseridir.

Özgürlük Hareketi büyük değişimler yarattı. Bir yandan gerilla gücünü, kendisinin öncü olduğu kadar devrimi yapacak yegane güç olmadığını, halkla birlikte bunu yapacağını, gerillanın ancak halka öncülük yapacağını anlatmaya, buna ikna etmeye bunun eğitimini vererek gerillayı Devrimci Halk Savaşına yöneltmeye çalıştı-çalışıyor. Diğer yandan da halkı salt gerilladan bunu beklemeye, kendisi öncünün ardından gidecek ancak daha ziyade devrimin temel kitlesel gücü, devrim yapısının gövdesi olmaya gidecek bir güç olduğunu anlatmaya-halkı bu temelde eğitmeye çalışıyor.

Kuşkusuz bu salt bir dönemin çalışması, planlaması değildir. Bir zihniyetin bir kuşakta, bir halkta, bir çağda ve dünya insanlığının tümünde yaratılması çalışmasıdır. Zihniyet devriminin kendisidir. Bu anlamda kadın özgürlük hareketi olarak bugün geline düzey, yayınlanan deklarasyonda da yansıdığı gibi özgürlük devrimimizin önemli bir aşamasında olduğumuzu gösteriyor. Ulaşılan düzey önemli, anlamlı ve büyük, ancak kazanılan değerleri daha da büyütmek, kalıcılaştırmak, sistemleştirmek de yapılması gereken görevler arasındadır.

Örneğin Rojava Kurdistan'da devrim nasıl kalıcı hale getirilebilir Kuşkusuz halkı devrimci inşa örgütlenmelerine katarak, halkın kurduğu inşa çalışmalarına daha fazla katılmasını sağlayarak ve oluşturulan sistemi daha güçlü sahiplenerek, resmileştirerek, yaygınlaştırarak, yeni kuşakları bu sistemin zihniyeti temelinde eğiterek...

Halkın savunmasını salt örgütlü ordu kurumlarına bırakmak da doğru ve yeterli değildir. Kadın açısından, YJA-Star gücü temel savunma gücüdür. Kurdistan ve Ortadoğu kadın özgürlüğünün garantisidir. Her parçada kadının örgütlü öz savunma güçleri olması da gereklidir ki, vardır. Bununla birlikte her kadının kendini savunmayı öğrenmesi, bunun için örgütlenmesi, yerel sivil örgütlenmeler oluşturması gerekir. Bir mahallede yaşayan genç kızlar, kendilerine yönelik taciz, tecavüz

girişimi ya da milliyetçi saldırılar olduğunda herhalde YJA Star'ın gelmesini beklemeyecektir. Mutlaka her mahalledeki genç kızlar örgütlü olmalı, birlikte hareket etmeli ve kendilerini korumalıdır.

Öz savunmasını başka güçlere teslim edenler özgürleşmezler. Bunun dünyada örnekleri çoktur. Mesela Afganistan kadınlarını ne ABD savunabilir ne Taliban. Ki Afganistan kadınları da bunun bilincinde kendi örgütlülüklerini büyütüyor, Taliban gerici saldırganlığına rağmen mücadelelerini sürdürüyorlar.

Öz savunma bilincini geliştirme konusunda bir başlık da bu konuda tüm kadınlarda yaygın bilinçlendirmenin geliştirilmesidir. Örneğin biz 50 yıllık bir hareketiz, 40 yıllık örgütlü kadın yapılarımız var, ancak hala ulaşamadığımız kesimler var. Yine önemli bir bilinçlenmenin, siyasal anlamda kimlik sahibi olmanın geliştiği, ancak bir sınırdan durduğu kesimler var. Halkımız yoktan var olup devrimler içinde devrimler yaşadı, ancak daha yapacak devrimler de var. Bunu anlatamadığımız kesimler var. Bundan dolayı özgür kadın basınına da önemli görevler düşüyor. Özgür kadın basını, öz savunmayı gündeme almalıdır. Biz özgür basın çalışması yürüten kadınların fiziki yapılarından sözlerine, yaşam tarzlarından yaptıkları işe kadar her şeyin erkek egemen sistemin saldırısı altında olduğunu, tehdit altında olduğunu biliyoruz. Yine büyük zorluklarla bu işlerin yapıldığını biliyoruz. Bu durum öz savunmayı gündemde tutmayı daha da gerekli kılmaktadır.

Kadınlar kendilerini fiziksel olarak korumayı öğrenmeli

Bu konuda önemli çalışmalar yapılıyor, konu gündeme alınıyor, tartışılıyor. Yine kimi televizyonlarda öz savunma konulu kimi animasyonlu anlatım dosyaları izledik. Taciz-tecavüz için bir kadına yaklaşan, şiddet uygulayan kişilere karşı kadın kendini nasıl savunmalıdır sorusuna cevap niteliğindedir. Basit-sade ve iyiydi. Bu tarzda daha derinleştirilerek, daha ayrıntılandırılarak ve daha yaratıcı yöntemlerle sürdürülmelidir. Her kadın kendini fiziksel olarak korumayı öğrenmelidir. Bunun için kendini korumanın taktiklerini de öğrenmelidir. Ama bir yandan da örgütlü kadın yapılarının dilendirdiği gibi kadınlar birlikte hareket etmeli, örgütlü olmalı, erkek egemen sistemin donanmışlığı karşısında donanımsız ya da bir başına olmamalıdır. Mutlaka biz olgusu gelişmeli, öyle hareket edilmelidir.

Bir başka örnek de aile içi şiddete verilebilir. Bu konu toplumların en büyük yarasıdır. Aile

içi şiddet karşısında kendini savunma konusu çok önemlidir. Bilinçlenme, kısa yoldan çözme mümkün değildir. Bilinçlenmek, örgütlenmek ve güçlenmek gerekir. Toplum olamamanın, özgür kadın ve erkek olamamanın en büyük etkenidir. Son dönemlerde eşini öldüren, boşanma aşamasındaki eşini öldüren, eşinin akrabalarını, babasını vs. öldüren, öldürüp sonra kendini öldüren erkeklerle dair haberler duyuyoruz. Egemenlikli sistemin adeta tükettiği erkek, kadını da öldürüp hayattan çekiliyor. Aslında erkek egemenlikli sistem erkeklerden tetikçi orduyu yaratıyor ve sonra tetikçileri de ortadan kaldırıyor. Adeta köleliğin kısır döngüsüdür bu. Faşizmin en temel yöntemlerindedir. Bu kısır döngüden erkekleri çıkarmak çok önemlidir. Bunun için aile olgusunu tartışmak lazım. Kadınlar, örgütlü alanlarda aile olgusunu tartışmaya açmalıdır. Küçük burjuva tarzında birliktelikler ya da kendince bir düzeyde ilişki tutturmuş olanların bu sorunu kendi sorunu olarak görmemesi yanlıştır. Yine bu sorunu bir gelişmişlik-gerilik durumu olarak görmek yanlıştır. Çünkü her sınıftan erkek, egemenliğini aşmadığı sürece erkeği öldürmek kapsamında ele alınması gereken erkektir. Aile kadın ve erkek konularında bilinçlenmek gerekli, önemli. Yine kiminle, neyi, nasıl yaşayacağına dair başta kadınların karar vermesi gerekecektir. Kadınların da doğru karar verebilmesi için bilinçlenmesi ve çitayı özgürlük anlamında yükseltmesi gerekecektir. Kapitalist modernite sınırlarında yaşam ve ilişki ölçüleri, beğeniler, yaşam hedefleri çok fazla aşağı çekildiğinden, kadınlarda red-kabul ölçüleri zayıflatılmaktadır.

Tüm Kurdistan parçalarında ve örgütlü olduğumuz alanlarda kabul-red ölçülerini yaratma eylemleri, etkinlikleri, atölyeleri olmalıdır. Neyi kabul edeceğim, neyi etmeyeceğim... Hangi erkekle yaşanabilir, neyle yaşanabilir, nasıl yaşamalı, erkeklerle hangi koşulda yaşamalı... Tüm bu konular tartışılarak eğitimlerde ele alınmalıdır. Mahallelerde, köylerde tartışılmalıdır. Aslında mevcut durumda şunu söylemek mümkün. Mevcut erkekle yaşanamaz. Bunun için de erkeği öldürme eylemliliğini geliştirmek, erkeği dönüştürmek ve erkekte özgürlük ölçüleri yaratmak konusunda da girişimler olmalıdır.

Bireysel savunma, örgütlü savunma, kolektif bilinçlenme ve örgütlenmeye geliştirilecek savunma, yine başkasını savunmanın bilinci, taktik ve teknikleri de öğrenilmelidir. Bunun için cins bilinci, kadınlık bilinci, anlamı ve değerini öğrenmek, daha da önemlisi hissetmek ge-

reklidir. Bugün faşizmin elinde, erkek aklıyla hareket eden kadınların dünya insanlığına vereceği zararı azımsamamak gerekir. Bundan dolayı kadın olmak, kadın aklı ve yüreğiyle, ortak kadın duygusuyla yaşamı inşa etmek özgürlüğün temel şartlarındandır.

Bunlar önemli konulardır. Ancak daha önemli ve yaşamsal olanı yaratılan özgür kadın değerlerini, özgürlük değerlerini, Önderliksel değerleri koruma zorunluluğudur.

Önderliğin özgür eş yaşam fikrini doğru anlamak gerekir

Yine bilinçsizce yapılan saldırılar vardır. Aslında toplumsal deyişle ciddi cehalet örnekleri vardır. Önderliğin özgür eş yaşam fikrini doğru anlamak gerekir. Önder APO özgür eş yaşam fikrini, Prometheuslara bedel savaşları vererek yarattı. Kolay ve basit olmadı tabi bu değer yaratılması. Böyle bir gerçeklik varken, kapitalist modernite sistemi içinde klasik evlilik yaparak, bunu da çok özel ve özgür sanmak-sunmak büyük yanılgıdır. Bu konuda kimi alanlarımızda ciddi yanılgılar vardır. Arayış içinde olunabilir, ancak bugünkü sistem içinde her gün binlerce insanın yaptığı tarzda evliliklerle özgürlüğe adım atacağını sanmak büyük yanılgıdır, doğrusu köleliğe adım ataktır, başını-beynini bağlamaktır. Sistem içinde gerçekleşen her gün yapılan ve hızla bozulma aşamasına giren evliliği özgür eş yaşam olarak tanımlamak büyük yanılgı olmakla birlikte, özgür eş yaşam değerlerini-paradigmasını büyük bedeller pahasına İmralı'da yaratan Önderliğimize de büyük saldırıdır. Zaten bin yıllardır tekrarlanıyor, insanlar kölece ilişkiler geliştiriyor, hakim sistemlerin kullanım sahasına böyle giriyor ve bu kısır döngü birçok değerli özgürlük arayışını de çiğneyip yutuyorken, evliliği böyle tanımlamak, Önderlik tanımlarını çarpıtmak ciddi eleştirilmesi ve önlenmesi gereken bir durumdur. Evliliğe yönelme, özgür ilişki yaratamamanın bireysel ilişkilere koşmanın sonucudur.

Burada Önder Apo'dan bir kısa paragraf okuyabiliriz:

"Kadın ile erkeğin en ideal özgür eş yaşamı günümüz koşullarında, toplumsal gerçekliğimizde, demokratik ulusun zorlu inşa çalışmalarında büyük başarılar sağlandığında yaşanabilir. Günümüz Kurdistan'ında Kürt toplum gerçeğinde anlamlı bir aşk diyalektiği büyük oranda platonik olmak, yaşanmak durumundadır. Bu aşk değerlidir. Platonik aşk fikir ve eylem aşkıdır. Bunun için değerlidir. Dünyaya güzeli bir kadınla her an be-

raber yaşamak aşk değildir. Zaten aşk olmadığı için kısa bir birleşme döneminden sonra ikiyüzlülükler sergilenecektir. Çünkü anlamsız kurulmuş veya biyolojik temelli bir ilişki ihtiyacından kaynaklanmıştır. Buna karşılık PKK ve KCK pratiğinde hiç birarada, birlikte olmamış dünyanın kölesi birçok genç kadın ve erkek, kendi halklarının demokratik ulus inşasında birlikte platonik bir aşkla büyük işler başararak ne kadar güçlü kişilikler olduklarını da kanıtlamışlardır. Bu konuda yüzlerce kahraman şehit değerimiz vardır. Bunlar Mem û Zîn olmayı başarmış büyük kahramanlardır."

Önderliğimiz bizim her şeyimizdir. En değerimiz, en büyük değerimizdir. Önderliğimize ve Önderliksel değerlerimize yapılacak doğrudan ya da dolaylı saldırılar karşısında duyarlı olmak, bu değerleri ne pahasına olursa olsun savunmak, varlık yokluk gerekçemizdir. Bu değerleri savunmamak, baştan kapitalist modernite sistemine yenilmek ve soykırım sisteminin posası olma yoluna girmek olur. Önderlik değerlerini savunmak,

kendi öz benliğini, kadın olma değerlerini, özgürlük ölçülerini de savunmak olacağından bu temelde yaklaşmak değerlidir.

Milliyetçilik nasıl ortaya çıktı, millet bilinci nasıl oldu da bir silaha dönüştürüldü... Yine din nasıl ortaya çıktı, nasıl insanların kabul edeceği bir düzeyde sistemleştirildi, ne oldu da sonra bu bir silaha dönüştürüldü? Hem mensuplarını köleleştirdi hem de karşısına koyduklarını yok etmeye başladı? Bunlar kuşkusuz insanlığa karşı, en başta da kadın özgürlük değerleriyle oluşturulan toplumsallığa karşı yapılan operasyonların sonucu gelişti. Bu operasyonlar birikerek dünya insanlığının kırılma noktalarını oluşturdu. Kadın, bu kırılma noktalarının en hassas yerinde bulunduğu için hem kırıldı, hem de kırılmaların başından beri o kırılma noktasında ebedi bir acı içinde durmaktadır. Kadının krizliliği biraz da budur.

Şimdi biz öz savunma diyoruz, kimileri karşımıza barış sözcüğünü çıkarıyor. Kuşkusuz insanlığın barış içinde yaşaması herkesin istemi. Ancak bugünkü gibi egemenlikli bir sistem var-

- ❖ Bugünkü gibi egemenlikli bir sistem varken, kadınlar üzerindeki köleleştirme, anlamdan düşürme operasyonları hız kesmeden sürüyorsa, sistemin her adımı kadına bir saldırı olarak geliyorsa, savunmayı düşünmemek, kendimizi savunmak için örgütlenmemek herhalde düşünülemez. Böyle bir çağda ve sistem karşısında kendini savunmamak, öz savunmayı geliştirmemek teslimiyettir. Barış söylemi altında öz savunmayı geliştirmemek teslimiyettir.

ken, kadınlar üzerindeki köleleştirme, anlamdan düşürme operasyonları hız kesmeden sürüyorsa, sistemin her adımı kadına bir saldırı olarak geliyorsa, savunmayı düşünmemek, kendimizi savunmak için örgütlenmemek herhalde düşünülemez. Böyle bir çağda ve sistem karşısında kendini savunmamak, öz savunmayı geliştirmek teslimiyettir. Barış söylemi altında öz savunmayı geliştirmek teslimiyettir. Aksatmak, savsaklamak, ertelemek ya da yüzeysel yaklaşmak gaflettir.

Erkek devlet sistemi, sistemlerin inşa aklısıdır. Bir yandan bireysel silahlanmanın önlenmesi adı altında hukuksal kılıflar oluşturuyor, hatta hümanist söylemler geliştiriliyor, insanlar savunmasız hale getiriliyor, diğer yandan ordular, düzenli ordular, silah sanayileri, büyütülüyor, çete orduları türetilip her yana salınıyor, güvenlik şirketleri adı altında paralı ordular tüm dünyaya adeta savaş robotları gibi sürülüyor. Erkeklerden dünyayı yıkma ordusu devşiriliyor. Kuşkusuz erkekliğin de kendini bu savaş robotu olma halinden çıkarması gerekiyor. Ordulara paralel güvenlik şirketleri, çete grupları kuruluyor. İşsiz bırakılan insan erkeği, savaştırılarak iş sahibi kılınıyor, açlık böyle bastırılıyor.

Dünya insanlığının başına bela olmuş bir dörtlü çete diyebileceğimiz ideolojilerdir sö-

zünü ettiğimiz.

Nedir bu dörtlü çete: Milliyetçilik, dincilik, cinsiyetçilik, bilimcilik...

Bugün Türkiye'ye bakalım, çete oluşumlarını nasıl yaratıyor, yaratılanları kullanıyor, ve bu oluşumların tahlillerine bakalım. Milliyetçidirler. MHP bugün Türkiye'deki çetelerin ilk kimliğidir. Kürt olsa bile mafya vs.ler. Türk-MHP çetelerinin eteğinden tutmak, onların elini eteğini öpmek zorundadır. Adeta Türklük karşısında tövbe getirmiş bir Kürtlük kabul edilir olmuştur çete dünyasında. Yine dincidirler. DAİŞ'in dini nasıl kullandığını, bir ideolojik-siyasi araç haline getirdiğini, nasıl dincilik yaptığını tüm dünya bilmektedir. Kimi Avrupa ülkelerinde İslamofobik yaklaşımlar-eğilimler olduysa da tüm dünya insanlığı İslami karakterinden dolayı değil, dincilik eksenli kadın düşmanı, toplum düşmanı yaklaşımından dolayı DAİŞ karşısında ortak mücadele yürüttü. İnsanlığın uzun zaman sonra ortak değeri oldu DAİŞ karşıtlığı, bu anlamda da olumlu oldu.

Bir kez daha çetelere dönersek... Bilimcidirler. AKP-MHP siyasetinin Türkiye'ye yaptığı en büyük kötülük bilim, bilme sevgisini kökten öldürmesi oldu. Soykırım sistemi diyoruz ya, önce insanlardaki anlamı öldürüyor. Türkiye insanında bu kadar terörize olma korkusu, bu kadar Kürt düşmanlığı nasıl ya-

ratılıyor, kuşkusuz bunu yapabilmek için önce bu insanlardaki anlamın ölmesi gerekiyor. Bilmeye, doğaya, bilgiye, anlama dair sevgi, mana, ruh öldürüldü önce. Düşünen insan aşağılandı, hakarete uğradı, saldırıya uğradı, tu-kaka edildi. Nihayetinde bilim insanları ya zindanlara konuldu ya da ülke dışına sürüldüler. Şimdi bir başka akademisyen tabaka var Türkiye'de. Öyle bir tabaka ki, adeta hepsi terör uzmanı, güvenlik uzmanı, okçuluk profesörü... Bunların etrafında bir sahte bilmeler sistemi inşa edildi. İşte bu çeteciliğin bilme tarzıdır, çeteciliğin pazarında geçer akçe olan bilimciliğin en düşmüş halidir.

Cinsiyetçilik tüm egemen ideolojilerin varlığının son sınavıdır

Bu üç çeteci oluşumun kesiştiği-buluştuğu nokta ise cinsiyetçiliktir. Cinsiyetçilik tek başına hiçbir şey gibi görünür. Ancak cinsiyetçilik olmadan bilimcilik hiçbir şeydir. Cinsiyetçilik olmadan dincilik hiçbir şeydir. DAİŞ'in en fazla kendini ifade ettiği eylemi, kadın düşmanlığı, tecavüzler, hatta erkeklere tecavüz etmesi, Ezidi kızları kaçıracak cinsel köle olarak kullanmasıdır. Milliyetçilik de cinsiyetçilik olmadan naif kalıyor adeta. Ermenilere yönelik soykırımın izlerinden nasıl tecavüzcülüğün katliamla yerinden yurdundan

etmeyle iç içe yürütüldüğünü görüyoruz. Yine tüm soykırım saldırılarında kadınlara-çocuklara yönelik tecavüzler de saldırının temel bir parçası olarak rol oynamış. Milliyetçilik özünde bir erkek ideolojisi, çünkü cinsiyetçilikle birlikte var olabiliyor, ancak o zaman gerçek anlamı ortaya çıkıyor. Cinsiyetçilik adeta, tüm egemen ideolojilerin varlığının son sınavı oluyor.

Sıkça söylediğimiz gibi 21.yüzyılı kadın yüzyılı yapmak, kadınların kendilerini savundukları, inşa ettikleri, özgür varoluşlarını kolektif irade haline getirdikleri bir çağı-toplumsallığı yaratmakla mümkündür. Bundan dolayı tam da şimdi, kadın katliamlarına, erkek ve ulus devlet şiddetine, kadın emeğinin değersiz görülmesine ve sömürülmesine, adeta anlık olarak kadınların-anaların emeğinin çalınmasına karşı kendimizi savunma zamanıdır. İş-emek alanlarında kadınlara yönelik geliştirilen mobbing uygulamalarına, emek sömürsüne, sanal-dijital baskı-taciz ve şiddete, aile içinde gelişen şiddete, geleneklere dayandırılarak sürdürülen baskı ve zorbalıklara, çocukların evlilik adı altında soykırımdan geçirilmesine ve tecavüze uğramasına karşı kendimizi, geleceğimizi, özgürlüğümüzü savunma zamanıdır.

Bunun için ne gerekiyorsa onu yapmak, bilinçlenmek, örgütlenmek ve kendimizi yönetecek düzeye getirmek gerekiyor. Ö-

neğin kadın sünnetine karşı kendimizi savunalım diyoruz. Bunun için bu sünneti yapmaya ikna edilmiş kadınların dönüştürülmesi, değiştirilmesi lazım. Sünnetin yaptırıldığı yaşlı kadınlar eğitilmeli, ikna edilmeli, bunun yanlışlığı yeterince anlatılmalı ki bunu yapanlar bundan vazgeçirebilsin. Yoksa bebek yaştaki kız çocuğunun kendini savunması beklenemez. Kuşkusuz kadın sünneti, dinciliğin bir sonucudur. Tek tanrılı dinlerin erkek egemenlikli yanını kadına tek taraflı dayatmasının, eksik kadınlık üzerinden istenen erkekliğin yaratılmasının istenmesinin bir sonucudur.

Doğrular evrenseldir. Önderlik paradigması ekseninde ortaya çıkan doğrular için bu daha fazla geçerli. Çünkü Önderlik paradigmasına dayalı doğrular salt Kürtleri, Kürt kadınlarını değil tüm dünya kadınlarını ilgilendiriyor. Tüm halklar, tüm milletlerden-inançlardan vs. kadınlar kendini Önderlik felsefesinde görebiliyor. Şimdi bizim paradigmamız, kadın özgürlük mücadelemizin ulaştığı düzey ve yaratılan deneyimler Ortadoğu ve dünya kadın hareketleriyle belli kısımlar halinde de paylaşıyor. Zeminlerini yaratmak zemin oluşturmak kadar ortak dil-yürek dili-akıl dili yaratmak da önemli ve biz bunu yapmaya da çalışıyoruz. Kadına yönelik saldırganlık, erkek egemenlikli dünyanın kadın düşmanlığı kuşkusuz salt Kurdis-

❖ Doğrular evrenseldir. Önderlik paradigması ekseninde ortaya çıkan doğrular için bu daha fazla geçerli. Çünkü Önderlik paradigmasına dayalı doğrular salt Kürtleri, Kürt kadınlarını değil tüm dünya kadınlarını ilgilendiriyor. Tüm halklar, tüm milletlerden-inançlardan vs. kadınlar kendini Önderlik felsefesinde görebiliyor. Şimdi bizim paradigmamız, kadın özgürlük mücadelemizin ulaştığı düzey ve yaratılan deneyimler Ortadoğu ve dünya kadın hareketleriyle belli kısımlar halinde de paylaşılıyor.

tan'da ya da Ortadoğu'da olan bir durum değil. Tüm dünyada erkek egemenliğinin kadına, kadın değerlerine, kadın tarihine, kadın anlamına yönelik saldırısı var. Kadın diye öne çıkarılan bir şekil var, bir de vurulan, katledilen, anlamdan düşürülen bir kadın var. Ne yazık ki öne çıkarılan kadın modeli, şeklen ve fiziken öne çıkarılan bir model ve belli oranda etkisi de oluyor. Bunlar karşısından yaptığımız en temel çalışma bilinçlendirme çalışması. Tabi bilinçlendirme çalışmasının temeli de bugün Jineoloji ekseninde gelişiyor. Yine bu kapsamda kadın olmak, kadın değerlerini korumak, kadın konfederal sistemimizi dünya kadınlarına anlatmak ve ortak değerler yaratmak da bizim önemli amaçlarımız arasında. Belli adımlar da atıldı, sonuçlar da alındı. Kuşkusuz ortaya çıkan değerleri salt devletçi sistemdeki gibi mekanik ya da kalıplar halinde düşüneyiz. Ortak örgütlenmeler, ortak kampanyalar, ortak amaçla oluşan hamleler de vardır. Yine en fazla önem verdiğimiz konu da dünya kadın hareketlerinin kendi ülkelerinde, yaşam alanlarında kadın bilincini yükselterek kadın eksenli bir yaşam-dünya sistem yaratmaya yönelik adımlar atmasıdır. Kadın Kurtuluş İdeolojisi'ni, tüm ilkeleriyle anlam-yaşam bağlamında ele almalarıdır. Ve bu temelde çalışmalarımız sürüyor. Ortadoğu ülkelerinden Kuzey Afrika ülkelerine, Afganistan'dan Abya Yala dediğimiz Güney Amerika'ya- Avrupa kadın örgütlenmelerine kadar geniş bir coğrafyada önemli bir düzeyde ortaklaşmalar da yaratılmıştır. Kuşkusuz kalıcı örgütlenmelerden ya da ortaklaşmalardan benzeşme ya da aynılaşmayı anlamıyoruz. Her halkın, her ülkedeki kadınların kendi kültürel, inançsal gerçekleri içinde kendilerini var etmeleri, öz savunmalarını yapmaları ve özgür geleceğe dair de yeni ortak değerler yaratmayı hedefliyoruz.

Zorlukları vardır. Çünkü halkların inanç-kültür farklılıkları bir zenginlik olarak görülmekten ziyade parçalanmışlık olarak ortaya çıkmakta, farklılıklar geliştirilmek yerine derinleştirilerek kışkırtılmaktadır. Yine ortak sorunlarımız da vardır. Erkek egemenliği yanında devletçi yapıların kadın üzerindeki baskıları, yine sınıfsal uçurumların kadın üzerindeki hegemon politikaları yönetmesi, halkların alt sınıflaştırılarak kadınların da daha da alt tabakaya dönüştürülmesi-yoksullaştırılması ve fuhuşa sürük-

lenmesi, kadın katliamları gibi ortak derterimiz, ortak düşmanlarımız da var. Örgütlenmek için engeller de var, uzak coğrafyalarda olmanın getirdiği dezavantajlar da var, ancak örgütlenmek için çok fazla gerekçemiz de vardır. Dahası yolumuzu aydınlatan Önderlik paradigmamız vardır. Bu alanı daha da geliştireceğiz.

Kadınların maruz kaldığı emperyalist savaşlar, kadın işçilerin sömürülmesi, emek hırsızlıkları, kadınların ekolojik mücadeledeki büyük etkileri ve karşılaştıkları zorluklar, aile konusu etrafında yaşanan kıyım düzeyindeki zorluklar başka başka ülkelerin başka başka sorunlarda odaklanan durumları vardır. Hepsisiyle bir şekilde alakadardır. Çünkü paradigmamız bize böyle geniş bir yelpazede mücadele yürütme olanağı sağlıyor.

Yarım yüzyıla yakın bir mücadele tarihi olan bir kadın hareketi olarak bizim tüm dünya kadınlarına öz savunma mücadelesini taşıma sorumluluğumuz var. Bu anlamda yapılması gereken görevler de var. Çünkü dünya kadınları bilinçlendikçe ve özgürlük mücadelesini büyüttükçe, erkek egemenlikli sistem zayıflamaktadır. Paralel olarak da kapitalist modernite yerine demokratik modernite, yaşamın belirleyeni olmaktadır. Şunu belirtmek gerekir, nasıl ki dünyamızda, dünya gezegeninde yaşam varsa, evrenin başka noktalarında farklı yaşamlar var demektir. Şimdi bunu görmeden savunabiliriz. Ama görüp savunabileceğimiz bir doğru da var ki, o da dünyanın her yerindeki kadınların öz savunma mücadelesini geliştirme istem ve çabaları vardır. Bizim dünya kadın hareketlerinden öğreneceklerimiz çoktur. Aynı şekilde kendi deneyimlerimizden vereceklerimiz de çok fazladır. Tüm bunlar mücadele zeminidir. Dünyanın bize en uzak köşesindeki kadınların kazanımları demokratik modernite gelişiminin önemli adımıdır ve demokratik modernite bizim de yaşam paradigmamızdır, bizi yakından ilgilendirmektedir. Bunları buluşturmak kuşkusuz gerekli ancak her şeyi mekanik bütünlük-birlik içinde görmek de yeterli ve doğru bir bakış açısı olmayabilir. Elbette bu ortaklaşma zeminlerine gerek olmadığı anlamında değildir.

Bugün erkek ordularında kadınlar vardır, erkek eksenli hegemon sistemler kadınların eline teslim edilmektedir. Faşizm azılı bir sistem olarak ortaya çıkıp kasıp kavurduğu Avrupa

ülkelerinde kadını faşist partilerin başına, onları da toplumun başına getirerek topluları, kadın eliyle köleleştirmek, demokratik değerlerden uzak tutmak istemektedir. Ülkemiz kadar, bölgedeki ve dünyadaki gelişmeleri de takip ediyoruz. Aslında ortaklaşmanın zemini çoktur. Çünkü sorunlar ortaktır. Dünya aynı dünya, hava aynı hava, sorunlar aynı sorunlar. Önderliğimiz dünya sistem çözümlenmeleri üzerine değerlendirme yaparken bunu güçlü şekilde ortaya koydu. Demokratik moderniteyi ortaya koyarken de Kurdistan'dan Amerika'ya kadar coğrafi ayırım gözetmeden çözüm önerilerini ve perspektiflerini ortaya koydu. Bundan dolayı sırf ortak zemin arar pozisyonda değiliz. Ama bu var olan ortak zeminleri ortak akılla anlama, bunu birbirine duyurma ihtiyacı da vardır.

Tabi hepsinin kaynağında da kendi ülkesinde, kendi zemininde, örgütlü alanlarında kendini özgürleştirme, örgütlenmeyi derinleştirme gereksinimi vardır. Bütün Kurdistan'da kadın örgütlenmesini geliştirme, varolan örgütlenmeleri derinleştirme, kadını içine sürüklenen erkek egemenlikli dünyanın çarklarından çıkararak bilinçlendirme, örgütlü ortamlarda kendi seçeceği yaşam alanlarında yaşar hale getirme, kendini yönetir hale getirme ihtiyacı vardır. Yani kısacası bir kadın devrimi ihtiyacı vardır. Kadın devrimi, anı anına devrimsel gelişmeler yaratmak demektir. Ve bunları yaptıkça-başardıkça dünya kadınlarıyla da ortaklaşmamız gelişecektir. Örneğin Rojava devrimi nasıl ki kadın eksenli bir devrim oldu, kendi öz topraklarındaki gelişme kadar, belki de daha fazla dünya kadınları arasında bir gelişme ortaklaşma yarattı. Aslında şu doğruya dönüyoruz. Önderlik belirtmişti; "Yerel olan evrenseldir.

KJK-PAJK'ın yayınladığı öz savunma deklarasyonu yürünecek yolda bir ışıktır

Dünya insanlığının, dünyanın, gezegenin bir kadın devrimine ihtiyacı var. Ekolojik mücadele de özünde kadın mücadelesidir. Doğaya duyarlılık, canlılık anlayışı, hissetme... Yine demokratik mücadele de kadın mücadelesidir. Başkasının varlığının garantisini kendi varlığının sürekliliği ve güvenliği olarak görme demokrasise, bunu ancak kadın yüreği-beyni gerçekleştirebilir.

Önder Apo, konfederal sistemi ortaya koyarken, demokratik

ulus sistemini oluştururken boyutlar diye bir başlık açtı, yine ihtiyaç temelinde boyutların artırılabilirliğini de ortaya koydu. Biz de sistemimizi inşa ederken bu boyutları oluşturmayı ve bu temelde toplumsal inşa çalışmalarımızı yürütmeyi esas aldık. Henüz boyutu oluşturulmayan alanlar da var, boyutu olan ancak içeriği yeterli durulamayan alanlarımız da var. Yani sistemimizi oluşturduk, birçok alanda örgütlüydük, ancak bunlar demokratik konfederal sistemi inşaya yetmemektedir. Şöyle bir durum var. Bir yandan 5 bin yılın tortularıyla uğraşıyoruz, bir yandan kendimizi inşa etmeye, kendimizde, tek tek bireylerde, halkımızda, kadınlarda zihniyet devrimi yapmaya, kadınların örgütlülüğünü geliştirmeye çalışıyoruz, bir yandan da günlük, anlık olarak kapitalist modernite saldırılarıyla, soykırım saldırılarıyla uğraşıyoruz. Bunlar etkendir kuşkusuz, ancak tümünden gerekçe değildirler. Bununla birlikte yetersiz olanlar var. Örneğin eğitim çalışmalarımız önemli boyuttadır. Toplum eğitimi var ancak yeterli değildir. Her alanın da özgünlüğü, her parçanın ayrı bir durumu var. Yine kültür çalışmaları var ancak her alanda aynı değil, üretimler de var. Kadın aklını oluşturma, kadın aklıyla kadın yüreğiyle üretim yapma sorunu var. Estetik anlayışında ciddi devrim ihtiyacı var. Kadına saldırı alanına dönen bir estetik alanı var. Bunu biyolojik anlamda belirtmiyorum. Estetik algısında hakim sistem etkisinde kalış var. Aslında yeni estetik anlayışının tam olarak oluştuğu da söylenemez. Bundan dolayı tarz yaratamama, ekol yaratamama da var. Yine demokratik siyaset alanında kadın önemli aşamalar kat etti. Eşbaşkanlık sistemi bilindiği gibi oldukça yaygınlaştı. Eşbaşkanlık sistemini Önder Apo geliştirdi, bugün birçok sosyalist örgütün esas aldığı bir sistem yaratıldı. Ancak içini doldurmadaki eksiklikler var. Ayrıca erkek egemenliğinin saldırıları ve hazmedememe var. Kadında, kadın aklını geliştirme problemleri de var. Ancak her şeye rağmen önemli bir demokratik siyaset alanı oluşturulmuş durumdadır.

Tüm bunların mayasına karışan konu kadın öz savunmasıdır. Olmazsa olmaz kabilindedir. Bu anlamda KJK-PAJK'ın yayınladığı öz savunma deklarasyonu yürünecek yolda bir ışıktır. Yolda zorluklar,

engeller çoktur, pusular da olacaktır, ancak önemli olan ışığı kaybetmemektir. Egemen sistemler DAİŞ örneğinde görüldüğü gibi karanlıktır. Karanlık zihniyetler yaratmakta, gözleri kör, kulakları sağır etmektedir. Binlerce yıllık egemenliğin yarılan nimetlerinden erkekleri vazgeçirmek de kolay olmayacaktır. Bunlara karşı özgürlüğe, kadınların öncülüğündeki işiğe ihtiyaç var. Bunun için de deklarasyonda belirtildiği gibi Önderliği esas almak, Önderliğin özgürlüğüne odaklanmak gerekir. Kendi özgürlüğünü sağlamanın ise Önderliğin fiziki özgürlüğü için çalışmak ve başarmakla olacağını bilmek gerekir. Önderlik kadın özgürlüğü için Prometeuslara bedel bir kavgayı göze aldığını belirtmişti. Bu kavgayı anlamak, bu kavgayı hissetmek ve Önderliğin anı anına bu kavganın en kızgın yerinde olduğunu bilmek, bir an dahi bu gerçeği unutmamak gerekir. Ancak bu bilinç ve pratikle özgür kadın olmanın adımlarını atabilir, dünya insanlığının özgür kadın öncülüğünde özgür yaşamasının olanağını yaratabiliriz.

Bu vesileyle kadın olarak varlığımızı bilince kavuşturan, adeta cesede can veren, maddeye mana katan Önder Apo'ya sevgi ve saygılarımı, özlemlerimi sunuyorum. Bu değerleri yaratan yüce şehitlerimize bağlılığımı ve layık olma sözümü yineliyorum. Anıları önünde saygıyla eğiliyorum. Öz savunma bilincini en zirvede yaşayan, Önderlik çizgisinde uygulamayı esas alan, bunun için anı anına özgürlük mücadelesini en zor koşullarda ve zamanlarda yürüten YJA-STAR komuta ve savaşçılarına saygıyla selamlıyorum. Kadın komutasında özgürleşeceği inancında olan, erkeklerin başlattığı savaşı kadınların bitireceğine inanan ve bu inançla savaşan özgürlük savaşçısı yoldaşlarımızı da selamlıyorum.

Bu savaşın kazananı kadınlardır. Çünkü kadınlar bu zorlu yaşam ve özgürlük sınavlarından geçerken büyük bir iradesavaşıma gücü kazandılar. Yeni bir toplumsallığın adımları atıldı. 3. Dünya Savaşı'nın en yoğun olduğu Kurdistan'da-Ortadoğu'da savaştilar, savaşın en kızgın zamanlarında en güzel hislerle-fikirlerle, en temiz özgürlük duygularıyla bu savaşa katıldılar, kendi özlerini kattılar. Ve mutlaka başaracağımızı da kanıtı oldular.

EVRENSEL TARİH VE ORTADOĞU

■ RÊBER APO

"ORTADOĞU'DA UYGARLIK KRİZİ VE DEMOKRATİK UYGARLIK ÇÖZÜMÜ" KİTABINDAN ALINMIŞTIR

Tarihin sadece insan toplumu için değil, tüm evrensel oluşumlarda var kılıcı bir rol oynadığı tüm bilimlerin ittifak ettiği bir hakikattir. Zaman oluşturucudur. İlahlara atfedilen yaratıcı rolü bizzat zamanın oynaması adeta bir sır niteliğindedir. Oluşumun hızına zaman diyoruz. Oluşum olmazsa zaman da 'yok' boyutundadır. Sır niteliği insan bilincine böyle yansımaktadır. Yaşlanmayı zamanın öldürücü etkisine bağlamak bu durumda doğru bir tanım oluşturmamaktadır. Zamanın öldürücü etkisi olmadığından bu tanımın değeri yoktur. Dolayısıyla ölüm yoktur. Ölüm sosyolojik olarak inşa edilen bir insan anısıdır. Yapay bir duygudur. Ama yaşam için çok değerli bir anıdır. Daha doğrusu uyarıcı etkidir. Hegel gibi "Tin'in yolculuğuna" çıkma gereği duymuyorum. Ama bununla Hegel'in ne yapmak istediğini anlıyorum. Her ne kadar 'big bang' teorisi ile evrene bir yaş biçilip (yaklaşık 13,8 milyar yıl) tarih çizilmek istense de, bunun Batı uygarlığının yeni bir mitolojik anlatımı olması kuvvetle muhtemeldir. Tüm bilimselliğine rağmen, Kutsal Kitaplardaki yaratılış öykülerine benzer bir toplumsal rol mesafesindedir. Fakat bu böyledir diye zaman inkâr edilmiyor. Sadece sırlı özelliğini koruduğu idea ediliyor. Keşfini kısmen insan toplumunda yapabilmeyi şahsen büyük bir şans olarak değerlendiriyorum.

Toplumsal tarihin insanı oluşturmadaki rolü son derece önemlidir. Eğer zamanın sırrı çözülecekse, bunu ancak bu kısacık oluşum sürelerinde keşfedebiliriz. İnsan toplumunun bireyini oluşturma gücü sanıldığından daha az anlam kazanmış bulunmaktadır. Üzerinde çok çalışarak anlam derinliği yakalanabilir. Çünkü başka hiçbir fenomende zamanın gücünü keşfedemeyiz. Toplumsal bilimi bu nedenle tüm bilimlerin ana kraliçesi veya tanrıçası mesafesinde değerlendiriyorum. Toplumsal bilime dayanmayan tüm bilimlerden şüphe ettiğimi yine önemli bir tespit olarak belirtmeliyim. Diğer tüm bilimlere doğru giden yol toplumsal bilimi gerçekleştirmemizden geçecektir. Maddenin atom-altı parçacıklarından tutalım, halen genişlediği idea edilen kozmik evrenin bilgisine ancak toplumsal bilimin gelişimi ölçüsünde varabiliriz.

Negatif toplumculuğunun ölü toprağı

Sadece Hegel'in değil, Kutsal Kitaptaki Tanrının da yaratım serüvenine başlamasını 'anlaşılacak' arzusuna, yani düşüncenin kendini düşünmeye başlamasına bağlanması önemli bir tespittir. Kendini düşünmeye çalışan düşünce hakikatini özünü vermektedir. Bu da insan toplumu dışında bilebildiğimiz kadarıyla gerçekleşmesine henüz tanık olmadığımız bir durumdur.

İnsanın kendini düşünmeye başlaması tüm yaratımlarının temelidir. "Acaba atom kadar kozmik evren içinde de düşünce var mıdır?" sorusu sorulmaya değer ve hayli yakıcı bir sorudur. Hem mikro hem de makro evrenlerin düşüncesiz gerçekleştiğini sanmaya cesaret edemediğimi belirtmeliyim. Alıştırılageldiğimiz 'cansız madde' kavramının çok kof bir sosyolojik kavram olduğu yeterince açığa çıkmış bulunmaktadır. Bundan hemen Hegelcilik yaptığım akla gelmemelidir. Düşüncenin insan beynindeki dalgalarla ilişkisi saptanmıştır; enerji gibi bir şey olduğu hemen hemen kanıtlanmış gibidir. Tüm sorun bu kanıtlanmış gerçeği insan dışı doğaya ne kadar yansıtmaya cesaret edebileceğimizdir.

Şuraya varmak istiyorum: Negatif toplumculuğun gözümüze serptiği 'ölü toprağı' taşımak zorunda değiliz. Pozitif toplumculuk, diğer bir deyişle sürekli özgürleşen toplum yegâne hakikat zeminimizdir. Evrensel tarihin en yalın tanımı, hakikat zeminini olarak toplumsal gelişimdir. İnsan toplumu bu anlamda sadece insan tarihi değil, gerçek anlamda da evren tarihidir. Basitçe 13,8 milyar yıl diye tabir edilen süre de dahil, evren tarihidir. Bunun için insanı, toplumunu ve tarihini çok önemsemek gerekir.

a- Son Buzul Çağı'nın yaklaşık yirmi bin yıl önce sona erdiği belirlenmesi, toplumsal tarihin gelişiminde önemli bir kilometre taşıdır. Bu tarihle başlayan Ortadoğu tarihinde özellikle Toros-Zagros dağ sisteminin etekleriyle komşusu çöl bölgeleri bu tarihin başlangıç döneminde insan türü için olağanüstü bir besin bolluğu, güvenlik ve üreme kolaylığı sunmaktadır. Bu üç etkenin birleşimi ise herhangi bir canlı tür için olağanüstü bir yaşam şansı sayılmaktadır. Doğu Afrika çıkışlı ve evrimine yaklaşık yedi milyon yıl biçilen insan türünün serüveninde Doğu Afrika'yı boydan boya geçen, Kızıldeniz'den, Doğu Akdeniz'in dağ eteklerinden Toroslara kadar varan Rif (iki anakara kütleinin oluşturduğu yarıık) doğal bir yayılma hattı çizmektedir. Tespit edilebildiği kadarıyla en az bir milyon yıllık süreden beri bu yoldan Asya ve Avrupa'ya hep insan akışının olduğu kanıtlanabilmektedir. Toros-Zagros kavisi bu yolculukta hep merkezî istasyon rolü oynamaktadır. Jeolojinin önemini böylece daha iyi anlıyoruz. En az bu dağ etekleri kadar dönemine göre hayli verimli olan komşu çöller de benzer bir rol oynamaktadır. Son Buzul Çağı'nın sona ermesi ve bu istasyonlarda kalıcı yaşamı mümkün kılan koşullara erişilmesi insan türünün gelişim tarihinde patlamaya yol açmaktadır. Bugün bu coğrafyaya Ortadoğu diyoruz. Bölge jeolojik, biyolojik ve toplumsal önemini bu yakın tarihsel gerçeklikten almaktadır. Ortadoğu artık herhangi bir

coğrafya parçası değil, sahnesinde evrensel tarihin oynanacağı mekânı teşkil etmektedir.

Klan, toplumun oluşumunda ana hücre rolündedir

Son buzul dönemi sonrasında kadar insan türünün 25-50 civarında niceliklerden oluşan klan tipi örgütlenmeyi aşmadığına ilişkin ortak bilimsel kanı paylaşılmaktadır. Klan toplumunu ilkel komünal birimler olarak küçümsemek sonradan gelişen bir 'uygarlık şovenizmi'dir. İnsanlık, tarihinin yüzde 98'ini bu tip toplumla yaşamıştır. Klan, toplumun oluşumunda ana hücre rolündedir. Tıpkı canlıların oluşumunda ana hücrenin milyar yılı aşan çabası ile bitkisel ve hayvansal tiplerin oluşumuna geçildiği gibi, klan toplumunun milyonlarca yıllık yaşam serüveni de heterojen topluma geçişi mümkün kılmıştır. 'Çoklu Toplum Devrimi' evrensel tarihin en temel aşamalarından biridir. Esas olarak 'simgesel dil'in 'işaret dili'nin yerine ikame edilmesiyle bu aşama kat edilmiştir. İnsanın simgesel dili beden ve gırtlak yapısı nedeniyle büyük bir gelişim potansiyeline sahiptir. Düşünce devrimini mümkün kılacak olan da simgesel dil olanağıdır.

Tarihçiler her ne kadar Afrika jeobiyolojik yapısında simgesel dilin tahminen son buzul dönemi öncesinde, M.Ö. 100.000'ler civarında oluşmuş olabileceğinden bahsediyorlarsa da, asıl simgesel dil devriminin Ortadoğu jeobiyolojik yapısına bağlı olarak son buzul dönemi sonrasında, M.Ö. 20.000'ler civarında patlama yaptığı konusunda hemfikirlerdir. Yaklaşık altı bin yıl öncesine kadar zengin bir bitki yapısına sahip olan Büyük Sahra Çölü'nden Arabistan ve İran çölleri kadar Semitik olarak adlandırılan toplulukların Sami dil kökeni etrafında geniş bir 'kabileler sistemi' oluşturduklarına dair daha net tarihsel gözlemler, etnik ve antropolojik bilgiler mevcuttur. Afrika'nın çok zengin işaret dillerinden Semitik simgesel dil yapısına dayalı kabile sistemine geçiş, evrensel tarihin temel aşamalarından biridir. Bu dil ve kültür grubu gerek neolitik tarım ve hayvancılık devriminde, gerekse şehir (medeniyet, uygarlık) devriminde büyük rol oynayacaktır.

İkinci büyük simgesel dil devriminin Toros-Zagros dağ sistemindeki jeobiyolojik yapıya dayalı ve Hint-Avrupa grubu olarak da adlandırılan Aryenik kabile sistemindeki gruplarca oluşturulduğu yine tarihsel gözlemler, etnik ve antropolojik çalışmalarla daha net olarak kanıtlanmış bulunmaktadır. Tarım ve şehir devrimlerinde bu grubun başat rol oynadığı kanıtlanmış gerçeğin önemli bir özelliğidir. Bu rolü temelde yerleşim alanının jeobiyolojik yapısına bağlı olarak oynamıştır.

Üçüncü büyük simgesel dil grubunu Sibirya ormanlarına dayalı

Negatif toplumculuğun gözümüze serptiği 'ölü toprağı' taşımak zorunda değiliz. Pozitif toplumculuk, diğer bir deyişle sürekli özgürleşen toplum yegâne hakikat zeminimizdir. Evrensel tarihin en yalın tanımı, hakikat zeminini olarak toplumsal gelişimdir. İnsan toplumu bu anlamda sadece insan tarihi değil, gerçek anlamda da evren tarihidir. Basitçe 13,8 milyar yıl diye tabir edilen süre de dahil, evren tarihidir.

ve güneyinde yaşayan Ural-Altay dil grubu olarak da adlandırılan kabile sistemleri oluşturmaktadır. Buzul dönemi sonrasında bugünkü Çin'e, Moğolistan, Türkistan ve Finlandiya'ya kadar yayılan bu grupların da evrensel tarihe katkıları ilk iki grup kadar olmasa bile, hem neolitik devrimde hem de şehir devrimlerinde önemli olmuştur.

Kafkasya, Amerika ve benzer daha izole olmuş bazı grupların marjinal de olsa gerek simgesel dil, gerek tarım ve şehir devrimlerinde rolü bulunduğuna dair tarihsel gözlemler, etnik ve antropolojik bilgiler mevcuttur.

Köy-tarım devriminin esas olarak tarihte 'Verimli Hilal' olarak da adlandırılan Toros-Zagros dağ sisteminin iç kavislerindeki eteklerinde jeobiyolojik yapı ve türlere bağlı olarak geliştiği tüm dilsel, etnolojik, antropolojik, arkeolojik ve jeolojik bilimsel çalışmalarla kanıtlanmaktadır. İnsanlığın evrensel tarihinde bu devrim aşaması esastır. Devrim derken niteliksel dönüşüm gelişmelerini kast ettiğimi bir kez daha belirtmeliyim. Bu devrimin önemi çok yönlüdür. Birincisi, toplum uzun süreli klan toplumu aşamasından (birbirine benzeyen homojen küçük gruplar) heterojen (farklı çokluklar)

'kabile sistemleri' aşamasına geçmiştir. Ortak dil kökenlerine dayanan, yarı-göçebe yarı-yerleşim alanlarına konumlanan, aralarında hediyeleşen benzeri değiş tokuşlar bulunan, ortak bir tapınak ve ölümlerini gömme mekânları yaratan kabile sistemleri uzun süreli toplumsal biçimlenişlerdir. İnsanlık tarihini aydınlatma bağlamında bir 'supernova' olarak değerlendirilen Urfa yakınlarındaki Göbeklitepe arkeolojik kazılarında ortaya çıkan ve M.Ö. 10.000 yıllarında inşa edildiği kanıtlanan kabartmalı dikilitaş mabetler, tarım devriminden önceki kabile sistemlerinin şimdiye kadar sanıldığı gibi hiç de ilkel bir konumda olmadıklarını, oldukça gelişmiş toplumsal yapılanmalar olduklarını çok önemli bir tarihsel keşif olarak karşımıza çıkarmaktadır. Daireler halinde dizilmiş bu yontulmuş dikilitaş mabetler büyük bir düşünce ve duygu dünyasının yaşandığını açıkça göstermektedir. Urfa (daha genişçesi Yukarı Mezopotamya) jeobiyolojisinin bu kabile sistemlerinin gelişimi için ideal bir konum arz ettiğini önemle belirtmek gerekir. Tarih ile ilgili çalışmaların mutlaka üzerinde yoğunlaşması gereken bu kabile sistemi ve kültürü çözümlendikçe, evrensel

tarihin daha net aydınlatılacağından kuşku duyulamaz.

İkincisi, köy oluşumları şimdiye kadar tarım devrimine bağlı olarak değerlendirilmiştir. Yarı-göçebe kabile sisteminde köy oluşumlarına geçildiği Urfa-Göbeklitepe tapınağının kanıtlandığı diğer önemli bir toplumsal gerçekliktir. Daha önceleri kentlin ve devletin doğuşunu Sümer rahip tapınaklarına bağlamıştım. Aynı biçimde köy ve komün yönetiminin, yani ilkel (orijinalite anlamında) ilk demokrasinin de bu sefer kabilelerin ortak tapınak sistemleri etrafında oluştuğunu önemle belirtmeliyim. Her ortak tapınak yerleşikliğinin, ilkel alışverişin, ortak duygu ve düşünce (sanat) devriminin de temelini teşkil etmektedir.

O halde üçüncü husus olarak, ticaretin primitif, orijinal biçimi olan hediye alışverişlerinin ortak mabet buluşmalarında geliştirildiğini belirtmek mümkündür. Dördüncüsü, din ve sanatın (Bu iki kategori başlangıçta birlikte ve temel manevi kültür öğesidir) doğuş kaynağında da ortak mabet tapınakları bulunmaktadır. Yazıya hayli yaklaşılmış tapınak resimleri (Göbeklitepe) düşünce ve duygu düzeyinin gelişkinliğini kanıtlamaktadır. Sümer ve Mısır yazılarının doğuşunu adeta önceden haber veren bir sanat söz konusudur. Bu hususlara benzer okumaları daha da geliştirmek mümkündür.

Belirtilmesi gereken diğer önemli bir husus, bu kültürün yarı-göçebe niteliğinden ötürü çok esnek ve hızlı yayılma karakterinde olmasıdır. Bu kültürün tarihte M.Ö. 15.000-M.Ö. 10.000 yılları arasında başta Ortadoğu olmak üzere evrensel çapta yayılım gösterdiğini belirtmek, tarih anlatımları için hayli aydınlatıcı bir rol oynayacaktır. Şahsi kanaatim, bu kültürün tüm Asya, Afrika, Avrupa, Amerika ve hatta Avustralya'yı fethettiği (kültürel yayılım anlamında) doğrutusundadır.

b- Tarım devriminin yarı-yerleşik kabile sistemine dayanarak geliştiği ve devrimsel bir anlam taşıdığı tarihçilerin ve yaşamın kendisinin ortak yargısıdır. Verimli Hilal'in en verimli bölgesi olarak geniş Urfa jeobiyojik alanını tarım devriminin uzun süreli (tahminen M.Ö. 10.000-5000 dönemi) merkezî alanı olarak değerlendirmek gerçeğe en yakın tarihsel anlatımdır. Gerek bitkileri tarıma almada, gerek koyun, keçi ve sığırları evcilleştirmede bu alanlar verimlilik ve çeşitlilik açısından idealle yakındır. Arazi yapısı, toprağın verimliliği ve iklimsel koşullar, bitki ve hayvan varlığı (flora ve fauna) açısından dönemine göre en ideal alan konumundadır. Adeta doğal sulama koşullarına sahiptir. Ayrıca Dicle-Fırat ve kolları çevresinde sulu tarım için geniş alanlar hep var olagelmıştır. Alan araştırmaları her geçen gün bölgenin bu rolünü açığa çıkartmaktadır.

Mikro tarih diye bir anlatım türü yoktur

Evrensel tarih için temel aşamalarından biri olan bu döneme ilişkin de benzeri hususları belirtmek mümkündür. Birincisi, tapınak ve köy oluşumlarında niceliksel ve niteliksel gelişmeler sağlanmıştır. Bismil-Kortiktepe, Çemê Hallan, Ergani-Çayönü, Siverek-Nevala Çori kültürleri

Urfa-Göbeklitepe kültürünün yayılım ve yerleşim gücünü göstermektedir. M.Ö. 10000-7000 döneminde, çanak çömleksiz olarak değerlendirilen bu aşamada belirtilen tüm hususlarda gelişme sağlanmıştır. Bu dönemin de başta Ortadoğu coğrafyası olmak üzere evrensel yayılma karakterinde gelişme sağladığını belirtmek gerekir.

İkinci önemli husus, M.Ö. 7000'ler sonrasında gelişen çanak çömlekli neolitik dönemin daha üst bir aşama olarak kentlerin eşliğine kadar gelen bir gelişmeyi mümkün kılmasıdır. Tüm arkeolojik kazılar bu gerçeği doğrulamaktadır. Aynı merkezî alandan özellikle M.Ö. 5000'lerden itibaren daha da hızlanan bir kültürel yayılmanın başta Mısır, Aşağı Mezopotamya'da Sümer, bugünkü Hindistan-Pakistan sınırlarındaki Pencab (Pencav) ile Türkistan'ın Amuderya ve Siriderya vadilerinde olmak üzere geniş bir jeobiyojik alanda protokent eşliğine kadar bir gelişmeye yol açtığı belirtilebilir. Döneme göre bir nevi merkez-çevre sistemi ilk defa gözlemlenebilir bir küresel sistem oluşturmaktadır. Çin'den Avrupa'ya kadar, yani iki okyanus arasında bu kültürün başat rol oynadığı ikinci kuşak bir yayılmanın M.Ö. 4000-2000 döneminde yaygınlık kazandığını belirlemek, evrensel tarih açısından büyük önem taşımaktadır. Küreselleşme sadece günümüzde yaşanan bir fenomen değildir. Belki de en önemli ve sömürücü, baskıcı olmayan (İstisnalar kuralı bozamaz) en uzun süreli kü-

kültürel gelişimdir. Bu tarihi bir nevi toplumun kök hücreleri olan klanlardan alıp günümüze kadar toplumların ana nehir akışları biçiminde değerlendirmek de mümkündür. Bu tarih anlatımında ana nehir kavramı önemlidir. Nasıl insan olmayan evren tarihini anlatmak için tüm madde-enerji toplamları gerekmiyorsa, sadece fazlı geçişlerin mekanizmalarını (Hegel'de mantık ve momentler) ve ana halkalarını (fizik, kimya, biyoloji) anlatmak veya anlamak yeterliyse, İkinci Doğa olarak toplum tarihi için de benzer bir anlatım gereklidir. Toplum tarihiyle kast edilen şüphesiz sosyolojidir. Aynı sosyoloji ve tarih anlatımları da anlam bütünlüğünü hep parçalayan kapitalist tekelciliğin ideolojik hegemonyası gereğidir.

O halde her iki anlamda da evrensel tarih bir bütündür. Şüphesiz bu anlatımda birey, olgu ve olayların yeri olmadığı anlamına gelmez. Bilakis birey, olay ve olgular ancak bu evrensel anlatım içinde rol oynadıklarında anlam kazanırlar. Mikro tarih makro (evrensel) tarihle ancak diyalektik bağ içinde kendisine yer yapar. Kendi başına mikro tarih, edebiyat ve sosyoloji anlatımları felsefesiz olmak anlamına gelir ki, bu da nihayetinde en kabasından pozitivist zıvalıklar haline dönüşür.

Verimli Hilal'de M.Ö. 6000-4000 döneminde uygarlığa geçiş için gerekli olan belli başlı tüm maddi ve manevi kültür unsurlarının oluşmuş bulunduğu önemli tarihçilerin ortak

Süpernova olarak değerlendirilen Urfa yakınlarındaki Göbeklitepe arkeolojik kazılarında ortaya çıkan ve M.Ö. 10.000 yıllarında inşa edildiği kanıtlanan kabartmalı dikilitaş mabetler, tarım devriminden önceki kabile sistemlerinin şimdiye kadar sanıldığı gibi hiç de ilkel bir konumda olmadıklarını, oldukça gelişmiş toplumsal yapılanmalar olduklarını çok önemli bir tarihsel keşif olarak karşımıza çıkarmaktadır.

reselleşme bu dönemlerde yaşanmıştır. Evrensel tarihten anlaşılması gereken bu husus olmalıdır. Hem maddi hem de manevi ortak bir kültürel oluşum ve küresel yayılımı anlamlı bir tarih anlatımı için temeldir. Evrensel tarihten anlaşılması gereken, tüm toplumların düşüncükleri ve pratikleştirdikleri benzer özne-nesne halkalarıdır. Başta ulus tarihleri olmak üzere, tüm mikro tarih anlatımları eğer evrensel tarih içine oturtulmazlarsa, ancak öykü değerinde anlam ifade ederler.

Aslında mikro tarih diye bir anlatım türü yoktur. Kapitalist tekellerin propaganda ihtiyacı mikro tarihi ortaya çıkarmıştır. Tarihi anlayabilmek için bu hususun kavranması çok önemlidir. İnsan türü sadece kendisi değildir, tüm evren tarihidir. İnsanda yeniden yapılanan, tüm madde-enerji akışlarının faz bütünlükleridir. İnsan dışında olup da insanda yeniden bir araya gelip yapılaşmayan, duygu ve düşünce haline gelmeyen hiçbir evren parçası, madde ve enerji bütünlüğü yoktur. Birincisi, evrensel tarih diyorsak, bu gerçek kastedilmektedir. Panteizmin de fark etmeye çalıştığı bu gerçekliktir. Evrensel tarih deyince anlaşılması gereken ikinci tür anlatım, İkinci Doğa olarak da adlandırılan toplumsal doğanın maddi ve manevi

nist (burjuva anlamında olmayan) kriterler esas olmak durumundadır. Bu yönüyle günümüz toplumları gerçekten hasta toplumlardır.

c- Kent ve ona dayalı uygar topluma geçiş, Verimli Hilal'in binlerce yıllık toplum geleneklerinde biriken maddi ve manevi kültür değerlerinin niteliksel sıçramasıyla gerçekleşti. Mevcut kültürel unsurlar Dicle, Fırat, Nil ve Pencab (Beşsu) deltalarında oluşan alüvyonlu alanların verimli yapısı başta olmak üzere öteki bazı unsurlarla sentezlendiklerinde kentin doğuşu kaçınılmazdır. Bu sentez büyük bir ürün artışı anlamına gelmektedir. Şu hususu da iyi bilmek gerekir ki, aynı alüvyonlu alanlar üzerinden yüz binlerce yıl boyunca insan akışları olmasına rağmen, bu topluluklar kendi öz dinamikleriyle bir kentleşme pratiğine ulaşmak bir yana, klan toplumunu bile yaşatacak yetenekte olamamışlardır. Bu alanlarda kent uygarlığına geçiş için diyalektik bağlantı içinde olacakları gelişmiş bir neolitik toplum şarttır; öncelikli koşuldur. Çin'de de benzer bir oluşum bu diyalektik temelde oluşacaktır. Tarihçilerin büyük bir bölümü ilk kentin Dicle-Fırat'ın denizle birleştiği alüvyonlu sahada inşa edilen Uruk olduğu konusunda hemfikirlerdir. Evrensel tarih için Uruk dönemi (M.Ö. 3500-3000) uygarlığın başlangıcını teşkil etmesi açısından önemlidir.

Kadının derinleşen köleliği ve Tanrı kralın hastalık haline gelen iktidarsal çıkışları

Uruk kültürünü yansıtan şehir tanrıçası İnanna ile ilk kahraman kralı Gilgameş adına düzenlenen destanlar için ilk söylenebilecek olan, kendi dönemlerinin özet anlatımları olduklarına dairdir. Yazılı halleriyle günümüze kadar ulaşan bu orijinal destanlar kendilerinden önceki insanlığı düşünce, inanç ve arzuları ile yansıttıkları gibi, geleceğe dair ölümsüzlük özlemlerini de bir anı gibi bize hissettirmektedirler. Evrensel tarih işte budur. İnanna Destanı'nda kadının binlerce yıllık üretken yaratıcı emeği ile yaratılan ve 104'e kadar sayılan toplumsal kurum ve kuraldan, teknikten bahsedilmektedir. Kurnaz ve güçlü 'erkekleşen tanrılar'ın bunları ellerinden almak için nasıl hileye ve zorbalığa başvurduklarını anlatmaktadır. Gilgameş ilk defa büyülediği kral yaşamının yardımcısı Enkidu'nun ölümü ile elinden kayıp gideceğine dair içine girdiği büyük üzüntüsünü ve ölümsüzlük bahşeden otun peşindeki macerasını anlatmaktadır.

Kadının gittikçe derinleşen köleliğiyle tanrı-kralın hastalık haline gelen iktidarsal çıkışları uygarlığın ilk büyük diyalektik gelişkesidir. Köle efendi ilişkisi de bu temel gelişkiden kaynaklanacaktır. Günümüzün işçi, işsiz ve her soydan yoksullaştırılan kölelerine kadar bu öykü derinleşerek ve yaygınlaşarak devam edecektir. Evrensel tarihin uygarlık aşamasını tanımlamak ve ana momentlerinde belirlemelerde bulunmak büyük önem taşır. Kırsal alanın ticaret ihtiyacını iyi kullanan, bunu daha verimli üretimle karşılamanın tasarısı ve tekniği üzerine inşa edilen kentler başlangıç itibarıyla olumsuz rol oynamazlar. Tersine kırsal alanla uyum ve işbirliği içinde toplumsal

gelişmeyi hızlandırır. Fakat yol açılan ve büyük birikim arz eden toplumsal artıklar üzerine yürütülen mücadele ve savaşlarla kente dayalı sınıflaşma ve devletleşme aşamaları, gittikçe kırsal ve kentsel emekçilerle tüm kabile sistemleri için tehlike haline gelirler. Hegel'in deyişiyle toplum genel bir efendiköle ilişkisi ve çelişkesine tabi tutulmuş bulunmaktadır. Evrensel tarihin uygarlık aşaması hep bu çelişkiden kaynaklanan savaşlarla, bu savaşlarla birlikte kurulan devlet biçimlenişleriyle dolu geçecektir. Tarih bu anlamda bir 'insan mezbahası'dır.

Uygarlık toplumlarında hiyerarşinin sürekli iktidar ve devlet üretmesini doğru çözümlenmek, doğru tarih anlatımı için büyük önem taşıyan diğer bir husustur. İktidarlı toplum süreci daha önceki toplumlardan nitelik olarak çok farklıdır. İktidar veya efendi kurumu uygarlık tarihi boyunca toplumda sürekli gelişen, yoğunlaşan ve yaygınlaşan bir özelliğe sahiptir. Adeta kanser hastalığı gibidir; yayılmadan, yoğunlaşmadan ayakta duramaz. Tıpkı kapitalist tekellerin sürekli birikim ve kâr hastalığı gibidir iktidar kurumu. Özünde ikisi de yoğunlaşmış toplumsal artıqla yaşarlar. Sınıflaşma olgusu toplumsal artıqla yürüyebilir. Bu artık kesildiği veya azaldığı oranda devletli toplumun krizi kaçınılmazdır. Sonuç, kendini sürekli üreten savaş ve yeni devlet, iktidar parçası olma arayışıdır. Avın peşindeki avcı gibidir iktidar elitleri ve kurumları. Devletler ise bu işin meşrulaştırılmış biçimleri olarak tanımlanmalıdır.

Şüphesiz devletlerin meşrulasmasında toplumların genel yönetim ihtiyaçları da tam bir maske olarak kullanılır. Tarih boyunca tüm devlet yöneticileri kendilerini bu maske ile tanıtmaya büyük özen gösterirler. Güvenlik, büyük sulama ve endüstri girişimleri, adalet işleri gibi bazı toplumsal yönetimler gerekli bir ihtiyaç olarak meşru görülebilir. Fakat iktidar ve devlet yönetimlerinde bu toplumsal işler hep ikinci planda tutulur ve kendilerini meşrulaştırma temelinde kullanılır. İktidarlı toplumlar erkek egemen toplumlardır. Yönetilenlere ilişkin Kutsal Kitaplarda da çokça geçen 'çoban-sürü' ilişkisi geçerlidir. Bu ilişkinin günümüze doğru gelişimi çevre ve emekçinin genel karşılaşma eğilimi biçimindedir. Bunu iktidarın erkeklik karakteri sağlar. Neolitik toplumda kadın ağırlıklı yönetimler esas olarak üretim, güvenlik ve üreme amaçlıyken, uygarlık toplumlarında iktidar yönetimleri içte ve dışta sömürü ve savaş amaçlıdır. Dolayısıyla savaş ve iktidar teknolojilerine birincil sırada önem verilir. Ayrıca çevreyi sürekli fethedilecek bir sömürü alanı olarak görürler.

Ortadoğu'nun iktidar kültüründe bu soyutlamalara en zengin çeşitlilikteki iktidar somutlaşmalarında rastlamak sadece mümkün değil, işin kuralı, normu gereğidir. Merkezî olduğu ve bütünlük arz ettiği gerçeğinden hareketle yaklaşım göstermek, uygarlık sisteminin doğru kavranması için şarttır. Kesinti ve parçalanmış boşluklar uzun süreler içinde mümkün değildir. "İktidar boşluk kabul etmez" deyişi bu açıdan doğrudur.

d- Evrensel tarihin omurgasını

teşkil eden Mezopotamya ana kaynaklı ve kesintisiz akıp gelen beş bin yılı aşan merkezî uygarlığı en temel tarih birimi olarak incelemek temel metodolojik öneme sahiptir. Bu konuda dar ekonomist sınıf yaklaşımı yöntemlerinden tutalım, hukuk ve ulusal devlet eksenli, üretim sistemli yaklaşım yöntemleri tarihin bütünlüğünü vermekten uzaktırlar. Özellikle gittikçe yaygınlaşan pozitivist mikro tarih yöntemleri tam bir anlam katlıamı rolüne bürünmüş gibidirler. Tarihi birey, olay, hanedan, ulus, devlet, sınıf ve ekonomi unsurları başta olmak üzere indirgemeci tekil unsurlarla çözümlenmek, anlatı haline getirmek gerçeğin parçalanarak katledilmesine götürür. Kapitalist tekellerin ideolojik hegemonyası altında geliştirilen bu mitik anlatımlar ezici yönleriyle propaganda rolünü oynarlar. Şüphesiz tikel anlatımlar gerekli ve önemlidir. Ama evrensel tarih akışları ile bütünleşmeden, gerçeğin bütünlüklü kavranışına hizmet etmezler. Günümüzde tarih anlatımı çok sorunlu bir konudur. Doğru anlatımlar büyük güç ve çabaları gerektirmektedir. Hem düşünce çabasından hem de eylem gücünden bahsediyorum. İktidarın sürekli kâr peşindeki sermaye gibi bir özelliğinin olduğunu kavramadıkça, uygarlık toplumlari çözümlenemez. Aslında iktidarı en rafine örgütlü sermaye olarak düşünmedikçe tam kavranması başarılabilir. Sermayeyi ne tam ekonomik (Marksistler ve liberaller için böyledir) ne de politik olarak (ulus-devletçi yaklaşım) düşünmek doğrudur. Birbirini doğuran, biri olmaksızın diğerinin edemeyeceği ikiz olgular olarak kavramlaştırmak gerçeğe daha yakın sonuçlar verir.

Döneminin hegemonik dünya kenti: Babil

Merkezî uygarlık sistemini bu tanımlar çerçevesinde beş bin yılı aşkın süreli bir tarihsel-toplumsal sistem olarak değerlendirmek mümkündür. Üç ana versiyon ve birçok alt kümeler halinde şemalaştırabiliriz. Birincisi, Sümerik orijinal çıkıştır. Uruk örneğinin kendini çoğaltması çığ gibi artan şehir öbeklenmelerine yol açmıştır. Merkezî alan Aşağı Mezopotamya'dır. Hegemon güç Uruk site devletidir. Yaklaşık beş yüz yıl sürmüş, ulaşabildiği her yerde yarı-çevreler ve koloniler oluşturmuştur. Bütün Verimli Hilal'i merkez ve çevre olarak örgütlü kıldığını belirtebiliriz. Sistemin yaşadığı konjonktürel bunalım sonucunda M.Ö. 3000 yıllarında hegemonik güç Ur sitesine geçmiştir. Ur Çağı çeşitli bunalımlarla kesintili olarak bin yıl kadar sürmüştür. M.Ö. 3000–2000 dönemini Ur Çağı olarak değerlendirebiliriz. Uruk'un tüm çevre ve merkez rolünü devralmıştır. Daha da genişletmiş ve kentleri çoğaltmıştır. Kentleşmeler merkez ve çevre alanlarında Uruk döneminin çok üstünde gelişim göstermiştir. Düzinelerce kentleşmeye tanık olmaktadır. Toplumda hem yatay hem de dikey örgütlülük artmıştır. Yazı gelişmiştir. Bilim ve eğitim kurumlaşmıştır. Nippur bir nevi üniversite kentidir. Yakın komşusu olan doğusundaki Elam bölgesinde Sus, batısında Aleppo ve Ebla, kuzeyinde Mari ve Kazaz, yine Fırat kıyılarında çok sayıda koloni inşa edilmiştir.

Mısır-Nil ve Pencab vadilerindeki kentleşme daha uzak çevrenin alt kümeleri olarak değerlendirilebilir. Nil ve Pencab vadileri özerk kentlerden ziyade adeta koloniye benzemektedirler. Mısır uygarlığı Fıraun'un saray, mezar ve tapınak üçgeninden oluşan mekanikleşmiş bir köle komününe benzemektedir. Sümer uygarlığındaki özerk, rekabetçi kentleşmeyi sağlayamamıştır. Kolektifleşmiş büyük bir köyü andırmaktadır. Fıraun sosyalizmi denmesi de bu niteliğinden ötürüdür. Pencab'daki Harappa ve Mohenjodaro yerleşkeleri daha çok birer koloniyi andırmaktadır. Sümer kolonisi olmaları ihtimal dahilindedir. Daha sonra (M.Ö. 1500'ler) gelişecek Çin uygarlığı, Sarı Irmak deltalarında boy veren ikinci bir Mısır örneği gibi görünmektedir.

Kuzey Mezopotamya'daki kentleşmelerin daha değişik biçimde geliştiğini görmekteyiz. Bu alandaki toplulukların kendi öz dinamikleriyle M.Ö. 3000'lerden itibaren kentleşmeye geçtikleri ve Uruk, Ur (M.Ö. 4500–3500 döneminde El Ubeyd kültür yayılcılığına karşı) kolonizasyonlarına karşı kendilerini korudukları, kısa süre içinde bu kolonizasyon güçlerini kendi içlerinde erittikleri gözlemlenmektedir. Bölgenin çok güçlü kabile sistemi ve tarımcı köy yapısı bunu mümkün kılmaktadır. ABD karşısındaki Avrupa'ya benzemektedir. Bir alt küme veya çevreden ziyade, ikinci bir merkez rolüne daha yakın konumdadır.

Uruk ve Ur hegemonik sistemleri içte kent (Babil ve Ninova başta olmak üzere) rekabetleri, dıştan Semitik kökenli Amorit ve kuzeydoğudan Aryenik boyların savunma ve saldırı savaşlarıyla (Belli başlı olanları Gutiler ve Akadlardır) M.Ö. 2000'li yılların sonlarında güçlerini yitirmişlerdir. Yeni hegemonik güçler Babil ve Asur'dur. Babil M.Ö. 2950–1600'lerdeki ilk döneminde çok görkemli bir çıkış sağlamıştır. Ünlü Hammurabi bu dönemi simgelemektedir. İkinci dönemi kuzey ve doğulu boylarla (Hitit ve Hurri ittifakları bunu ifade etmektedir) ortaklaşa geçen M.Ö. 1600–1300'lü yıllardır. Son dönem Medlerle koalisyon sonucu yıktıkları Asur hegemonyasından sonraki M.Ö. 600–540 dönemidir. İlk Yahudi sürgününü gerçekleştiren Nabokadnazar bu dönemi simgelemektedir. Babil tüm dönemlerinde bir hegemonya merkezidir. Kapitalist hegemonyanın merkezleri olan Londra ve New York'u andırmaktadır. Sanayi, ticaret, din, sanat ve bilim merkezidir. Çünkü ünlüdür. 'Yetmiş iki millet' sözü Babil'den kalmadır. Çekmediği boy ve kabile yok gibidir. Dönemin Yunanlıları için Paris ve Londra gibidir. İlk filozofları Babil ekolünden geçmiştirlerdir. Kısaca döneminin hegemonik dünya kentidir.

Asur hegemonyasını da üç dönem halinde ayırmak mümkündür. M.Ö. 2000–1600 Babil'e bağlı ticaret kolonileri dönemi, M.Ö. 1300–1000 tam hegemonik dönemdir. Son dönem ise M.Ö. 900–600'dür. Zagros'tan Akdeniz'e, İç Anadolu'dan Mısır ve Umman'a kadar geniş bir coğrafyada hegemonik güç olabilmeyi başarmıştır. Ticaret ve sanayide ilerleme sağlamıştır. Mamul mal satıp hammaddeleri metropollerine taşımıştır.

Kapitalizmin birçok özelliğini (muhasebe, tartı, ölçü, kredi, para benzeri işler) geliştirmiştir. Son döneminde Van merkezli Urartular karşısına en ciddi rakip olarak çıkmışlardır da aynı başarıyı sağlayamamışlardır. Fakat Urartuların Asur'a karşı ayakta kalan tek güç olmayı başarmaları önemlidir. Asurlular tüm hegemonya dönemlerinde güçlü koloniler oluşturmuşlardır. Kâr, kârhane kavramları Karum (acente) kökeninden gelmektedir. Doğuda Medler ve Persleri, batıda Mısır, İsrail ve Fenikelileri, İç Anadolu'ya kadar birçok beylikleri kontrolleri altına alabilmiş ve kolonileştirmişlerdir.

Asur sonrası Ortadoğu'nun yeni hegemon gücü Pers-Med ittifakı

Yine tıpkı Uruk, Ur ve Babil dönemlerinde hegemonyacıya karşı direnmede gösterdikleri başarıyı Asur hegemonyasına karşı da tekrarlayan, Aryen kabilelerinden oluşan Hurri ve Hitit güçleri olmuştur. Hitit Kralı I. Mursili'nin Hurri müttefikleri ile birlikte M.Ö. 1596'da Babil dahil hegemonik merkezi tümüyle düşürdüğünü bilmekteyiz. Hurrilerin Mitanni kolu, M.Ö. 1500–1250 döneminde Kerkük'ten Akdeniz'e kadar geniş bir bölgede imparatorluk benzeri bir güç oluşturabilmiştir. Aynı kökenden gelen Urartular ve Medler ise, uzun yıllar süren direnişler sonunda, M.Ö. 612'de Asur'un stratejik yenilgisine yol açmışlardır. Fakat Asur'un yenilgisini sadece dış savaşlara bağlamak yetersiz bir yaklaşımdır. Temel neden, savaşların artık kârlı olmaktan çıkmasıdır. Tıpkı sermayenin azalan kârının bunalım ve kriz etkeni olması gibi, savaşların azalan kârı da kriz ve yenilgilerle sonuçlanmaktadır.

Asur sonrası Ortadoğu'nun yeni hegemon gücü Pers-Med ittifakına dayalı Pers İmparatorluğu'dur. M.Ö. 550–330 döneminde dünya hegemonu rolünü oynayan Pers imparatorları en geniş küresel sistemi kurmayı başarmışlardır. İktidar alanları Ege kıyılarından Pencab'a kadar uzanmış olup, Çin hariç dünyanın o dönemine göre tüm uygarlık alanlarını aynı gücün hegemonyası altında birleştirebilmişlerdir. Bu başarıda manevi kültür olarak Zerdüştlüğün belirgin payı vardır. Sistem daha eski olan Mısır uygarlık güçleriyle yeni bir uygarlık sürecinde olan Ege İon uygarlık güçlerinin sürekli isyanlarıyla yıpratılmıştır. Eski Mezopotamya mirasını sürdüren Babil de sık sık isyan etmiştir. Kuzeyde İskit boyları adeta dönem gerillası gibi savunma ve saldırı savaşlarıyla sistemi en çok aşındıran güçler olmuştur. Yeni, fakat Grek kültürünün etkisiyle hızla gelişen Makedonya'nın çok genç kralı İskender'in (Aristo'nun öğrencisidir) ideolojik ve taktik üstünlüğü Pers hegemonyasının sonunu getirmiştir. Böylelikle yeni Grek uygarlığı kendini başarıyla kanıtlamış olmaktadır.

e- Yeni hegemonik güç, üstünlüğünü kanıtlayan Helen uygarlığına ve onu temsilen Greko-Romen güçlerin eline kaymaktadır. Bu, Doğu'dan Batıya doğru ilk ciddi güç kaymasıdır. Ege kıyılarındaki İon kent kültürüne (M.Ö. 600-M.S. 500) dayalı Greko-Romen uygarlığı, ev-

rensel tarihte ikinci büyük kentleşme dalgasına yol açmıştır. Bu kent uygarlığının başlıca güç kaynakları belki de yüzlerce yıl süren özümsemeye devralınan Mısır, Babil, Hitit, Girit ve Med-Pers maddi ve manevi kültür birikimleridir. Mısır, Babil ve Pers saraylarını gezmeyen, kültürlerini yoğun gözleme tabi tutmayan önde gelen (Solon, Thales, Pisagor) İon bilgeleri yok gibidir. Şüphesiz uygarlığa Greko-Romen katkıları da çok yönlü olmuştur. Önemli olan uygarlıkların zincirleme etkilenmesidir. Temelinde toplumsal artının ele geçirilmesinin rol oynadığı iktidar savaşları ve kurumlaşmaları geleneksel bir miras gibi sürekli birbirlerine aktarılır. İktidarı en çok çoğaltan, kendini en başarılı sayar. Bu da artık-değerin büyütülmesi ve ele geçirilmesiyle bağlantılıdır.

Tarihi toplumsal bağlamda izlemek evrensel tarihin özünü verecektir

Greko-Romen uygarlığı, Avrupa uygarlığının 9.-13. yüzyıllarda Doğu uygarlıklarından sağladığı maddi ve manevi kültürel aktarımların adeta benzerini M.Ö. 1600'lerden önce Miken-Hellas örneğiyle Yunan Yarımadasında, M.Ö. 1000'lerde Etrüsklerle İtalya Yarımadasında sağlamıştır. Neolitik kültür aktarımları ise M.Ö. 7000–4000 dönemlerinden hep süregelmiştir. Evrensel tarihten kültür aktarımları tek taraflı olmayıp karşılıklı bağımlılık temelinde hep olagelmıştır. Uygarlık dönemlerindeki tahakküme dayalı yayılımlar sanıldığından daha sınırlıdır. Tarih de her şey değildir; resmi tarihlerin propagandasını tarih olarak alamayız. İktidar kökenli uygarlık yayılımları evrensel tarihin sınırlı bir parçasını oluşturur. Dipte asıl rol oynayan ise, kabileler ve halklardan örülmüş toplumsal tarihtir. İktidar tarihlerine tarih demek bile zordur. Asıl tarihi toplumsal bağlamda izlemek evrensel tarihin özünü verecektir. Bu sorunların halen tüm ağırlığıyla tartışıldığını bir kez daha belirtmeliyim.

Ege Denizi'nin her iki yakasında gelişen kentleşme (M.Ö. 700–500) ve ona dayalı kültür ve uygarlık hareketi evrensel tarih açısından yeni bir moment ve sentezi ifade eder. Batı Avrupa uygarlığının oluşumunda bu sentez ve moment orijinal çıkış olarak değerlendirilir. Dünyaya tüm bakış açılarında başlangıç olarak ele alınır. Avrupa merkezî uygarlığı bu konuda tüm bilimsel, hatta felsefi idealarına rağmen ağırlıklı olarak mitolojik yaklaşım sergilemekte, bunu yaparken evrensel tarihe ilişkin büyük çarpıtmalara başvurmaktadır.

Şimdiye kadarki anlatımlardan da gayet iyi anlaşılmalıdır ki, Ege kıyılarında gelişen kültür, dönemine kadar süren tüm Ortadoğu kökenli kültürlerin yüzlerce, hatta binlerce yıl süren aktarımları sonucu oluşan çok önemli bir sentezdir. Çok ötelere gitmeye gerek yoktur. Yalnız Pers-Helen ilişkilerinin oluşturduğu sentez M.Ö. 600'lerden (Medleri de dahil edersek) Batı Roma'nın yıkılışına, yani M.S. 500'lere (Sasanileri de eklersek) kadar süren ilişkilerin sonucuna tanıklık etmekte ve bu gerçeği kanıtlamaktadır. Sadece Adıyaman'ın Nemrut Dağı'ndaki tanrılar panteonuna bir göz atmak bile bu

İnsan türü sadece kendisi değildir, tüm evren tarihidir. İnsanda yeniden yapılaşan, tüm madde-enerji akışlarının faz bütünlükleridir. İnsan dışında olup da insanda yeniden bir araya gelip yapılaşmayan, duygu ve düşünce haline gelmeyen hiçbir evren parçası, madde ve enerji bütünlüğü yoktur. Birincisi, evrensel tarih diyorsak, bu gerçek kastedilmektedir. Panteizmin de fark etmeye çalıştığı bu gerçekliktir.

gerçeği kavramak için yeterlidir.

Grekerin kentleşme hareketi başarılı bir sentez ve üstün bir aşamadır. Yol açtığı kültürel ortamda mitolojik kökeni ağır basan dinsel ideolojileri çözmüş, felsefe ve bilimin ağırlık kazanmasına çok ciddi bir katkıda bulunmuştur. Bilim ve felsefeyi temellendirmede bu katkının rolü belirleyici olmuştur. Dolayısıyla evrensel tarihe de ciddi bir ivme kazandırmıştır. Fizik, kimya ve biyoloji biliminin önü açılmış, tarih ve toplum felsefesinin temelleri de daha bilimsel ölçütlere kavuşturulmuştur. Sanatta da özellikle kent mimarisi, heykelticilik, tiyatro ve destan anlatımında görkemli örnekler sergilenmiştir. İskender'in büyük zaferlerinin arkasında şüphesiz bu kültürel üstünlük yatmaktadır. Roma'nın askeri ve siyasi hegemonyasını doğuran da yine bu kültürel üstünlüktür. Roma gerek cumhuriyet gerekse imparatorluk aşamasında Grek kültürünün siyasi ve askeri alana taşırılmasını ifade eder. Roma'nın yaklaşık bin yıllık (M.Ö. 508-M.S. 495) hegemonik serüveni Atina'nın niyet ettiklerinin hem doğrulanması hem de gerçekleştirilmesidir. Dolayısıyla ayrı bir sentez veya orijinal saymak olası değildir. Şüphesiz nicelikçe daha çok büyümüş, nitelikte de (askeri ve siyasi hegemonyada) mükemmeliyete yaklaşılmıştır. Hukuk, mimari ve retorik alanlarında bunun örneklerini sergilemiştir.

Roma hegemonyası evrenselliği ve evrensel tarihi oldukça zorlamıştır. Bu yönlü katkısı önemlidir. Fakat ağırlıklı olarak Ortadoğu kültür sahasında bu rolü oynadığı unutulmamalıdır. Doğu Roma (Bizans İmparatorluğu) örneği bu gerçeği açıkça ifade etmektedir. Batılı olmaya, Avrupa uygarlığına erişmeye çaba harcamıştır. Bu çabasında Gotlara (Germanik kabileler) karşı seferler için bazı yollar, kaleler ve korunma surları oluşturmaktan öteye gidememiştir. Doğulu yanlarının (Fırat ve Dicle uzun süre Doğu sınırlarını oluşturmuştur) egemen olduğu bir evrenselliği yaşadığı kesindir. Grek örneklerinden daha fazla Doğulu olmuştur. Hem maddi hem manevi kültür alanlarında böyle olduğu gibi, nicelik ve nitelikte de böylesi bir sentezi ifade eder.

Şüphesiz Avrupa uygarlığının oluşumunda bir ön deneyim ve tarihsel aşamadır.

Roma hegemonyası döneminde Doğu kültürünü Perslerin (Akhamenit hanedanları) yerine geçen Part ve Sasani hanedanları temsil etmeye çalışmışlardır (yaklaşık M.Ö. 250–M.S. 650). Temsil derken, iktidar kültürünün siyasi ve askeri damarlarını kastediyorum. Bu temsilde nasıl ki İskender sonrası Greko-Romen hegemonyasının arkasında Helen kültür dünyasının oynadığı temel bir rol söz konusuysa, Pers-Med ağırlıklı hegemonik iktidarların arkasında da Zagros eteklerindeki Mağ'larda (ateş ocakları) tüten alevler etrafında oluşan Zerdüş kütürünün belirleyici etkisi vardır. İki hegemonik güç arasında yaklaşık bin yıl süren siyasi ve askeri üstünlük savaşlarına paralel olarak, iki kültür arasında da benzer bir ideolojik savaş sürmüştür. Batı kültür sentezinde bu çatışmanın rolü belirleyicidir.

Şu hususu önemle belirtmeliyim ki, Toros-Zagros eteklerine dayalı toplumsal kültür hiçbir dönemde orijinalliğini tamamen kaybetmemiştir. Kendi içinden çıkan askeri ve siyasi, hatta rahip dinî hegemonlara teslim olmamıştır. Toplumsal tarih olarak kalmaya devam etmiştir. Tarih boyunca dört taraftan uğradığı tüm istila dalgalarına karşı toplumsal varlığını sürdürebilmiştir. Bunda yaşadığı ve derin köklere sahip (M.Ö. 15.000'lerden günümüze) kabile sistemi ile tarım ve hayvancılık ekonomisinin rolü belirleyici olmuştur. Bu kültürde adeta iki âlem vardır. Birincisi, toprağa ve tarihe derinliğine gömülü kabile ve halkların toplumsal dünyası; ikincisi, sayısız istilacı, sömürgeci, sömürücü ve imhacı güçlerin hegemonik iktidar kavgaları, savaşları ve devletleri dünyasıdır. Anlatmaya çalıştığım, evrensel tarih açısından günümüze kadar devam eden diyalektiksel gelişmenin iki dünya arasındaki kırmızı çizgisidir. Bölge kültürü en azından öznesellik anlamında çevre olmayı hiç kabul etmemiş, bunu aklına bile getirmek istememiş, merkez olmakta bazen komik ve trajik öyküleri olsa da, merkez kalmakta hep ısrarlı olmuştur. Mikro tarihimize bu evrensel bakış açısından baktığımızda hem onurun hem alçaklığın, hem acının hem coşkunun, hem komedinin hem trajedinin binbir örneğini görmekte ve anlamakta zorluk çekmeyeceğiz. Kendi toplumsal doğamızı (onunla ayrılmaz bir bütün olan fiziksel, kimyasal ve biyolojik doğa) daha çok kavrayacak ve olumsuzlukları geriletmenin irade ve eylemine daha çok koşacağız.

f- Ortadoğu merkezî uygarlığının son evrensel hamlesi İslamî uygarlık momentinde ve sentezinde gerçekleştirilmiştir. İslam adı altında sanıldığı gibi aksine rafine bir din ideolojisi değil, o döneme kadar tüm ideolojik varyasyonların bir sentezi söz konusudur. İslam bir orijinalite değil, Ortadoğu'nun evrensel kültür akışında ve uygarlığında bir dönem, bir momenttir. Aynı zamanda çok karmaşık bir ideolojik sentezdir. Talihsizlik şurasıdır ki, Batı Avrupa Hıristiyanlık sentezini yeniden çözümleyerek bilim ve felsefede evrensel tarihsel bir hamleye yol açarken, İslam

sentezinde başlayan bilimsel felsefe çözümleri sonuca tam vardiirmeden bastırılmış, bu da Ortadoğu merkezî uygarlığının Avrupa'ya kaymasında en önemli nedenlerden birini teşkil etmiştir.

İslamiyet, dinsel dogmatizm ve çöküş

İslam uygarlığı, başlangıçtaki tüm kurtuluşu temalarına rağmen, çok kısa süre içinde (Emevi Hanedanlığında, 650–750) bir hegemonik uygarlığa dönüşmüştür. İslamiyet aslında son dönemlerinde iyice yozlaşan, kâr getirmeyen, bölge halklarını ve toplumsal örgülerini çok yıpratıcı Bizans-Sasani çekişmesinin yüzyıllarca süren çıkmazına ve çözümsüzlüklerine karşı bir çıkış, bir çözüm olarak kendini sunmuştur. Adından da anlaşıldığı üzere bu mesaj Selam (İslam'ın köken kavramı), yani barış dinidir. Fakat gelenin gidene aratması türünden bir güç olan Emevi Hanedanlığıyla (Muhammed'in Medine Mukavelesi 650'ye dek sürmüş, Muaviye-Ali çekişmesinde Kureyş kabilesinden Emevi Hanedanlığı başaran taraf olmuştur) Ortadoğu'daki uygarlık savaşları daha da yoğunlaşmıştır. Bizanslılar ve Sasaneler defalarca yenilgiye uğratılmış, Konstantinopolis kuşatılmış, Sasani kentleri tümüyle ele geçirilmiştir. İslam akınları ancak Çin sınırlarında (750) durdurulabilmiştir. Hindistan'dan İber Yarımadasına ve Afrika çevresine kadar olan alanlara yerleşmiştir. Türk boylarının İslamlaşmasıyla Kuzey yarımkürede, Orta Avrupa'dan tüm Güney Sibirya ve Orta Asya'ya kadar yayılma sağlanmıştır. İktidar-devlet-uygarlık alanlarında büyük bir genişleme sağlanmıştır.

Abbasi Hanedanlığı döneminde (750–1250) hegemonik zirveye tırmanılmıştır. Cihan İmparatorluğu kavramı çokça seslendirilmektedir. Grek, Hint, hatta Çin kültürü hızla tercüme ve telif edilerek, İslam için bir kültürel üstünlük yaratılmak istenmiştir. Ticaret kapitalizmi tarihin en gelişkin aşamasına erişmiştir. İstese aslında daha sonra karşısında hegemonik yenilgi alacağı Avrupa'yı kontrolü ve hatta işgali altına alabilecek güçtedir. Kârlı olmadığı için Avrupa'nın fethini sınırlı tutmakla yetinmiştir. Sanıldığı gibi aksine Avrupa'nın işgali karşı direnişten ötürü değil, tıpkı Roma işgallerinde olduğu gibi verimsiz olduğu için yarım bırakılmıştır. Yine Hun ve Cengiz Han istilaları da benzer nedenle yarım bırakılmıştır. 15. yüzyıla kadar Avrupa'nın şansı henüz büyük güçlerin (Ortadoğu kökenli) iştahını kabartacak kadar verimli ve kârlı bir saha haline gelmemiş olmasıdır. Bu duruma geldiğinde de (19. yüzyıldan itibaren) karşı hamleyle kendi hegemonyasını gerçekleştirilmeyi ve kalıcı kılmayı bilmiştir.

Uygarlık anlamında İslam'ın hegemonik çöküşü çözümlenirken, dıştan Moğol Cengiz Han Hanedanlığının istila ve işgalleriyle içte mezhep çatışmaları baş sebep olarak gösterilir. Bu eksik bir anlatımdır. Belirtilmediği gibi, asıl neden kültürel Rönesans'ı gerçekleştirilememesidir. Abbasi döneminin yönetimleri bu gerçeğin farkındadır. Kurtuluş ve barış mesajı olarak İslamiyet'in sadece dinsel fonksiyonuyla impa-

ratorluğu ayakta tutamayacaklarını iyi bilmektedirler. 800–1200 döneminde gerçekten İslamî Rönesans'a yaklaşan çabalar yoğunca sergilenmiştir. Bilim ve felsefede ciddi açılımlar sağlanmıştır. Tıp, biyoloji, matematik, fizik, kimya, tarih ve toplum bilimlerinde Avrupa'nın önündedir. Felsefenin hikmet, tasavvuf, mantık, ilahiyat, adalet konularında oldukça ciddi açılımları söz konusudur. Fakat sonuçta dinsel dogmatizmin ağır basmasıyla bu çalışmalar dumura uğratılmış, hatta lanetlenerek devre dışı bırakılmıştır.

Avrupa ise, tersine, bir yandan Greko-Romen kaynaklarına direkt ulaşmaya çalışırken, diğer yandan İslam ülkelerinde sağlanan ve ya-

rarlanabileceği tüm kaynakları bu dönemde aktarmasını bilmiştir. Ortadoğu'da inkitaya (kesintiye) uğrayan Rönesans Avrupa'da hamleye geçmiştir. 14. ve 15. yüzyıllar Avrupa'nın Rönesans yüzyıllarıdır. Avrupa'nın şansı kendi Rönesans'ını Hıristiyan dogmatizmine rağmen sürdürmesi ve tüm Avrupa'ya yayabilmiş olmasıdır. 16., 17. ve 18. yüzyıllarda Reformasyonun (dinde köklü reform) yanı sıra felsefi ve bilimsel devrimle aydınlanmasını sağlayarak süreci başarıyla kat etmesini bilmiştir. Sonuçta 19. yüzyılın başlarına geldiğimizde kültürel (zihniyet) devrimin zaferi kesin olmuştur. İslamî uygarlığın hegemonyasını yitirişi ve bunun sonucu olarak hegemonyanın Avrupa'ya kayışında bu kültürel devrimin zaferi belirleyici rol oynamıştır.

Hegemonyanın kayışında ikinci sırada sayılması gereken etken, ticaret kapitalizminin benzer biçimde Avrupa'ya başarıyla aktarılmasıdır. Başta Venedik, Cenova ve Floransa olmak üzere İtalyan kentlerinin 11. yüzyıldan itibaren Haçlı Seferleriyle birlikte giriştikleri muazzam ticari hamle sadece kâr amaçlı olmamıştır. Ortadoğu dünyasında binlerce yılda oluşan tüm kapitalist gelişmeleri (tarım, para, ticaret, endüstri) kârla birlikte bir kültür olarak taşımasını bilmiştir. Mallarla birlikte o malları üreten tüm usul ve teknikleri de aktarmıştır. Çin uygarlığından yapılan (kâğıt, barut, matbaa, top vb teknikleri) aktarımları da buna dahil etmek gerekir. Özellikle 'Moğol Yoluyla' üçüncü sırada siyasi düşünce ve askeri tekniğin

aktarılması söz konusudur. Avrupa kendiliğinden iktidar ve devlet tekniklerini ve arkasındaki düşünceyi inşa etmemiştir; büyük oranda miras olarak almıştır. Kendi katkılarını ancak 16. yüzyıldan itibaren yapmaya başlamıştır. Dördüncü sıraya sanat ve edebiyat aktarımlarını koymak gerekir. Bu aktarımlarda İtalyan kent devletleri ile Endülüs İslam Devleti başat rol oynamıştır.

Son olarak Hıristiyanlığı da temel ahlaki ve moral aktarım aracı olarak değerlendirmek mümkündür. Roma'nın yıkılışından sonra Avrupa'yı moralmen ayağa kaldıran Hıristiyanlık olmuştur. Daha da önemlisi, yeni kent hamlesi çoğunlukla Hıristiyanlık manastırları çevresinde gelişmiştir. İtalya ve Batı Avrupa

Almanya'nın bununla rekabetleri ikinci planda kalır. Bu hegemonik yükselişte Yahudi kültürünün maddi ve manevi öğelerinin stratejik rol oynamada en az Hıristiyanlığınkiler kadar etkili olduğu önemle belirtilmek durumundadır. İslam dünyasından tüm kültür unsurlarının aktarımında Yahudilerin öncülük rolünü oynadıkları kesindir. Ticaret ve paranın Avrupa'ya öğretilmesinde hep başat rolde olmuşlardır. Her fikir, bilim ve felsefe hareketinde Yahudilerin kalıcı izleri olmuştur. Bütün devrimlerde teorik ve taktik önderlik etmede sürekli mevcudiyetlerini hissettirmişlerdir. Yeni uygarlığın kanı ve beyini rolünü oynadıkları, en azından gelişiminde başat pay sahibi oldukları inkâr edilemez.

Sonuç olarak Hegel'in Grek şehir devletinden başlatıp Napolyon kurucusu olduğu ulus-devletle sonlandırmak istediği evrensel tarihin hiç de söylemeleştiği gibi olmadığı gayet açıktır. Hegel ile zıtlık içinde olan liberal felsefe de Sovyetler Birliği'nin çözülüşüyle birlikte benzer bir 'tarihin sonu' kehanetinde bulunmuştu. Burada bir 'son' vardır; ama bu, evrensel tarihin sonu değil, merkezî uygarlık tarihinin, onun iktidar ve devlet biçimlenişlerinin sonudur. Ulus-devlet toplumun en mahrem gözeneklerine kadar sızarak, iktidar ve devlet sorunlarını aynı zamanda bu biçimiyle sonlandırmıştır. Dolayısıyla Hegel'in felsefesi bu biçimiyle ayakları üzerine oturtulursa (Marks'ın yaptığı gibi değil) çok daha öğretici olacaktır. ABD 2000'ler sonrasındaki Ortadoğu hamlesinde Saddam Hüseyin'in başını götürürken, acaba ulus-devletin sonunu ilan ettiğinin farkında mıdır diye kendime hep sordum. Cevap o kadar önemli değil, gerçeğin kendisi önemlidir. Şu benzetmeyi de yapmıştım: Ulus-devletin inşası için Fransız Devrimi'nde 16. Louis' nin başının koparılması ne kadar önemliyse, Saddam'ın başının koparılması da en azından Ortadoğu ulus-devletinin sonu için o denli önemlidir. Evrensel tarihe doğru ve derinden bakmasını bilenler, daha şimdiden Afganistan'dan başlayıp Fas'a kadar uzanan ulus-devlet halkalarında yaşanan kırılmalarda bu sonlanmaya ilişkin birçok ipucunu yakalayacaklardır.

Fakat Hegel tarzı iktidar-devlet-uygarlık fenomenlerinin sonlanışları evrensel tarihin sonu değil, başka bir paradigmadan yeni bir başlangıç anlamına gelmektedir. Evrensel tarihin hep dipte olan, ama sürekli atan ana damarlarından toplumsal tarih, uzun aralardan sonra yeniden başını günyüzüne çıkarmakta ve tarihsel rolünü oynamaya hazırlanmaktadır. Demokratik uygarlık tezlerinde ne devletlerin inşalarına ne de yıkılışlarına ilişkin fazla idealarda bulunulur. Demokratik uygarlık hiyerarşik ve devletli uygarlıkla arasında stratejik ve taktik hatları hep netleştirmeye çalışır. Bu iki uygarlık evrensel tarihte hep var olmuştur, şimdi de vardılar. Bizim görevimiz kendi demokratik uygarlığımızın tüm ideolojik ve siyasi programlarıyla stratejik ve taktik ilke ve araçlarını, K. Marks'ın yaptığı gibi Sol Hegelcilik yaparak değil, onun tüm felsefesini eleştirerek aşmak ve kendi öz demokratik uygarlık felsefemizi yaparak geliştirmektir.

Hegemonyanın inşasında İtalyan kent devletleri, İspanya Krallıklarının yeniden fetih hareketleri ve imparatorluk denemeleri, Hollanda ve İngiltere'nin yükselişi, Fransa ve

ÖNDERLİK GERÇEĞİ

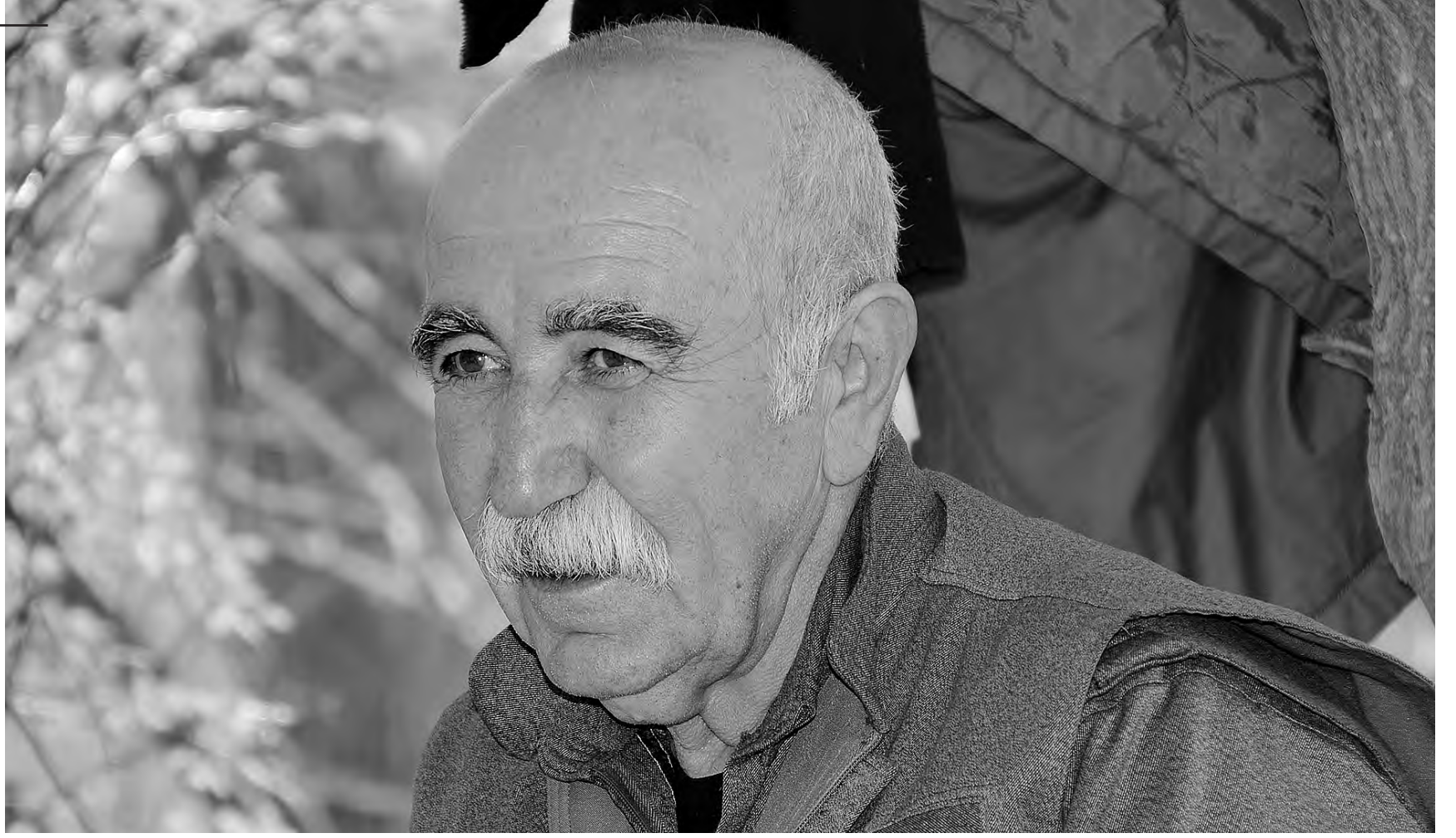
en güçlü ve en yoğun toplumsallaşma hareketidir -II-

■ ALİ HAYDAR KAYTAN

Bazı arkadaşlar Önder Apo gerçekten bir mucizeymiş, o zaman bile böyle değerlendirmiş diyebiliyorlar ama bu doğru değildir. Önder Apo geriye dönüyor çocukluğunu değerlendiriyor, sorguluyor “benim şu davranışım ne anlama geliyordu” diye değerlendiriyor. Yoksa o yaşta bugünkü gibi çözümlene yapmıyordu. Önderlik bir duruş sergiliyor, bir tavır alıyor, o tavrın bir anlamı bir dili var. Önderlik bugün dönüp o dili çözüyor ve “bu şu anlama geliyor” diyor. Önderliğe hayran olmamak mümkün değil, bazen de özleştirinin o düzeye gelmesi insana ürkütücü de geliyor.

Şu nokta çok önemlidir: Biz daha çok devrimcilikle birlikte “ben böyle yaşamayacağım” dedik, öyle bir kararlaşmayla karşı karşıya geldik diyebiliriz. Devrimciliğe karar verdiğiniz an “ben böyle yaşamayacağım” diyorsunuz, kararınız o anlama geliyor, “ben kendime yeni bir yaşam seçeceğim, ben artık farklı yaşayacağım” diyorsunuz ve ‘nasıl yaşamalı?’ sorusuna cevap veriyorsunuz. Belki de aradan yıllar geçtikten sonra 18-19-20 yaşına geldiğimizde karşımıza ‘nasıl ya da neden yaşamalı?’ sorusu çıkıyor. Öncesinde bu soruları kendimize çok fazla sormuyoruz, belki de ilk soru ‘neden yaşamalı?’ sorusudur. ‘Nasıl yaşamalı?’ sorusu ikinci planda kalan bir sorudur. Öncelikle cevap verilmesi gereken soru ‘neden yaşamalı?’ sorusudur. Bu soruya cevap verdiniz mi ‘nasıl yaşamalı?’ sorusunun cevabına katlanabilirsiniz, o size onun zorluklarına katlanma gücünü verebilir. Ama önce ‘neden yaşamalı?’ sorusunun cevabını vermek gerekir. Önder Apo’da deyim yerindeyse bu yönlü sorgulamalar da var. İlk çıkış, reddetme, bu yaşama katılmama bir başlangıç noktası da diyebiliriz.

Dikkat edilirse daha başlangıç noktasında katılmama var, bundan sonra kişilik şekillenecek, ilk karar verme bilincin ilk filizlenme anıdır. İşte ilk bilinçlenme anından başlayarak “ben böyle yaşamayacağım” diyor. Bu da bir sisteme katılmamak, bir kirlenmişliğe katılmamaktır, bir ihanete ve yanlışla bulaşmamaktır. Özü budur. ‘Ben bu yanlışla, bu çirkinliğe, bu kötülüğe katılmayacağım’ demektir. Eğer uygarlığı yalana dayalı toplum sistemi olarak ele alırsanız, ‘ben bu yalana dayalı toplum sistemine katılmayacağım’ demek oluyor. Peki o zaman ‘nasıl yaşayacaksınız?’ sorusu ortaya çıkıyor. Önderlik onun cevabını da kendi kendisine veriyor. “Alternatif

bir yaşam oluşturacağım’ diyor. Hatta “diyelim ki alternatif bir yaşamı oluşturamadım o zaman soyut yaşayacağım ama asla bu sisteme bu yaşama bulaşmayacağım” diyor. Peki, soyut yaşamak nedir? Bunlar Önderlik gerçeğinde ilk çıkışlar ilk duruşlar anlamında önemlidir.

Hakikat arayışı aynı zamanda bir toplumsallaşma arayışıdır

Önder Apo kente yönelimini sorgulayınca “benim bu konuda en büyük yetersizliğim kenti ışık sanmamdı, kentın doğruyu bağrında taşıyabileceğine dair olan inancım ya da eğilimimdi, doğrunun orada olabileceğine olan kanaatimdi” dedi. Önderlik bu kanaatini sorguladı, bunu yanlış buldu. Olumlama ise çoğunlukla ortada olmayı arama anlamına gelir. Her şeyi reddedebilirsiniz, reddettikleriniz çok nettir hepsi gözler önündedir ama kabul etmek istedikleriniz, “evet” diyebileceklerinizin çoğu ortada yoktur. Evet diyebileceklerinizin çoğuna ulaşmak ya da onları bizzat ortaya çıkartmak ya da oluşturmak durumundasınız. Örnek özgür bir yaşam ortada yoktur, öncelikle o yaşamı tanımlamak ve onu oluşturmak zorundasınız. Zaten doğru budur, tanımlamayla da ilgilidir. Tanımlayamıyorsanız onun bilimini de yapamıyorsunuz, işte biraz bilimle de bağlantılıdır. Önder Apo “tanımlanamayan bir şeyin bilimi de yapılamaz” dedi. O açıdan gerçekten de yaşamı doğru tanımlamak gerekiyor. Arayış ondan sonra gelişir.

Önder Apo 7 yaşından itibaren hakikati, doğruyu bulma arayışına giriyor. 15 Şubat 1999 kompo-

li olan bir konu da şudur: Yaşam toplumsallıkla ilgili bir şeydir. İnsan türü yaşamını toplumsal bir zeminde sürdürür, dolayısıyla her bir hakikat arayışı aynı zamanda bir toplumsallaşma arayışıdır. Toplumsallık oluşturulmadan yaşanan yaşam insanca bir yaşam olamaz. Toplumsallığın dağıldığı yerde siz artık insanlığın var oluş koşulundan bahsedemiyorsunuz, insanlık var olabilmek için toplumsallığını oluşturmak zorunda, şimdi Kürt toplumsallığı dağıtılmıştır. Ulusal düzeyi bir tarafa bırakalım, toplumsallığın dışında birey olarak tekil kalarak yaşam oluşturamazsınız. Bu açıdan da yaşam doğrultusunda atılan her adım aynı zamanda bir toplumsallaşma adımıdır. Bunu Önderlik gerçeğinde çok çarpıcı bir biçimde bulabilirsiniz, Önderlik, “benim anamla kavgam toplumsallaşma üzerineydi, anam beni kendi toplumuna hazırlıyordu, ben de ona “ben kendi toplumsallığımı kendim kuracağım, kendi arkadaşlarımla kalacağım diyordum” dedi. Bu çok önemlidir, Önderliğin “kendi arkadaşlarım” dediği çocukluk yani oyun ve okul arkadaşlarıdır. Önder Apo’nun her eyleminin içeriğinde toplumsallık var, alternatif kurma çabası zaten bunu ifade ediyor. Çünkü Önder Apo “ben böyle yaşamayacağım, peki nasıl yaşayacağım, o zaman alternatifini oluşturmam lazım” diyor. Alternatifi nasıl oluşturacak? Yeni bir toplumsallaşmayı oluşturarak. Önder Apo o koşullarda yeni bir toplumsallaşmayı nasıl yaratacak elbette çocukluk arkadaşlarıyla yaratacak. İki insan bir araya geldiğinde toplumsallaşma başlar, insanın bir diğer insanla ilişkisi bir toplumsal ilişkidir. Önder Apo “her toplumsal eylem aynı za-

manda bir toplumsallaşma eylemidir” dedi. Bu da öyle bir durumdur. Kürt toplumunun yabancılaşması ne anlama gelir? Duygulardaki derin çarpıtma anlamına gelir. Sistem öyle bir kişilik yaratmıştır ki, kulağı sistemin duyulan istediklerini duyar, gözü düşmanın görmek istediğini görür, dili düşmanın söylemek istediklerini söyler. Özcesi tüm duyguları bu anlamda çarpıtılmıştır. Her şeyin böyle tersine döndüğü, biçimlenmenin her şeyiyle düşmana göre olduğu ve bu konuda da sonuç alınan bir yerde elbette duygulara çok büyük yer düşer. Gözü, kulağı, dili değiştirmek dolayısıyla tüm duyguları yeniden şekillendirmek, yenilenmiş duygularla gerçekliğe yaklaşmak önem kazanır. Düşmandan etkilenmeyen bir gözle gerçekliğe bakmak, düşmanın değil de, halkın duymak istediklerini duymak önemlidir. Önderlikte de bu böyledir. O düşmanın kendisine taktığı gözle gerçekliğe bakmıyor, zaten onun kendisine ihanet edilmiş yaşama katılmaması bunu ifade ediyor, duygularını korumayı, duygularının bozulmamasını ifade ediyor. Ruhsallık duygularla bağlantılı bir şey olsa gerek. Toplumsallığın kendisi bir ruhtur. Toplum bir ruhsal birlik anlatımıdır, ifadesidir, insanlar ortak bir ruhsallık oluştururlar. Kültür birliği ruhsal bir birliktir, ortak kültürden bahsettiğinizde ortak bir ruhtan bahsediyorsunuzdur. Eskiden ulus tanımlı yapıldığında ruhsal birliği ulusun önemli tanımlarından biri olarak ele alırdık, onu da özünde kültür birliği olarak tanımlardık. Kültür deyince çoğu insanın aklına dar şeyler gelir, kültürün çerçevesi

Hakikat arayışı açısından önem-

daraltılırdı. Oysa kültür özünde insanlığın maneviyat alanıdır, ideolojidir, yaşam gerçeğidir, beğeni ölçüleridir. Bu çerçeveden bakıldığında Demokratik Uygurluğu manevi uygarlık olarak da değerlendirebilirsiniz. Kültür daha çok manevi yaratımlarla ilgilidir, özü budur. Buna maddi yaratımlar da eklenince en geniş kültür tanımına ulaşılır denir ama dar anlamda esas itibariyle kültür maneviyat alanındadır, manevi moral değerlerdir, düşünüş tarzıdır, beğenidir, ahlakıdır. Bu konularda sağlanan ortaklık ruhsal ortaklıktır. Yabancılaşmış bir toplum bu anlamda ruhsal birliğin kopmuş demektir, her yabancılaşma ruhsal birlikten kopmayı ifade eder, yabancılaşmanın özü odur, yabancılaşmayı başka bir biçimde tanımlayamazsınız. Bu çerçevede Önder Apo yabancılaşmamış kişidir. Muazzam bir duygu dünyasını Önder Apo'nun çocukluğunda bile görmek mümkündür. Bu nedenle Önderlik bir duygu dehasıdır tanımı yapılmıştır.

Analitik zekâ duygusal zekâdan koptuğunda dünyayı cehenneme çevirebilir

Bu durumda duygusal ve analitik zekâ üzerinde de durulabilir. Bunların Önderlik gerçeğinde işleyiş halini bilmek önemlidir. Duygusal zekâ tüm canlılarda ortak olan zekâdır. Temel özelliği reflekslerle çalışmasıdır yani gelişmelere anlık tepkilerle karşılık vermesidir. Yorumlama biçiminde bir özelliği yoktur. Yorumlama analitik zekânın özelliğidir. Varlığı yaşatma duygusal zekânın temel karakteristik özelliğidir, asıl yaşatan zekâ duygusal zekâdır. Daha tek hücre haline gelememiş tüm canlılardaki ortak zekâ duygusal zekâdır, daha hücre haline gelememiş bir canlı oluşumunda da zekâ vardır, bu zekâ en gelişmiş halini insanda bulur. İnsan beş duyu toplamı olarak en gelişkin duygusal zekâyı sahiptir. İnsanı bir duygu yoğunluğu olarak da değerlendirmek mümkündür. Asıl temel ve kök olan duygusal zekâdır. İnsanda analitik zekâ zemin olarak her zaman var ama gelişimi daha sonraki süreçlere denk düşer. Analitik zekâyı esas itibariyle en hızlı bir biçimde geliştiren şey dil devrimidir. Öncesinde simgesel dil yerine beden dili, davranış dili var, kelimelerle anlaşma durumu söz konusu değil. Dil devrimi bu açıdan en büyük insanlık devrimlerinden biridir. Dil devriminin bir özelliği soyut kelimelerle düşünebilme gücüdür. Önder Apo bunu "gözden söz ediyorsunuz, ağzınızdan çıkan göz sözcüğünün doğrudan gözle bir bağı yoktur ama yine de siz göz sözünün geçtiği yerde kafanızda gözü canlandırabilirsiniz, varlıkla doğrudan yüzleşmeden onun dışında kapalı bir mekânda da varlık ve oluşum hakkında düşünce üretebilme yeteneğine kavuşursunuz" belirlemesiyle çok çarpıcı bir şekilde ifade eder.

Analitik zekâ gelişimi gerçekten de muazzam bir gelişmedir ama içinde tehlikeyi de barındırır. Önder Apo bu nedenle "analitik akıl birazda nükleer enerjiye benzer" diyor. Doğru kullanıldığında insanlık için büyük yararlar sağlayabilir ama yanlış kullanıldığında en büyük tahribatlara yol açabilir. Önemli olan iki zekânın birlikte çalışmasıdır. Burada da ikisinin el ele vermesi dünyayı insan için cennet haline getirebilir ama analitik zekâ duygusal zekâdan koptuğunda da bu dünyayı bir cehenneme çevirebilir ve yaşanan da biraz budur. Hepimiz okuyoruz, bilgimiz var, son yıllarda dünya ikliminde muazzam bir değişiklik var, hava sıcaklıklarında 4-5 derecelik artış var, bunu bütün gezegenin çapını da düşünürsek bu büyük bir felaketin başlangıcı demektir ve bu da insan eliyle yaratılan bir şeydir.

Tarih şimdidadır. Geçmiş ve geleceği şimdide birleştirip yaşamaktır. Tarih şimdiden başlar yani işleme hali şimdidedir. Mevcut duruma bakmak lazım, sanki bir kokuş var. Verili duruma baktığınız zaman genel bir gelişmeden söz edebilirsiniz. İşte insanlar vardır ve ayaktadır, peki bu canlılık hali fazla bir şey ifade

kullanabilirsin. Kanal örgütlülüktür. Bir toplum örgütlü olmadıkça o potansiyelin açığa çıkması ama örgütlenmemesi durumunda iki şeyi ortaya çıkarır. Bir, düşman güçler vardır onu biçerler. İki, o kendi kendisini yer, yapılaşmadığı için çürür. Anlam ve yapılaşma daima iç içedir, kurumsallaşma ve örgütlenme dediğimiz şey budur. Bunun açığa çıkartılması gerekiyor.

Zihniyet devrimini yapmayan bir toplumda yeniden inşa olamaz

Önder Apo, Sümer Rahip Devletinden Demokratik Uygurluğa adlı savunmasında "zihniyet devrimini yapmadan bırakın devrimci olmayı sıradan ahlaklı bir insan bile olamazsın" dedi. Yani zihniyet devrimini sadece kadro yapmayacak zihniyet devrimi tüm topluma yayılacak. Zihniyet devrimini yapmayan bir toplumda yeniden inşa olamaz.

Özellikle Kurdistan da yaşam korkunç bir saldırı altında değil mi? Yaşam bir katliamı yaşıyor, Kürtler bir soykırım kışkırtıcısında dolayısıyla Kürt yaşamı müthiş bir saldırı altındadır. Her taraftan sizi vuruyorlar, saldırı her taraftan geliyor bu durumda yaşayabil-

daha üst bir değer yoktur. Bu Önderlikte çok somuttur, zaten Önderliğin kendisi de belirtiyor "yaşam her türlü değer üzerinde tutulmak durumundadır, doğru yaşamak isteyen temel görevi de yaşamı anlamaktır" diyor. Bu anlamda hakikat arayışı yaşamı anlama arayışıdır, özü aynıdır. Yaşamı anlamak da ona saygı duyulmasından geçer, biz yaşamı gerçekten ne kadar anlıyoruz, ne kadar tanıyoruz? Sorulması gereken soru budur: Yaşam gerçekten bizim açımızdan her türlü değer üstünde midir? Anadan, babadan, benden, senden, her türlü değerden üstte midir? Şehit bile, şahadet bile yaşam içindir. Niye şehit düşüyorsun, yaşamı yüceltmek için şehit düşüyorsun. Yaşam senin dışında bir şey değil. Aslında hakikat sendedir dolayısıyla yaşam sendedir.

Önder Apo en son yaşama ilişkin felsefi olarak bir tanımlamasında "yaşam belki de tanımlanamaz görece anlaşılabilir" yani kısmen anlaşılabilir dedi. "Tanımlanamaz" demenin anlamı nedir? Çarpıcı bir belirleme daha yaptı "kapitalist modernitenin en büyük tahribatı yaşamın tanımını yok etti" dedi. Gerçekten modernitede yaşamı tanımlayamı-

güzelliğiyken, diğer yanıya da içinde yer aldığınız sistemin müthiş kötülüğüdür. Şunu düşünürsünüz ve "burada bir kötülük var bu kötülükle yaşanamaz, burada bir çirkinlik var bu çirkinlikle yaşanamaz" dersiniz. Üst üste o kadar tarihsel çöp yığını, onun kokuşmuşluğu o kadar tarihsel çirkinlik, pislik, kötülük yığılmıştır ki, "bununla birlikte olunamaz" dersiniz. Sizi aslında ileriye iten bir de budur, verili durumun kabul edilemezliği.

Bizde eksik olan bir boyut budur, "hayır" dediklerimiz konusunda sözde o kadar net olsak bile, pratikte onlara karşı asla onlarla olunamaz biçiminde bir duruşumuz zayıftır. Ama yapılması gereken, "onlar varsa ben yokum" diyebilmek ve öyle yaşayabilmektir. Çirkinliğin olduğu yerde güzellik olamaz, ikisini birlikte uzlaştıramazsın, çünkü çirkinlik güzelliğin inkârıdır, hatta çirkinlik kendisini güzel gibi sunabilir, bu daha dehşet verici bir şeydir. Öyle bir algı oluşturulur ki, verili olana "çirkin kötü ve yanlış" diyebilirsin ama bunu bu tarzda tanımlama ona olan öfkenin çok büyük olduğu anlamına gelmez, önemli olan "o kötü" denilene büyük öfke duymaktır.

Sizi öfkeniz büyütür. Sizi özgür yaşama ulaşmaya yönelten şey "kötü" dediğinize karşı duyduğunuz büyük öfkedir, mevcut olana duyduğunuz kindir. Önder Apo duygulardan söz edince "aslında kin ilkel bir duygudur ama bizde Kurdistan'da mutlak anlamda gerekli bir duygudur. Yanlışta, çirkinde, kötüye karşı öfke ve kin duymak, ondan nefret etmek, intikam duygusuyla yaklaşmak gereklidir. Siz de bu tarzda bir kin ve öfke hiç yoktur. Sizdeki uzlaşma tarzının gücü aslında kinsizlikten kaynaklanıyor. Uzlaşmacı kişilik kinsiz kişiliktir" diyordu.

Gerçekten de böyledir. Doğruyla yanlış uzlaştıramazsınız, uzlaşma o anlama gelir. İyi olana katılım vardır, uzlaşmanın olduğu yerde kötülük vardır, bu iki yanlışın iki kötünün uzlaşmasıdır. Bu uzlaşma olayını yanlış anlamamak gerekir, bizim olumsuzluğuna dikkat çektiğimiz uzlaşmacılık olayıdır, yoksa bazen uzlaşmalar yapılabilir yapılmak zorunda kalınabilir, hayatta asla uzlaşma olmaz demek lazım. Parti ortamında bile Önderlik birçoğuyla uzlaşır göründü, bizimle mücadele etmek için onu bir tarz olarak ele aldı ama nasıl bir şeydi bu, sanki bizimle uzlaşır bizi idare eder gibi görünüyordu ama aslında daha iyi bir noktaya gelmek için bizi hazırlıyordu. Olduğumuz haliyle bizi ameliyat masasına yatırırsaydı hepimiz masada kalırdık. Aynen bir hastanın durumu gibi ameliyat edilmesi gereken bir hasta vardır ama fiziki yapısına bakarsınız "bu haliyle bu masada kalır" dersiniz ve öncelikle onu ameliyat olabilecek noktaya getirmeniz gerekiyor. Onun için özel beslemeniz, özel bakmanız sonra ameliyata yatırmanız lazım. Önderlik de çoğumuza öyle davrandı.

Önderliğin sorduğu tüm sorular doğrudan yaşamla ilgilidir. Önderlik sonuçta özgür yaşamı arıyor çünkü hakikat odur. Her şey dönüp gelir özgür yaşamda odaklanır. Dolayısıyla yaşam her türlü değer üstündedir, yaşamdan daha üst bir değer yoktur. Bu anlamda hakikat arayışı yaşamı anlama arayışıdır, özü aynıdır. Yaşamı anlamak da ona saygı duyulmasından geçer, biz yaşamı gerçekten ne kadar anlıyoruz ne kadar tanıyoruz? Sorulması gereken soru budur.

ediyor mu? Anlam kendi başına fazla bir durum ifade etmez, potansiyelin açığa çıkması bir şey ifade etmez. Potansiyel yapılandırılmadıkça yani anlam ve yapı bütünselliği oluşturulmadıkça tek başına anlam yozlaşmaya götürebilir. Önder Apo'nun "Diyelim ki bir yerde kuyu kazıp suyu açığa çıkartacaksınız, düz bir ovadır, düşündün ve suyun muhtemelen en erken çıkabilecek yerini buldun ve ondan sonra delersin ve suyu açığa çıkartırsın. Diyelim ki suyu açığa çıkardın, su akmaya başladı, potansiyel açığa çıktı, peki suyu kendi haline bırakırsan o su etrafa yayılır çevreyi tam bir bataklığa çevirir" çözümlemesi bu durumu izah ediyor. Önderlik, toplumun potansiyelinin açığa çıkarılmasını ve açığa çıkarıldıktan sonra olduğu haliyle bırakılmasını, bataklığa dönüşme tehlikesine dönüşmesi olarak adlandırıyor. Toplumsal bataklık böyle oluşur. Siz onu örgütlenmediğiniz müddetçe tıpkı su örneğinin de olduğu gibi suyu açığa çıkardıktan sonra kanal sistemi oluştur, o suyu istediğin tarzda değerlendirebilirsin. Sulamakta, içmekte, enerji üretiminde, temizlikte kullanabilirsin, bir sürü şeyde istediğin alanlarda kullanabilirsin ama kanal sistemi oluşturmak koşuluyla

mek için duyarlı olmak zorundasınız. Aslında şöyle de söylenebilir, büyük yaşam davaları olanların büyük korkuları vardır. Kendimize soralım bizim büyük korkularımız var mıdır? Kaybetme korkusu, Partinin yenilmesi korkusu, mücadeleye kaybetme korkusu, çizgiden uzaklaşma korkusu, bunların hepsi sizi tedbir almaya götürür. Korkuları olmayan tedbirlere yönelmesi söz konusu olamaz. Önder Apo tedbiri esasta örgütlülükte gördü. Önder Apo'yu Kurdistan'da örgütlülüğe yönelten şey kuşkusuz bu kadar yoğun saldırıda bulunan güç karşısında ayakta durabilme veya bu halkı yaşama tutunabilir konumda tutmaydı. Bu çerçevede de bakıldığında hissetme veya sezgisellik denen gücümüzün zayıflığının özü aslında yaşama yeterince saygı duymamaktan kaynaklandığı şeklinde ifade edilebilir.

Önder Apo denince kaçınılmaz olarak insanın aklına ilkin yaşam geliyor. Hakikatle ilgili bütün sorular hep yaşamla ilgilidir. Önderliğin sorduğu tüm sorular doğrudan yaşamla ilgilidir. Önderlik sonuçta özgür yaşamı arıyor çünkü hakikat odur. Her şey dönüp gelir özgür yaşamda odaklanır. Dolayısıyla yaşam her türlü değer üstündedir, yaşamdan

yorsunuz.

Biz yaşamı toplumsallıkla tanıyoruz, dikkat edin toplumsallık insansal yaşamın varoluş koşuludur, toplumsallık olmadan yaşam olmaz. Çünkü kapitalizmin olduğu yerde toplum olmuyor. Toplumun olmadığı yerde insan olmuyor, her ikisi yoksa o zaman doğal olarak yaşam olmuyor. Sürü toplumuna, gösteri toplumuna bakarak yaşamı tanımlamak mümkün değildir. Ben de bu durumu sözlerle tam ifade edemiyorum, söz ve anlam birbirine bağlıdır ama anlam sözden daha güçlüdür derler. Anlam söz ile dillendirilir ama söz onu yeterince izah edemeyebilir. Anlam ve söz tümüyle uyduğunda gerçekten müthiş bir şey ortaya çıkar. Önderlikte bu daha belirgindir, biz de gerçekten kelimeler kifiyetsiz kalıyor, ifade etmede çok fazla zorlanmalar ortaya çıkıyor.

Yaşam felsefesine ilişkin ele alınması gereken birçok konu var. Hayatın aşk düzeyinde yaşanabilmesi, hayatın aşk olması da bir felsefi olaydır. Yaşama aşk ve tutku derecesinde bağlılıktan bahsediyorum. Yaşama bakışınızı aşk düzeyinde bileyen, sizi yaşama tutku ile bağlayan, o yolda ölümü bile hiçe sayacak denli varlığınıza ortaya koymaya yönelten şey bir yönüyle hayatın

Önderliğe katılmak Önderliği inançla, bilgelikle beslemektir

İnanç bir duygudur. Önder Apo "benim Önderliğim bir dayatma değil, benim temsil ettiğim Önderlik bilgelik ve inançla beslenir" diyor. Bunun üzerinde düşünmek lazım. 'Benim Önderliğim inanç ve bilgelikle besler' demiyor. "Beslenir" kavramı var, yani sen besleyeceksin. Ama çoğu kişi hep Önderlikten almak ister, fakat yoldaşlık Önderliğe bir şeyler katmaktır, bir şey kattığınızda yoldaş oluyorsunuz. Önderlik gerçeğine katılım tarzı aşk tarzıdır ve Önderliğe katılmak Önderliği inançla, bilgelikle beslemektir. Onun için Önderliğe katıldığınızda Önderlik gerçeğine katılıyorsunuz ve Önderlik gerçeğinde siz de yer alıyorsunuz.

Oysa bizde durum şudur: "Önderlik bizi besler" diyoruz. Bir yönüyle aslında besliyor ama sadece bununla yetinirsen bu olmaz. "Nasıl olsa var, hazırır" diyoruz, var olan üzerinden devrimcilik yapmak dehşet verici bir şeydir ve bu PKK'liliğe aykırıdır. PKK'lilik hazır olanın reddiyle başlar, daha doğrusu hazır olanla başlayan bir hareket değildir.

Mevlana da araç ve imkân olgusunu çok ciddi bir biçimde eleştiriyor ve "Nuru camsız görmeye çalış ki cam kırıldığında kör kalmayasın" diyor. Anlamı aracı görmeyi vurguluyor. İmkânı aramadan anlam yürüyüşüne çıkmaktır. Gerekli olan budur ve PKK dev-

rimciliğinin de özü budur. Burada vurgulamak istediğim asıl nokta Önderlik gerçeğine katılımımızda Önderliği çoğaltma, büyütme ve pratikleştirme sorunumuzdur.

"Önderlik tarzım asla dayatma değildir, büyük bir inanç ve bilgelikle beslenir. Bu yönlü gücü olmayanlar uzak durmalıdır. Çağımızın hasta ettiği bireyler bu tarz Önderliğe katılamazlar, katılsalar da sonuç alamazlar" dedi. Hastalığı Önderlik nasıl tanımlıyor: En temelinde bireyciliktir, kendine görecilik, bencilliktir, keyfiyettir. En temel hastalıklar bunlardır ve bu tarz kişilikler gerçekten Önderliğe katılamazlar. Bunu böyle anlamak, hastalığı böyle ele almak lazım, bireycilik bir kanser hastalığıdır, toplumu kemirir. Bireyi bir hücre, toplumu da beden olarak değerlendirirseniz bu sonuca ulaşabilirsiniz. Kanser nereden başlıyor, bir hücrenin aşırı büyümesinden başlıyor, ondan sonra diğer hücrelere de yayılıyor, işte bireycilikte böyle bir şeydir. Önder Apo bireyciliğin toplumu kemiren fare rolünde

Toplumsallık insansal yaşamın varoluş koşuludur, toplumsallık olmadan yaşam olmaz. Kapitalizmin olduğu yerde toplum olmuyor. Toplumun olmadığı yerde insan olmuyor, her ikisi yoksa o zaman doğal olarak yaşam olmuyor. Sürü toplumuna, gösteri toplumuna bakarak yaşamı tanımlamak mümkün değildir.

olduğunu söylüyor. Önder Apo'nun düşünce sisteminde bireycilik bu anlama geliyor, hastalık budur.

Bir şeyi tanımadan ona katılamazsınız, katılmak için mutlaka tanımanız lazım. Bir şeyi sevmeniz için de tanımanız lazım, tanımadığınız bir şeyi de sevmesiniz. Zaten bu nedenle sevginin bir keşif eylemi olduğu söyleniyor, başlangıcı da ilgi ve meraktır. İlgi duyarsınız, merak edersiniz, tanımaya çalışırsınız, tanıdıkça güzelliğini açığa çıkarırsınız ona bağlanırsınız ve sevgi böyle gelişir.

Tanımlamak sevgi arasında gerçekten doğrudan bir bağ vardır. İnsan tanımadığına saygı duyabilir ama en yakın tanıdığına sevgi duyar. Saygı daha çok bir yabancılaşma ilişkisine denk düşer bir mesafe vardır, sevgide ise iç içe geçme vardır. Yoldaşlıkta sevgi ve saygı daha çok iç içedir. Sevgi daha çok erimeyi, bütünleşmeyi, iki kalmayı ama yine de bir olmayı ifade eder. Sevgide böyle bir şey var ama bu da gerçekten tanıma ile bağlantılıdır.

Bu açıdan Önderlik gerçeğini tanımak, halkı tanımak çok önemlidir.

Eskiden biz halkımızı Kürtleri tanımiyorduk. Çünkü biz çıkışımızı bir aşk bir öğrenme eylemi olarak ele almadığımız için, daha çok bir bilgilendirme tarzına dönüştüğümüz için bu bizde halka sevgiyi çok fazla geliştirmiyor. Ama yine de zamanla yoğunlaşınca tarihsel süreç içerisinde Kürt kimliğini, olgusunu, onun oluşumunu tanıyorsunuz. Bu kimliksel oluşumun

en genel toplumsal kültür içerisindeki yerini daha iyi bilince çıkartabiliyorsunuz. Kök kültür insanlık bitmedikçe bitmeyecek olan kültürdür. Hiçbir saldırı bu kültürü insanlık var oldukça tamamen bitiremez, kültür bittiği zaman zaten insanlık bitmiştir. Kürtler bu kök kültürün temsilcileridir. Genel sosyoloji bu kültürle ilgilidir, bu kültürün esas oluşturucu gücü de Aryenlerdir. Neolitik dil ve kültür aynı zamanda Aryen dil ve kültürüdür. Bu kültür devrimini gerçekleştirenlerin kaynağında Kürt anaları ve ataları vardır. Bu yönüyle Kürtlerin diğer halklarla benzerlikleri var, genel olarak halklar birbirlerine çok fazla benzerler hatta benzerlikleri özgünlüklerinden çok daha fazladır. Ama var olan farklılıkları da güzeldir, onların güzelliğidir ve bu farklılıkları onları bir araya getiren. Farklılıklar giderek gelişme sağlayınca farklılıklar da daha fazla artar. Farklılaşma eğilimi aslında özgürlük eğilimidir. Özgürlüğün en çarpıcı bir biçimde kendini ortaya koyması da denilebilir. Kürtler aslında gerçekten uygarlık içerisinde bir ana konumdadırlar doğuran, besleyendir.

Neolitik devrimi Aryenler yaptı. Fakat neolitik devrim dünyanın her yanına taşıdı, diğer halklar bu kültürü hazır aldılar. Kültür olarak Avrupa hazır aldı, Hindistan'a, Çin'e öyle yayıldı, Amerika kıtasına buradan gitti, bu merkezden bu coğrafyadan Altın Hilalden gitti. Biz bunu görüyoruz. Ama yine de zamanla yoğunlaşınca tarihsel süreç içerisinde Kürt kimliğini, olgusunu, onun oluşumunu tanıyorsunuz. Bu kimliksel oluşumun

bu kültürü yaşıyorlar. Onun için hiçbir toplumda neolitik kültür Kürtlerdeki kadar güçlü değildir. Bu Kürtlerin güzel yanını oluşturuyor.

Eğer sağlıklı bir toplum tanımlamak istiyorsanız; Kürt gerçeğine bakacaksınız, özü budur. Bu halka bu temelde baktığınız zaman ona sevgin daha fazla artıyor. Sevgin artarken öfken artıyor. Çünkü insanlığın ve aynı şekilde uygarlığın kökeninde yer alan bu kültürün günümüzde düştüğü bu nokta öfke yaratıyor. Neolitik kültürün ana yurdu Kurdistan nasıl bu kadar yoksullaştı, Önderliğin dediği gibi, "nanın ülkesi neden evsiz ve nasıl nansız kaldı?"

Kürt sorunu çok önemlidir. Önderlik yeni Savunmalarla özellikle son Savunmayla birlikte önümüze çok somut görevler koyuyor, çok kapsamlı bir inşaa görevi, demokratik ulusun inşaa görevini koyuyor. Bu görev kapsamında şunlar yapılabilir diyor. "Böylesi bir inşaa çalışması içerisinde aslında umutların ve özlemlerin sınırı yoktur" diyor. Bu umut ve özlemlerin gerçekleştirilmesinin önünde bireyin kendisinden kaynaklanan ciddi bir engel de yoktur. Yani Önderlik devleti ve iktidarı bile engel saymıyor, "tek engel bireyin kendisidir" diyor.

Bir tohum tanesi "bu toprak çok sert ben dışarı çıkamam" demiyor, nasıl toprağı çatlatıp boy veriyor. Yaşamı anlamak lazım dediğim şey işte budur. Bir de insan gerçekliği var, insan irade demektir, iradeleşme önemli bir kavram, sen irade olduktan sonra en büyük güç odur, artık senin iradenin önünde hiçbir güç duramaz.

İkinci yüzyılda sömürgeci-soykırımcı Türk devletinin kendini tekrarı ②

■ BOZAN TEKİN

Faşist şef M. Kemal ve çetesinin stratejik hesapları var. Kürtleri soykırıma uğratmayı planlamışlar ve önlerine bunu gerçekleştirmenin fırsatı çıkmış. Fiziki soykırımın yanı sıra, okullar eğitim program ve sistemiyle Kürt'ü asimile etme, Kürt dilini, kültürünü yasaklama esas alınmıştır. Bu konu üzerinde özel olarak duran faşist M. Kemal 'Türk milletindenim diyen insan her şeyden evvel Türkçe konuşmalıdır. Türkçe konuşmayan bir insan Türk kültürüne, topluluğuna bağlılığını iddia ederse buna inanmak doğru olmaz' demek suretiyle soyca Türk olmayanları, asimile edilmek istenenleri başta Kürtler olmak üzere diğer halkları Türkçe konuşmaya zorlamak, mecbur etmek için en üst düzeyde böyle açıklamalarla sindirmeyi geliştirmektedir. Aldıkları diğer bir önlem de Türk nüfusunu çoğaltmak için Türkleri fazla çocuk yapmaya teşvik etmek olmuştur. Örneğin altı çocuklu aileler devletçe ödüllendirilmiştir. Bu yaklaşım Tayyip Erdoğan soykırımcısının her fırsatta 'üç çocuk, sonra 'beş çocuk yapın' şeklinde propaganda yapmasının köklerini de göstermektedir. Sadece bununla da yetinilmez, bir de Kurdistan'da demografi değişimini geliştirmişlerdir. Daha Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarından başlayarak bütün bunların olması için de öncelikle Şeyh Said isyanını çok kanlı bir biçimde bastırmaları gerekiyordu.

İşte bunun için 4 Mart 1925 yılında Kürt soykırımcısı İsmet İnönü, M. Kemal tarafından başbakan olarak görevlendirilir. Yaklaşık bir hafta önce, A. Fethi Okyar'ın almış olduğu tedbirleri yeterli gören, alkışlayan meclis, sömürgeci-soykırımcı faşist M. Kemal, İsmet İnönü ve Fevzi Çakmak'ın devreye girmesinden sonra, bu kez İsmet İnönü'nün soykırımcı hükümetini alkışlamaya başlar. Artık sömürgeci soykırımcı Türk devleti, Kürt halkına 'kardeşlik oyunu, din kardeşliği buraya kadar' diyerek, asil soykırım stratejisini hayata geçirmeye başlar.

Kürt soykırımcısı İsmet İnönü, göreve başlar başlamaz, Takrir-i Sükûn yasasını çıkarır ve peşi sıra İstiklâl Mahkemelerini de Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın muhalefetine rağmen oluşturur. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın karşı çıkmasının sebebi, Kurdistan halkının

❖ Kürt soykırımcılarının başı Mustafa Kemal, İsmet İnönü ve dar çevresi, henüz isyan başlamadan önce bir toplantıda, Kürtleri nasıl tasfiye ederek, cumhuriyetin kuruluş felsefesini ve onun hukuksal çerçevesi olan anayasayı nasıl pratikleştireceklerini planlamışlardır. Şeyh Said İsyanı başlayınca, bunu tam bir fırsat olarak değerlendirmişlerdir. Nitekim 1926 yılında soykırımcı faşist şefler bir araya geldiklerinde, M. Kemal, İsmet İnönü'ye 'sen olmasaydın, ben bu işleri yapamazdım' diyor, İ. İnönü de cevaben, 'sen olmasaydın, ben de bütün bunları düşünemezdim' diye cevap veriyor. Bir soykırımın itirafı niteliğindeki bu ifadeler önemlidir.

özgürlüğü, Türkiye'nin demokratikleşmesi için değildi. Onlar esas olarak M. Kemal'in tek şef olması, kendilerini sınırlandırmak istemesi, yine onlara bağlı basına getirilecek sınırlama vb sebeplerdi. Bunun kendi devletleri için, sınıf veya siyasi klik olarak bir anlamı olabilir, fakat Kurdistan halkı için hiçbir anlamı yoktur. Çünkü Kazım Karabekir, isyanın bastırılmasıyla ilgili konuşmasında, İsmet İnönü'den geri kalır yanı olmayan ifadeler kullanmıştır.

Kazım Karabekir, 'Evelce bu kürsüden söylediğim veçhile hadise-i isyan zuhur eden mınıtıkada hükümetimizin her türlü kanunî icraatına taraftarız ve bunu bir daha tekrar ediyorum. Fakat bu muayyen hadise karşısında milletin hukuku tabiiyesini tazyike matuf olarak icraata katiyen taraftar değiliz. Huzuru âlinize getirilen kanun gayrı vazıh ve elâstikidir. Eğer bu kabul edilirse, buna istinaden Teşkilâtı Esasiyemizin ruhundan doğan siyasî taazzuflar ve bunların faaliyetini tahdide veyahut matbuatı tazike teşebbüs edilirse, halk hâkimiyeti tenkis edilecek demektir. Çünkü artık milletvekillerinin sadaları dahi bu kubbe altından harice çıkamayacaktır. Bu kanunu kabul etmek, Cumhuriyet tarihi için bir şeref değildir.

İstiklâl Mahkemelerine gelince: İstiklâl Mahkemeleri, isminin medlülü veçhile, istiklâl harplerimiz esnasında yapılmış ve yapılması lâzım gelen bir mahkeme idi. Binaenaleyh bunların tarihe karıştırılması da Meclis-i Âliniz için tarihî bir şe-

reftir. İsmet Paşa Hazretleri eğer İstiklâl Mahkemeleri'ni islahat âleti zannediyorlarsa pek ziyade yanılıyorlar.'

Güncel bir örnek olması bakımından sömürgeci-soykırımcı Türk devletinin ordusunda albay ve general olarak, Kürt soykırımını gerçekleştirmek için yıllarca Kürt kanını dökmeye çalışmış ve emekli olmuş generallerin sömürgeci-soykırımcı Tayyip Erdoğan ve Devlet Bahçeli diktatörlüğüne karşı çıkmaları, onların demokratlığından kaynaklanmıyor veya bundan Kürt halkının ve emekçilerin zarar gördüğünden dolayı değildir. Karşı çıkışları, sömürgeci-soykırımcı faşist Tayyip Erdoğan yönetiminin onlara getirmiş olduğu kısıtlamalardır. Yoksa, Kurdistan Özgürlük Hareketi'ne karşı soykırım savaşında, 'Çöktürme Planı'nda karşı oldukları bir nokta yoktur.

Bu konuda herhalde en dikkat çekici örnek 49'lar olayındaki DP yönetimi içindeki tartışmalardır. Konuyu, bizzat bu planın kurbanı olmuş, ancak sonuna kadar direnmiş şehit Apê Musa'nın yazdıkları yeterince açıklamaktadır.

"DP'ye karşı yapılan darbeden sonra elimize geçen rapora göre -ki bu rapor Avcioğlu'nun Yön dergisinde yayımlandı- Celal Bayar, İkinci Kurmay Başkanı Cevdet Sunay, Turancı Devlet Bakanı Tevfik İleri, Başbakan Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu toplanıyorlar. O zaman Milli Emniyet'in Kürt sorunu şefi Ergun Gökdeniz'in -ki bu zat, 1975-76 yılları arasında Mardin'e Vali

tayin edildi- hazırladığı rapor okunuyor. Raporun içeriği genel hatlarıyla şöyledir.

► Eğer Türkiye'de bin tane Kürt aydını yok edilirse, Türkiye'de Kürt sorunu en aşağı otuz yıl geriler.

► Operasyonda seçeceğimiz Kürtlere komünist demeliyiz, çünkü Kürtler komünistleri sevmeyiz ve tutmazlar.

► Bunların siyasi partilerde kuvvetli yakınları olmamalıdır ve benzeri.

Celal Bayar ve Cevdet Sunay, 'tamam' diyorlar. Celal Bayar Dersim'deki tecrübelerine güvenerek, 'zaten inkila (köklerini kazımak) lazımdır' diyor. Tefvik İleri, 'arkadaşlar, siz beni bilirsiniz. Ben bir Kürt dostu değilim, ama böyle bir harekette bulunursak sakın Cezayir'i Kurdistan'a getirmiş olmayalım' diye soruyor. (O ara Cezayir'de Cezayirli ile Fransızlar arasında şiddetli çarpışmalar ve milli kurtuluş savaşı devam ediyordu.) Fatin Rüştü Zorlu, 'Böyle şey olmaz. Ben şimdiden istifa ediyorum, zaten dışarıda kimsenin yüzüne bakacak halimiz kalmamış. 'Ermeni Soykırımı'dır; 'Rum Soykırımı'dır, 'Kürt Soykırımı'dır, bunlar tarih içinde bir parça kabul bağlamışken yeniden bu soykırımı kimseye karşı savunamayız' diyor. En son Adnan Menderes kalmış, 'peki arkadaşlar, zaten müfettiş beyin anlattığı suçlar idamlık suçlardır. Biz bunlardan elli tanesini tuttuklar, mahkeme kararı ile idam ederiz. Böylece ellişer ellişer tutuklar ve mahkeme kararı ile de idam edersek, bini tamamlarız' demiş. Buna karar veriliyor.

Kürt sorununa ilişkin hazırlanan raporlar

Ayrıca Kürt sorunu hakkında hazırlanan raporlar vardır. Hepsisi de birbirinden zalim, katil ve soykırımcıdır. Sömürgeci-soykırımcı Kazım Karabekir'in konuşmasını ve Apê Musa'nın anısını aktarmamızın nedeni güncel durumu daha iyi izah edebilmek içindir. Bazen insan hakları, çocuk ve kadın hakları, basın özgürlüğü, hukuk ihlali, anayasaya uymama, genel demokratik haklar, özgürlükler vb konularında yaşanan sorunlardan dolayı, var olan muhalefetin eleştirisi geliştirdiği görülmektedir. Ancak Kürt-Kurdistan'ın varlık ve özgürlük hakları söz konusu olunca, hepsi tespih taneleri gibi İmame Tayyip Erdoğan'ın arkasında sıraya dizilirler. Ya da Kürt halkının siyasi-toplumsal ağırlığını yanına almak, seçimlerde avantaj elde etmek için, adeta 'yapın ama onları tümünden kopuşa götüreceğiniz düzeyde yapmayın' dercesine hareket etmektedirler. Hepsisi de İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi'ne can-ı gönülden katılmaktan geri durmazlar. Ama söz konusu Kürt-Kurdistan olunca, hepsi birbirinden Türk ve Türkçü kesilir hatta bu konuda yarışılır. 'Kürtleri ve Kurdistan'ı Tarihten silme ve yok etme' konusunda özünde bir farkları yoktur, ama yol-yöntem, zaman, iç-dış koşullar vb konularında aralarında bazen farklılıklar olabilir. Olmuştur, olacaktır da. Bu farklılıklar Kürtleri hiçbir zaman yanıltmamalıdır. Hele hele bu uğurda bedel vermiş yurtsever insanların kafasında soru işareti dahi yaratmamalıdır.

Sömürgeci soykırımcı Türk meclisinde yürütülen tartışmalardan sonra Takrir-i Sükûn Yasası çıkarılır (Huzurun Sağlanması Yasası). Demek oluyor ki, Türklerin huzurunun sağlanması ve rahat edebilmeleri için, Kürtlerin halk olarak kendilerinin varlığı, özgürlüğü ve geleceği için düşünemez, konuşamaz, örgütlenemez, siyaset yapamaz, kendini yönetemez ve savaşamaz duruma getirilmeleri gerekmektedir. Bu ise egemen ulusun yöneticileri veya muhalefetlerinin en temel politikası olmaktadır.

Eğer bugün Türk halkının gözleri önünde bu kadar katliam,

zulüm oluyor ve buna sessiz kalınıyorsa bunun nedeni, Kurdistan'ın klasik sömürge konumunda tutulması, yeraltı, yerüstü zenginlik kaynaklarının Türkiye'ye aktarılması, açlığa mahkum edilmiş Kürdün kendisini adeta can havliyle metropollere atmasından kaynaklı orada ucuz işçi gücü olması, Kürdün payına düşenin köle-işçi olarak çalışmasındandır. Avrupa'daki işçi, emekçi sınıfın, sosyal haklarının kaynağı, nereden geliyor? Elbette 19. yüzyıldaki işçi, emekçiler öncülüğündeki sendikal, siyasal ve demokratik mücadelelerini, barikat savaşlarını, 8 Mart'ı yaratan kadın direnişlerini unutmuyoruz. Ancak kapitalist merkezlerde var olan sosyal, ekonomik haklar, sömürgeleştirilen ve çeşitli bağımlılık ilişkileri içine alınan ülkelerdeki halkın, emekçinin ve kadının emeğinden, alın terinden ve kanından sızdırılan zenginliğin, bir parçasının da 'sus' payı olarak kendilerine verilmesine dayanmaktadır. Buna Marksist literatürde işçi aristokrasisi denilmektedir. Türk devletinde de böyle bir kesimin varlığı söz konusudur.

Kendi emeğiyle değil de başkasının kanından yararlanmayı, beslenmeyi, ahlak dışı gören kesimlerin elbette ki bundan midesi bulanacaktır. Türk halkı adına siyaset yapan, devlet yöneten iktidar sahiplerine karşı mücadele eden, edecek olan bu ahlaklı onurlu kesim 'beni temsil etmiyorsunuz' diyebilecektir. Nitekim az ve sınırlı da olsa, öncü düzeyinde söyleyenler oldu ve olmaktadır. Ancak henüz kitleleşmekten uzaktır.

Ne yazık ki, M. Kemal'e muhalefet eden kesimler Kürtlerin Lozan'da inkar edilmesine rağmen, seslerini çıkarmamışlar, yine 1924 Anayasası'nda Kürtler inkar edilirken de ses çıkarmamışlar, Kemalist çeteyle birlikte hareket etmişlerdir. Daha sonra Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası biçiminde örgütlenen bu grup, ne zamanki sömürgeci Kemalist diktatörlük, Takrir-i Sükûn Yasası gündeme gelince ve kendilerine dokunma başlayınca, bu yasanın kendilerine ilişkin yönlerine karşı çıkmışlar, Kürtlere yönelik baskılara ses yine karşı çıkarmamışlardır. Oysa kendi cepheleriyle sınırlı olarak bunlara karşı seslerini yükselttikleri saat ve günlerde, sömürgeci-soykırımcı Türk devletinin işgalci ordusu masum Kurdistan halkının kanını oluk oluk akıtıyordu. Daha sonra bu kesimler kendileri de soykırımcı Kemalist diktatörlüğün gazabından kurtulamadılar. Dönemin TKP'sinin yaşanan isyanları nasıl papağan gibi Kemalist dil ile değerlendirmeyi tekrarladıklarını, bunu hem de Komünterne rapor ettiklerini de ayrıca kısa da olsa vurgulamakta yarar vardır. Tarihten ders çıkarma olmayınca, tekrarlar yaşanmaya devam eder. Benzer kesimler halen de Türkiye içinde varlığını

sürdüremektedirler.

Yıllarca sahibinin sesi televizyon kanallarında Önderliğin nasıl saniye saniye öldürüleceği üzerinde görüş yarıştıran generaller, kendilerinin sınırlandırılması karşısında, 'faşist yasa, anti-demokratik yasa, bir kenara atıldık, hukuk kalmadı' vb diyerek mağduriyetlerini dile getirmektedirler. Bunlar dönemin Kazım Karabekir'leri olmanın ötesinde bir şeyi ifade etmemektedirler.

Dün nasıl ki böyle bir ortamda, sömürgeci-soykırımcı Kemalist diktatörlük aşağıya aktardığımız Takrir-i Sükûn Yasası'nı çıkardıysa, muhalefet gerçek anlamda sosyalist, devrimci ve demokratik ilkeler temelinde hareket etmez ve soy-

rihten ders çıkarılacaksa, iki halkın kaderinin böyle bir ders çıkarmaktan geçtiğinin altını önemle çizmek gerekir.

Takrir-i Sükûn Yasası'na göre Kurdistan'da ve Türkiye'de iki ayrı İstiklal Mahkemesi kurulmuştur. Tabi bunlara bağlı olarak da neredeyse her ilde İstiklal Mahkemeleri kurulmuştur. Bilebildiğimiz kadarıyla bu İstiklal Mahkemeleri'nde kaç kişinin, neden ve nasıl idam edildiğine ilişkin henüz açık hale getirilmiş bir arşiv belgesi yoktur. Bu kadar merkezi örgütlenmiş bir devletin, İstiklal Mahkemeleri'nde, harp divanlarında ne kadar kişinin idam edildiğini bilmemesi mümkün değildir. Ancak bunlar halen de gizli tutulmaktadır.

Soykırımcı İsmet İnönü'nün

lik, her şeyden önce Türk ve Türkçü olmaları.'

Bu amaçlarına ulaşabilmek için de öncelikle isyan, ihanetçi ve işbirlikçilerin desteğiyle bastırılır. Birçok köy sömürgeci soykırımcı Türk devleti tarafından çıkarılan talimatlar temelinde yakılıp-yıkılır. Sayısı belli olmayan idamların yanı sıra Kürt halkından 15 bin insan iki ay içinde katledilerek, tam bir soykırım uygulanmıştır. 15 Şubat 1925 ve 15 Şubat 1999 nedeniyle Önder Apo, 15 Şubat'ın 'Kürt Soykırım Günü' olarak anılmasını belirtir.

1925 Eylül'ünde ise, üzerinde daha önce de ayrıntılı çalışıldığı belli olan ve aynı zamanda bir Kürt soykırım suç belgesi olan Şark İslahat Planı çıkarılmış ve

lerin olası hareketlenmelerini bastırma çerçevesinde yapılan planın tamamına yakını uygulanmıştır. Bunun sonucunda M. Kemal artık istediği gibi, tek parti, tek şef, Hitler'in öncülleri olarak ortaya çıkmış, Kurdistan'da her türlü terörü engel tanımadan estirmiş, Türkiye'de ise benzer uygulamalar, daha düşük yoğunluklu olarak uygulanmıştır.

Mustafa Kemal ve sonraki şefler, Sınırları Lozan'da çizilen ve uluslararası hukuk tarafından güvence altına alınan Türk devlet sınırları içinde bir Türkleşmeyi yaratmak için her türlü yöntemi uygulamaktan çekinmemiştir. Her türlü ipe-sapa gelmez Güneş Dil Teorisi gibi teoriler geliştirilmiş, Kürtlerin Türk olduğu, ayrı bir ulus olmadıkları, karda yürürken kart-kurt ses çıkardıkları vb. uyduruk tezlerle kanıtlanmaya çalışılmış, Kürtleri Türkleştirmek için her türlü zulüm, katliam hareket, zindan, yoksulluk, sürgün, aralıksız ve sistemli bir biçimde uygulanmıştır.

İsrail Siyonistleri 8 ayda 37 bin masum Filistinli canavarca katletmekle, gerçek anlamda bir soykırım suçu işlemiştir. Ve bugün İsrail Siyonistleri soykırım suçundan yargılanmaktalar. Tarihin cilvesine bakın ki, bu konuda en fazla sesini yükselten ise soykırımcı faşist Türk devleti ve onun faşist şefi Tayyip Erdoğan'dır. Oysa Tayyip Erdoğan başta olmak üzere onların ellerinde yüz binlerce Kürdün, Ermeni'nin, Asuri, Rum ve Keldani'nin kanı vardır. 'Kürt kanı dökmeyen elini kaldırsın' dersiniz, bu İsrail'i protesto edenlerin içinde elini kaldıracak birini bulamazsınız. Bu kadar İsrail'i gündemleştirmesi, kendisinin Bakur, Başûr ve Rojava'da on binlerce Kürdün, Arap'ın, Süryanî'nin kanına bulaşmış kanlı ellerinin görülmesini engellemeye dönük bir oyundur-tezgahtır. Sanki daha dün Cizre bodrumlarında 400'e yakın yurtseveri cayır cayır yakmamışlar gibi, devlet olarak da 1914-1940 yılları arasında yüz binlerce Ermeni ve Kürdün soykırımından sorumlu değillermiş gibi konuşuyorlar!

Kürt soykırımcılarının başı M. Kemal, İsmet İnönü ve dar çevresi, henüz isyan başlamadan önce bir toplantıda, Kürtleri nasıl tasfiye ederek, cumhuriyetin kuruluş felsefesini ve onun hukuksal çerçevesi olan anayasayı nasıl pratikleştireceklerini planlamışlardır. Şeyh Said İsyanı başlayınca, bunu tam bir fırsat olarak değerlendirmişlerdir. Nitekim 1926 yılında soykırımcı faşist şefler bir araya geldiklerinde, M. Kemal, İsmet İnönü'ye 'sen olmasaydın, ben bu işleri yapamazdım' diyor, İsmet de cevaben, 'sen olmasaydın, ben de bütün bunları düşünmezdim' diye cevap veriyor. Bir soykırımın itirafı niteliğindeki bu ifadeler önemlidir.

DEVAM EDECEK

kırımcı rejimin yeni dönemin Takrir-i Sükûn Yasası'nı hem de geçmişten ders çıkararak, onun boşluklarını doldurarak çıkaracaklarını bilmezse, bu işin sonunun kendilerine de varacağını kesindir.

4 Mart 1925 yılında çıkarılan Takrir-i Sükûn Yasası

'Madde 1- İrticaa ve isyana ve memleketin nizami içtimaisini ve huzur ve sükûnunu ve emniyet ve asayişini ihlale bahis bilumum teşkilat ve tahrikât ve teşvikat ve teşebbüsât ve neşriyatı Hükümet, Reisi- cumhurun tasdiki ile re'sen idareten men'e mezundur. İşbu ef 'al erbabını Hükümet, İstiklal Mahkemesine tevdi edebilir.

Madde 2- İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren iki sene müddetle meriyülicradır.'

Genelde sol, devrimci çevreler ve liberallerce bu soykırım yasası 'susturma' yasası olarak anılır. Bu yasanın sonucunda katledilen, soykırıma uğratılan Kürtler, susturulanlar ise -bazı muhalefet ileri gelenlerinin idam edilmesi hariç- sistemin kendi içindeki muhalefeti olmaktadır. Türkiye'de muhalefetsiz bir toplum, Kurdistan'da ise soykırım hedeflenmiştir. Kendilerine sol muhalefet diyen Türkiyeliler, susturulmalarına ve sınırlandırılmalarına tepki gösterdikleri kadar da demeyelim, bir halkın tarihten silinmesine karşı çeyreği kadar dahi tepki, duruş göstermiş olsalardı, belki de bugün Kurdistan ve Türkiye'nin durumu böyle olmayacaktı. Ta-

aktaracağımız şu sözleri, zihniyet ve stratejilerinin ne olduğunu ortaya koymaktadır.

'Erbabı fesat, ne kadar uzak ve men-i yerlere iltica etmişlerse, oraların kendilerine mezar olduğunu anlayacaklardır, bu bir, ikincisi hareket-ı katiye bitikten sonra bu havalı de ve'alel umum bilhassa ve böyle irticai dine müstenit tesvilatı siyasiye yapmak hususunda müstait olan havalı de bu imkanı serdedecek tedabir alacağız' demektedir.

Bu tedbirlerin ne olduğunu yine sömürgeci faşist İsmet İnönü şöyle açıklıyor.

'Biz açıkça milliyetçiyiz ve milliyetçilik bizim birlik noktamız. Türk çoğunluğu karşısında diğer unsurların hiçbir hakkı yoktur. Türkler ve Türkçülüğe karşı olanları ortadan kaldıracamız. Ülkeye hizmet vermek isteyenlerde aradığımız en önemli özel-

yürürlüğe konulmuştur. Plan demek, üzerinde düşünülmüş, aşamaları tasarlanmış bir düşünsel hazırlıktır. Özetle bilinçli yapılan bir iştir. Kürtler de Şark İslahat Planı temelinde soykırıma tabi tutulmuşlardır. Zaten kendileri de adına plan demişlerdir. Onun için Şark İslahat Planı Kürtlere karşı yapılan soykırımın suç belgesidir, demek gerekmektedir. Planlayarak, tasarlayarak Kürtlerin nasıl Türkleştirileceğinin askeri, siyasi, kültürel, hukuki, idari, ekonomik ve mali kararlarını içeren bir plan olduğu için suç belgesidir. Bütün bu olup-bitenlerin hazırlanması ve hayata geçirilme süresi iki yıl bile değildir. İki yıl fazla uzun bir zaman değildir. İki yıl içinde, Kurdistan'da yaşanacak direnişi kırma, var olan kısmi örgütlülüğü dağıtma, Türkiye'de ise gerek halkın ve gerekse de çeşitli muhalif kesim-

Demokratik modernitenin parlayan yıldızı **19 Temmuz Devrimi**'ni öz temelleri üzerinde kalıcılaştıralım

■ DURAN KALKAN

19 Temmuz 2012'de Rojava Kürdistan'da gelişen devrimci hamlenin 12'nci yıldönümünü yaşıyoruz. Öncelikle devrimin mimarı Önder Apo'yu derin saygı ve sevgiyle selamlıyoruz. Böyle bir Devrimci Atılımı başlatan ve 12 yıldır savunan kadınları ve gençleri, başta Kürtler olmak üzere tüm Kuzey Doğu Suriye halklarını kutluyoruz. Bu Özgürlük Devrimi'nin binlerce şehidi var. Tüm bu kahraman şehitlerimizi Şilan ve Xebat yoldaşlar şahsında saygı, sevgi ve minnetle anıyoruz. Yine 10 yıl önce Kobanê inşa sürecine katılmak için yola çıkan ve Suruç'ta katledilen Türkiyeli devrimci gençleri saygı ve minnetle anıyoruz.

Kuşkusuz Rojava Kürdistan gibi küçük bir alanda 21'inci yüzyılın ilk çeyreğinde Demokratik Modernite Çizgisi temelinde böyle bir devrimci hamlenin gelişmiş olması çok önemli ve büyük devrimci derslerle doludur. Elbette başta hareketimiz olmak üzere halkımızın, tüm insanlığın bu derslerden öğrenecek çok şeyi var. O bakımdan Rojava Kürdistan'da başlayan ve Kuzey Doğu Suriye'yi içine alan bu Özgürlük Hamlesi'ni, onun 12 yıllık deneyiminin zengin derslerini tartışmak, değerlendirmek elbette gerekli. Kuşkusuz bunu, bu deneyimi yaşayan devrimciler yapmalı. Bu zengin dersler temelinde hem önlerini aydınlatmalı hem de kadınlar başta olmak üzere tüm ezilenlerin kurtuluş mücadeleleri için bu dersleri yararlanabilir hale getirmeliler. Bu yönlü kısmi bir çaba da var. Fakat henüz yeterli düzeyde böyle bir değerlendirmenin yapıldığı söylenemez.

Şu anda parça parça da olsa devrimin dersleri temelinde değişik düzeylerde değerlendirmeler yapılıyor, kutlamalar, açıklamalar var, yine çok sayıda toplantı ve tartışma söz konusu. Kuşkusuz bunları daha bütünlüklü ve derinlikli hale getirmek ve bu temelde deneyimin derslerini tümünden açığa çıkartmak lazım. Çünkü devrimci mücadele açısından hem önümüzdeki sürecin aydınlatılması hem de güç kazanılması buna bağlı. Elbette 19 Temmuz'da gelişen devrim önemli bir konuma sahip. Mevcut haliyle çok fazla övülüyor da. Ama eleştirilenler de az değil. Hatta Rojava'da yaşananlara devrim gözüyle bakmayanlar bile var. O yüzden gerçek durumu daha fazla yazılı ifadeye kavuşturmak, yine sanat ve edebiyatla anlamlandırmak gerekiyor.

Kuşkusuz ders çıkartabilmek için eleştiri-özeleştiri gerekli. Ama "Sezar'ın hakkını da Sezar'a vermek" lazım. O yüzden 12 yıldır Kuzey Doğu Suriye halklarının sürdürdükleri mücadeleyi, verdikleri emeği, döktükleri kanı, bu temelde or-

taya çıkarttıkları sonuçları doğru ve yeterli bir biçimde ortaya koymak, haklarını teslim etmek lazım. Bu bakımdan değerlendirmelerin daha zengin ve bütünlüklü olması gerekir. Yoksa tek yanlı yaklaşım ve değerlendirmeler gerçekliği bütün yönleriyle ve yeterli düzeyde ortaya koymaz. Bizim bu devrimci deneyimi, en fazla bu temelde değerlendirmemiz, zengin derslerini çıkartmamız gerekiyor. Kuşkusuz bunu herkesten çok bizim yapmamız lazım. O yüzden başkalarından bunu yapmasını bekleyemeyiz. Çünkü bu herkesten daha çok bizim hakkımız ve görevimiz oluyor. O halde bu görevin gereğini zamanında yerine getirebilmeliyiz. Bu konuda var olan eksikliklerimizi aşabilmeliyiz. Bu anlamda yapılan tartışmaları, değerlendirmeleri daha kapsamlı, derin ve bütünlüklü kılmalıyız. Buna ihtiyaç var. Ama elbette bunu bir toplantıyla, bir devrim kutlaması ya da anması içeren açıklamalarla yapamayız. Ama burada bazı temel hususlara satırbaşları halinde kısaca dikkat çekebiliriz. Biz o düzeyde bazı şeyleri ifade ederek bu tarihi günü anlamlandırmak istiyoruz.

Bizler gelişen bu devrime "Rojava Özgürlük Devrimi ya da Kuzey ve Doğu Suriye Demokratik Devrimi diyoruz ama kuşkusuz bu devrim, bu dar alanla sınırlı değil. Tekil ele almamak gerekli. Her şeyden önce bu devrim, Kürdistan Özgürlük Devrimi'nin bir parçası. O bakımdan Rojava Devrimi'ni, Kürdistan Özgürlük Devrimi'nin kopmaz bir parçası olarak ele almak, o bütünlük içerisinde değerlendirmek, kendi özgünlüklerini de bu bütünlük içinde görmek gerekli. Böyle ele alınmazsa hata yapılır. Daha baştan bu devrimci hamleye hatalı, yanlış yaklaşım olur. Çünkü böyle arayışlar var. Bu açıdan ifade etme gereği duyuyoruz. Devrim hangi gün oldu? Devrim ne zaman başladı biçiminde Rojava Kürdistan'da tartışmalar oluyor. Bunları çeşitli biçimlerde duyuyoruz. Dolayısıyla Rojava parçasını, Kürdistan'dan, Rojava Devrimi'ni, Kürdistan Devriminden kopartmak yanlış ve hatalıdır. O yüzden böyle bir duruma düşülmemeli.

Rojava Devrimi 1979 Temmuz'unda başladı

O halde Rojava Devrimi'ni, Kürdistan Özgürlük Devrimi'yle birlikte ele almak, değerlendirmek, o devrimin bir parçası olarak görmek ve 12 yıllık deneyimin derslerini de bu temelde çıkartmaya çalışmak en doğru yaklaşımdır. Kuşkusuz böyle ele aldığımızda devrimin 1979 Temmuz başında Önder Apo'nun Rojava'ya geçişiyle baş-

❖ Kadın mücadelesi, 21'inci yüzyıl devrimlerine de karakter kazandırıyor. 21'inci yüzyıl bu temelde Kadın Özgürlük Yüzyılı olarak ilan edildi. Yine 21'inci yüzyıl devrimleri Kadın Özgürlük Çizgisi'nde gelişecek devrimler olarak tanımlandı. Bunu neredeyse dünyada birçok çevre kabul eder ve bu biçimde değerlendirir hale geldi. Kuşkusuz böyle bir düzeyin ortaya çıkmasında Önder Apo'nun değerlendirmeleri, görüşleri belirleyici, önemli bir rol oynuyor.

Ama aynı zamanda onun bir pratikleşmesi olarak da Rojava Devrimi'nin, Kadın Özgürlük Devrimi olması gerçeği pratik olarak herkesi etkiliyor.

ladığını ifade edebiliriz. Bu tarihten itibaren Önder Apo öncülüğünde Rojava'da özgürlük düşüncesi gelişti. Bu temelde insanlar taraftar, sempatizan, militan oldular. Partiyeye katıldılar. Gerillaya katılıp Kuzey, Güney ve Doğu Kürdistan'da savaşa dâhil oldular, çalışma yürüttüler. Rojava Kürdistan'da çok önemli bir bilinçlenme, örgütlenme ve eylem gelişti. Bütün bunların hepsi Önder Apo'nun 1979 Temmuz başında Kobanê'ye geçişiyle başladı. Her şeyden önce bu gerçeğin altını çizmek lazım.

Önder Apo, tam 20 yıl boyunca bu alanda devrimci çalışma yürüttü. Neredeyse tanımadığı, tartışma yürütmediği insan kalmadı. Bu süreç içerisinde herkesi değişik düzeylerde etkiledi ve eğitti. Rojava Kürtleri içinde güçlü bir özgürlük bilinci, iradesi, örgütlülüğü ve eylemi geliştirdi. Bu çalışmalar, başta Kuzey Kürdistan olmak üzere yürütülen gerilla savaşına ve bir bütün Özgürlük Mücadelesi'ne çok büyük değerler kattı. Hem genel planda mücadeleye öncülük etti hem de Rojava Kürdistan halkının çok güçlü bir biçimde katılım yapmasına vesile oldu. Bunların hepsi devrimdi. Sadece Kuzey Kürdistan'da gelişen bir devrim değil, Rojava Kürdistan'da da gelişen bir devrimdi. Önder Apo, devrimi, "devrimci bilinç, örgütlenme ve devrime katılım" olarak tanımladı. Devrimci ayaklanmayı da böyle gördü. O yüzden Önder Apo, bir kişinin, bir yurtseverin ya da bir devrimcinin bu temelde devrime katılmasını ve ayağa kalkışını bir ayaklanma ve devrim olarak gördü. Dolayısıyla Rojava Kürdistan halkı, kadınları, gençleri en kapsamlı, devrimci, özgürlükçü eğitimi ve örgütlenmeyi, bu temelde bilinç, fedakârlık ve

cesaret kazanmayı Önder Apo'nun bu dönemde yürüttüğü çalışmalar içinde geliştirdi, sağladı.

Özellikle Kuzey Kürdistan'da yürütülen Özgürlük Mücadelesi, yine gerilla savaşı hiçbir zaman Rojava'dan kopuk olmadı. 2011-'12 yıllarında Devrimci Halk Savaşı temelinde Kuzey Kürdistan'da geliştirmeye çalıştığımız Devrimci Savaş, esas etkisini konjonktürün de uygun olmasıyla Rojava Kürdistan'da göstermiştir. Dolayısıyla böyle tarihi, büyük devrimci bir hamlenin 2012 yılında gelişmiş olması sadece Arap sahasında gelişen olaylarla ya da anlık, konjonktürel bir hareket olarak izah edilemez. Tersine bu alanda 20 yıl boyunca Önder Apo'nun yürüttüğü çalışmalarla, yine komploya karşı mücadele temelinde 2012 yılına kadar Rojava Kürdistan'da ortaya konulan eylemsellikler ve ulaşılan bilinç düzeyiyle, özellikle 2010-2012 yılları arasında Devrimci Halk Savaşı Stratejisi temelinde Kuzey Kürdistan'da devrimci mücadeleyi geliştirmenin bir sonucu olarak bu gelişmeye ulaşıldı. Bu gerçeği iyi görmemiz, anlamamız, 19 Temmuz'da başlayan Rojava Devrimci Hamlesi'ni bu temelde değerlendirmemiz, onun Kürdistan bütünlüğü ve Önder Apo'nun başlattığı çalışmalarla olan bağını doğru görüp ifade etmemiz lazım. Yoksa başlangıcı başka yerde aramanın ya da parçalayıcı yaklaşım içinde olmanın bizi doğru sonuca götürmeyeceği açık. Eğer yaklaşım bu temelde gelişirse Kuzey ve Doğu Suriye Devrimi'nin güncel görevlerini, stratejisini, taktiklerini, tarzını doğru ve yeterli bir düzeyde geliştiremeyiz. Dolayısıyla bu yanlış bakış açıları, güncel, pratik görevler açısından da doğru, yeterli olmayan

sonuçlar verir.

İkinci nokta ise 19 Temmuz Devrimi'nin, 12 yıldır Kuzey ve Doğu Suriye'de yaşanan gelişmelerin, Suriye bütünlüğünden ayrı ele alınamayacağı gerçeğidir. Bu bağlamda hem coğrafi hem de bir siyasi bütünlük olduğunu söyleyebiliriz. En azından bu devrim sahası, Birinci Dünya Savaşı'ndan bu yana Suriye devlet bütünlüğü içerisinde yerini koruyor. O bakımdan hem bu devrimci gelişmeyi değerlendirirken bu bütünlükten etkilenme, onu etkileme durumunu dikkate almalıyız hem de güncel, devrimci görevleri belirlerken, bu bütünlük kapsamında ele almalı, değerlendirmeliyiz. Kesinlikle bu noktada da dar ve parçalayıcı yaklaşım içinde olunmamalı.

Dikkat edilirse öncelikle bu iki husus üzerinde durduk. Çünkü 19 Temmuz Devrimi'ni, hem Kürdistan hem de Suriye bütününden koparan dar yaklaşımlar ziyadesiyle var. Neredeyse Rojava'yı bu dünyadan koparan, dar bir ada gibi ele alan çok yanlış, gerçeği tersyüz eden bir yaklaşım söz konusu. Dolayısıyla Kürdistan bütünlüğünden ne anlaşılması gerektiği, ona göre belirlenecek yaklaşımın ne olacağını tam olarak bilinmemesi durumu var. Zaten geçen süreçte bu nokta bir tartışma konusu olarak sürekli önümüzde oldu.

Aynı biçimde Demokratik Suriye Devrimi'ni geliştirme görev ve sorumluluğu da çok üstlenilmiyor. Devrimi, Suriye Devrimi yapma, Demokratik Devrim haline getirme, hatta Suriye üzerinden Arap sahasına, Ortadoğu'ya yayma, bir bölgesel devrim haline getirme, onu öncü kılmak gerekirken, kendini sadece var olan Suriye Yönetimi'yle çözüme, uzlaşmaya odaklayan ya

da ona karşı olan bazı güçlerle ilişki içerisinde kendisini savunabileceğini sanan yaklaşımlar çok fazla var. Pratiğe baktığımızda bütünlüklü ve yayılan bir gelişmeyi göremiyoruz. Ya da çok dar, çok sınırlı bir gelişme söz konusu. Örneğin Suriye'ye yayılmak istediğinde de neredeyse Kürt toplumdandan kopmuyor. Eğitip örgütlemek için nerede Kürt varsa onu arıyor. Kendisini sadece Kürt toplumuyla sınırlandırıyor, Kürtlere karşı sorumlu görüyor. Sınırlarının dışına çıktığında bile bu tutumu aşmıyor. O yüzden bu yönlü çekişleri çok dar ve zayıf kalıyor.

19 Temmuz Devrimci Hamlesi'ne cüret etmek tarihi bir olaydı

Şimdi devrim 13'üncü yılına girdi. Yaşanan 12 yıllık bir süre var ve bu hiç de az bir süre değil. Eğer biz de bu bağlamda paradigmamız temelinde yaşanan bu "Devrimci Durumdan" söz edeceksek, bunun en çok yaşandığı yer Suriye idi. Dolayısıyla Suriye'nin her alanında en güçlü devrimci çalışmalar, eğitim ve örgütlenmeler geliştirilebilirdi. Sömürgeci-soykırımcı TC Devleti'yle birleşmiş gerici, faşist, çeteler dışında kalanların hepsi aslında eğitilebilir, örgütlenilebilirdi. Bu temelde devrim çok daha etkili ve güçlü kılınabilirdi. Bunun için imkân ve fırsatlar fazlasıyla vardı. Hiç kimse bunun imkânı ve fırsatı yoktu, o nedenle yapamadık diyemez. Yine hiç kimse siyaset gereği böyle yapmamız gerekiyordu da diyemez. Eğer öyleyse ortada çok büyük bir yanlış olduğunu söyleyebiliriz. Dolayısıyla böyle bir yaklaşım devrimin felsefi, ideolojik, örgütsel boyutlarını, yine enternasyonal boyutunu görememe anlamına gelir. Özgürlük Devrimimizin bölgesel ve küresel karakterine ters düşülmüş olur. Öyle olursa da doğru anlayış ortaya çıkmaz. Bunu net olarak görmemiz gerekli. Mevcut durumda o var olan darlık, aşırı savunmacılık, "aman kazanımları koruyalım, kaybetmeyelim" diye çırpınan yaklaşımlar biraz da bu anlayışlardan kaynaklanıyor. O tutumlar, bu anlayışların bir sonucu oluyor.

Evet, Arap sahasında 2010'dan itibaren gelişen halk serhildanlarının Suriye'de kendisini göstermesiyle bu devrimci hamle gelişti. Suriye içinde gelişen çatışmalar, mevcut yönetimi sarsınca, sınır hatları başta olmak üzere boşluklar oluştu. Egemen devlet gücü ve yönetiminin olmadığı, insanların kendi başına kaldığı bir durum ortaya çıktı. Kuşkusuz böyle bir ortamı değerlendirip 19 Temmuz Devrimci Hamlesi'ne cüret etmek tarihi bir olaydı, yine çok anlamlı, önlemleri ve değerliydi.

Bu devrimi, Kurdistan ve Suriye devrimiyle birlikte ele almayan ondan kopartan yaklaşımlara dönük eleştirilerimiz, yaşanan devrimin içeriğinden kaynağını alıyor. Onunla uyumlu olmadığı için bunları ifade ediyoruz. Evet, bu tür dar yaklaşımlar o zaman da vardı. Fakat bu düzeyde etkili, belirleyici değildi. Öyle olsaydı, bu devrim değil 12

yıl, 12 hafta bile yaşamazdı.

Zaten bu hatalı yaklaşımlar nedeniyle kısa bir süre sonra imha saldırılarıyla karşı karşıya geldi. Kansız devrim, kendini koruyup yaşatabilmek için fazlasıyla kan akıtmak zorunda kaldı. Bu yanılıklı yaklaşımdan dolayı o kadar çok kan akıtıldı.

Elbette faşist-soykırımcı TC başta olmak üzere bölge gericiliği böyle bir devrime saldıracaktı. Yine küresel düzeyde saldırılar olacaktı. Onun için direnmek, savaşmak, kendini savunmak gerekecekti. Fakat yaşanan saldırı ve olayları tamamen bu çerçevede ele alamayız. Yaşanan birçok olay, dar yaklaşımların sonucunda ortaya çıktı. Bu da beraberinde daha çok kan dökülmesine ve zarar görülmesine neden oldu. Mevcut durumda devrim görevlerini doğru anlama ve zamanında yeterince yerine getirmede de bu yaklaşım rol oynuyor. O nedenle tek yanlı, dar, kopuk, parçalayıcı yaklaşımlardan uzak durulmalı. Kesinlikle bu tür anlayış ve yaklaşımlar doğru değil. Bundan kurtulmak gerekli. Buradan kurtulamazsak bu 12 yıllık büyük devrimci deneyimin zengin derslerini doğru ve yeterli bir biçimde ortaya çıkaramayız. Ancak doğru bir yaklaşım ve ele alışla bu dersleri ortaya çıkartabiliriz.

Üzerinde durmamız gereken üçüncü noktası ise Önderlik ve

❖ Devrim, bir zihniyet ve yaşam tarzıdır, bir ideolojik değişim ve gelişmeye tekabül eder.

Devrimi, zihniyet devrimi, ideolojik devrim, yaşam tarzı devrimi olarak görmeli ve bu temelde bunu geliştirmeliyiz. Siyasi-askeri zeminden, zihni ve ideolojik boyuta da kendimizi taşırmamız, devrimin ideolojik ve kültürel boyutunu geliştirebilmemiz gerekli. İdeolojik devrimi, kültür devrimini, dolayısıyla ahlak devrimini ne kadar geliştirirsek devrim o kadar toplumsallaşır, o kadar kökleşir, o kadar kalıcı olur, o kadar yenilmez hale gelir. Siyaset ve askerlikte kazanmakta vardır, kaybetmekte. Devrim sadece siyasi ve askeri başarılarla korunup geliştirilemez.

şehitler gerçeğinin böyle bir devrimci hamlede doğru ele alınması konusudur. İfade ettik, bu devrimci süreci Önder Apo, 1979 Temmuz başında Kobanê'ye geçişle başlattı ve bu alanda tam 20 yıl çalışma yürüttü. Bu temelde çok büyük bir birikim ortaya çıkardı. Yine Önder Apo'un, PKK'nin yürüttüğü mücadeleyle Kuzey, Güney ve Doğu Kurdistan'da sağlanan gelişmeler de anında, ilk elden ve doğrudan Rojava Kürt toplumu üzerinde, yine Kuzey Doğu Suriye halkları üzerinde etkisini gösteriyordu. Sadece bu alanla da sınırlı kalmıyor, tüm Suriye, hatta Lübnan toplumu üzerinde de derin etkiler ortaya çıkarıyor, izler bırakıyordu. Bu şekilde bu alanda yaşanan kişilik devrimlerinden, aile devrimlerinden, yine yaşanan güçlü kadın devrimlerinden bu tarihi hamleyi yapmaya götüren düzey ortaya çıkartılmıştır. O yüzden yaşanan o cesareti, hamleciliği bir kişisel keramet olarak görmemek lazım. Bunun, Önder Apo'nun, partinin, gerillanın, dört parça Kurdistan'daki halkın mücadelesiyle olan bağına iyi görmemiz gerekli. Diğerleri Demokratik-Ekolojik-Kadın Özgürlükçü Paradigmanın etkileri, Rojava toplumu içinde yayılması, onları eğitmesi, daha cesur, fedakâr, daha bilinçli kılması durumu ve gerçeğidir.

İmralı Direnişini ve bu direniş etrafında uluslararası komploya karşı yürütülen mücadelenin Rojava Kurdistan'daki gelişimini ve onun üzerindeki etkisini görmek gerekli. Bütün bunlar Önderlik etkileridir. Bunları Önder Apo'nun yaptığı etki, verdiği eğitim, sağladığı gelişme bağlamında ele almak, görmek gerekli. Yani ortada böyle bir Önderlik, öncülük gerçeği var. İşte bütün bunlar bu gerçeğin hayata geçirilmesi, pratikte yaşam bulması oluyor. Yoksa başka bir çalışmadan dolayı bu sonuçlar ortaya çıkmış değil, ya da ondan önce Kurdistan'da yaşanmış direnişlerin etkisiyle de bir bağlantısı yok, yine farklı Kürt örgütlerinin geliştirdiği etkilerle de olmamıştır. Tersine, bu yapıların etkilemeleri hep olumsuz olmuş, zarar vermiştir. O yüzden Devrimci Özgürlük çalışması, bir de o olumsuz, zarar verici etkileri gidermek için çaba harcamıştır.

Önderlik gerçeği ile birlikte şehitler gerçeğini de doğru değerlendirmek lazım. Önder Apo'nun geliştirdiği, PKK'nin örgütleyip yürüttüğü Kurdistan Özgürlük Savaşı'na, Rojava Kurdistan halkı, kadınları ve gençleri çok etkili katıldılar. 1979-'80'den itibaren ev sahipliği yaptılar. Kapılarını açtılar, imkânlarını paylaştılar. 1985'ten itibaren de hem Rojava'daki imkânları toparlayıp gerilla savaşının gelişmesine sevk ettiler hem de

güldenme ortaya çıkardı. Herkes bilmeli ki bunlar olmasaydı 19 Temmuz 2012'de Rojava'da hiçbir şey olmazdı. Gerçek böyledir ve bu gerçeği böyle kabul etmek lazım. O yüzden bütün bu gerçeklerden kopuk gelişen yaklaşımlar, anlamalar, bu temelde gelişen bilinç, yine yapılan siyasi değerlendirmeler yanlıştır. Bu bakımdan da toplumu eğiten, örgütleyen, cesaretlendiren, bir bütün olarak mücadeleye her şeyini verir hale getiren bu şehitler gerçeğiydi. Neredeyse 19 Temmuz 2012 öncesi Rojava'da şehidi olmayan aile kalmamıştı. Sadece bir şehit de değil, bazıları bu mücadeleye iki, üç şehit verdi. Hem erkekleri hem de kadınları çok aktif bir şekilde katılım gösterdiler. Özellikle şimdi işgal altında olan Afrin kadınlarının katılımını her zaman bilincimizde tutmalıyız. Dolayısıyla Afrin'e yaklaşımın nasıl olması gerektiğini o bilinçten çıkartmalıyız. İlk katılımlar da öyle oldu. Bu alanın ilk kadın şehitleri Afrinliydi. Gerillanın Kuzey Kurdistan'da daha yeni yeni tutunmaya çalıştığı bir dönemde Dicle arkadaşlar mücadele içinde yer alıp şehit düştüler.

Rojava Devrimi'nin, Kadın Özgürlük Devrimi olması herkesi etkiliyor

Yine alanda bulunan Arap halkından da katılımlar oldu. Bu ve

rinde, özellikle Kürt halkında, kadınlarında bir duyarlılık var. Kuzey Doğu halklarının tümünde de böyle bir bilinç ve duyarlılık var. Bu çok iyi. Zaten 12 yıl bu kadar karmaşa ortamında ayakta kalmasını sağlatan temel gerçeklik de bu duyarlılıktır. Önderlik ve Şehitlere olan duyarlılıktır. Orada biraz zayıflama olsaydı bu kadar karmaşa ortamında devrimin bu kadar ayakta kalması, sürmesi gerçekleştiremeyebilirdi.

Dördüncü nokta ise devrimin kadın karakteri ve devrime katılımı, kadının bu temelde gelişen öncülüğüdür. Bu gerçeklik yoğunca da tartışılıyor. Gerçekten de şimdiye kadar gelişmiş hiçbir devrimci hamlede olmayan bütünlükte, derinlikte, kapsamda bir kadın katılımı var. Zaten "Kadın Devrimi" denmesi de bu temelde yaşanan gerçekliği ifade ediyor. Başta kadınlar olmak üzere bu gerçeği birçok değerlendirmeci "Rojava Kadın Devrimi" adıyla dile getiriyor. Bunu daha anlamlı kılmak, daha kapsamlı ele almak, daha iyi anlamak, derslerini daha da doğru çıkaran, geliştiren bir bilinç ve örgütlülüğe kavuşturmak lazım. Çünkü kadın özgürlük çizgisinin devrime hâkim olması, bu çizgiye bizzat kadınların kendini eğitip örgütleyerek öncülük etmesi, tüm mücadele alanlarında bunu gerçekleştirmesi, devrimi derinleştiren, yayan ve yenilmez kılmaları, yaşanan devrimci sürece büyük bir güç kaynağı olarak geri dönüşür. Bu gerçeklikten başka da devrimi bu düzeyde güçlendirecek, etkileyecek, geliştirecek bir güç yoktur.

Kuşkusuz gençliğin katılımı da çok cesur ve fedakârca. Fakat hem anlayış, çizgi olarak, hem de bizzat örgütsel öncülük ve eylem olarak kadının örgütlü katılımı başat durumda. İşte YPJ örgütlülüğü bütün dünyayı etkileyen bir özgürlük savaşçılığını ortaya çıkardı. Yine Kongra-Star örgütlülüğü kadının bilinçlenip örgütlenmesi, siyasette, kültürde, sanatta, sosyalitede, eğitimde, toplumsal yaşamın her alanında etkili hale gelmesini, öncülük eder konuma oluşmasını ifade ediyor. Bunu önemli ölçüde de gerçekleştiriyor.

Bu boyutuyla kadın mücadelesi, 21'inci yüzyıl devrimlerine de karakter kazandırıyor. 21'inci yüzyıl bu temelde Kadın Özgürlük Yüzyılı olarak ilan edildi. Yine 21'inci yüzyıl devrimleri Kadın Özgürlük Çizgisinde gelişecek devrimler olarak tanımlandı. Bunu neredeyse dünyada birçok çevre kabul eder ve bu biçimde değerlendirir hale geldi. Kuşkusuz böyle bir düzeyin ortaya çıkmasında Önder Apo'nun değerlendirmeleri, görüşleri belirleyici, önemli bir rol oynuyor. Ama aynı zamanda onun bir pratikleşmesi olarak da Rojava Devrimi'nin, Kadın Özgürlük Devrimi olması gerçeği pratik olarak herkesi etkiliyor. Bu rolü etkili bir biçimde oynuyor. Önder Apo'nun jineoloji temelindeki değerlendirmelerini güçlendiriyor, destekliyor, uygulanabilirliğini kanıtıyor ve bunu herkese de gösteriyor.

Kuşkusuz bu konuda öyle tamamlanmış bir süreçten bahse-

siylele Aziz arkadaşı da saygıyla anmak lazım. Böyle bir ortamda biraz da sol-sosyalist bilinç sahibi olmanın etkisiyle de erkenden devrime, savaşa katılmaya cesaret etme, savaş alanına çıkma ve savaşıp şehit düşme erdemini gösterdi. Bunların büyük etkisini her zaman önde tutacağız, esas alacağız. O yüzden bu devrim, bir Önderlik ve şehitler devrimidir. Bunu böyle görmeyen devrime yanlı yaklaşmış olur. Hele hele böyle görmeyip de kendine göre anlayış oluşturmaya kalkanlar devrimin gerçeğini çarpıtırlar. Bu yanlı ve tehlikelidir. Ne olursa olsun her fırsatta bunu böyle ifade etmeliyiz. Sadece ifade etmekle kalmamalıyız, derinden anlamalıyız da. Önder Apo'nun ifadesiyle ilkerimize kadar hissetmeliyiz ve o gerçeklikten, Önderlik ve şehitler gerçeğinden hiçbir zaman kopmayan, ters düşmeyen bir duruşun, anlayışın sahibi olmalıyız. Ters düşücü yaklaşımlara fırsat ve aman vermemeliyiz. Böyle yapamazsak, bu temelde bir ideolojik duruş gösteremezsek o zaman Önderlik ve şehitler gerçeğine doğru yaklaşmamış oluruz. Onların yarattığı bu büyük değerleri doğru anlayıp yeterince sahiplenen ve başarıyla hayata geçiren haline gelemeyiz.

Kuşkusuz tüm özgürlük güçle-

demeyiz. Çünkü Kadın Özgürlük Mücadelesi'ne öyle bir sınır çizilemez. Aslında sınırsız bir devrim durumunu ifade ediyor. Dolayısıyla Rojava'da yapılanlar sonuca gitmiştir, her şey gerçekleşmiştir diyemeyiz. Öyle dersek devrim bitmiş olur. Devrim biterse yaşam da biter. Öyle düşünmek kıyametle özdeşdir. Öyle ele almayacağımıza göre o zaman yapılacak çok şey var. Hem teorik-ideolojik olarak geliştirilmesi gereken yanlar var hem de toplumun eğitilmesi, örgütlenmesi, mücadeleye katılması bakımından geliştirilmesi gereken yanlar var. Ama mevcut durum da Rojava Özgürlük Devrimi'ni, bir kadın devrimi yapabilecek bir yeterliliğe fazlasıyla sahiptir.

Rojava Devrimi devrimciler için bir çekim merkezi oldu

Yine beşinci nokta ise devrimin enternasyonal karakteridir. Onu da önemli bir özellik olarak ifade etmemiz lazım. Öncelikle kadınlar ve gençler başta olmak üzere hem tüm işçileri, emekçileri, halkları, tüm bölgeyi ve insanlığı etkiledi hem de devrimciler için bir çekim merkezi oldu. Gerçekten sosyalizme inanan, gönül veren, sosyalist olarak yaşamak isteyen, hele hele reel sosyalizmin çözülüşü ardından doğru sosyalizm arayışında olan devrimci gençler, kadınlar için bir toplanma alanı, bir eğitim ve eylem alanı olma özelliği taşıdı. Bu temelde neredeyse dünyanın dört bir yanından devrimciler, sosyalistler Rojava sahasına geldiler. Devrimci çalışmaya değişik düzeylerde katıldılar. En fazla da DAİŞ'e karşı yürütülen o tarihi savaşa cesaretle, fedakârlıkla katıldılar. Onlarcası şehit düştü. Dolayısıyla bu alanın başta kadınlar olmak üzere tüm ezilen halklar için bir enternasyonal çekim merkezi haline gelmesi, böyle bir gelişmeye öncülük etmesi bu temelde gelişen enternasyonalist mücadeleyle, yine bu mücadelede yaşanan şehadetlerle bağlantılıdır.

Aslında Rojava diye bir şey yoktu. Kuşatılmış, daracık bir alandı. Bırakalım Rojava'yı, kimsenin dünyada Kurdistan'dan haberi yoktu. Önder Apo "Adının bile söylenilmesinden korkulan ülke, halk" dedi. Kimse Rojava ve Kurdistan'daki Özgürlük Mücadelesi'ne bu düzeyde bakmıyordu. Bu temelde bir bilinç ve bilgi sahibi değildi. Özellikle gerici önderlikler tarafından Kürtler, devrimci-sosyalist-demokratik hareketlere olumsuz yansıtılmış, tanıtılmıştı. Kuşkusuz burada da baş rolü Barzaniler oynamıştı. Barzani öncülüğündeki KDP'nin ilişkileri, mücadele tarzı, ittifakları, yaptıkları Kürt halkını, ilerici, özgürlükçü, demokratik halklar âleminin bir üyesi değil, küresel kapitalist modernite gericiliğinin, yine ulus devlet gericiliğinin bir parçası haline getirmişti. Kuşkusuz bu Kürtler için büyük bir engel teşkil ediyordu.

Birincisi Kürtler inkâr edilen, adı bile bilinmeyen bir halktı. Dolayısıyla bu inkâr ve imha zırhını kırmak gerekiyordu. İkinci olarak

da bu inkârın aşıldığı yerde, bu sefer zarar verici, olumsuz yansımalar öne çıkıyordu. O yüzden bu etkinin de kırılması, düzeltilmesi gerekiyordu. Kuşkusuz bu durum, tanınmayı tanıtmaktan daha zordu. Kürt halkının, Kurdistan ülkesinin, Kurdistan Özgürlük Mücadelesinin tanınmasında, Rojava Özgürlük Devrimi belirleyici rol oynadı. Bu yönüyle de büyük anlam taşıdı. Bunu hem dünya kadınları ve gençleri içinde hem de halklar ve tüm demokratik çevreler içinde yaydı. Kürt ve Kurdistan gerçeğini, Kürt özgürlük bilincini, iradesini, Önder Apo'nun düşünceleriyle birlikte bütün dünyaya yayan bir etkide bulundu. Bu da çok çok önemli, belirleyici karakterlerden bir tanesi oluyor. Devrimin kadın karakteriyle birlikte bu enternasyonalist karakterini de çok iyi anlamak lazım. Kesinlikle buna hael getirmemek gerekir. Çok büyük değerdir. Büyük emekler ve akıtılan kan temelinde bu oluşmuştur. Kurdistan'a ve Kürt halkına büyük katkı sunmuştur. Dolayısıyla onu doğru anlamamız ve doğru değerlendirmemiz gerekir. Dolayısıyla en temel güç kaynağımız her zaman bu doğrultu ve çizgide olmalı. Bundan asla sapmamak lazım.

Demokratik Özerklik ve Demokratik Konfederalizm

Uluslararası alanda çok tartışılan, dikkat çeken, küresel ortamı etkileyen, hele hele Ortadoğu ortamında daha etkili olan diğer bir boyut da Demokratik Ulus boyutu ve bu temelde gelişen devrimdir. Yine örgütlenme ve siyasi yapı bakımından kendine Demokratik Özerklik ve Demokratik Konfederalizmi esas almasıdır. Bu yaklaşım, farklılıkların demokratik birliği ve katılımı temelinde kendini var ediyor. Bu bakımdan da her farklılığın kendini özgürce, özgün olarak örgütleyip geliştirdiği ve kardeşçe bir arada yaşamayı öngören demokratik birliğe katıldığı bir anlayışı, dayanışmayı, siyaseti kendine esas alıyor.

Nasıl beş bin yıldır gericiliğin en çok tutunduğu nokta cinsiyetçilikse, iki yüz, üç yüz yıldır milliyetçilik de böyle bir rol oynuyor. Bu süreçte çok fazla öne çıktı. Hem devlet ve büyük ulus şovenizmi, milliyetçiliği, hem de ezilen milliyetçiliğin ortaya koyduğu milliyetçilikler sorunları çözmek yerine, daha da ağırlaştırıp karmaşık hale getirdiler, çözümsüz kıldılar. Savaşın ve çatışmanın en temel gerekçesi oldular. Bu temelde de yüz yıldır milliyetçilik zirvede seyrediyor. Günümüze doğru geldikçe de milliyetçi etki daha da artarak öne çıkıyor. Bu milliyetçilikten dolayı iki yüz yıldır Ortadoğu bir kan gölü olmuş durumda. Her yerde savaş var, herkes birbirine savaş halinde ve çatışıyor. Demokratik bir birlik, bunu sağlayacak demokratik özerklik öngörülüyor. Esas alınan çizgi, güçlünün zayıfı ezip yok etmesi çizgisi oluyor. Bu da en yoğun çelişki ve çatışma etkeni olma özelliği taşıyor. 1990'dan bu yana hala Ortadoğu 3'üncü Dünya Savaşı'nın merkezi olmaya

devam ediyor ve bunun ne zaman nereye gideceği de belli değil. Zaman geçtikçe savaş daha da derinleşerek yayılıyor. Zaten Kurdistan 200 yıldır bu milliyetçilik nedeniyle kan gölüne dönmüş durumda. Sürekli bir çelişki ve çatışma halinde.

Dünyanın birçok alanı da bu durumdan pek de farklı değil. Bu bakımdan faşist-tekçi-merkezîyetçi ulus devlet yapıları en ağır sorun, en büyük gericilik konumunda. O yüzden mevcut çatışma ortamının aşılması için demokratik özerklik gerçekleştirilebilir bir çözüm modeli olarak önümüzde duruyor. Fakat bu gerçeğe rağmen çözüm modeli en az Ortadoğu'da tartışılıyor. Kuşkusuz tersi olması lazımdı. Arap toplumunun, yine Ermeni ve Asuri toplumlarının bunu anlaması, tartışması, sahiplenmesi gerekiyordu. Ortadoğu bilinçlenmesinde bir zayıflık vardır. Bu zayıflık hem Önder Apo'nun savunmalarda ortaya koyduğu tezinin Ortadoğu'ya taşınması konusunda böyledir, hem de Rojava Özgürlük Devrimi'nin yarattığı pratiğin Ortadoğu'ya, Arap alemine doğru ve yeterli ulaştırılmasında böyledir. Bu noktada yetersiz, hatalı yaklaşımlar var. Özellikle karşıt güçlerin bundaki rolü ve taşıdıkları milliyetçilik bunda başat bir etkidir. Türk, Arap ve diğer milliyetçilikler bunda temel rolü oynuyor. Gerçek örtbas ediliyor. Bu şekilde Rojava Özgürlük Devrimi'nin Demokratik Ulus karakterinin üzeri maskelenmek isteniyor. Bizim bu çabaları kırarak doğru anlayışla bu tutumları bertaraf etmemiz gerekli. Ama dünya bunu çok iyi anlıyor. Özellikle sosyalist, devrimci hareketler, yine demokratik güçler, kısaca bu tekçi ulus devlet faşizminden, despotizminden, diktatörlüğünden zarar gören, onunla çözüm bulamamış olan güçler, çözüm arayışında olanlar adeta bu demokratik ulus çizgisine bir kurtuluş gibi sarılıyorlar. Rojava Özgürlük Devrimi'nde böyle bir pratik gerçeklik vardır.

Kuzey Doğu Suriye alanı halkların, aşiretlerin, kabilelerin iç içe geçtiği bir alandır. Diğer alanlara göre etnik grup ve inançların daha fazla bir arada bulunduğu ve birlikte yaşadıkları bir alandır. Tarihsel olarak öyle şekillenmiş. Osmanlı hoşuna gitmeyen kesimleri oraya sürmüş, yine Şam ve Bağdat birçok insan ve topluluğu bu alana sürmüş. O yüzden bu Fırat havzası, özellikle Reqa, Dêrazor havzası böylesi sürgün toplulukların toplandığı bir yer olmuş. Son dönemlerde aynı şeyi Suriye Devleti de yapıyor. İnsanları bu alana sürüyor. Yine alanın bazı bakımlardan çekiçliliği de var. Bütün bu etmenler birleştiğinde etnik yapının fazlasıyla iç içe geçtiği bir alan karşımıza çı-

yor. Kuşkusuz tam da böylesi bir alanda Demokratik Özerkliğe dayalı demokratik konfederalizmin geliştirilmesi, yani demokratik ulus dediğimiz anlayışın örgüte ve siyasi yaşama dönüştürülmesi çok önemli. Herkesin dikkate aldığı, öğrenmek istediği çok eğitici-öğretici bir ders oluyor. Çünkü en fazla çekişme ve çatışmanın olacağı, boğazlaşmanın gelişeceği bir sahayı böyle demokratik ortak yaşamın oluşturulduğu bir saha haline getirmek gerçekten de insanlığın yaşadığı sorunların çözümü açısından büyük önem arz ediyor. Bu bakımdan da çok önemli bir örnek ve bir ilk oluyor. O yüzden dersleri çok fazla. Gerçekten bir model ve önemli ölçüde de uygulanıyor. Tam kurumlaşmış, sistem kazanmış bir yapısı yok. Bu devam eden inşa sürecinde adım adım gerçekleşiyor, deneme ve sınamalarla anlaşılır kılınıyor. Yarar getirmeyen, yanlışlık içeren yaklaşımlar düzeltiliyor. Tabii bütün eksik ve yetmezliklerine rağmen şu anda bu alanda olduğu gibi insanların ortak amaç doğrultusunda çelişkisiz, çatışmasız bir şekilde, böyle kardeşçe iç içe geçip birlikte yaşadığı bir ortam dünyanın başka hiçbir yerinde yok. İşte bu mevcut milliyetçi boğazlaşmanın ortadan kaldırılması, demokratik ulus tanımının doğru anlaşılıp uygulanması ve böylece milliyetçilik sorunlarının yol açtığı çatışma ve kanın ortadan kaldırılması için bu deneyimin ortaya koyduğu çözüm gücü son derece önemlidir. Çünkü şimdiye kadar ki düşünce akımlarının ve politik projelerin çözüm bulamadığı bir durumdan bahsediyoruz.

Çetelerin lideri Tayyip Erdoğan

Son olarak 12 yıldır yürütülen savaşın, direnişin sonuçlarına da bakmak lazım. Şimdi, AKP yönetimi ve TC Devleti bütün gücüyle Hafız Esad yönetimini kandırmaya çalışıyor. Yakın zamanda aynı ilişkilenebilirliği Bağdat yönetimiyle geliştirdiğini ve bazı sonuçlar aldığını gördük. Şimdi aynı şekilde, çok daha etkili bir biçimde Beşar Esad yönetimiyle de sonuç almak istiyor. Tabii tüm bunları yaparken de Kürtleri sürekli kendi hizmetinde tutmak için tehdit altında tutuyor.

Şimdi, TC'nin Şam yönetimini kandırma stratejisindeki en temel argümanı nedir? Kuşkusuz Kuzey Doğu Suriye yönetiminin bölücü olduğu, Suriye'ye zarar verdiği, dolayısıyla bölge için bir çatışma etkeni olduğu argümandır. Yani bu şekilde Beşar Esad yönetimine, senin en büyük düşmanın bu siyasi yapılanmadır diyor. Aslında tam tersi bir durum söz konusu ve ar-

kadaşlar da sık sık bu gerçeğe vurgu yapıyorlar.

Bugüne kadar geçen bu 14 yıllık süreçte Beşar Esad yönetiminin ayakta kalmasında Rusya ve İran'ın desteği önemli bir yere sahiptir. Fakat Kuzey ve Doğu Suriye'de ortaya çıkan devrimci gelişme ve bu temelde yürütülen 12 yıllık direnişin sağladığı destek çok daha fazla etkili olmuştur.

Peki, bu nasıl oldu? Biliniyor, başta bu İhvan-i Müslim'ine bağlı çeteler vardı. Kendilerini çeşitli adlarla ifade ettiler. Sonunda kendilerine Özgür Suriye Ordusu dediler. Şimdi güya Muhalif Suriye Hükümeti kurmuşlar. Bu oluşum tamamıyla Tayyip Erdoğan'ın kontrolü altındadır. Zaten liderleri de Tayyip Erdoğan'ın kendisidir. Yine onlarla birlikte El-Kaide'nin kolları alana saldırdı. En son DAİŞ saldırısı gerçekleşti; Musul'dan başlayan DAİŞ saldırısı tüm gücünü Suriye'ye yöneltti, Şam'ı almayı öngördü. Sonuçta Kuzey Doğu Suriye'yi işgal edebilmek için bütün gücünü seferber etti.

İşte Kuzey Doğu Suriye'deki bu devrimci mücadele, 19 Temmuz Özgürlük Çıkışı ve bu temelde gelişen değerlerin korunması için gelişen bu çeteci saldırılara karşı kanla başla direnilmeseydi, Beşar Esad yönetiminden hiçbir şey kalmazdı, esamesi bile okunmazdı. Zaten bir dönem neredeyse yok olma noktasına gelmişti. Tamam, çeşitli güçlerden aldıkları destekle belli bir direnç gösterdiler ama ÖSO'nun, İhvan-i Müslim'inin, El-Kaide ve DAİŞ'in içten geliştirdiği çete saldırılarını Kuzey Doğu Suriye Direnişi kırdı.

Tarihsel olarak Hafız Esad yönetimini en çok zorlayan muhalif güç bu İhvan-i Müslim'indi. Halep'te, Hama'da, Humus'ta fırsat buldukları her an ayaklanma geliştireyorlardı. Hafız Esad yönetimi sürekli topun ağzındaydı. Yani o düzeyde örgütlüydüler. Hafız Esad, ancak katliamlarla kendi yönetimini ayakta tutabildi. Daha o zamandan böyle bir güçtüler. Dolayısıyla Arap sahasında yaşanan gelişmeyle birlikte Şam'daki yönetimi sarsarak bütün Suriye'yi ele geçirmeleri içten bile değildi. Baştan itibaren ABD ile TC buna birlikte destek verip geliştirmeye çalıştı. 2015'e kadar da ittifak halindeydiler ve bu iş için tüm imkânlarını seferber ettiler, kamplar kurup bu yapıyı silahlandırdılar. Sonra ABD ile AKP'nin politikaları gelişti. Bu bakımdan tümünden ortadan kalkmasa da o kesimlere ABD'nin verdiği destek azaldı. Ama AKP-MHP faşizminin desteği sonuna kadar devam etti. O yüzden bu düzeyde destek gören örgütlü bir güç tüm Suriye'yi işgal edebilir, Şam Yönetimini yıkıp tüm-

- ❖ Bu devrimci süreci Önder Apo, 1979 Temmuz başında Kobanê'ye geçişle başlattı ve bu alanda tam 20 yıl çalışma yürüttü. Bu temelde çok büyük bir birikim ortaya çıkardı. Yine Önder Apo'un, PKK'nin yürüttüğü mücadeleyle Kuzey, Güney ve Doğu Kurdistan'da sağlanan gelişmeler de anında, ilk elden ve doğrudan Rojava Kürt toplumu üzerinde, yine Kuzey Doğu Suriye halkları üzerinde etkisini gösteriyordu. Sadece bu alanla da sınırlı kalmıyor, tüm Suriye, hatta Lübnan toplumu üzerinde de derin etkiler ortaya çıkartıyor, izler bırakıyordu.

den ele geçirebilirlerdi. Zaten çeşitli dönemlerde o noktaya da gelindi. O yüzden bütün bu faşist-çeteci saldırıları kıran, dolayısıyla Şam'daki Yönetimin bugüne kadar ayakta kalmasını sağlayan temel etken, Kuzey ve Doğu Suriye'de yürütülen devrimci direniş olmuştur.

Bu çetecilik sadece Suriye'yi tehdit etmiyordu bütün Ortadoğu'yu tehdit ediyordu. Sadece Ortadoğu'yu da tehdit etmiyordu bütün insanlığı tehdit ediyordu. Dünyanın her tarafında DAİŞ saldırıları, tehdidi vardı. İnsanlık DAİŞ terörüyle korkar hale gelmişti. O yüzden Kuzey ve Doğu Suriye Direnişi sadece Suriye rejiminin yaşamasına değil, bir bütün insanlığı bu faşist-çeteci saldırılardan korudu. Bu bakımdan etkisini dünyaya, bütün insanlığa yaydı. DAİŞ'i yenen devrim oldu ki ne Irak, ne de Suriye bir an bile olsa DAİŞ karşısında duramıyordu. Eğer birileri DAİŞ'in Bağdat ve Şam'a olan yürüyüşünü Rojava'ya yönlendirmeseydi hem Bağdat'ı hem de Şam'ı almaları işten bile değildi. Her iki başkentini düşmesine de ramak kalmıştı. Ama Kobanê'de başlayan büyük direniş bunu engelledi.

Aslında Kobanê, DAİŞ'e karşı direnişin başlangıcı, onun yenilgisinin alanı oldu. Ama çok daha öncesinden bu çeteci güçlerle karşı karşıya gelinmişti. 2013 Ocağından itibaren Serêkaniyê'de ÖSO ve El-Kaide türevleriyle çatışmalar yaşandı. Tüm bu süreç bu çeteci güçlerin Suriye'yi ele geçirmelerinin önünü aldı, önledi.

Şimdi bunların yerine AKP-MHP faşizmi saldırıyor. Efrîn, Girê Spî ve Serêkaniyê'yi işgal etmiş durumda. Yine İdlîb taraflarını tümünden kontrol ediyor. Bu şekilde AKP-MHP faşizmi bütün Suriye'yi işgal etmekle tehdit ediyor. Mevcut konumu budur. Sürekli olarak harita üzerinden "Bana sınır üzerindeki 30 km'lik alanı vereceksiniz" diyor ama fırsat bulsa, uygun ortam oluşsa kesinlikle bu istemle sınırlı kalmaz, tüm Suriye'yi işgal eder. TC yöneticilerinin bilinç altında kesinlikle bu var. Zaten bunu fırsat bulduklarında söylemekten çekinmiyorlar. En büyük amaçları Emevi Cami'sinde namaz kılmaktır. Şam'ı alarak Emevi Sultanlığı'nı yeniden Ortadoğu'da tesis etmek istiyorlar. Bunu kendileri ifade ediyorlar. Yoksa bu bizim bir suçlamamız ya da yakıştırmamız değil.

Şimdi TC işgalini de yine bu direniş kırıyor. Onun saldırdığı çete güçlerini Kuzey Doğu Suriye Devrimi, Direnişi zayıflattı, darbeledi ve yenilgiye uğrattı. TC, bu şekilde sonuç alamayacağını görünce bu sefer doğrudan kendi askeri gücüyle işgal saldırılarına girişti. Kuşkusuz bu saldırılara karşı da sadece Kuzey ve Doğu Suriye Devrimi karşı durdu, mücadele etti. Diğer bir ifadeyle sadece Suriye'nin Kuzey Doğu parçasını korumadı, bütün Suriye'yi savunma konusunda oldu.

Esad yönetiminin ne kadar direnme gücünün olduğunu biliyoruz. Çok fazla bir gücü yok. İktidar ve devlet sistemi, yine BM nezdinde meşruiyeti olmasına rağmen çok

fazla bir rol oynayamıyor. Sınırlarını, kendine ait topraklarını bile koruyamıyor. Değil Kurdistan'ı, Kürtleri korumak kendine ait toprakları bile koruyamadı. O açıdan, başta TC saldırıları olmak üzere İhvan-i Müslim'in, DAİŞ ve El-Kaide saldırılarına karşı da sadece Suriye'nin Kuzey Doğu parçasının değil, bütün Suriye'nin savunulmasında, güvenliğinin sağlanmasında Kuzey Doğu Suriye'de yürütülen direniş belirleyici rol oynadı. Verilen mücadelede büyük şehitler verildi. Çok fazla kan döküldü. Tarihin en anlamlı, önemli savaşlarından biri yaşandı. O yüzden bu savaşın dersleri, hem strateji ve taktik bilimi açısından çok önemli, hem de devrimci siyasetin geliştirilmesi, doğru taktik ve tarzın kazanılması açısından çok önemli.

Başta da belirttik, devrimi sadece siyasi yönetime bağlamamak lazım. Siyasi yönetimin değişimine devrim dememek gerekli. Önder Apo savunmalarda bu hususu çok belirgin bir biçimde ortaya koydu. Bunu iktidar ve devlet sistemi açısından yaptı. Dolayısıyla iktidar ve devlet sisteminde tarihsel olarak yaşanmış değişikliklerin devrim olarak anlaşılmasını, tanımlanmasını doğru bulmadı. Birçok devrimci anlayış ve teoriyi böyle tanımlıyordu. Kuşkusuz Kuzey Doğu Suriye Özgürlük Hareketi böyle bir durumu esas almıyor.

19 Temmuz 2012 ile birlikte Rojava'da siyasi yönetim el değiştirdi. Elbette siyasi değişiklik de, yönetim olmak da çok çok önemli. O bakımdan bu tür tarihin devrim için sembol yapılması anlaşılmalıdır. Fakat devrimi belirlenen bu zamanla başlatınca, onun yönetiminin elden gitmesini devrim bitti diye de ele almamak lazım. Devrimi böyle daraltmamak gerekli. Rojava'daki devrim, bir hakikat devrimi. Hakikat devrimi de bir zihniyet ve yaşam tarzı devrimidir. O halde 1979 Temmuz'undan itibaren başlayan ve günümüze kadar gelen, 40 yılı aşan bu devrimci çalışma sürecinin ortaya çıkarttığı zihniyet ve yaşam tarzı değişimlerini, gelişimlerini incelemek gerekli. Gerçekten bu devrimci çalışma, Rojava Kürt toplumu ve Kuzey Doğu Suriye halkları üzerinde zihniyet boyutuyla nasıl, hangi düzeyde bir değişim-dönüşümü beraberinde getirdi? Halkı, bu milliyetçi, dinci, cinsiyetçi, pozitif bilimci düşüncelerden ne kadar uzaklaştırdı? Demokratik uygarlık bilincini, çizgisini, demokratik modernite kuramını ne kadar anlaşılır kıldı? Onun zihniyet yapısını, ideolojik çizgisini, tarzını, üslubunu, temposunu ne kadar aldı? Bir de bu boyutuyla 19 Temmuz 2012 ile başlayan devrimci hamleyi, Rojava Özgürlük Devrimi'ni değerlendirmemiz gerekir.

Önderlik eğitimi ve çabaları Rojava Kürtlerini toplum haline getirdi

Gerçekten seksenli, doksanlı yıllarda bizzat Önder Apo alanda çalışırken Rojava toplumu, kadınları, gençleri nasıl bir zihniyet değişimi, yaşam tarzı değişimi gerçekleştirdi?

Ne kadar eğitildiler? Ahlak ve politik toplum çizgisinde kendilerini ne kadar değiştirdiler, eğittiler, toplum olma özelliği kazandılar? Öncesinde o düzey yoktu. Değişik yerlerden gelmiş, toplanmış bir topluluk durumundaydı. Rojava Kürtleri toplum haline Önder Apo'nun eğitim ve çalışmalarıyla geldi. O bilinç böyle oluştu. Şimdi o bütünlük böyle yaşanıyor. Öncesinde böyle bir bütünlük yoktu. Cizre'yi Kobanê ve Efrîn ile birleştirmenin imkânı yoktu. Hiçbir parti birleştiremedi. PKK dışında, Rojava'nın hepsinde örgütlenmiş hiçbir parti yoktur. Sadece PKK örgütlendi. Biz o zamanları çok iyi biliyoruz. Diğer partiler, bir kabilenin, yörenin ya da belli bir çevrenin partisi olarak var oldular. Bu parçalılık toplumun da duruşuydu.

Şimdi Rojava'da bunları aşan

❖ Rojava'da devrim deyince her şeyden daha fazla Önderlik gerçeğini görmek, anlamak, onun derslerini çıkartıp ona bağlı kalmak gerekiyor. Böyle zengin dersleri olan devrimci bir deneyimin, Rojava'da 12 yıl geliştirilmiş olması önemli. Mucize demeyelim ama büyük öneme sahip. Öyle kolay bir iş değil. Tarihi değerler içeren bir durum.

bir Kürt toplum gerçekliği ve bütünlüğü ortaya çıkartılmışsa bu 40 yılı aşkın süredir yürütülen özgürlükçü-devrimci çalışmalar sayesinde. Bu zaman dilimi içinde de seksenli ve doksanlı yıllarda Önder Apo'nun yürüttüğü çalışmalar bugünkü sonucu ortaya çıkartan zemini yarattı. En büyük zihniyet değişimi o zaman yaşandı. Özgürlük bilincini, toplumsal olma bilincini o zaman edindiler. Yine kadınlar özgürlük bilincini o zaman edindi. Önder Apo, kadınlarla özel olarak ilgilendi. Kadınlar içerisinde özel çalışmalar örgütledi, yürüttü. Bu temel üzerinden Rojava Kadın Devrimi gelişti. Yoksa öyle kendiliğinden, sonradan gelişmedi, öyle hiç yoktan, birden bire ortaya çıkmadı.

Şimdi 12 yıldır önemli bir çalışma yürütülüyor. Hem siyasetin, ekonomik-toplumsal yaşamın kendini örgütlemesi açısından hem de kültürel gelişmenin derinleştirilip örgütlenmesi noktasında devam eden önemli bir devrim süreci var. Ama devrimi dar ele almamalıyız. Kurdistan, Suriye ve Ortadoğu bütünlüğüyle değerlendirmeliyiz. Kuşkusuz daha da tehlikeli devrimi sadece siyaset ve yönetimden ibaret gören tutum ve anlayışlardır. Bu yaklaşımın devrimle uzaktan

yakından bir ilişkisi yoktur. Devrim, bir zihniyet ve yaşam tarzıdır, bir ideolojik değişim ve gelişmeye tekbül eder. Devrimi, zihniyet devrimi, ideolojik devrim, yaşam tarzı devrimi olarak görmeli ve bu temelde bunu geliştirmeliyiz.

Bu çerçevede geçen süreçte imha edici saldırılar çok oldu. Bu yüzden askeri direnişler öne çıktı. Bu direnişi sürdürebilmek için en karşıt olunan güçlerle bile askeri ittifaklar yapıldı. Bunlar yanlış da olmadı. Önemli sonuçlar da verdi. Bu bakımdan mevcut imkân ve fırsatlar gelişen bu saldırılar temelinde kullanıldı. Bunu insan görüyor, anlıyor. Anlaşılır bir durumdur da. Öyle anlamaz olmamalıyız. Tabii fırsat buldukça bu siyasi-askeri zeminden, zihni ve ideolojik boyuta da kendimizi taşımamız, devrimin ideolojik ve kültürel bo-

malar da oldu. Bu temelde çalışmalar ne kadar geliyor, ne kadar etkili oluyor tam bilemiyoruz. Bir şey diyemeyiz. Fakat bu hususların önemini görmemiz lazım.

Hep Önder Apo'nun çalışmasından, parti öncülüğünden, gerilladan söz ettik. Sonuç olarak Önderliğin bu alanda geliştirdiği partileşme ve ortaya çıkardığı gerillalaşma düzeyi dünyada bir ilktir. Hiçbir tarihsel dönemde bu düzeyde, bu ölçüde bir partileşme ve gerillalaşma olmadı. Tarihte çeşitli fedai hareketlerin geliştirilmeye çalışıldığını biliyoruz. Bir Hasan Sabah örneğine bile baktığımızda bilince dayanmadığını, bir intikam hareketi olarak geliştiğini görüyoruz. Bunu bilinçli hale getiren Önder Apo gerçeğidir. Dolayısıyla PKK ve PAJK'ta ortaya çıkan partileşmeyi, parti öncülüğünü doğru ele almak lazım.

yutunu geliştirebilmemiz gerekli. İdeolojik devrimi, kültür devrimini, dolayısıyla ahlak devrimini ne kadar geliştirirsek devrim o kadar toplumsallaşır, o kadar kökleşir, o kadar kalıcı olur, o kadar yenilmez hale gelir. Yoksa devrim sadece siyasi ve askeri başarılarla korunup geliştirilemez. Siyaset ve askerlikte kazanmakta vardır, kaybetmekte. İmkân da elde edersen, zarar da görürsün. Oradan elde edilen imkânlar güç oluşturuyor ve bu güç önemli. Yaşamda rol oynuyor. O nedenle siyasi-askeri boyutu hiçbir zaman göz ardı etmemek, küçümsemek önemli ama toplum yaşamını, devrimci çalışmayı, dolayısıyla devrimi sadece siyasi ve askeri bir olay olarak görmek yanlıştır. Dar, yetersiz ve parçalayıcı bir yaklaşımdır. Devrimin esas boyutunu, temelini görmemeyi ifade ediyor. O bakımdan devrimin zihniyet boyutunu, ideolojik boyutunu daha iyi görmeli ve daha çok değerlendirmeliyiz.

Olması gereken çizgi fedailiktir

Rojava'da devrim, 10'uncu yılını tamamlarken ikinci on yılının Kültür Devrimi Dönemi olması yönünde görüş belirtmiştik. Bu yönlü tartış-

Sıradan, basit bir olay olarak görmek gerekir. Dolayısıyla parti yaşamını, oradaki cesaret ve fedakârlığı, Apocu fedailiği dediğimiz çizgiyi, ölçüyü düşürmemek gerekir. Her şey buraya bağlı. Bu parti öncülüğüyle oluyor. 12 yıldır bu kadar saldırıya karşı direnişi bu fedai çizgi gerçekleştirdi ve başardı. O bakımdan bu fedai duruşu doğru anlamak ve parti ölçülerini asla zayıflatmamak gerekli. Buraya bireyciliği, özel mülkiyetçiliği, hileyi sokmamak lazım. Gerillanın, savaşın, parti yaşamının en önemli, belirleyici gerçeklerinden biri olan yoldaşlık gerçeğine halel getirmemek gerekir. Farklı imkânlar olunca "bunun zamanı geçti, şimdi yeme zamanı" diyerek bireyci, maddiyatçı, küçük-burjuva tutum ve anlayışlara girilmemeli. Böyle zihniyetler içimizde de çıkabiliyor. O nedenle kadro ölçüleri düşmemeli, öncü militan ölçüler düşmemeli, sıradanlaşmamalı. Onun cesareti, fedakârlığı, bilinci fedai çizgisi, maddiyat karşısındaki durumu, komünalitesi geriletilmemeli. Şunlar lazım diye bozmamak gerekli. "Tek yanlı, maddi, pratik düşünce bize lazım, böylesi daha iyi olur" deniliyor ama işin zihniyet ve ideolojik boyutu, yaşam tarzı boyutu hiç görülmüyor. Biz buna olumlu baka-

mayız. Bu kabul edilemez.

Aynı durum savunma ve gerilla açısından da geçerli. Zaten parti demek gerilla demektir. Öyle ortaya çıktı. Savunma ve güvenlik alanı asla pazarlanamaz. Adına "Öz Savunma" diyoruz. Kavramın içeriğinin bilincine iyi varmak gerekli. Öz savunma, başkasına ihale edilen iş olamaz. Sen başkasına güvenliğini, savunmanı teslim ve ihale edersen o öz savunma olamaz. Onların savunması olur. Dolayısıyla böyle bir yapı o ad altında örgütlülüğü ve silah gücünü de eline geçirirse her türlü sömürücü baskıcı güce dönüşür. Oradan da iktidar ve devlet doğar. O bakımdan insanlık tarihini inceliyoruz, anlamaya çalışıyoruz. Klanı, doğal toplumu, neolitik devrimi, devletçi uygarlığı, iktidarın ortaya çıkışını inceliyoruz. Sömürü nasıl başladı? Nasıl başkalarının değerlerine el konuldu ve bunu kim yaptı? Kuşkusuz özel silahlı güçler yaptı. Silahı eline geçiren, dolayısıyla kendini kamu sorumlusu olarak ilan eden güçler yaptı. O yüzden şimdi öyle okuyup geçmemeliyiz. Anlayıp ders çıkartmalı ve doğru uygulamalar hale gelmeliyiz. Savunma ve güvenliğe maddiyat ve bireycilik karıştırılmaz. Orada çizgi fedailiktir.

PKK bir fedai hareketi olarak doğmadı, gerilla da öyle değildi, elinde her hangi bir silahı yoktu. Uzun süre farklı ölçülerle mücadeleler yürüte yürüte böyle bir fedai çizgiye ulaşıldı. Yine bu mücadelelerin gerekleri temelinde parti, gerilla ve savunmadaki fedai çizgiye ulaşıldı. 40 yıldır, 15 Ağustos 1984'ten bu yana bununla savaş yürütüyor. DAİŞ, ÖSO, yine El-Kaide ve AKP-MHP faşist-çete saldırılarına karşı Kuzey Doğu Suriye'yi bu bilinç ve örgütlülük, bu duruş savundu. Başka bir şey savunmadı. Ne silah savundu, ne de çeşitli yerlerden gelmiş "koalisyon" denilen güçler. Onların savunmaları sadece etkileyici güçtür. Belirleyici etkeni göz ardı etmemiz lazım. O nedenle bu savunma alanını maddiyat alanına dönüştürme, özel mülkiyet haline getirme kabul edilir bir durum değildir. PKK ve Kurdistan'daki savaş gerçeği bunu reddediyor. Bu bütün insanlık için geçerli. Küresel kapitalist modernite sisteminin yok sayıp yok etmek istediği Kürtler için bin kat daha geçerli. Önder Apo manifestoyu hazırlarken bunun pratik mücadelesi için "Yeni bir MED Hareketi başlatıyoruz. Gerekirse 300 yıl direneceğiz, savaşacağız" dedi. Bu anlamda ufak bir gelişme olunca hemen ilk feragat edilen savaş, savunma alanı olmamalı. Kürt'ü güç yapan, özgürlük gücü yapan çizgi bozulmamalı. Bunun kabul edilecek bir tarafı yok.

Yine devrimin zihniyet boyutunu geliştirmek gerekli. Kadronun bu temelde kendisini de örgütleyerek ahlaki-politik ölçülere göre halkın yaşam tarzında değişimi öngörmesi, örgütlü, yeni bir toplum yaratması lazım. Kapitalist modernitenin değişik uçlarından etkilenen, bu temelde ona benzeyen olmamalıyız. Bu konuda toplumu faz-

lasıyla eğitmek, bilinçlendirmek, örgütlemek lazım. Kuşkusuz bunun için de kadronun sürekli halkın içinde olması, halkla bütünleşmesi lazım. O yüzden halktan kopuk, halkın eğitimi ve örgütlenmesinden kendini sorumlu görmeyen kadro duruşu kabul edilemez. Zaten böyle bir kadro da olamaz. Eğer bu temelde doğru yaklaşırsa bir avuç hain dışında Kurdistan'da herkes eğitilebilir. Çünkü bu dayatılana karşı yaşamı sürdürmenin tek yolu fedai direnmektir, bunun dışında Kurdistan'da başka bir yol yok. Eğer bir Kürt olarak, bir insan olarak yaşamının başka yolu olsaydı belki "herkesin kendine göre görüşü var, bireyci, maddiyatçı yaklaşıyorlar, o yüzden öyle oluyor" denilebilirdi. Fakat Kurdistan'da bunun koşulları yok. Kurdistan'da olan gerçekten de fedaileşme zemini. O halde devrimin gerçekten de ideolojik-kültürel boyutunu iyi geliştirmeliyiz.

Komün, demokratik toplumun demokratik ulusun çekirdeğidir

Örneğin ekolojik devrimi daha güçlü, daha derin, anlamlı ele almalıyız. Bir ekolojik bilinç, ekolojik planlama ve çalışma var mıdır? Hayır, çok yok. Ekoloji ekonomiyi, üretimi, bölüşümü içeriyor, o da toplumun örgütlülüğünü içeriyor. Mesela ekonomik yaşamda, toplumsal örgütlülükte komünal sistemi çok fazla geliştiremedik. Dediğimiz şeyler ortaya çıktı ama Rojava Devrimi 12 yıldır toplumu doğru bir komünal ve kooperatif sistemde eğitip örgütleyemedi. Ya da bunun ön modellerini henüz geliştiremedi. Ad ya da kavram olarak var ama içleri boş ve mülkiyet kokuyor. Hiç bireyci özel mülkiyetle komün, kooperatif olur mu? O komünal mülkiyet temelinde olur. Evet, Sovyetler Birliği'ndeki gibi "kamu mülkiyeti" adı altında devlet mülkiyetini, komünal mülkiyet saymamak lazım. Ama komün, demokratik toplumun, demokratik ulusun çekirdeğidir. Bu da doğru bir komünal sistemle olur. Bu bireyci-özel mülkiyet anlayışı aşıp komünal sistem geliştirilemezse ne ekolojik devrim gelişir, ne de Kadın Özgürlük Devrimi. Kuşkusuz bu gerçeklik Kadın Özgürlük Devrimi için çok daha fazla önem arz ediyor. Düşünce ve silah gücünü ele geçiren, güç kazanan bireysel özel mülkiyeti ortaya çıkarıyor. Dolayısıyla maddi şeylerden daha önce mülk yapılan kadın oluyor. Beş bin yıllık tarih böyle değil mi? O halde bunlar birbiriyle iç içe, birbirine bağlı hususlardır. Doğru bir ekolojik bilinç, örgütlülük, doğru bir kadın özgürlük çizgisi, yaşamı, o temelde özgür topluma ulaşmanın demokratik toplum ve komün olmakla kopmaz bağını kesin görmeliyiz. Dolayısıyla ideolojik devrim, kültür devrimi dediğimiz durum, toplumun ve bireyin demokratik komün ve özgür yaşam çizgisindeki eğitimi ve örgütlenmesidir. Bütün çalışmanın başına bunu koymaktır. Bütün parti çalışmalarını, öncü çalışmalarını buraya seferber etmedir. Bunlar bakımından da Rojava'daki durumun de-

❖ Önderlik gerçeği ile birlikte şehitler gerçeğini de doğru değerlendirmek lazım.

Önder Apo'nun geliştirdiği, PKK'nin örgütleyip yürüttüğü Kurdistan Özgürlük Savaşı'na, Rojava Kurdistan halkı, kadınları ve gençleri çok etkili katıldılar. 1979-'80'den itibaren ev sahipliği yaptılar. Kapılarını açtılar, imkânlarını paylaştılar. 1985'ten itibaren de hem Rojava'daki imkânları toparlayıp gerilla savaşının gelişmesine sevk ettiler hem de yüzlerce, binlerce genci Kurdistan'ın hangi parçasında olursa olsun savaşa seferber ettiler. Bu temelde Rojava gençliği 15 Ağustos 1984'ten itibaren başlatılan Gerilla Atılımı'nın içinde yer aldı. Etkin bir katkı sundu. Değerli katılımları oldu.

ğerlendirilmesi gerekiyor. Yetmezlikler açısından çeşitli gerekçeler öne sürülüyor ama hiçbirisi çizgi temelinde kabul görür değil.

Bazı dönemlerde yaşananlar, içinde bulunulan şartlar nedeniyle geçici olarak kabul edilebilir ama o şartlar ortadan kalktıktan sonra o yaşananlar da değişmek zorundadır. Rusya değiştirmede, Sovyetlerin başına ne geldi. Dolayısıyla bizim de bu tür değişiklikleri yapabilmemiz gerekli. Öyle bazı zorlukları göstererek toplumu eğitime ve örgütleme görevinden uzak durulmamalı, yine demokratik komün yaşamını, ahlaki ve politik toplum değerlerini büyütmekten geri durmamalıyız. Bunu kesinlikle geliştirmek gerekli. İşte kültür devrimi budur. Yeni bir ahlak böyle ortaya çıkacak. Yani azami kâr hırsıyla alan doğayı yağmalayan değil de, tersine hep elindekini yanındakiyle, komşusuyla, yoldaşıyla en ileri düzeyde paylaşan bir zihniyet ve ahlak geliştirilmeli. Bunu yapacak bir insan duruşunu, bir toplum düzeyini ortaya çıkartmak gerekli. Buna "olmaz" dememek lazım. Bu öyle zorla olmaz. Bakın, Sovyetler Birliği'nde sadece 1921 ile 1938 arasında "Karşı Devrimci" denerek öldürülen insan sayısı resmi olarak 640 bin imiş. Tabii bunlar resmi rakamlar, karşıt uçta olanlar bu sayıyı milyonlarla ifade ediyorlar.

Evet, yaşanan savaştır. Yerinde ve uygun düzeyde olursa şiddet de gerekiyor ama bu biçimde olmaz. Böyle yaparsan sonun Sovyetler Birliği'nin sonu gibi olur. Dolayısıyla biz öyle yapmayacağız. Zaten paradigmasal olarak da iktidar ve devlet çizgisini esas almamak, bu konuda zihniyetin ve ideolojinin önemini ortaya koymak gerekiyor. Dolayısıyla eğitim, bilinçlenme bizim en temel silahımız olmalı. Bunu yapmadan, kullanmadan, bu temelde imkânları ve gücü seferber etmeden, devrimci ve öncü çalışmaları buraya bağlamadan hemen "olmuyor" demek, bu şekilde eskiyle uzlaşmayı aramak, bireyci, özel mülkiyetçi anlayışları öne çıkartmak doğru ve kabul edilebilir değildir. Öyle olmaz. Başta belirttik, eğer öyle olursa devrim zamanla o olumlu özelliklerini kaybedebilir de. Evet, şu anda dünyadaki tekçi ulus devlet faşizmine karşı Rojava'da demokratik konfederalizm, demokratik ulus temelinde oluşmuş bir kadın bilinçlenmesi ve etkinliği var. Ama bunlar ulusal bir örgütlülük oluyor. Dolayısıyla özgür olmak ve hakikate ulaşmak için bu yeterli değil. Toplum ve yaşam hakikatini tam olarak doğru bir şekilde açığa çıkartmaz. Onu aşmak, yeterli hale getirmek, bütün ideolojik-kültürel-

sanatsal çalışma alanlarında derinleştirmek lazım. Eğitimin gücünü, sanat ve edebiyatın gücünü bu doğrultuda etkili bir biçimde kullanmak gerekli. Bunlar da sınırlılık var. Ya da eski paradigmayı aşmama var. Bilinç azlığı, inanç zayıflığı, irade eksikliği var.

19 Temmuz bir bilinmeyeceye doğru yürüme, cüret etmeydi. Ama bunun ideolojik devrim boyutunu tamamlamakta aynı cüretkârlığı göremiyoruz. Bu dünyadan çok kopmayalım, ayrı düşmeyelim, biraz onlara benzeyelim şeklindeki yaklaşımlar biraz daha fazla ön plana çıkarak etkili oluyor. O da zarar vericidir. Büyük imkânlar ve fırsatların heba olmasına yol açıyor.

Geçen 12 yıllık savaş, bu fedai savaşın gerçeklerini çok daha iyi açığa çıkartmıştır. Bütün toplum, insanlar bunu yaşayarak gördü. O temelde eğitim görme, örgütlenme ve bilinç edinme imkân ve fırsatları daha fazla oldu. Bu durum hala da devam ediyor. İmkânlar ve fırsatlar zamanında değerlendirilmezse, yapılması gerekenler yapılmazsa daha sonra bu mevcut imkân ve fırsatlar kaybolur. Ondan sonra da "ne yapalım koşullar değişti, imkân, fırsat kalmadı, dolayısıyla biz devrimden vazgeçtik" dememek lazım. Bizim Sovyetler Birliği deneyimini iyi anlamamız, değerlendirmemiz gerekli. O konuda pratikte yaşanmış olanları, neyin bozucu etkenler olduğunu iyi bilince çıkartmalıyız. Sadece o da değil, tarihteki bütün özgürlük hareketlerini, sonuçta yaşadıkları durumu, başlarına gelenleri eğer ele alıp değerlendirsek doğruları burada bulabiliriz.

Şimdi yeni bir yıla, 13'üncü devrim ve mücadele yılına giriliyor. Bu yılda güvenliğe, savunmaya dikkat etmeliyiz. Bu temelde toplumsal inşayı da geliştirmeliyiz. Özellikle Parti'yi ve savunmayı fedai çizgisine oturtmalı, toplumun ahlaki-politik yapısını, değerlerini güçlendirmeliyiz. Bu temelde bir ideolojik-kültürel değerlendirmeye gidilirse bu hem devrimi derinleştirir, yayar hem de yenilmez kılar, büyük güç sahibi yapar.

13'üncü yılda da bu tür düşünce ve yaklaşımların daha çok gelişeceği, devrim gerçeğinin daha doğru anlaşılacağı, derslerinin daha derin ve yeterli bir şekilde bilince çıkarılacağı, devrimin ideolojik, zihniyet ve kültürel boyutunu geliştirmek için gerekli plan ve kararların pratikte ortaya çıkarılacağı inancındayız. Böyle olmaması için hiçbir neden ve engel yok. İstenirse, inanılırsa, doğru bulunursa yapılabilir. Bu konuda en avantajlı alan Rojava alanıdır. Rojava zemini, böyle bir hakikat devrimi ve demokratik modernite devrimi için bulunmaz bir

zemin. Dolayısıyla böyle bir tecrübe için de en uygun alan Rojava alanıdır. Çünkü Önder Apo onun temellerini hazırladı.

Şimdi tarih de bunu bir fırsat olarak, özgürlük hareketi ve Kurdistan devrimciliği olarak önümüze koydu. O halde doğru anlayalım, doğru yaklaşıalım. O yüzden kendine göre ele alan, ya da başkalarından etkilenip sağa-sola yalpalayan, çarpıtan durumlara düşmeyelim. Kesinlikle eğer bizden yönlü böyle bir durum gelişmezse, toplum, her türlü özgürlükçü, komünal gelişmeye, ahlaki ve politik toplum değerlerini en üst düzeyde işletir hale getirmeye açıktır. O halde öncü çalışma olarak biz de bu bilinci, örgütlülüğü geliştirelim, buna destek verelim. Devrimi, bu temelde daha fazla derinleştirelim. Bu yapılırsa hem devrim derinleşir, kökleşir, toplumsallaşır hem de yenilmez hale gelir.

Bunlar temelinde yine en başta Önder Apo'yu saygıyla selamlıyoruz. Gerçekten Rojava'da devrim deyince her şeyden daha fazla Önderlik gerçeğini görmek, anlamak, onun derslerini çıkartıp ona bağlı kalmak gerekiyor. Böyle zengin dersleri olan devrimci bir deneyimin, Rojava'da 12 yıl geliştirilmiş olması önemli. Mucize demeyelim ama büyük öneme sahip. Öyle kolay bir iş değil. Tarihi değerler içeren bir durum. O halde 12'nci kuruluş yıldönümünde böyle bir devrimci adımı, hamleyi, cesaret ve fedakârlığı, ortaya çıkan bu cüreti, bu bilinç ve kararlığı, tıpkı 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Kararı gibi selamlıyoruz.

Eğer Rojava'da işler, şehit düşerken "Mezar taşıma borçlu yazın" bilinci ve anlayışıyla yürütülürse o zaman kimse ne o devrimin önünü kesebilir ne de kimse yenilebilir. O halde bu ölçüye, bu çizgiye hanel getirmemek lazım. Çeşitli basit maddi nedenlerden dolayı o çizgiden uzak durmamak gerekli. Bunlar çerçevesinde bir kere daha devrimin 13'üncü yılını selamlıyor, bu devrime emeği geçenleri ve yaratıcıları kutluyoruz. Devrimin şehitlerini saygı ve minnetle anıyor, 13'üncü yılda Özgürlük Devrimini derinleştirmek, büyütme ve yaymak için yürütülen çalışmalara üstün başarılar diliyoruz. İstiyoruz ki 13'üncü yılda Özgürlük Devrimi Rojava'da daha çok derinleşsin, kökleşsin, öncülük görevlerini daha fazla yerine getirsin, insanlığın umudu, ışığı ve yıldızı olmaya devam etsin. Bu özelliğini daha çok geliştiresin. Bunlar temelinde devrimi kutluyoruz. Mücadele yürütenlere de üstün başarılar diliyoruz.

- Yaşasın 19 Temmuz 2012 Devrimci Hamlesi!
- Bijî Rêber APO!

Önder Apo'ya Özgürlük Hamlesi'ni ZAFERE TAŞIYALIM

■ CEMAL AMED

10 Ekim tarihinde dünya çapında startı verilen 'Önder Apo'ya Özgürlük Kürt Sorununa Çözüm' Hamlesi 10 Temmuz'da onuncu ayına girecek. Dünyanın dört bir tarafından farklı ulusal, kültürel ve toplumsal kesimlerden insanların bir araya gelerek yaratıcı eylem ve etkinliklerle Küresel Özgürlük Hamlesi'ne katılması heyecan vericidir. 'Önderliğin Sesini Duymak İstiyoruz', 'Önderliği Okuma Günleri' ve 'Önderlikle Diyalog' gibi yaratıcı etkinliklerin giderek daha da zenginleşerek süreklileşeceği ve küresel ölçekte ciddi gelişmeleri açığa çıkaracağı şimdiden görülmekte.

Keza, küresel düzeyde bu kadar farklı kesimlerin somut bir amaç için bir araya gelerek farklı yöntemlerle mücadeleyi geliştirmeye başlaması, ezilen insanlığın direniş tarihindeki eşsiz örneklerden başlıcası olmaya adaydır. Bu denli farklılıkları tek bir amaç doğrultusunda harekete geçiren hakikat kuşkusuz ki Önder Apo gerçekliği ve geliştirdiği paradigmanın gücüdür. Önder Apo'nun geliştirdiği Demokratik Sosyalizm ya da Demokratik Konfederalizm çizgisi, başta kadınlar olmak üzere tüm ezilenleri özgürlük ve direniş çizgisine çekerek, mücadeleciler kılıyor.

Farklılığa dayalı özgür yaşam anlayışı ve tarzı, Önder Apo'nun geliştirdiği Demokratik Sosyalizm çizgimizin esasını oluşturuyor. Bu kadar farklı kesimden insanların bir araya gelip Önder Apo'nun özgürlüğünü savunmaları, demokratik modernite güçlerini kapitalist modernite sistemine, zihniyet ve siyasetine karşı daha etkili, bilinçli ve örgütlü mücadele eder hale getiriyor. Bu yönüyle beş bin yıldır eşitlik ve özgürlük için mücadele eden ezilenlerin tarihi yeniden canlanıyor ve bu canlanış, demokratik sosyalizmin bizatihi kendisi ve pratiği olarak yaşanmasıdır.

Önder Apo'ya yönelik geliştirilen İmralı işkence ve soykırım sistemi, özünde tüm ezilen insanlığa yönelik bir soykırım sistemidir. Önder Apo, tüm ezilen insanlık adına olağanüstü bir mücadele yürütmeyi sürdürüyor. Dolayısıyla Önder Apo'nun fiziki özgürlüğü için mücadelenin de tüm ezilen insanlık için mücadeleyi içermesi, Küresel Özgürlük Hamlemizin bu düzeyde gelişmesinin ve büyümesinin de en temel nedeni oluyor.

Dünyaca ünlü filozof ve düşünür Slavoj Žižek, Önderlik savunmalarından bir bölüm okuduktan sonra, yukarıda dikkat çektiğimiz hakikati 'Bizler burada mücadele ederken Abdullah Öcalan İmralı'da hepimiz için mücadele ediyor' sözleriyle dile getirmiş ve Özgürlük Hamlesi'ne anlamlı bir katılım yapmıştır.

Özgürlük Hamlemizin dünya genelinde bu düzeyde yürütülmesi son derece tarihsel ve anlamlı

bir gelişme olurken daha da sonuç alıcı eylem ve etkinliklerle büyü-tülmesi gerekiyor.

Önder Apo'nun tüm ezilen halkların Önderliği, Kurdistan devriminin bölge ve insanlık devrimi haline gelmesinde hiç kuşkusuz ki Kurdistan'da soykırım saldırılarına karşı geliştirilen direnişle halkımızın bu Hamle'ye katılım düzeyi belirleyecektir.

Kürt halkı, tüm Kurdistan, Türkiye ve yurtdışında dostlarımızla birlikte Önder Apo'ya yönelik 9 Ekim ve 15 Şubat Uluslararası Komplosu'nun 25. yıldönümünde alanlara çıkarak İmralı soykırım sistemine karşı öfkesini haykırmış, Özgürlük Hamlesi'ne katılımın anlamlı başlangıcını yapmıştır. Aynı şekilde halkımız kadınlar öncülüğünde, 8 Mart'ı, Newroz'u ve 4 Nisan'ı büyük mücadele ve direniş süreçlerine dönüştürerek Hamlemizi önemli bir aşamaya taşımıştır.

Kürt halkının dostlarıyla birlikte Hamle'yi güçlü sahiplenmesi, Türkiye'de 31 Mart 2024'te yapılan yerel yönetim seçimlerinde soykırımcı, sömürgeci, faşist AKP-MHP iktidarına tarihinin en büyük yenilgisini yaşatmış, özünde iktidardan düşürmüştür.

Hamle'yi geliştirmek temel sorumluluktur

Seçimlerin hemen ertesi günü Wan Belediyesi'ne yönelik darbeye karşı halkın büyük öfkesi ve serhildanı, Hamle'nin büyük etkisi olarak AKP-MHP faşizminin ikinci yenilgisine yolaçmıştır. Dolayısıyla 'Önder Apo'ya Özgürlük Kürt Sorununa Çözüm' Hamlemizin Bakır alanı başta olmak üzere tüm Kurdistan ve yurtdışında sonuç alıcı tarzda örgütlendirilerek geliştirilmesi tüm alanların, kadro ve yurtseverlerin en temel görevi ve sorumluluğudur.

Hamlemizin öncülüğünü kuşkusuz ki Kurdistan özgürlük gerillası yapıyor. 1 Ekim 2023 tarihinde Erdal ve Rojhat arkadaşların soykırımcı, sömürgeci, faşist devletin başkentinde gerçekleştirdikleri büyük fedai eylem düşmanı derinden sarsmış, iradesini kırmış ve Özgürlük Hamlemizin zafer çizgisini açığa çıkarmıştır.

Rojhat ve Erdal yoldaşların bu kahramanlık çizgisi, Metîna, Zap ve Avaşın başta olmak üzere Kurdistan özgürlük gerillasının olduğu tüm alanlarda temsil edilerek Apocu fedailiğin destansı direnişleriyle düşmanın her türlü -kimyasal, nükleer ve yasaklı silahlarla- saldırılarını boşa çıkardığı gibi, ona büyük darbeler vurmuştur.

Kahraman özgürlük gerillasının faşist AKP-MHP iktidarına ve KDP çeteciliğine karşı olağanüstü direnişçiliğini açığa çıkaran hakikat, Rêber Apo gerçekliği ve İmralı soykırım sistemine karşı yürütmüş

olduğu büyük mücadeledir.

Önder Apo gerçekliğiyle bağlantılı olarak, gerilla mücadelemizin stratejik rolünü ve öncülüğünü açığa çıkaran, onu büyüten, geliştiren ve yenilmez kılan PKK zindan direnişçiliğidir. Günümüzde zindanlardaki PKK ve PAJK'lı yoldaşların geliştirdikleri tarihi direniş, 14 Temmuz çizgisinin yetkin takibi, Özgürlük Hamlemizin de en etkili direniş ve eylemleri olarak büyük anlama sahiptir.

Dolayısıyla dağ ve zindan direnişçiliğini bütünlüğü içinde anlayarak, gereklerine göre mücadele etmek PKK kadro ve militanının en temel özelliklerinin başında geliyor.

14 Temmuz ruhu ve tanrıça Zilan fedailiği

Zilan yoldaşın, 6 Mayıs 1996'da Şam'da Türk kontr-gerillasının Önder Apo'ya yönelik düzenlediği bombalı saldırıya yanıt olarak 30 Haziran 1996'da gerçekleştirdiği fedai eylemin 29. yılına girmiş bulunuyoruz. Önder Apo, Zilan yoldaşın 'Özgür Yaşam Kanunu' ve 'Özgürlük Tanrıçası' olduğunu belirtmiş, 'Zilan komutan, bizler O'nun emir erleriyiz' diyerek kapsamlı çözümlenmiştir.

Ölümsüz büyük Komutan Agit (Mahsum Korkmaz) öncülüğünde gelişen 15 Ağustos Atılımı ve gerilla fedailiğinin en yetkin temsili olan tanrıça Zilan çizgisi, bugün başta Metîna, Zap ve Avaşın savaş tünelleri olmak üzere her yerde Kurdistan özgürlük gerillasının olağanüstü direniş ve yenilmezliğinin de esasını oluşturuyor.

15 Ağustos Atılımı'nın Amed zindan direnişçiliğine bağlılığın gereği olarak Rêber Apo tarafından planlanıp pratikleştirildiğini biliyoruz. Amed zindan direnişçiliğini temsil eden 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu'nun 43. yılına girdik. Mazlum Doğan, Ferhat Kurtay, Necmi Öner, Eşref Anyık, Mahmut Zengin, Hayri Durmuş, Kemal Pir, Akif Yılmaz, Ali Çiçek, Sakine Cansız yoldaşlarda temsilini bulan Amed zindan direnişçiliği, 12 Eylül faşizmini yenilgiye uğratarak PKK'nin ideolojik zaferini kesinleştirmiştir. Düşmanın tüm saldırılarına karşı direnmenin ve başarmanın çizgisi olan 14 Temmuz ruhu, Apocu fedai yaşam ve mücadele tarzını netleştirerek PKK'yi yenilmez kılmıştır.

Bu vesileyle bir kez daha Önder Apo'nun en yetkin temsili olan, halk ve insanlık olarak bugünlere gelmemizde belirleyici rol oynayan Mazlum Doğan, Dörtler, Hayri Durmuş, Kemal Pir, Akif Yılmaz, Ali Çiçek, Sakine Cansız, Zilan yoldaşlar şahsında tüm kahraman devrim şehitlerimizi saygı, sevgi ve minnetle anarak bağlılık ve başarıma sözümüzü yineliyoruz.

PKK dağ ve zindan direnişçili-

ğinin halk ve insanlık olarak taşıdığı anlamın daha derin bilincine vararak temsil etmeye çalışmak şehitlerimize bağlılığın en temel gereğidir. Bu bilinç ve ruha doğru katılmak, güncel sorumluklarımızın gereklerini yerine getirmek için de son derece hayatidir. 'Önder Apo'ya Özgürlük Kürt Sorununa Çözüm' Hamlemizin küresel düzeyde gelişimi ve Kurdistan devriminin bir Ortadoğu ve insanlık devrimi haline gelmesi, yarım asrı bulan, zindan ve gerilla direnişimizin büyük bedeller ve fedakarlıklar pahasına kesintisiz gelişimi ve açığa çıkardığı sonuçlardan dolayıdır.

PKK demek dağ ve zindan direnişçiliği demektir

Tarihte ve günümüzde özgürlük ve demokrasi mücadelesi yürüten halkların, ezilenlerin ve demokrasi güçlerinin mücadelesini tasfiye etmek için egemenlerin zindanları bir işkence ve tasfiye merkezi olarak kullanmaya çalıştığı bilinen gerçeklerdir. Buna karşı zindanlarda tarihi direniş yürüterek insanlık onurunu ve kimliğini savunan büyük kahramanlık örnekleri de vardır. Bunlar elbetteki tüm ezilen insanlık için olduğu kadar, halk ve hareket olarak bizlerin de tarihsel mirasıdır ve en büyük moral değerlerimizdir. Bu direnişlere karşı kendini sorumlu ve borçlu görmek insan ve devrimci olmanın en temel duygu ve düşüncesidir. Mücadelemiz açısından dağın ve zindanın anlamı ise tarihsel örneklerden çok daha özgün ve çarpıcıdır.

Önder Apo, Ankara'da Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde öğrenciyken, 7 Nisan 1972'de Türkiye devrimci hareketinin öncülerinden Mahir Çayan ve arkadaşlarının Kızıldere'de katledilmelerini protesto etmek için gerçekleştirilen eylemlere öncülük eder ve tutuklanır. 7 ay kaldığı Mamak Cezaevi'nde Deniz Gezmişler'in idamına tanık olur. Rêber Apo, Denizler'in idamı ve cezaevinden çıktıktan sonra Türk sol hareketinin 12 Mart faşizmi karşısında yaşadığı yenilgili durumdan çıkardığı sonuçlardan yola çıkarak, 1973 Newroz'u'nda Çubuk Barajı'nda bir grubun katılımı ile gerçekleştirdiği toplantıyla PKK kuruluşuna gidecek süreci başlatır.

Rêber Apo, 12 Mart faşizminin Türkiye devrimci hareketini tasfiye etmek için zindanları bir idam ve işkence merkezi olarak kullanmasına, cezaevinden çıktıktan sonra PKK'nin resmi olmayan kuruluşuyla karşılık verir. PKK'nin daha ilk grup aşamasında iken Haki Karer arkadaşın katledilmesiyle başlayan düşmanın -işbirlikçi ve ajan yapılarla birlikte gerçekleştirdiği- saldırılarına karşı Önder Apo, silahlı direniş çizgisini geliş-

tirmiştir. 1978-'79 yıllarında Hilvan ve Siverek'te bu direniş daha da büyüterek bir gerilla mücadelesine ve savaşına dönüştürmeye çalışmıştır. Soykırımcı, sömürgeci, faşist TC devleti bu gelişmeye, 12 Eylül faşist darbe ile karşılık vermiştir. Amed Zindanı'na alınan PKK'nin önder kadro ve militanları şahsında bir bütün PKK'nin tasfiyesi üzerinden Kürt soykırımının tamamlanması planlanmış, insanlık tarihinin en kirli işkence ve itirafçılıştırma siyaseti ve uygulamaları devreye konulmuştur.

Kenan Evren, 12 Eylül faşist darbesine, Hilvan üzerinde uçarken karar verdiğini itiraf etmiş, akabindeki süreçte Amed Zindanı'na ve zindan direnişçiliğine dair yaptığı değerlendirmelerle asıl amaçlarını açık bir şekilde belirtmiştir.

Nefes nefese 40 yıllık gerilla mücadelesi sürüyor

Düşmanın Amed Zindanı'ndaki teslimiyet dayatmalarına karşı Mazlum, Dörtler, Kemal, Hayri ve Saralar'ın tarihi Amed direniş 12 Eylül faşizmini yenilgiye uğratmıştır. Önder Apo da Amed Zindan direnişçiliğine bağlılığın gereği olarak Agit komutasında 15 Ağustos Şanlı Atılımı'yla gerilla mücadelesini başlatmıştır.

Faşist TC'nin bir yandan NATO, bir yandan da KDP çeteciliğiyle gerilla mücadelesini tasfiye etmeye yönelik kırk yılı aşan her türlü komplo, saldırı ve katliamlarına karşı gerillanın kesintisiz mücadelesi, Kurdistan halkı kadar tüm bölge ve insanlık açısından tarihsel gelişmeleri açığa çıkarmıştır. Kurdistan özgürlük gerillası nefes nefese 40 yıldır yürütmüş olduğu büyük direniş savaşıyla Kurdistan halkının olduğu kadar tüm bölge halklarının da özgürlük mücadelesinde temel öncü güç konumuna ulaşmıştır.

Kurdistan'da gerilla mücadelesinin gelişimini hunharca saldırılarıyla engelleyemeyen küresel kapitalist modernite sistemi ve hegemonyası 9 Ekim 1998 ve 15 Şubat 1999'da Önder Apo'ya yönelik Uluslararası Komplo'yu devreye koyarak Önderliğin imhası ve Partimizin tasfiyesini hedeflemiştir. Komplocuların bu amacı ve saldırıları boşa çıkarılınca da bu kez İmralı'da sistematik tecrit işkencesini devreye koymuştur. 26 yıldır İmralı soykırım sistemi ve Hareketimize yönelik her türlü kirli savaş yöntemleridevreye konularak Kürt soykırımı tamamlanmak istenmiştir.

ABD-AKP-MHP ve KDP faşist ittifakı, Kurdistan'da yürüttüğü soykırım saldırıları, İmralı işkence sistemi, zindanlardaki onur kırıcı uygulamalar ve gerilla mücadelesinin tasfiyesi ile yüzyıllık soykırım politikasını sonuca götürmeyi

amaçlıyor. Adına "Çöktürme Planı" dedikleri bu topyekün saldırıya karşı halk ve hareket olarak Önder Apo öncülüğünde yürütmüş olduğumuz topyekün direniş, AKP-MHP faşizmiyle KDP çeteciliğini büyük yenilgiye uğratmıştır.

İmha siyasetinden büyük intikam almak

Önder Apo, henüz devrimciliğe ilk adım attığı dönemde -12 Mart faşist rejimi tarafından- zindana atılarak etkisiz kılınmak ve tasfiye edilmek istenmiştir. Rêber Apo, Deniz ve Mahirlerin anılarına bağlılığın gereği olarak da PKK tarzında örgütlenerek ve silahlı mücadeleyi geliştirerek saldırılara karşılık vermiş, düşmanın tasfiye ve imha siyasetinden büyük intikam almanın amansız mücadelesini yürütmüştür.

Faşist TC devleti zindanları, 12 Eylül Askeri Darbesi ile Hilvan-Siverek direnişi ile başlayan ve giderek bir gerilla mücadelesini hedefleyen silahlı mücadelemizin tasfiyesi için, 12 Mart'ta ise Türk Solu'nun tasfiyesi için kullanmış, çok kirli ve vahşi tarzda sonuç almaya çalışmıştır.

Bu teslim alma ve tasfiye etme siyasetine karşı Mazlum, Hayri, Kemal öncülüğünde gelişen Amed Zindan Direnişi, faşizmi yenilgiye uğrattığı gibi, 15 Ağustos Hamlesi ile gerilla mücadelesinin geliştirilmesinin zeminini oluşturmuştur.

Gerilla mücadelemizin gelişimini engelleyemeyen komplocu güçler, Önder Apo'ya yönelik uluslararası komployu geliştirip İmralı işkence ve soykırım sistemiyle Önderlik çizgimizi ve gerilla mücadelemizi tasfiye etmek istemiştir. Önder Apo, geliştirdiği Demokratik, Ekolojik, Kadın Özgürlükçü Toplum Paradigması ile Kompro'yu paramparça etmiş, küresel Önderlik düzeyine ulaşmıştır. Önder Apo'nun 3. Doğu dediği bu büyük mücadele, Kurdistan devrimini de bölge ve insanlık devrimi haline getirmiştir.

Önder Apo, 12 Eylül faşizmi eliyle zindanlara alınan önder kadrolar şahsında PKK'yi tasfiye etme siyasetinden, özgürlük mücadelesini geliştirerek ve 15 Ağustos Atılımı ilan ederek büyük intikam almıştır. Gerilla mücadelesi ve bu mücadelede kadın öncülüğü, Önderlik gerçekliğimizin çarpıcı gelışı kadar Demokratik Ulus olarak yeniden tarih sahnesine çıkışımızın ve canlanışımızın da ifadesidir. Önder Apo, yürütmüş olduğu mücadele ve geliştirdiği paradigma değişimiyle Kurdistan devrimini bölge ve insanlık devrimi haline getirmiştir.

Soykırımcı, sömürgeci, faşist TC'nin ABD ve NATO desteğiyle 12 Mart 1971 darbesinden başlayarak günümüze kadar 54 yıldır zindanlarda dayattığı teslimiyetçi çizgi hiçbir şekilde sonuç almamıştır. Tasfiye ve teslim almaya karşı geliştirilen zindan direnişçiliği, tüm komplo ve saldırılara karşı öz savunma temelinde silahlı mücadeleyi ve dağ direnişçiliğini geliştirmiştir. Önderlik ve PKK gerçekliğinin oluşum ve mücadele tarzının şekillenmesinde belirleyici olmuştur.

Kurdistan ve Türkiye başta olmak üzere dünya genelinde birçok devrimci, sol, sosyalist ha-

reketter zindana alınarak tasfiye edilmiş olmasına rağmen, Önder Apo zindanları, büyük irade, cesaret, bilinç ve yaratıcı tarzla PKK'nin güçlenmesinin ve gelişmesinin temel gerekçesi haline getirmiştir. PKK'yi yenilmez kılan, Önderlik gerçekliği ile kahraman şehitlerimizde somutlaşan işte bu dağ ve zindan direnişçiliğinin birbirini büyüten, geliştiren, besleyen diyalektikidir. Metina, Zap, Avaşın savaş tünelleri ile zindanlarda direnenler, bunu en iyi hissedene, anlayan ve uygulamaya çalışanlardır. Tarihte başka bir örneği olmayan bu dağ ve zindan direnişçiliğini anladığımız oranda Önder Apo'yu anlamış, Önderlik gerçekliğine doğru temelde katılmış olacağız.

Soykırımcı, sömürgeci, faşist AKP-MHP iktidarının Hareketimizin tasfiyesi ve Kürt soykırımını sonuca götürmeye yönelik zindanları kullanması, 12 Eylül faşizminin zindan uygulamalarını da aşan düzeyde kirli ve insanlık dışıdır.

4 Nisan 2009'da KCK operasyonları adı altında geliştirilen siyasi soykırım saldırılarının, özünde 1990'lı yıllarda formüle edilen 'denizi kurutup balığı yok etmek' ya da 'Sri Lanka Modeli' denen imha ve tasfiye konseptinin devreye konularak aralıksız sürdürülmesinin ifadesidir.

Bu soykırım saldırılarına karşı Önder Apo'nun, halkımızın ve hareketimizin direnişine paralel PKK ve PAJK'lı tutsakların 2012 Eylülünde başlattıkları süresiz açlık grevi eylemiyle somutlaşan zindan direnişi, düşman politikalarını boşa çıkardığı gibi önemli gelişmelerin yaşanmasına da ön ayak olmuştur. Düşman, dayattığı siyaset ve saldırılardan beklediği sonucu alamadığından 2015 Temmuzundan itibaren "Çöktürme Eylem Planı"nı devreye koymuştur. Medya Savunma Alanları'na yönelik kapsamlı hava saldırısı ile birlikte, Cizîr, Sur, Nisêbîn başta olmak üzere Kürdistan'ın birçok yerinde halkımıza yönelik vahşice katliamlar gerçekleştirilmiştir. Yanı sıra tutukladığı binlerce yurtsever, siyasetçi ve devrimciyi de yargı ve zindan uygulamalarıyla itiraflaştırmaya, teslimiyete zorlamıştır.

Kasım 2018'de Leyla Güven öncülüğünde başlayan süresiz açlık grevi direnişi belli bir süre sonra ölüm orucuna dönüşerek tüm zindanlara, dört parça Kurdistan'a ve dünyanın dört bir yanına yayılmıştır. 200 gün süren bu tarihi direniş, Önder Apo'nun çağrısıyla sona erdirilirken, düşmanın "Çöktürme Planı"na, zihniyet ve siyasetine karşı da en

etkili cevap olarak tarihsel rol oynamıştır. Bu direnişte şehit olan Zülküf Gezen, Ayten Beçet, Zehra Sağlam, Medya Çınar, Yonca Akıcı, Sıraç Yüksek, Mahsum Pamay, Ümit Acar, Uğur Şakar şahsında tüm devrim şehitlerimizi saygı, sevgi ve minnetle anıyoruz.

Önder Apo öncülüğünde dağ ve zindanlarda gerçekleşen bu tarihsel direniş ile Çöktürme Planı boşa çıkarılmış olsa da İmralı'daki işkence ve soykırım politikaları sürüyor. 2021'den itibaren Önder Apo'ya yönelik saldırılar tam bir izolasyona dönüştürülerek hiçbir haberin alınmaması düzeyine taşınmıştır. Yine Medya Savunma Alanları başta olmak üzere tüm gerilla alanlarına yönelik KDP çeteciliğiyle geliştirilen ve hiçbir kural tanımayan kapsamlı saldırılar Rojava, Şengal, Bakûr, Mexmûr, Süleymaniye ve Avrupa'da da sürdürülmüştür.

Öte yandan, 'Önder Apo'ya Özgürlük Kürt Sorununa Çözüm' Hamlemiz 50 yıllık mücadelemizin ve özellikle de son üç yıllık direnişimizin kesin zaferle sonuçlanacağı iddia ve kararlığının en somut stratejisi olarak yeni bir süreci başlatmıştır.

Zindan direnişi Hamle'ye ivme kazandırdı

Türk rejimine bağlı tüm zindanlarda 27 Kasım'da başlatılıp 4 Nisan'a kadar süresiz açlık grevi eylemleri tarzında yürütüldükten sonra 4 Nisan'dan itibaren de Önderliğin Koşullarında Yaşama şiarıyla her türlü ilişkisizlik hali ve mahkeme boykotu olarak sürdürülen eylemsellikler büyük yankı uyandırmıştır.

Dokuzuncu ayına giren Özgürlük Hamlemizin yürütülmesinde açığa çıkan yetersizliklere rağmen önemli bir mücadele düzeyi yakalamasında zindanlarda gelişen bu eylemselliklerin tarihsel rolünü görmek önemli.

2012, 2018 ve 2024 zindan direnişleri Önder Apo'ya yönelik uygulanan İmralı tecrit ve soykırım sistemine karşı geliştirilen eylemlerdir. Her üç eylemin yaşadığı süreç ve özgünlükleriyle birlikte birkaç temel ortak yönleri bulunmakta.

Bunlardan birincisi; zindanda gerçekleşen bu direnişler Önder Apo'yu sahiplenme eylemleri olarak gücünü 14 Temmuz çizgisi ve ruhandan alıyor.

İkincisi; Önderliğin fiziki özgürlüğü için mücadele etmek Önderlik ve gerilla gündemine girmek anlamına geliyor.

Üçüncüsü; Önderlik için eyleme geçmek ve direnmek, özünde toplum ve insan olarak kendi üze-

rimizdeki tecrit ve soykırım saldırılarına karşı direnmek anlamına gelmekte. Zindandaki tutsak yoldaşlar kendilerine dayatılan teslimiyet ve ihanete karşı Önderliği sahiplenme eylemleriyle direnmiş oluyorlar.

Dolayısıyla bu direniş, Önder Apo'nun 'ben özgürüm, kendi özgürlükleri için mücadele etsinler' yaklaşımının anlaşılması açısından da son derece öğreticidir.

Son olarak da, zindanda olmanın, kimliğini koruyarak yaşamının kendisi başlı başına büyük bir direniş ve sürekli eylem halinde olmayı ifade ediyor. Önderlik ve gerilla direnişimizin topluma taşınarak halkımızın örgütlü direnişini açığa çıkarması gerekenlerin görev ve sorumluluklarını yerine getirememelerinden kaynaklı zindandaki devrimci tutsaklar açlık grevi, ölüm orucu, görüşe çıkmama tarzındaki eylemsellikleri geliştirmekte. Bu eylemler ile toplumu harekete geçirmeye, Önderlik ve gerillanın sesi olmaya çabaları. Bu yönüyle dışarıdakilerin yapması gereken görevi yerine getirmiş olmakla bizlerin eksik ve yetersizliklerini aşmayı amaçlıyorlar.

Önderlik koşullarında yaşamak, gerçekliği tüm açıklığıyla yaşamaktır. Önder Apo'ya yönelik İmralı'da gerçekleştirilen soykırım sistemini anlamaya çalışmak, aynı zamanda bir bütün Kürdistan halkına yönelik geliştirilen soykırımı anlayarak ona karşı Önderlik çizgisinde mücadeleyi ve tarzı geliştirmek açısından hayattır. Dolayısıyla Önderliğin İmralı duruşunu anlamak, düşmanın soykırımcı zihniyet ve siyasetine karşı etkili ve sonuç alıcı direniş ve mücadeleyi gerçekleştirmek anlamına geliyor. İmralı soykırım sistemini ve buna karşı Önder Apo'nun olağanüstü direnişini en iyi anlayanlar, kahraman şehitlerimiz ile, savaş tünellerinde dünyanın en zalim ordusuna karşı günün 24 saati direniş içinde olan Kurdistan özgürlük gerillası ve zindanlarda Önderlik Koşullarında Yaşama şiarıyla direnen devrimci tutsaklar oluyor.

Zindandaki yoldaşlar, kendilerini ilişkisiz kılarak Önderliği yaşamaya çalışırken, ilişkilerini kestiği aileler aracılığıyla tüm toplumu ve bizleri de Önderliğin İmralı'da, gerillanın savaş tünellerinde yürüttüğü destansı direnişi daha fazla anlamaya ve bunun için eyleme geçmeye çağırıyorlar. Düşmanın her gün, her an büyük katliama tabi tuttuğu toplumsal vicdanı canlandırmaya çalışıyorlar.

Önderlik ve gerillanın destansı

direnişi halk direnişi ve serhildanlarıyla birleştiğinde, yani halkımız dostlarıyla birlikte ayağı kalktığında zaferi ve özgürlüğü yaşamak mümkün olacaktır. Dolayısıyla savaş tünellerinde direnen gerilla ile zindanda direnen devrimci tutsaklar, Özgürlük Hamlemizin varlık ve özgürlük sorunu olduğunun derin bilinciyle direnerek savaşıyor.

Önder Apo, bizlere 'özgür insanlar gibi değil, özgürlüğe müthiş susamış insanlar gibi yaklaşın' dedi. Yine, 'Halk olarak soykırım kışkırtıcı varlık sorunu olanların kendisini özgür saymasının en büyük gaflet ve ihanet olduğunu' belirtti. Kendimize ve çevremizdekilere bir de bu gözle bakarak ne kadar özgürlüğe susamış insanlar, ne kadar kendini özgür sanan insanlar gibi yaklaştığımızı karar verelim. Bu kararımızı da her gün televizyonlarda, internetlerde gördüğümüz Metina, Zap, Avaşın'de kahramanca direnerek şehadete ulaşan halkımızın ve insanlığın en yiğit, en onurlu ve en güzel gencecik evlatları olan ölümsüz şehitlerimizi ölçü olarak yapalım.

Özgürlük Hamlesi'ni kesin zafere ulaştırmalıyız

Sonuç olarak, 'Önder Apo'ya Özgürlük Kürt Sorununa Çözüm' Hamlemiz, kahraman Kurdistan özgürlük gerillası öncülüğünde, Uluslararası Kompro'ya ve bunun günümüzdeki yürütücüleri olan ABD-AKP-MHP ve KDP soykırımcı, faşist ittifakına karşı nefes nefese olağanüstü bir mücadele tarzında yürütülüyor. Bu mücadele, halkımızın ve dünyanın dört bir yanından ezilenlerin katılımıyla, önemli gelişmeleri katırsa da, zafer önündeki yetersizlikleri ve eksiklikleri de açığa çıkarmış bulunuyor.

Dokuz aylık Küresel Özgürlük Hamlemizin açığa çıkardığı sonuçlar üzerinde daha güçlü yoğunlaşarak, yaşanılan eksik ve yetersizlikleri aşmak Hamlemizin başarısı için şarttır.

Önderlik gerçekliğine, dağ ve zindan direnişçiliğine eksik ve yanlışlıklarımızı karşı ideolojik-örgütsel mücadeleyi daha güçlü ve sonuç alıcı tarzda yürüttüğümüzde aşamayacağımız zorluk, yenemeyeceğimiz düşman yoktur. Bu tarzda yaklaşarak 'Önder Apo'ya Özgürlük Kürt Sorununa Çözüm' Hamlemizi kesin zafere ulaştırmak ekmek ve sudan daha değerli bir görevdir. Bu Önderliğe, şehitlerimize, halkımıza ve tüm ezilen insanlığa karşı yerine getirilmesi gereken bir borçtur.

Yaşayan ve yaşatan en büyük gerçek: 14 TEMMUZ

■ PILING ZERDÜŞT

Başta bu büyük tarihi direnişin bilinci, ruhu ve yaratıcısı olan Önder Apo'yu saygıyla selamlıyor, bu temelde Önderlik çizgisinde partimizin ideolojik zafer kazanmasının öncüleri Kemallerin, Hayrilerin, Akiflerin, Alilerin şahsında bütün özgürlük mücadelesi şehitlerimizi saygı ve minnetle anıyorum.

Her ne kadar büyük ölüm orucu direnişinin üzerinden uzun bir zaman dilimi geçmiş olsa da, daha dün gibi yüreğimizde, ruhumuzda, bilincimizde anlamını yitirmeden yaşıyor. Bizlere daha fazla mücadele etme, direnme gücü veriyor. Bu direniş bugün Kurdistan'da, gerilla öncülüğünde halkımızın yükselttiği özgürlük mücadelesinin de özü, sözü, eylemi oluyor. Her zamankinden daha fazla halkımıza ruh, azim, zafere olan inancı veriyor. Bunun için, günümüzün gerici, faşist güçleri bütün imkanlarıyla saldırırsa da, tüm engellemelere rağmen halkımız direnişinden, özgürlük ve demokrasi mücadelesinden bir adım bile geri atıyor. Geleceğini, yaşamını bu direnişle yaratılan değerler üzerine inşa ediyor.

14 Temmuz zafer yürüyüşü, direniş hangi koşullarda, nasıl gelişti? Hangi sonuçları açığa çıkarttı? Belki de bugün sormamız gereken en önemli sorular bunlardır. 14 Temmuz direniş gerçeği, olmaz denilenin olduğu, aşılmaz denilenin aşıldığı, yıkılmaz denilenin yıkıldığı gerçeğidir. 12 Eylül faşist cuntta koşullarında insanlığın onuru ve özgür geleceği için verilen bu mücadele, bugün PKK öncülüğünde Kurdistan, Ortadoğu ve bütün dünyada söylemin de ötesinde, bir değişim hareketi olarak örgütlenip gelişmektedir. Bu büyük şehadetlerin anılarına bağlılığın gereği, bütün bu gelişmelerin yaratıcısı olan Önder Apo'nun düşüncelerini, felsefesini bütün halklara, insanlığa taşıma, bu şehitlerin anılarına bağlılığın en anlamlı cevabı olmaktadır. Çünkü onlar devrimci yaşamlarının her anına Önder Apo'yu sığdırarak yaşadılar. Onlar İnsanlık onurunun ayaklar altına alındığı günlerde, insanın insanca, özgür, onurlu, var olduğu değerleriyle yaşayabileceği bir yol buldular ve bu yolda da gerektiğinde, kendilerini feda etmesini bildiler. Bu anlamda kişilikleri, duruşları yücedir.

Cuntacı faşist soykırımcı rejimin bütün olanaklarıyla saldırdığı, adeta teslimiyet dışında hiçbir yaşamın tanınmadığı, birçok sol-sosyalist örgütün dağıldığı, ezildiği koşullarda onlar, Önder Apo'nun deyimi ile başta partiyi savundular. "Biz bu partide

zaferi görüyoruz, Önderlikte zaferi görüyoruz" dediler. Bu inançla sonuna kadar parti militanlığının gereklerini yerine getirerek bağlı kaldılar. Mazlum Doğan ve Ferhat Kurtay yoldaşların başlattığı direnişi zafere taşımaya esas aldılar. İlk adımda "Biz PKK den vazgeçmeyeceğiz" dediler. İkinci adımda ise "Önderlikle, bu büyük yoldaşlıktan da vazgeçmeyeceğiz" diyerek, tarihi görevlerini yerine getirdiler. Düşman, onlar şahsında PKK'nin devrimci, sosyalist, enternasyonalist özünü, duruşunu tasfiye etmeyi, kapitalizmin sınırlarına çekilmiş, soykırım altına alınmış olan Kürt halkının var olma mücadelesinden vazgeçmiş ve kendi kirli politikalarının hizmetine koşturabilecek, ılımlı bir PKK hedefliyordu. Düşman teslimiyete dayalı bu amaçlarını gerçekleştirmeyi de, belki de insanlığın o güne kadar tanıdığı olmadığı bir vahşeti uygulayarak yapmaya çalışıyordu. Bunun karşısında, 'biz başkaldırıyoruz, halkımız adına, insanlık adına kesinlikle başaracağız' denilerek mücadele yükseltmiştir. Bu bir dik duruştur. Ölçüdür, anlayıştır, sorumluluktur, devrimci ahlaklıdır.

Burada sadece düşmanın Esat Oktay eliyle uyguladığı zulmün karşısında bir direniş, mücadele gelişmemiş, Şahin Dönmez gibi kendisini işbirlikçi-teslimiyet çizgisine yatırmış hainlere karşı da büyük bir mücadele gelişmiştir. Düşkünlüğe, onursuzluğa karşı büyük bir irade mücadelesi verilerek, insanlık onuru korunabilmiştir. PKK'yi teslimiyetçi bir çizgiye çekmek, özünden, temel doğrularından saptırmak için, her türlü egemen sınıf anlayışını, geri, kölece bir yaşamı bu hain kişilikler dayatmıştır.

PKK'nin çizgi gücü, hiçbir imkanın olmadığı, sonuna kadar zorlukların olduğu bir dönemde, bir kez daha kendisini ispatlamıştır. PKK'nin her zaman başarılı olması; öz gücüne dayanarak, inançla ve her dönemin zorluklarını esas alarak, iğne ucu kadar imkanları değerlendirmesinden geçiyor.

'Mezar taşıma borçlu yazın'

PKK'nin önder kadroları mücadele ve yaşam felsefeleriyle bu zor koşullarda dayatılan düşürülmüş yaşama karşı, uğrunda ölünecek ve özgür bir yaşamı ortaya çıkarmak için de her türlü fedakarlığı yapmışlardır. Sonuna kadar davaya bağlı kalmışlardır. Kürt halkına Kurdistan koşullarında nasıl bir tarzla mücadele edebileceklerinin öğretisi, 15 Ağustos'a giden yolun öncüleri olmuşlardır. PKK'nin saflığı, dürüstlüğü bu yoldaşların gerçeğindedir. Kemal Pir yoldaş, ölüm orucu koşullarında "Biz yaşamı uğrunda ölecek kadar

seviyoruz" demiştir. Yine "Türk devletine bir kazık çaktık çıkarabilirsek çıkarırız" demiştir. Burada PKK ve Önder Apo'nun geliştirdiği mücadele çizgisinin inkara, sömürgeciliğe dayanan Türk devletini kesinlikle yenilgiye uğratacağını ifade etmiştir.

Kemal Pir yoldaş, her zaman yüksek bir inanç ve kararlılıkla yürüdü. Partiye, Önder Apo'ya layık olabilmek için her türlü fedakarlığı yaptı. Hiçbir sınırı tanımayan, özgür ruhlı, cesaretili, düşmanda bile hayranlık uyandıran dik duruşuyla başta sosyalist, devrimci gençliğin ilham kaynağı oldu. Bu bağlamda özgürlük mücadelesinin militanı olmak, tepeden tırnağa kadar üslupta, tarzda, tempoda Kemal Pir olmaktadır.

PKK'nin şehitler gerçeği belki de tarihin herhangi bir dönemi ile mukayese edilemeyecek kadar büyüktür. Derin bir anlamı vardır. M. Hayri Durmuş yoldaş her zaman mütevazı, büyük bir olgunluk ve ciddiyetle her dönemin parti görevlerini üstlenmiş, bu görevleri gerçekleştirmek için sonuna kadar sorumlu yaklaşmasını bilmiştir. Ölüm orucu koşullarında şunları söylemiştir: "Parti Önderliği'nin özellikle örgütsel konulardaki çabaları karşısında yetersiz kaldık ve biraz da borçlu düştük, mezar taşıma borçlu yazın." Bu örgüt için, bu halk için her şeyini veriyor, buna rağmen borçluyum diyor. Tepeden tırnağa partiyi, Önderliği özümsemiş bir duruş. Onların zaferle bütünleşmiş kişilikleri her zaman yol gösterici olmuştur.

Zulmün hakim olduğu zindan koşullarında Akif Yılmaz yoldaş "Büyük bir direniş olsun da bu halk ve yoldaşlarım için canımı feda edeyim" demiştir. Her zaman halkçı olmasını bildiler. Tereddütsüz her zaman halkın, yoldaşların hizmetinde olmayı esas aldılar. Erdemli olmayı, yücelmeyi burada gördüler. Bu anlamda değerlere değer kattılar.

Ali Çiçek yoldaş daha genç yaşında mücadelenin zorluklarını omuzlamış, zafere olan inancından bir adım bile geri atmamıştır. Halkın yaşadığı acıları büyük bir devrimci öfkeye dönüştürerek, gençliğin heyecanı, coşkusuyla direnişi yükseltmiştir.

Önder Apo bu şehadetler karşısında olması gereken sorumluluğu dile getirirken "Bu anıya bu vasiyete doğru temelde karşılık verip vermeme, onun etrafında fırtına koparıp koparmama, onu doğru yorumlamak kadar uygulayıp uygulamama, onu son tahlilde vasiyetin tek şartı olan zafer koşullarına bağlı olmaya, bunu mümkün kılmaya elveren cevabı verip vermeme; imkanı, örgütü, silahı yaratıp yaratmamaya bağlıdır. Bunlar temel gerçeklerdir, politik doğrultuya, bütün taktiklere yön veren bu özür. Bunun için

gerekiirse ağzını mükemmel kılacaksın, ellerini-ayaklarını mükemmel ayarlayacaksın, yüreğini pek kılacaksın, gözlerini keskin kılacaksın, komuta düzeyinde seyredeceksin, politik yeteneğin olacak, koşullar ve alanlar neyi emrediyorsa onu yapacaksın, buna bu özün en somut ve doğru gerçekleşmiş ifadesidir diyeceksin, bu tarihe bağlı olmak, katılmak, özümsemek ve bu tarihle geleceğe yürümek budur. Bana çok açık olarak bu vasiyet bırakıldı. Bugün biraz cesaretili, kendinden emin olarak da bunun sorumlusu olma kararlılığını gösteriyorum. Bunun dışında başka dil, başka yürek, başka tarz bir bütün olarak benden geçmiyor" dedi. PKK'nin bütün varlığı, Önder Apo'nun vurguladığı gibi bu anıya, vasiyete bağlı olmanın gereklerini yapmaktır. Bunun dışında herhangi bir bağlılık, yaklaşım doğru değildir.

14 Temmuz direniş çizgisi her zaman Kürt halkına kazandırmıştır

14 Temmuz direniş çizgisi her zaman Kürt halkına kazandırmıştır. Demokratik uluslaşma, Kürt dili, kültürü, sanatı bu temelde gelişmiştir. Fedailleşen bir halk gerçeği bu ruh üzerinden yaratılmıştır. Bu tarih defalarca bunun tanıdığı olmuştur. Eğer sömürgeci güçler PKK militanlığı karşısında birçok defa yenilmiş ise, yarın da yenilgiye mahkumdur. PKK gerçeği, anlayışı, felsefesi bu anlamda, bu zamanın da ruhu, hakikatidir. Bunun ötesi yoktur. PKK ile yürüdüğümüz kadar gelişme yaratabiliyoruz. Kurdistan'da mücadele böyle gelişti, böyle devam ediyor. Diriliş, direniş böyle gelişti. Ortadoğu'da halkların özgürlük mücadelesi PKK ile daha fazla güç kazandı. Bugün dünya insanlığı Önder Apo'nun fikirleri ile daha fazla aydınlanıyor, bilinç kazanıyor, toplumsal yaşamlarını buna göre düzenliyor.

14 Temmuz büyük fedai çıkışın 42. yılında, İmralı'da en ağır tecrit ve işkence koşullarında Önder Apo tarihin en büyük direnişini geliştirmiştir. Bu temelde parti olarak, gerilla olarak, halk olarak her türlü düşman saldırılarına görkemli bir direnişle cevap verilmiş, düşman çöküşün eşğine gelmiştir. Oluşan faşist ittifakın dayanabileceği bir dayanak kalmamıştır. Yine küresel çapta, kapitalist sistemin daha fazla daraldığı, çözüldüğü, halkların özgürlük, demokrasi mücadelesinin yükseldiği bir dönemdeyiz. Hareket olarak bu yüzyılı başta Kürt halkı olmak üzere, halkların yüzyılı yapma iddiamız daha güçlü, kararlı ve zafere her zamankinden daha yakındır.